BLYSPELEN

VAN DEN HEERE

C. F. GELLERT.

Sur papier Royal 1817

BLYSPELEN

VAN DEN HEERE

C. F. GELLERT.

UIT HET HOOGDUITSCH.

Placere — — bonis
Quam plurimis, & minime multos lædere.

TERENTIUS.

Met Konstplaaten.

Te AMSTERDAM,
By G. WARNARS en P. DEN HENGST,
MDCCLXXVIII.
Met Privilegie.

VOORREDEN

VAN DEN

SCHRYVER.

Van zyne eigen ſchriften kan men niet veel zeggen, zoo men niet tevens zigzelven pryzen en berispen wil; waarom ik den Leezer met geene lange Voorreden zal ophouden, op dat ik niet, in weerwil van my zelven, tot één van deze twee gebreken vervalle. Een Schryver kan zelf over zyn werk niet oordeelen; hy moet het der waereld, inzonderheid die der kenneren, overlaaten; en, wanneer hy voor 't overige een goed geweeten heeft, kan hy zekerlyk een billyk oordeel verwagten. Zy zal hem te eeniger tyd regt doen, zonder dat hy zig in de zaak zelf menge. De waereld moet eenige maalen uitſterven, voor dat een Werk het wis en onfeilbaar zegel van zyne waarde krygt; en de grootſte lof van den tegenwoordigen tyd zal onze werken, wanneer zy niet dan middelmaatig zyn, niets baaten, dan dat men ze, tien of twintig jaaren lang, in de boekkasſen beſtooven ziet ſtaan, en eindelyk door 't ſtof verteerd worden. Myn troost is, dat zommige myner Blyſpelen reeds zo gelukkig zyn geweest van de goedkeuring der

 ken-

kenners weg te draagen; en dat ik met de overigen niets minder beoogd heb dan dezelve te verdienen. Hoe vergenoegd zoude ik zyn, indien ik niet meer behoefde te twyfelen, of ik myn oogmerk bereikt had!

Ondertusſchen moet ik thans eene en andere aanmerking over zommige der volgende Blyſpelen maaken. De eerſte betreft eene tegenwerping, welke men tegen de SCHYNHEILIGE VROUW, in de geleerde berigten van *Regensburg*, gemaakt heeft; niet die, dat 'er geene *fabel*, geene *intrigue* in is; neen, de geleerde Heeren Zwitſers hebben my reeds beter verdedigd, dan ik had kunnen wenſchen; (*) ik zoude zeer ondankbaar zyn, byaldien ik de regten, die ik door hunne verdediging heb verkreegen, nog verder wilde voortzetten. Onderſteld zynde, dat de tegenwerping van de *Regensburgſche* berigten zelfs gegrond ware, zo zoude ik my deswegen ſchaamen, maar niet verdedigen. Men zegge, dat ik geen geest heb; dat is my gansch niet aangenaam; ik wilde duizendmaal liever behaagen dan niet; maar dit weete ik met zekerheid, dat ik den roem van geest en vernuft nooit door twist-ſchriften zal zoe-

(*) Freymüthige Nachrichten von neuen Büchern ɪc. 4to. Zürich 1746. Bl. 276. u. f.

zoeken af te persſen. De waereld is verſtandiger dan de ſchryver en deszelfs party; ook is zy billyker, dan beide. Dienvolgens zal zy de zaak wel beſlisſen zonder eerst onze eigenliefde in een verdedig-ſchrift te leeren kennen. Maar in het *Regensburgsch* berigt vindt men eene plaats, welke niet ſlegts myn verſtand, maar ook myn hart beledigt. Daar ſtaat: „De „ gemeene man kan niet onderſcheiden, of „ men de Schynheilige Vrouw, dan of men „ koning DAVID, beſpottelyk wil maaken." Dit ſtreng oordeel, dagt ik, had ik niet verdiend. Welke gemeene man, die de gezonde reden bezit, en eenige plaatzen van de H. Schrift weet, zou tot deze ongelukkige twyfeling kunnen vervallen? Zou hy, in de H. Schrift, waaruit hy de Godsdienſtigheid van David kent, nooit van zekere menſchen geleezen hebben, die den ſchyn van Godsdienst hadden, en deszelfs kragt verlochenden? Die lange gebeden deeden, een donker gezigt trokken, met groote ſtrengheid vastten, met één woord, die den Godsdienst in uiterlyke dingen, in gebaarden en houdingen, in klederen, in het onthouden van ſpyzen, in formulieren van gebeden, in klaagende toonen, in gevouwe handen, in een ſleependen gang, en neêrgeſlagen oogen zogten, en, by hunne heilige vertoo-

ning, een ondeugend hart bezaten en behielden? Zou hy nooit van menſchen geleezen hebben, die, ten tyde van onzen Verlosſer, en, na Hem, gaarne een verdrag tusſchen de Natuur en den Godsdienst wilden ſluiten? die 't ligtſte uit de wet voor zig namen, en 't zwaarſte aan anderen overlieten? Die zodanige pligten zorgvuldig waarnamen, welke meest overeenkomſtig, of minst ſtrydig, waren met hunne natuurlyke neigingen? die de gedaante van godzaligheid hadden, en het wezen verlochenden? die de munte, de dille en het komyn vertienden, en voor zig lieten uittrompetten, wanneer zy den armen eenige ſtuivers wilden uitdeelen; die zig door hunne lange gebeden tot Heiligen maakten, en de geregtigheid en barmhartigheid voor en na hunne gebeden ſchonden? Zou, zegge ik, een gemeen man, die dit weet, nog kunnen twyfelen, of ik Koning David, dat is, de verſtandige Godsvrugt van een deugdzaam hart, dan de Schynheilige, dat is, de bygeloovige godsdienſtigheid van een onverbeterd en liefdeloos hart, beſpottelyk wil maaken? Het zoude my deerlyk ſmarten, den goede Christenen den Godsdienst verdagt te maaken; maar neen, daar ben ik niet bedugt voor. De ongeleerden maaken minder verkeerde uitleggingen, dan de half-geleerden.

Ik

VOORREDEN.

Ik zou het Verſtand, dat ik met voordagt, of zelfs tegen mynen wil, tegen den Godsdienst gebruike, verwenſchen en de eerſte veroordeelen; ja ik gaa, in dit ſtuk, op myn hart zo zeer aan, dat ik niet geloof, dat 't my, by eene zo gewigtige en heilige zaak, onvoorzigtig zou laaten denken of ſchertſen. Wie met den Godsdienst ſpot, wie, zelfs maar blyken laat, dat hy 'er mede ſpotten wil, die is de onbeſchaamdſte en roekeloosſte mensch, al hieldt hy duizendmaal den Godsdienst niet voor Godlyk. Kan men eene zaak, die by het grootst gedeelte der waereld, die by zo veel duizend verſtandige en groote zielen, voor eerbiedwaardig en heilig gehouden is, en nog gehouden wordt, veragtlyk behandelen, zonder de reden te beſchimpen? En is de Godsdienst 't eenig middel, waardoor de menſchen deugdzaam en vergenoegd kunnen worden; (en hy is het in de daad) wee hem dan, die de waereld, in het gebruik van dit middel, ſlegts een oogenblik door zyne ſpotternyen ſtoort! Dit zegge ik zekere levendige verſtanden ten beste, die men om hunne bekwaamheid hoogachten, maar wegens hunne geringe achting, die zy in hunne ſchriften voor den Godsdienst laaten blyken, met medelyden en ontroeringe beſchouwen moet. Hun yver

voor de Rede moge nog zo groot, en hun geest nog zo ſchoon zyn; het een en ander zal egter, met hunne eigen ſchande, het ongeluk der menſchen uitwerken, zo zy in plaats van het bygeloof te beſtryden, zig voor het ongeloof en tegen den Godsdienst wapenen.

In DE VERLIEFDE ZUSTERS komt een kleine Pedant voor, die geen ander gebrek heeft, dan dat hy, half-geleerd, zo zeer met zyne byzondere geleerdheid is ingenomen, dat hy geene achting heeft voor eenige andere weetenſchappen. Dit Karacter heerscht zo algemeen onder de Geleerden en Kunſtenaars, dat ik niet had geloofd, dat men 't origineel daartoe in dezen of genen byzonderen perzoon zou zoeken; maar naauwlyks waren de Verliefde Zusters gedrukt; of ik moest 't ſchrikkelyk verwyt hooren, als of ik dezen of geenen braaven man in den perzoon van den *Magister* gemeend had. En waarom geloofden zy dit? Om eenige woorden, die nogtans honderd anderen ook gebruiken; en mogelyk wel om geene andere reden, dan omdat hy een Magister was. Allen, die my kennen, zullen weeten, dat ik een afkeer van alle perzoneele beledigingen heb, en 'er deels te traag, deels niet boosaartig genoeg, toe ben. Den vrede bemin ik van natuur, en zelden denke ik aan de

ge-

gebreken van anderen, zonder my over myne eigene te ſchaamen; waarom ik myne Leezers bidde, wanneer zy een origineel voor den *Magister* zoeken, dat zy zig duizend perzoonen in hunne gedagten voorſtellen, en hier en daar een trek ontleenen, tot dat 'er een gezigt uit voortkomt, dat dit Karaćter gelykt. Wanneer zy hem zo zoeken, dan zullen zy zien, dat myn Pedant onder alle ſoorten van geleerden heerscht, en dat ik dit Karaćter daarom alleen een Philoſooph heb toegeſchreeven, om dat ik het in alle ſoorten van Geleerden niet te gelyk kon afbeelden.

> —— —— Poeta tabulas cum cepit ſibi,
> Quærit, quod nusquam est gentium, reperit tamen.
> Facit illud veriſimile, quod mendacium est.
>
> PLAUTUS.

HET ORAKEL, dat de Leezer in dit deel vindt, is doorgaans, uit een Fransch Naſpel in proſa, genomen. (*) Nooit zou ik 'er aan een hebben gedagt, was ik door hoog bevel 'er niet toe verpligt geworden; niet om dat ik die ſoort van verdigtſels voor onnatuurlyk houde; neen, maar om dat ik ze voor zeer moeilyk houde, zoo zy fraai zullen zyn. En wie

(*) *Nouveau Recueil choiſi & mêlé des meilleures pieces du Théâtre François & Italien. Tom. 8.*

wie weet, of ik door het zo fraaije Naſpel van den Heer DE SAINTFOIX niet het verwyt uit TERENTIUS verdiend hebbe:

— — — — — ex
Græcis bonis latinas fecit non bonas.

Byaldien zommigen in DE VERLIEFDE ZUSTERS, DE SCHYNHEILIGE VROUW en HET LOT IN DE LOTERY, in 't algemeen berispen mogten, dat zy eer medelydende traanen, dan een vrolyk gelach, verwekken; dan danke ik hen voor zulk een ſchoon verwyt. Maar in den beginne heb ik myne Leezers beloofd weinig of niets van de tegenwoordige ſtukken te zeggen; en evenwel zie ik, dat het my gaat als de vryers, die, terwyl zy hunne vrysters zweeren niet meer van liefde te zullen reppen, dezen Eed ſtraks verbreeken, zonder dat zy 't zelve bemerken. Daarom zal ik eindigen.

BERICHT
VOOR
DEEZEN DRUK.

Een enkele beschouwing zal onze vaderlanders straks doen bemerken, dat wy hen een gansch onderscheiden uitgave, van GELLERTS Blyspelen, aanbieden; en het is te minder nodig de voordeelen van deeze boven de vorige te melden, om dat de betere vertaaling, de byvoeging van HET ORAKEL, SILVIA en DE BAND OF HET LINT, gelyk ook de vier Konstplaaten, waarmede wy de Blyspelen versierd hebben, terstond in 't oog loopen. Dus bieden wy dan nu den liefhebberen van Zedelyke Tooneelstukken, en leerzaam vermaak, alles aan wat GELLERT ooit in dezen trant geschreven heeft, en wel in 't eigen formaat, waarin alle de andere werken van dezen zo hooggeachten Schryver, in het Nederduitsch, zyn uitgegeeven. De goede smaak onzer Landgenooten, zal, twyfelen wy niet, onze moeite en kosten vergelden; elk kent GELLERT, en het is zo weinig noodig zyne Blyspelen in 't byzonder aan te pryzen, dat men elk mensch van smaak hoonen zoude, met te onderstellen, dat hy deze aanpryzing nodig had.

De Uitgevers.

I N-

INHOUD.

I. De verliefde zusters. . Bladz. 3

II. De schynheilige vrouw. . 127

III. Het lot in de lotery. . 215

IV. De zieke vrouw. . . . 355

V. Het orakel. . . . 407

VI. Sylvia. . . . 443

VII. De band of het lint. . . 479

DE

DE

VERLIEFDE

ZUSTERS,

BLYSPEL,

IN DRIE BEDRYVEN.

VERTOONERS.

CLEON.

MAGISTER, *zyn Broeder.*

LEONORA, *Cleons oudste Dogter.*

JULIA, *deszelfs jongste Dogter.*

SIGISMUND, *Minnaar van Leonora.*

DAMAS, *Minnaar van Julia.*

SIMON, *Voogd van Damas.*

DE VERLIEFDE ZUSTERS,

Rein.r Vinkeles, inv. et sculp. 1778.

LEONORA.

Onwaardige! Myn Goed kan ik u ſchenken, maar niet myn hart.

III Bedr: XX Toon:

DE VERLIEFDE ZUSTERS,

BLYSPEL.

EERSTE BEDRYF.

EERSTE TOONEEL.

CLEON, LEONORA.

LEONORA.

Papa lief! daar is de Heer Damas. De thee is reeds in den tuin gereed; wees derhalven zo goed van beneden te komen.

CLEON.

Waar is de Heer Damas?

LEONORA.

Hy ſpreekt met Julia.

CLEON.

Myn dogter, is 't u ook tegen den zin, dat ik den Heer Damas op een kopje thee verzogt heb? Gy begrypt immers zyn oogmerk wel. Trekt gy het u ook te veel aan? Myn lieve kind! ik heb meêlyden met u. Gy zyt ouder dan uwe zuster, en gy moest derhalven ook eêr een man hebben; maar —

LEONORA.

Waarom heeft Papa meêlyden met my? moet ik dan noodzaaklyk eer trouwen dan Julia? 't is waar, ik ben eenige jaaren ouder; maar Julia is weder bevalliger dan ik. Een man, die zo verſtandig, zo ryk, en zo galant is, als de Heer Damas, en tog een meisje zonder middelen trouwen wil, mag billyk een verkiezen, dat de meeste bekoorlykheden bezit. Ik ſtel 'er myne eer in, dat ik my over het gelukkig lot van myne Zuster van harten verheuge, en met het myne te vrede ben.

CLEON.

Myn kind! zo u dit alles ernst is, dan zyt gy tien mannen waardig. Gy ſpreekt byna zo verſtandig als myn broeder, en hebt nogtans niet geſtudeerd.

LEONORA.

Prys my niet, Papa! Ik ben zo gering in myne oogen, dat ik zelfs den lof van een' vader voor vleiery moet houden.

CLEON.

Wel nu, wel nu, ik weet dan beter dan gy zelve, wat gy waardig zyt! Gy bezit een hart, waar over de deugd zelve zig niet behoefde te ſchaamen. Hoor eens —

LEONORA.

ô Hoe vernedert gy my! een lofſpraak, die ik my, wegens haare grootte, niet kan aanmaatigen, geeft my meer verdriet dan een verdiend verwyt.

CLEON.

Van die gedagten ben ik niet; ik houde veel van een' billyken lof, en weiger geen oogenblik

dien

dien aan te neemen, wanneer ik hem verdien. De lof is eene belooning der deugd, en den verdienden loon moet men ontvangen. Hoor eens; gy zyt verſtandiger dan uwe zuster, al is het dat zy bevalliger is; zet haar tog aan, dat zy haare eigenzinnigheid laat vaaren, en eindelyk beſluit zig met den Heer Damas te verbinden, voor dat ik, als Vader, dingtaal ſpreeke: ik weet niet, wie haar die wonderlyke gedagten van vryheid in 't hoofd gebragt hebbe!

LEONORA.

My dunkt, de Heer Damas is aan Julia niet onverſchillig; en ik hoop, dat hy die weinige eigenzinnigheid ligt in eene beſtendige liefde zal doen veranderen. Ik zal 'er hem de behulpzaame hand in bieden.

CLEON.

Ja, doe dat, myn lieve kind! Zeg Julia, dat ik niet gerust zou ſterven, wanneer ik haar by myn leven niet getrouwd zag.

LEONORA.

Neen, Papa lief, zulke beweegredenen tot een huwelyk zyn in der daad niet veel beter dan dwangmiddelen. Julia heeft reden genoeg in haar eigen hart, en in de waarde van haaren minnaar, die haar tot liefde kunnen beweegen: deze wil ik, in weerwil van haare eigenzinnigheid, gaande maaken, en haar door zig zelve, en door haaren minnaar, laaten overwinnen.

CLEON.

Goed, gy denkt wel, maar gy moet u niet te lang beraaden; prys den Heer Damas; zeg Julia,

dat hy vyftig duizend guldens aan louter geld bezit, en — myn arme Dogter! het moet u evenwel ſpyten, dat uwe zuster aan zulk een ryk man trouwt! maar al zyt gy de mooiſte niet gy zult evenwel ook nog wel een man krygen; kwel u toch niet, en word 'er niet bedroefd over.

LEONORA.

De Hemel weet, dat ik daarom alleen bedroefd ben, om dat gy my voor zo laag van geest aanziet, dat ik myne Zuster haar geluk zoude benyden! Daar behoort immers gansch geen deugd toe, iemand iets te gunnen, voor wie het bloed in my ſpreekt. Kom, Papa, de thee zou koud worden.

CLEON.

Gy breekt af, om dat gy aangedaan zyt. Houd maar goeden moed, myn kind. Ik kan u wel niets medegeeven, maar, zo lang als ik leef, zal ik niets voor u ontzien; neem wederom een taalmeester, een meester die u leere tekenen, en op de Clavecimbaal ſpeelen, ja neem alles aan, ik zal het betaalen, al zou het my vyftig guldens 's maands kosten! Gy zyt het waardig; en hoor eens, uw Sigismund, uw goede vriend, of, (zo gy dit liever hoort,) uw minnaar, is wel, door 't ongelukkig proces van wylen zyn' vader, uit zyn goed geraakt; maar hy heeft wat geleerd, en dit zal zyn geluk en het uwe zekerlyk bevorderen.

LEONORA.

Ach Papa lief! de Heer Sigismund is my thans nog net zo waardig als voor een jaar, toen hy veel goederen bezat. Ik weet, dat gy onze min goed-

keurt

keurt; ik zal zorg draagen, dat ik myn pligt als vrouw betragt, en hy zal voor my zorgen. Hy bezit zo veele voorregten in myne oogen, dat hy geene onſtandvastigheid van my behoeft te vreezen, al moest ik nog tien jaar op zyne hand wagten. Wilt ge my één verzoek toeſtaan?... laat hem heden by ons eeten.

CLEON.

Gaarne myn kind! weet zelfs, dat ik hem, om u vermaak te doen, reeds heb laaten verzoeken. Hy zal niet lang weg blyven.

(SIGISMUND *komt zonder dat* LEONORA *hem gewaar wordt.*)

LEONORA.

Zo hem de knegt maar t'huis gevonden heeft. Ik wil zelve een paar regels aan hem ſchryven. Ik kan hem en my geen grooter vermaak aandoen. Hy zal zekerlyk komen, en het grootſte deel in Julia's geluk neemen. Hy bezit het braafſte en tederſte hart. Vergeef het my, dat ik zo veel van hem zegge.

CLEON.

Zo hebt gy hem dan regt en van harte lief?

LEONORA.

Ja Papa, zo lief, dat, zo ik keus had om hem met weinig middelen, of den grootſten van 't land met al zynen overvloed, tot man te neemen, ik hem altoos den voorrang geeven zoude.

CLEON.

Is 't mogelyk! dat had ik evenwel niet gedagt, dat gy zo verliefd waart.

LEONORA.

Zo teder, wilt gy zeggen. Ik zou over myzelve niet te vrede zyn, byaldien ik minder teder beminde: want dat is het al, waarmede ik de genegenheid beloonen kan, die my de Heer Sigismund boven zo veele andere juffers heeft gefchonken. Overweeg maar eens, ik ben niet fraai, niet ryk, ik bezit geene andere voorregten dan myne onfchuld, en nogtans bemint hy my zo volmaakt, als of ik de beminnenswaardigfte Juffer van de waereld was.

CLEON.

Maar zegt gy hem wel ooit zelf dat gy hem zo fterk bemint?

LEONORA.

Neen, zo duidelyk hebbe ik 't hem nooit gezegd. Hy is zo befcheiden, dat hy geen duidelyke belydenis van liefde van my begeert. Maar ik heb wel duizendmaal gewenscht, dat hy 'er by my op aandringen mogt, opdat ik gelegenheid kreege van hem eene liefde te ontdekken, die hy zo waardig is.

CLEON.

Gy zult uwen wensch wel haast vervuld zien. Zie eens om, myn lieve Leonoor.

TWEEDE TOONEEL.

CLEON, LEONORA, SIGISMUND.

LEONORA.

Hoe! hebt gy my hooren fpreeken?

SIGISMUND.

Vergeef het my, myn Lieve Leonora! in al myn le-

leven hebbe ik niets verruklyker gehoord. Ik ben bedwelmd van geneugte.... Myne ſtoutheid kan ik niet dan door myne liefde verontſchuldigen.

LEONORA.

Geen betere voorſpraak hadt gy kunnen vinden. Hebt gy alles gehoord? Ik heb niet geweeten, dat gy hier tegenwoordig waart: maar des te opregter is myne belydenis. Doch, dewyl ik, op den aandrang van myn Papa, deze fout heb begaan, wil ik die nu voor my zelve alleen begaan: ik beminne u. Zyt ge met deze openhartige bekentenis te vrede?

SIGISMUND.

Leonora! ach! Laat myne ontroering u ten blyke van de aandoening van myn hart verſtrekken! Gy bemint my? gy zegt my dit in 't byzyn van uw Papa? Gy? — myne Leonora! — verdiende ik dit? — mag ik u antwoorden? — en hoe? — ô! Laat my gaan, en tot myzelven komen.

CLEON.

Gy zyt geheel van uw ſtel, Heer Sigismund. Mogelyk maakt myne tegenwoordigheid u eenigen dwang! Vaart wel, myne kinderen, en zorgt voor Julia. Ik wil met den Heer Damas gaan ſpreeken.

DERDE TOONEEL.

LEONORA, SIGISMUND.

SIGISMUND.

Zoude het u ook ſpyten myne waarde, zo veel tot myn voordeel gezegd te hebben?

LEONORA.

Zeg gy my eerst, of gy gewenscht hebt zo veel te hooren?

SIGISMUND.

Gewenscht hebbe ik het duizendmaal; maar verdiene ik zo veel tederheid?

LEONORA.

Zo myn hart de uitſpraak doen mag, dan verdient gy veel meer.

SIGISMUND.

Neen, ik verdien uw hart nog niet: maar ik zal my, myn geheele leven, toeleggen, om u te overtuigen, dat gy 't aan geen onwaardigen geſchonken hebt. Hoe edelmoedig is uwe ziel! Ik verloor, als uw minnaar, al myne middelen, maar myn ongeluk heeft my niet het minſte deel van uwe liefde onttrokken! Gy hebt uwe genegenheid jegens my zelfs vergroot, en my hier door 't verlies van myn geluk draagelyk gemaakt. Die ſtandvastige tederheid is een roem voor u, welke een regtgeaarde ziel alleen weet te ſchatten; en ik zou den haat der ganſche waereld waardig zyn, zo ik ooit ophouden kon u te beminnen.

LEONORA.

Ik heb eene fout begaan, dat ik u zo veel tot myn roem heb laaten zeggen; doch uwe goedkeuring is my al te dierbaar dan dat myne eigenliefde die niet met vermaak zoude aanhooren. Gy kunt het, al zedert twee jaaren, weeten, of ik een opregt hart bezit? Wat is het voor my een genoegen, dat ik, zonder het minst verwyt, alle

die

die genoeglyke dagen en uuren met myne gedagten kan nagaan, die ik met u, met de liefde, en de deugd, heb doorgebragt!

SIGISMUND.

Dan zyt gy volkomen met my te vreden, myne ſchoone! waarom kan ik u niet gelukkig maaken? welke wellust moest het zyn een hart als het uwe te beloonen, waarvan my de enkele verbeelding reeds zo veel genoegen geeft! Ach, myn liefſte! — Julia wordt gelukkiger, veel gelukkiger, dan gy, en —

LEONORA.

Gy beledigt my, zo gy verder gaat; en gy beledigt my nu reeds met dit te zeggen, of te denken! Julia is niet gelukkiger dan ik ben: al heeft zy haaren toekomenden bruidegom nog zo veel te danken, ik ben u nogtans evenveel verpligt. Door uwe verkeering, door uw voorbeeld, ben ik teder, bezadigd, en met de ganſche waereld bevredigd, geworden. Is dit geen geluk, dan moet 'er gansch geen geluk in de waereld zyn. Maar, myn liefſte vriend, wy willen heden tot Julia's geluk iets toebrengen. Zy bemint den Heer Damas, en weet niet dat zy hem bemint. Haar heele gedrag verzekert my, dat die ſterke gedagten van vryheid, die zy in haare ziel voedt, niets dan een vrugt van de liefde zyn. Zy bemint; maar het ongunſtig denkbeeld, dat zy, mogelyk, van het huwelyk gevormd heeft, benevelt haare liefde. Dezen kleinen nevel willen wy verdryven.

SIGISMUND.

Welaan myne Beminde! Ik gehoorzaam u in al-

alles. De Heer Damas is Julia waardig, en zy zal een regt beminnenswaardige vrouw zyn.

LEONORA.

Hoor ſlegts. — Doch daar komt de Heer Damas.

VIERDE TOONEEL.

De vorigen. DAMAS.

LEONORA.

Hoe ziet gy 'er zo droevig uit, Heer Damas?

DAMAS.

Ik heb 'er reden toe. Daar ik dagt Julia heden als myne Bruid te omhelzen, zo merke ik, dat 'er nog heele jaaren noodig zullen zyn om dit geluk te genieten. Hoe meer ik met haar van liefde ſpreeke, hoe ongevoeliger zy wordt; en, hoe ernſtiger myn aandrang is, hoe meer die haar mishaagt; ik ongelukkige! hoe wenſchelyk ware het voor my haar minder lief te hebben!

LEONORA.

Ontrust u niet over die kleine ſtyfzinnigheid, 't is niets dan liefde. Juist, om dat zy voelt dat haar hart verwonnen is, daarom wendt zy nog de laatſte pooging aan, om de liefde de overwinning moeielyk te maaken. Wy hebben niets meer noodig dan haar zo verre te brengen, dat zy ziet, wat 'er in haar hart omgaat.

DAMAS.

Ja maar, zo zy dat niet zien wil?

LEONORA.

Wy moeten haar verrasſen, en, zonder dat zy het verwagt, daar toe noodzaaken. Een weinig ge-

geduld; 't is immers niet noodig, dat de tegenwoordige dag haar bruiloftsdag zy! 't Geen heden niet gelukt zal op een anderen tyd gelukken. Het komt 'er alleen op aan, Heeren, of gy in myn voorſlag genoegen neemt.

SIGISMUND.

Ik met vermaak, zo ik tot het geluk van den Heer Damas iets kan toebrengen.

DAMAS.

Ik weet, dat gy 'er beide grootmoedig genoeg toe zyt; en wat my aangaat, niets in de waereld is my te zwaar om het niet voor Julia te doen!

LEONORA.

Heer Damas, verander dan een weinig van taal by Julia; begin allengs haar toetevallen in de gedagten, die zy zig wegens de vryheid ſchynt te maaken; deze overeenſtemming van gevoelens zal haar terſtond behaagen, en gerust ſtellen. Zy zal denken, dat zy u daarom eerst genegen worde, daar zy 't nogtans, langen tyd, en om veel betere reden, geweest is: en in dit zelf-bedrog zal zy u haar gansch hart laaten zien.

DAMAS.

Ach! dat uw raad zyne werking deedt, hoe gelukkig zoude ik my achten!

LEONORA (*tegen* SIGISMUND.)

En gy moet ook eenige list aanwenden ten nutte van den Heer Damas, en u houden, als of gy op Julia verliefd waart. Dit zal haar hart van zyn ſtel brengen. Zy zal boos op u worden; maar midden in dien toorn zal de liefde jegens den Heer Da-

Damas voor den dag komen. Doe dit op myn woord.

SIGISMUND.

Het zal my moeijelyk vallen die rol wél te ſpeelen.

VYFDE TOONEEL.

De vorigen. JULIA.

JULIA.

Zo, zyt gy hier by malkander. Papa wilde gaarn weeten, waar gy waart, en nu kan ik hem antwoord brengen.

(Zy wil heen gaan.)

LEONORA.

Myn lieve Julia, waarom loopt gy zo ſchielyk heen? Of hebt gy een beter gezelſchap, dan het onze?

JULIA.

Och neen, Zuster. Maar daar gy en Heer Sigismund zyt wordt zeker van de liefde geſproken; en ik vind heden geen dringende reden om zulk eene vergadering by te woonen.

LEONORA.

Waarom telt gy my en den Heer Sigismund alleen onder de verliefden? Wat heeft u tog de Heer Damas gedaan, dat gy hem deze eer niet mede bewyst?

JULIA.

De heer Damas heeft my beloofd in langen tyd niet weêr van liefde te ſpreeken; en hy is te eerlyk om my zyn woord niet te houden.

DAMAS.

Ik heb het u beloofd, myn lieve Juffer, en ik be-

beloof het, voor dit gezelſchap, andermaal. Staa my toe, dat ik myne tederheid in hoogachting mag veranderen. De liefde kunt ge my met regt verbieden; maar de hoogachting hangt niet van myn wil af, zy is het uitwerkzel van uwe verdienſten. Ontvlied my dan niet langer; ik ben in het geheel uw minnaar niet meer. Maar mag ik dan ook uw vriend niet zyn?

JULIA.

Van harte gaarn. Dit is juist myn wensch, veel vrienden en geen minnaar te hebben; my met een vertrouwden omgang te vermaaken, zonder my door dien vertrouwden omgang te laaten binden en kluisteren. Zo gy my niet meer van de liefde ſpreekt, dan wil ik ganſche dagen met u praaten.

LEONORA.

Kom Heer Sigismund, aan deeze koele menſchen, en aan hun laf geſprek over de vriendſchap, hebben wy niets; wy willen by Papa gaan.

ZESDE TOONEEL.

JULIA. DAMAS.

JULIA.

Ik houde ongemeen veel van myne Zuster; maar ik zou haar nog meer beminnen, zo zy minder van de liefde ſprak. 't Kan wezen, dat de liefde veel bekoorlykheden heeft; maar dat droevig en ſtrak wezen, dat men 'er by aanneemt, bederft haare waarde, al was die nog zo groot. Ik hebbe

een duidelyk voorbeeld aan myne Zuster; zy was veel levendiger, veel ongedwongener, eer zy beminde.

DAMAS.

Ik hebbe u beloofd niet van de liefde te ſpreeken, en ik houde myn woord. De vriendſchap komt my in der daad beter voor.

JULIA.

Ja. De vriendſchap is het aangenaamſte genoegen der menſchen, en de liefde 't droevigſte. Men wil elkander regt genieten, daarom bemint men; en nogtans haast men zig maar om malkander moê te worden. Hebbe ik geen gelyk, Heer Damas?

DAMAS.

Ik zal, in uw gezelſchap, van de liefde niet meer ſpreeken; gy mogt my anders daarby in de gedagten komen, en hoe zou ik het dan met myn belofte maaken?

JULIA.

Gy zult het mogelyk voor eigenzinnigheid, of ik weet niet voor welk ander gebrek houden, dat ik de liefde zo vliede; maar neen, zonder liefde te zyn behoord tot myne rust. Men laate my tog deze vryheid! Moet men deeze droevige plaag dan voelen? Neen, myn zuster dwaalt; 't is mogelyk haar niet te voelen. Ik merk het aan my zelve. — Maar, waarom zwygt gy zo ſtil? Ik ſpreek byna heel alleen. Zyt gy moeielyk? ô! Hoe goed is het nu, dat gy myn minnaar niet meer zyt, want dan diende ik ten uwen gevalle ookwel moeijelyk te worden.

DA-

DAMAS.

ô Neen! ik ben in het geheel niet moeielyk.

JULIA.

En al waart gy het, en wel, om dat ik niet meer van de liefde ſpreeken wil, zou my dit nogtans weinig aandoen. 't Is my niet aangenaam, dat ik u zo ſtil zie; maar als uwe vriendin ontrust ik 'er my niet over; ik ben, denk ik by my zelven ook niet altoos even lustig!... Ook kunt gy iets te overdenken hebben. Ik vat gantsch geen argwaan op. Ik wil het zelfs niet weeten. — Maar evenwel myn Heer, gy verbeeldt een zeer ſtommen vriend. Wanneer ben ik u dan zo onverſchillig geworden?

DAMAS.

Neem het niet kwalyk, myn waarde vriendin, dat ik eenige oogenblikken gansch ongevoelig heb geſcheenen. Om uw bevel naar te komen, heb ik de laatſte pogingen beſteed, om de onrustige aandoeningen der liefde volkomen te ſmooren, en het karacter van een vriend aan te neemen. De Rede heeft thans over myn hart gezegepraald. De liefde was my anders aangenaam, om dat ik die aan uwe waarde te danken had; nu ſchynt my zelfs de ongevoeligheid aangenaam en bekoorlyk te zyn, om dat zy in my door de uwe verwekt is. Verlaat 'er u op, ik zal my al het geweld aandoen; maar vergeef my alleen, wanneer ik zomtyds, in weerwil van my zelf, tot het vorig karacter verval. Ik bemin u niet meer; maar ach! mogt

gy nogtans weeten, hoe waard gy my zyt, myn dierbaarste vriendin!

JULIA.

Maar, waarom slaat gy dan uwe oogen na den grond? mag men in de vriendschap malkander niet aanzien?

DAMAS.

Dat behoort tot myne verwinning. Wie kan u zien en niet beminnen!

JULIA.

Zeide gy my daar niet weêr, dat gy my beminde? ô Dat is droevig! ik word over uw gedrag zeer ongerust. Op den eenen tyd spreekt gy zo verliefd, dat men 'er van schrikt; en op den anderen tyd zo onverschillig, als of ge my voor de eerste maal zaagt. Neen, blyf tog by uw stuk. Gy zyt geduurig met u zelven in de war: is dit het karacter van een vriend? Wy behoeven immers niet te beminnen. Is dan de vryheid niet zo edel als de liefde?

DAMAS.

ô! Daar behoort veel meer sterkte van geest tot de vryheid dan tot de liefde.

JULIA.

Dat zegge ik mede. Waarom neemt gy 't my dan zo kwalyk, dat ik de vryheid hoogachte; dat ik, in plaats van één minnaar, liever tien vrienden, in plaats van een eenig, liever menigvuldig, genoegen hebben wil? Zyn dan myne bewyzen zo slegt, dat ik gevaar loope van 'er uwe achting door te verliezen? Vel gy zelf vonnis, of ik enkel uit eigenzinnigheid spreeke.

(Da-

(*Damas ziet haar verliefd aan.*) Maar waarom ziet ge my zo droevig aan, als of gy meêlyden met my hadt? Wat willen my uwe oogen door deze taal zeggen? Ik weet in het geheel niet meer, wat ik van uw gedrag zeggen moet. Gy ſchynt my toe, het ampt van een opziener, en niet dat van een vriend, aangenomen te hebben. Waarom let gy op de geringſte trekken van myn wezen meer dan op myne woorden? Myn Heer, ik wilde, dat ge nu —

DAMAS.

Dat ge nu heen gingt, wilt gy zeggen. Dit bevel neeme ik aan, hoe lastig 't my ook valt. Al zoudt gy my nog zo zeer haaten, ik zal my egter, in uw byzyn, nooit over myn noodlot beklaagen. Ik heb de Eer van uw Dienaar te zyn.

JULIA.

Haaten? wanneer hebbe ik dan gezegd, dat ik u haatte? Maar ik verſtaa deze taal; om dat ge my niet moogt beminnen wilt ge my haaten. Dit is zeer grootmoedig. Dat zyn de vrugten der beroemde tederheid. Ik zal nogtans bedaard blyven;... al was 't ook, dat gy nog eens tot my, met een koelen hoogmoed, zeggen mogt; ik heb de Eer van uw Dienaar te zyn. Dat is gewis een trotſche taal.

DAMAS.

Het is de taal van eerbied.

ZEVENDE TOONEEL.

JULIA *alleen.*

Hoe ? hy gaat ? maar waarom ben ik zo onrustig ? ik bemin hem immers niet ! —— Neen, ik ben hem ſlegts genegen. 't Is egter een ondraagelyke trotsheid, dat hy my verlaat. Maar hebbe ik hem ook beledigd ? hy is immers anders zo verſtandig en zo grootmoedig. — Neen, neen, hy bemint my niet. Het moet geveinsdheid geweest zyn. — Ik heb heden een kwaaden luim. (*Leonora komt ongemerkt op het tooneel.*) Had ik myn luit maar hier, ik wilde —

AGTSTE TOONEEL.

JULIA. LEONORA.

LEONORA.

Die zal ik aanſtonds haalen, indien gy 't hebben wilt. Maar myn lieve zus, wat hebt gy zo binnensmonds te praaten ? 't Is immers anders uwe mode niet by u zelve te prevelen.

JULIA.

Wanneer hebbe ik dan binnensmonds gepraat of gepreveld ? Ik weet niet, hoe ik heden allen zo verdagt voorkome.

LEONORA.

Maar hoe konde ik weeten dat gy de luit wilde hebben, zo gy niet geſproken hadt ? Gy hebt my immers niet gezien Julia, en derhalven moet gy

ſtil

ſtil met u zelve geſproken hebben. Gaat dit beſluit niet door, of koomt het u ook verdagt voor?

JULIA.

Hebt gy 't 'er dan allen op gezet om my tegen te ſpreeken.

LEONORA.

Hoe zo? ik hebbe u niet tegen geſproken; en zo het de Heer Damas gedaan heeft, dat is myn ſchuld niet. Waarom behandelt gy uwe vrienden niet beter? Hy zeide my, in 't voorby gaan, dat gy zeer boos geworden waart, om dat hy zig eenige maalen vergist, en, tegen zyne beloften, van liefde geſprooken, hadt.

JULIA.

Zuster, ik geloof gy komt om rekenſchap van my te vorderen. Gy hoort het immers, dat ik my niet tot liefde dwingen laat.

LEONORA.

Heel wel; Julia, wanneer gy geen zin in den Heer Damas hebt, dan, bidde ik zelve, bemin hem niet.

JULIA.

Wat is dat een verſtandig zeggen? wanneer gy geen zin in hem hebt. —— Moet men malkander dan haaten, wanneer men niet beminnen wil? Ik hebbe immers nog niet gevraagd, of gy geen zin in den Heer Sigismund hebt?

LEONORA.

Neen, dat hebt gy my nog niet gevraagd. Maar, zo gy 't my mogt vraagen, dan zoude ik u ten antwoord geeven: dat ik hem teder en van harte bemin, en ik zou my over myne liefde geen oo-

genblik ſchaamen; het vordert meer verhevenheid van ziel de liefde verſtandig te voelen dan de vryheid te beweeren.

JULIA.

't Is om te ſterven van ſpyt. De Heer Damas heeft ſtraks het tegendeel beweerd. Wien moet men nu gelooven? Neem het my niet kwalyk, Zuster; ik weet, dat gy meer Verſtand hebt dan ik; maar vergun my dat ik myn gevoelen boven het uwe kieze. Waarom kan de Heer Damas zo wel geen gelyk hebben als gy? gy hebt immers altyd gezegd, dat hy een verſtandig en aartig man was.

LEONORA.

Dat byvoeglyk naamwoord, *aartig*, was juist niet noodig in dit verſchil. Maar mogelyk is het noodig in den ſchakel uwer gewaarwordingen. De Heer Damas is zekerlyk verſtandiger dan ik; maar hy is ook een Mensch zo wel als ik; en het best verſtand heeft zyne zwakheden.

JULIA.

Zo zyt gy dan hier gekomen, Leonora, om my te bewyzen, dat de Heer Damas een Mensch, en geen Engel, in verſtand is? Dit geloove ik. Maar myn lieve Leonora, uwe ſpotternyen kan ik zeer wel verdraagen. Ik kon u gemakkelyk dit antwoord weêrom geeven, dat uw Heer Sigismund ook onder de arme ſtervelingen behoort; maar dit wil ik niet doen. Gy zoudt maar denken, dat ik, uit wrevel, den Heer Damas wilde verdedigen. Neen; alhoewel hy het grootſte verſtand niet bezit, zo

ga-

galant, zo beminnenswaardig, niet is als uw Sigismund, heb ik echter meer redenen dan gy om myne vryheid te verdedigen, en hem niet te beminnen.

LEONORA.

Myn lieve Julia, gy wordt heel boos. Gy ſmaalt op my en myn Beminden, en ik blyve u nogtans genegen. Men kan u niet haaten; uw goed hart vertoont zig in uwe oogen, zelfs terwyl gy gemelyk zyt; gy zyt en blyft myn lieve Zuster. Uwe geringe fouten zyn byna noodig om uw lief karakter te vertoonen, ten minſten kan men dezelve niet begaan, zonder zo opregt te zyn als gy. Zuster, ik heb dezen nagt, een merkwaardigen droom van een jonge en aangenaame bruid gehad, en ik —

JULIA.

Ik bidde u, myn lieve Zuster, laat my alleen. Ik ben verdrietig, inderdaad zeer verdrietig, en ik worde het meer hoe ik meer ſpreek.

LEONORA.

Gy zyt mogelyk verdrietig om dat ik my in haastigheid een woord tegen den Heer Damas —

JULIA.

ô! Waarom denkt gy weêr aan hem? wilt gy my nog meer fouten doen begaan? Laat hem tog zyn zwak verſtand en my myn moeielyken geest, en het geluk van eenige oogenblikken alleen te zyn. De oudere Zusters hebben tog altyd wat op de jongere te zeggen.

LEONORA.

Ik hoore 't wel, ik moet heengaan. Goed. Volg my ras; anders moet gy weêr met u zelve praaten.

NEGENDE TOONEEL.

JULIA. MAGISTER.

JULIA.

Is het dan niet mogelyk, dat ik alleen mag wezen? moet gy my nu weêr koomen ſtooren Heer Magister! zeg my dan toch met weinig woorden, wat 'er van uw dienst is.

MAGISTER.

Nigt; ik wil iets met u overweegen. Mogelyk ben ik 'er, wegens myne jaaren en ondervinding, niet onbekwaam toe. Ik bemin u, en gy weet hoe noodzaaklyk het verſtand by alle onze daaden is.

JULIA.

Ja, dat weet ik, en evenwel wenschte ik, dat ik heden in 't geheel geen verſtand had; mogelyk ware ik dan beter te vreden.

MAGISTER.

Gy overhaast u. Wie zoude ons het waare van het valſche, het Schyngoed van een wezenlyk Goed, helpen onderſcheiden? Wie zoude onzen wil tot vaste en gelukkige beſluiten brengen, wanneer het verſtand het niet deedt? Zoudt gy wel zo beminnenswaardig geworden zyn, zo gy niet verſtandig geweest waart?

JULIA.

Heer Magister, gy zyt niet op uwe ſtudeer-Kamer; kwel my niet met uwe geleerdheid. Ik mag immers zo wys niet zyn, als gy; ik kan het ook niet wezen, om dat ik zo veel bekwaamheid niet bezit.

MA-

MAGISTER.

Op den zelfden tyd, dat gy wenscht, dat gy geen verſtand moogt bezitten, bewyst gy, door uwe beſcheidenheid, dat gy zeer veel verſtand bezit. Ik eisch van u geene geleerdheid; zelfs wil ik de myne agterlaten, terwyl ik met u ſpreek. Gy zoudt heden den grooten ſtap doen om uw geluk te vestigen, maar gy ſchynt daar niet toe te kunnen beſluiten: evenwel wenscht het uw Vader hartelyk. Ik heb hem beloofd u eenige weinige voorſtellingen te doen. En ik wenschte, dat gy dezelve aanhooren, en uwe tegenwerpingen tegen dezelve inbrengen wilde. Dit kan ik, zo oud als ik ben, nog wel lyden. — De liefde is ééne van de ſchoonſte, maar teffens gevaarlykſte, hartstogten. Zy wreekt zig aan ons, wanneer wy haar verſmaaden; en zy wreekt zig mede, wanneer wy haar onbedagt gehoorzaamen.

JULIA.

Gy zyt wat uitvoerig in uwe voorſtellingen. Maar gy zult zonder tegenwerping gelyk hebben. Laat my ſlegts met rust. Myn verſtand is zeeker zo ſterk niet als de philoſophie; het is egter nog altoos ſterk genoeg geweest voor myn hart.

MAGISTER.

Weet gy niet, dat onze hartstogten ons gemaklykst vermeesteren, wanneer zy 't bedaardst ſchynen? Het hart der menſchen is de grootſte bedrieger: en de ſchranderſte weet menigmaal zelf niet, wat 'er in hem omgaa. Wy beminnen, en worden 't zomtyds niet eer gewaar, voor dat wy

niet meer bemind worden. Dit alles moet gy niet gelooven, om dat ik het zeg: neen, maar om dat het de grootfte kenners van het menfchelyk hart, een *Socrates*, een *Plato*, een *Seneca*, en veelen der latere Philofophen, gezegd hebben.

JULIA.

Alle deze naamen kenne ik niet, en begeer hen ook niet te kennen. Maar, indien zy zo verftandig geweest zyn als gy vast ftelt, dan zullen zy ook wel gezegd hebben, dat men een onrustig hart, door veele voorftellingen, niet nog onrustiger mag maaken. En ik houde my verzekerd, dat *Plato* en *Seneca*, en zo als ze allen heeten, zo veel kennis en beleefdheid zouden bezitten, dat zy u verzoeken zouden my te verlaaten, by aldien zy hier tegenwoordig waren. Zo dra als ik de hartstogten, en inzonderheid de liefde, niet meer kan regeeren, dan zal ik uwe Philofophie om byftand komen verzoeken.

MAGISTER.

Uwe opregtheid bevalt my, zelfs terwyl zy tegen my fchynt te werken. Ik zoude inderdaad een zeer flegt Philofoof in myne eigen oogen zyn, zo ik uw tegenfpreeken met geene bedaardheid verdraagen konde; het is thans de tyd niet om aan beledigingen te denken. Neen! Maar gy zegt, gy zyt onrustig: wordt het geen tyd, deze onrust door wys overleg te ftillen? wat veröorzaakt uwe onrust? is het de gemoedsbeweeging van liefde, of die van haat? Is het die van vrees of van verlangen? Ik wenschte wel, dat gy 'er eene befchouwen-

wende kennis van hadt. Wanneer men de oorzaak van een zedelyk kwaad weet, dan weet men ook het zedelyk tegen-middel. Ik meen het wel met u. Ik ſpreek verſtaanbaar, en ik wenschte, dat ik nog duidelyker ſpreeken kon.

JULIA.

Ik mistrouw in 't minst noch uwe opregtheid, noch uwe geleerdheid. Maar ik ben verdrietig. Ik weet niet wat my ſchort, en het is, ter bevordering van myne rust, best dat ik het niet weete. Verlaat my bid ik. Gy zyt my veel te ſchrander.

MAGISTER.

Prys my zo niet myn waarde! Indien gy zo veel jaaren over de waarheid hadt gedagt als ik, dan zoudt gy, mogelyk, even zo ſchrander zyn. Laat uwe onrust vaaren, en overweeg het geluk, dat u heden, voor al uw leven, wordt aangeboden. De Heer Damas begeert uw hart, en ſchynt het ook te verdienen. Wat zegt 'er uw verſtand op? van de keuze in de liefde hangt het gansch geluk van een huwelyk af; geene dwaaling ſleept zulke ernſtige gevolgen na zig, als die, waartoe wy in de liefde vervallen. En ondertusſchen, wanneer loopt men meer gevaar van te dwaalen dan by deze gelegenheid?

JULIA.

Ik geloof, dat deze onderregting zeer goed is. Maar wat zal ze my baaten, daar ik niet beminnen wil?

MAGISTER.

Gy ſpreekt zeer driftig; nogtans zal ik bedaard bly-

blyven. Gy wilt niet beminnen, niet trouwen? Maar weet gy wel dat gy daartoe verpligt zyt? Mag ik u een bewys uit myn regt der natuur voorleggen? —— Gy wilt immers, dat het menschdom in ſtand moge blyven. Dit is het oogmerk, dat ons de natuur leert. Het middel nu daartoe is de liefde. Wie derhalven het einde wil, die moet ook het middel willen, zo hy verſtandig is. —— Ziet gy dus niet, dat gy verpligt zyt te trouwen? Zeg my ſlegts, of gy de kragt van dit bewys niet voelt?

JULIA.

Ik voel dezelve waarlyk niet; en zo de liefde enkel een pligt is, dan verwondert het my grootelyks, dat zy zo veele harten kan bekooren; dit is 't gewoon uitwerkzel der pligten niet. Ik wil ongeleerd beminnen. Ik wil wagten, tot dat my de liefde, door haare bekoorlykheid, zal betoveren.

MAGISTER.

Nigt, dit heet halsſtarrig zyn! De oogen voor de duidelykſte bewyzen te ſluiten! De verpligting erkennende van te moeten trouwen, hoe kunt gy dan beſluiteloos blyven? Is de toeſtemming van het verſtand, en 't beſluit van den wil, niet eene en dezelfde daad onzer ziele? Wat aarſelt gy dan om u met den Heer Damas te verbinden, daar gy erkent, dat gy volgens 't regt der natuur daar toe verpligt zyt?

JULIA.

Neem het my niet kwalyk, Heer Magister, dat ik u verlaat, zonder overtuigd te zyn van uwe zede

de-leer. Kan het my, arm meisje, tot ſchuld worden toegerekend, dat ik zo veel verſtands niet bezit, als *Plato*, *Seneca* en uwe andere wyze mannen? Beſlis met deze mannen het geſchil, waarom ik geen lust tot trouwen heb, daar ik 'er nogtans, volgens uw bewys, toe verpligt ben. Ik heb nog eenige dingen in de keuken te beſtellen.

TIENDE TOONEEL.

MAGISTER. CLEON.

MAGISTER.

Ik heb uw Dogter Julia op alle moogelyke wyzen ondergaan. Met de grootſte Zelfverlochening hebbe ik met haar geſproken. Ik heb haar de ſterkſte bewyzen voorgehouden, maar —

CLEON.

ô! Hadt gy haar liever een paar voorbeelden van gelukkig getrouwde meisjes voorgehouden.

MAGISTER.

Zy weêrſprak my meer dan eens; maar ik bleef bedaard. Ik bewees haar, dat zy verpligt was te trouwen.

CLEON.

Gy hebt wat veel moeite genoomen; wanneer een meisje agttien jaaren oud is, denk ik zal zy niet veel tegen dit bewys poogen in te brengen?

MAGISTER.

Julia begreep alles. Ik ſtelde 't haar duidelyk voor. Want wanneer men met ongeleerden te doen heeft, die niet *abſtract* kunnen denken; dan

moet

moet men zig vernederen, en het vernuft moet de zuivere Rede te hulp koomen; dat is myne manier.

CLEON.

Maar hoe verre hebt gy Julia door uwe bewyzen gebragt? Wil zy den Heer Damas trouwen? heeft zy dan de meening van haar hart niet opengelegt? Ik kan immers den braaven man niet langer ophouden. Hy meent het zo wel, en heeft zo veel verdienſten.

MAGISTER.

Zy zeide, dat zy onrustig was; en dat was juist kwaad; want voor de Philoſoophſche bewyzen is een gerust en bedaard hart noodzakelyk, zo ze de overtuiging zullen te weege brengen. Wanneer het verſtand door de neigingen van den wil beſtormd wordt, dan is het niet oplettend; en zonder oplettendheid zyn de ſcherpſte bewyzen niets dan ſtompe pylen.

CLEON.

Spreek zo diepzinnig niet, gy behoefde haar maar bedaard te maaken: dan zag ik het nut van uwe bekwaamheid.

MAGISTER.

Ik ſtelde alles in 't werk. Ik toonde haar de ſchoone zyde der liefde. Voor eerst zeide ik haar dat een gelukkige echt het grootſte vermaak was.

CLEON.

Ja, de gelukkige huwelyken zyn zeer ſchoon, maar gy hadt haar moeten zeggen, dat haar huwelyk, naar alle waarſchynlykheid, zeer gelukkig zou-

zoude worden. Dat is myn oogmerk geweest waarom ik u by haar gezonden heb.

MAGISTER.

Met één woord, door ſtellingen en bewyzen is zy niet te overeeden, dat merk ik wel. Zy verſtaat de enkelde ſtellingen wel; maar wanneer zy ze in de gedagten zamenknoopen, en aan 't beſluit klem geeven, moet, dan gaat haar verſtand agter uit, en zy wordt boos, om dat het haar verlaat.

CLEON.

Zo kunt gy my dan niet verder helpen, en haar niet overreden?

MAGISTER.

Daar zyn nog zekere geestige *argumenten* ter overtuiging, die men bewyzen κατ' ἄνθρωπον noemen kan. Dergelyken zyn by de oude Redenaars de fabelen, de *allegorien* en *parabolen*. By menſchen die niet ſcherp kunnen denken, doen de geestige trekken en zydelingſche voorſtellen dikwils eene verwonderlyke uitwerking. Ik zal zien, of ik door myn vernuft dat geen uitvoeren kan, wat zy myn verſtand geweigerd heeft. Mogelyk doet haar eene fabel meer lust tot een huwelyk krygen, dan eene *demonſtratie*. Ik zal 'er eene maaken en haar voorleezen, en my houden, als of ik die gevonden had in het fabel-boek van een jongman in *Leipzig*, die zig door zyne fabelen en vertellingen zeer in gunst by zyne medeſtudenten gebragt heeft.

CLEON.

Ach ja, doe dat tog, laat ons de proef van alles neemen. Wanneer de fabel fraai is; dan

kunt

kunt gy ze, op de bruiloft van myn dogter, aan de waereld meêdeelen. Maak ze maar niet al te lang; een fabel is geen preek, 't komt daarin op alles zo naauw niet aan. Myn Dogter zal de fouten niet uitpluizen; maak gy flegts dat zy ja zegt: dan zal ik u, zonder een fabel, en in alle opregtheid bedanken.

ELFDE TOONEEL.

CLEON. LEONORA.

LEONORA.

Papa! de Voogd van den Heer Damas zendt u door een knegt, dit briefje.

CLEON (*leest*).

,, Myn Heer!

,, Dewyl gy 't zo begeert, zal ik de Eer heb-
,, ben, tegen koffy-tyd by U te koomen. Ik
,, neem genoegen in de keuze van myn Pupil, den
,, Heer Damas. Hy hadt niet gelukkiger kunnen
,, kiezen. Met een woord, ik hoop my dezen
,, namiddag met U en Mejuffrouwen uwe Dog-
,, ters eens regt te vermaaken, om dat ik, buiten
,, dat, heden eene aangenaame tyding van het Hof
,, gekreegen heb. Te gelyk moet ik U melden,
,, dat, heden of morgen, het testament van wy-
,, len Uwe Moei, Mejuffrouw Stevens, zal geo-
,, pend worden. Ik geloof vast, dat zy U iets
,, gemaakt heeft; mogelyk kan ik U de zeekerheid
,, daar van om vier uuren medebrengen. Ik ben enz."

Dat

Dat gaat immers heel goed, myn lieve Dogter? Ik was altyd van gedagten, dat de Heer Simon zyne toeſtemming tot dit huwelyk niet geven zou, omdat Julia geen middelen bezit.

LEONORA.

Daar ben ik gansch niet bang voor geweest. Die Heer is immers de vriendlykheid en menschlievenheid zelve, en ſtelt 'er zeker een vermaak in tot het geluk eener juffer iets toe te brengen, die men niets anders kan te last leggen, dan dat zy niet ryk is.

CLEON.

Gy hebt groot gelyk Dogter. 't Is een lief man; maar ik heb my verbeeld, dat 'er aan hem iets moest haperen, omdat hy al na de veertig jaaren gaat, en nog geen bediening heeft. Dog wat helpt ons dit alles, zo Julia den Heer Damas niet hebben wil?

LEONORA.

Wees daar niet bekommerd over, Papa lief! Julia is zo goed als overwonnen: en ik geloof dat men haar geen grooter ondienst zou kunnen doen dan met haar haaren gewaanden ſchat, de zo geroemde vryheid, te laaten behouden; ik heb de zeekerſte kenmerken, dat zy den Heer Damas bemint.

CLEON.

Zou het mogelyk zyn? Ik zou het wel haast zelf gelooven. Gy looze meisjes houdt u altyd, als of gy niets met de mannen ophadt; en gy zyt egter wonder in uwen ſchik, dat zy u opzoeken; nu, de liefde is ook noodig in de waereld; anders hadt de Hemel ons dezelve niet gegeeven.

LEONORA.

Papa, deze trek tegen de looze meisjes gaat my niet aan; ik maak geen geheim van myne liefde; en ik houde de verſtandige liefde voor geen grootere misdaad, dan de verſtandige vriendſchap.

CLEON.

Myn kind, zo uwe moei, Mejuffrouw Stevens, my iets in haar testament gemaakt mogt hebben, zoude het my een byzonder vermaak zyn, u, myne Dogter te gelyk met uwe Zuster uit te huwelyken, en op eenen dag u beider bruiloftsfeest te vieren. Ik zou daar gaarne die heele erfenis toe beſteeden.

LEONORA.

Gy zyt een liefderyk Vader. Neen, zo gy al iets door dat testament mogt krygen, zou het onregtvaardig zyn, dat wy u, door onze huwelyken, daar aanſtonds van beroofden. Neen Papa lief! ik wil liever nog wat wagten; en myn Beminde zal ook tot geen huwelyk beſluiten, zo lang hy geen genoegzaam beſtaan heeft.

CLEON.

Doe uw best, dat Julia heden nog het jawoord geeft, de meisjes mogen wel wat fier zyn; maar zy moeten 't de vryers evenwel niet al te zuur maaken.

LEONORA.

Papa, onze lieve Mama dagt 'er zo niet over!

CLEON.

Loos kind, een Vader mag immers wel een woord regt uit ſpreeken. Ik ben ook jong geweest, en denk nog met vermaak aan myne jeugd: ik heb

met

met uwe lieve Mama, een jaar voor ons trouwen, en zestien jaaren in den echt, in een gul genoegen geleeft. Zy heeft my duizend aangenaame uuren doen flyten, en ik zal het haar tot in myn graf dank weeten. Zy heeft u ook, myne kinderen, zonder roem gefproken, eene goede opvoeding gegeeven. Het zal u zekerlyk wel gaan; verlaat 'er u op. Gy doet my veel goeds: gy beftuurt myne gandfche huishouding. Wees met uw lot te vreden. Ik laate u, na myn dood, een eerlyken naam en eene goede opvoeding na; doet my tog by myn lieve Vrouw in één graf leggen; ik wil rusten waar zy rust.

LEONORA.

Ach Papa! waarom maakt gy my weemoedig? Gy moet, zo het naar myn wensch gaat, nog in lang om 't graf niet denken, maar bevinden, dat ik myn roem ftelle in den pligt van u te dienen, en, zo ik u honderd jaaren diene, dan hebbe ik niets meer gedaan, dan wat myn pligt my beveelt. Heden moet gy vrolyk zyn. Maar mogelyk is deze droevige of liever tedere aandoening, de aangenaamfte, die een braave Vader ooit kan voelen. Maar, Papa lief, daar is geen wyn meer in de kelder, dan dat beste vat, dat gy op myn verjaar-dag hebt ingelegt. Wat voor wyn zullen wy heden onze gasten fchenken?

CLEON.

Tap uit dat vat, Dogter. Al was het nectar, hy is voor den tegenwoordigen dag niet te goed. Het zal haast middag zyn; ik zal aanftonds heen

gaan, en de Visch uit het bun krygen. Zo ik Julia zie, zal ik haar naar u toezenden, om nog eens met haar te ſpreeken.

LEONORA.

Heel wel Papa, ik zal hier nog eenige oogenblikken wagten.

TWAALFDE TOONEEL.

LEONORA. SIGISMUND.

SIGISMUND.

Ik heb daar een oogenblik met Julia geſproken, zy is geſtoord op den Heer Damas; maar alle haare klagten ſchynen my niet anders toe, dan een liefde verklaaring in een vreemde taal te zyn. Ik had niet gedagt, dat zy zo tederhartig was. De liefde en de vriendſchap, hoe zeer zy de eerſte denkt te verbergen, ſpreeken teffens door haare oogen en haaren mond.

LEONORA.

Ei, ei! myn lieve Heer Sigismund! ik zoude wel haast voor eenige minuten jaloers worden. Myn Zuster is bekoorlyker, dan ik, niet waar? en evenwel bemint gy my?

SIGISMUND.

Wie kan u eens beminnen, en niet beſtendig lief hebben? Mejuffrouw uwe Zuster, heeft veel verdienſten; maar gy bezit 'er nog veel meer. Gy kent myn hart. Dat moet u, de zekerſte waarborg voor myne trouw zyn.

LEONORA.

Ja, ik ken het, en ik ben 'er trotsch op.

ô Myn liefste vriend! ik moet u zeggen, dat ons, mogelyk, een klein geluk boven 't hoofd hangt. Ach, dat het tot uwe gerustſtelling iets toebrengen kon! de voogd van den Heer Damas heeft myn Papa in een briefje gemeld, dat het testament van onze moei, Mejuffrouw Stevens, heden zoude geopend worden, en dat hy geloofde, dat zy myn Papa daar in hadt bedagt. ô! Wilde de Hemel tog, dat ik zo gelukkig wierd om uwe omſtandigheden te verbeteren!

SIGISMUND.

Maak my niet ongerust. Gy bemint my meer dan ik verdiene. Heb maar geduld, het zal zig alles wel ſchikken, en —

LEONORA.

Gy ſchynt ongerust? Wat ſchort u? Zeg het my. Myn leven is my niet aangenaamer, dan uwe rust.

SIGISMUND.

Ach myne Engelin! my ſchort niets, niets ontbreekt my dan het geluk van u eeuwig te bezitten. Ik ben eenigzins verſtrooid in myne gedagten. Ik heb dezen nagt niet wel geſlaapen.

LEONORA.

ô! Kom binnen, en word om mynentwil weêr vrolyk. Wy zullen eerst by Julia op haare kamer gaan, en dan terſtond eeten.

Einde van het eerſte Bedryf.

TWEEDE BEDRYF.

EERSTE TOONEEL.

CLEON. JULIA.

CLEON.

Gy weet evenwel, of gy hem genegen zyt?

JULIA.

Papa lief! hoe kan ik dat weeten? ik wil u gaarne gehoorzaamen; maar laat my flegts myne vryheid.

CLEON.

Ik wil u gaarne gehoorzaamen; maar laat my flegts myne vryheid! Jou klein kleuter, wat flaat gy al uit? Zo ik u uwe vryheid laaten moet, dan koomt 'er immers geene gehoorzaamheid te pas; doch ik wil u in 't geheel niet dwingen: ik houde daar toe al te veel van u. Neen, zeg my maar of hy u aanftaat?

JULIA.

Of my de Heer Damas aanftaat? Mogelyk ja Papa! Ik weet het waarlyk niet.

CLEON.

Dogter, fchaam u niet met uwen Vader voor de vuist te fpreeken. Gy zyt immers oud genoeg, en de liefde is geen verbodene zaak. Behaagt u zyn perzoon en voorkomen?

JULIA.

Die mishaagen my niet. Mogelyk — ftaan die my zeer wel aan.

CLEON.

Meisje, wat wilt gy met uw mogelyk? wy ſpreeken van geene verborgene zaaken; gy hebt het uw hart maar te vraagen.

JULIA.

Maar, indien myn hart ontrouw is, en my niet opregt antwoordt?

CLEON.

Spreek zo poëtisch niet. Uw hart zyt gy, en gy weet wel wat 'er in u omgaat. Wanneer gy een jongman ziet, die welgemaakt, beſchaafd, verſtandig, en ryk is, die u tot zyn vrouw wil hebben; dan weet gy evenwel gemakkelyk by u zelve, of gy hem tot een man begeert.

JULIA.

Tot een man? —— Ach Papa! laat my tyd: ik ben heden verward, en in die verwarring zoude ik eene verkeerde keus kunnen doen. Ik geloof waarlyk niet dat ik hem bemin; anders zoude ik vrolyk en vergenoegd wezen. —— Wie weet ook, of ik hem behaage?

CLEON.

Is dat de grond van de ongerustheid, dan hebt gy waarlyk gewigtige redenen! Zyt gy niet een dwaas meisje? Zo gy hem niet aanſtondt, dan zou hy zo veel moeite niet om u doen. Hy kent u mogelyk beter, dan gy u zelve kent. Verbeeld u eens, of ik uwe braave Moeder, toen zy nog vryster was, ten huwelyk zou begeerd hebben, zo ik geen zin in haar had gehad. Terwyl hy tot u

zegt, Juffer Julia! of zo als hy u noemt. —— Gy kunt my immers zeggen, hoe hy u noemt.

JULIA.

Hy noemt my Juffrouw.

CLEON.

Kind, gy misleidt my. Hy zou ſimpel zeggen Juffrouw? Dat kan niet wezen.

JULIA.

Zomtyds zegt hy ook wel, myn lieve Juffrouw!

CLEON.

Dogter, gy veinst. Ik ben immers uw Vader. In ernst, hoe noemt hy u, wanneer hy gul praat?

JULIA.

Dat wil my juist niet te binnen komen. Hy zegt, — hy zegt, — Myn Julia! —

CLEON.

Waarom ſpreekt gy dat woord met zo een klaagende toon uit? Zugt gy over uw' naam? Uw naam is fraai. Zo zegt hy dan, myn Julia? goed, heeft hy u nooit anders genoemd?

JULIA.

Ach ja Papa! Hy noemt my zomtyds ook, myn ſchoone Julia! Waarom vraagt gy my tog zo uit?

CLEON.

Laat my myn vermaak, zottinnetje! Een braave Vader heeft zyne Dogters lief, te meer wanneer zy wel opgevoed zyn. Ik hebbe immers altoos vriendelyk met u omgegaan. Maar, om weêr op de hoofd-zaak te komen. Terwyl de Heer Damas by voorbeeld tot u zegt: myn ſchoone Julia! ik heb *Je* —

JU-

JULIA.

Ô! Hy noemt my *U*. Hy zou niet *Je* zeggen. Dat ware zeer gemeen, of ten minſten niet fatzoenlyk.

CLEON.

Zagt! zagt! al zeide hy al eens *Je* tegen u, uw fatſoen zoude daar niets by lyden; myne overleedene Vrouw, toen zy bruid was, heeft meer dan eens *Je* tot my gezegd, en dat klonk altoos fraai in myne ooren. Terwyl hy nu tot u zegt: myn ſchoone Julia! ik houde veel van u: dan zegt hy teffens: gy ſtaat my aan; want anders zou hy het eerſte niet zeggen.

JULIA.

Dat zegt hy my nooit.

CLEON.

Gy maakt my boos. Ik heb het immers meer dan eens zelf gehoord.

JULIA.

Dat hy tot my gezegd heeft: ik houde veel van u?

CLEON.

Ja tog!

JULIA.

Met uw verlof Papa, dat heeft de Heer Damas nooit tot my gezegd. Ik beminne u van harte, dat zegt hy wel, maar nooit, ik houde veel van u.

CLEON.

Zyt gy niet een twistgierig meisje? wy ſtryden immers niet om de woorden.

JULIA.

Ja, maar het klinkt tog altoos beter: ik beminne u van harte; dan ik houde veel van u.

CLEON.

Dat mag nu zo zyn; ik heb het laatste evenwel altoos tot myn Liefste gezegd, en het behaagde haar zeer wel. Dat de waereld de taal verandert, dat is myn schuld niet. Gy meisjes let tegenwoordig meer op een woord, dan een rekenmeester op een cyffer. Het staat u dan aan, wanneer hy zo tot u spreekt? goed, myn Dogter neem hem tog maar. Waar staat gy over in bedenking? ik gaa met één' voet in het graf. Waar wilt gy dan op wagten? myn kind, ik zeg het u, geene Graavin behoefde zig wegens uw' bruidegom te schaamen. De Heer Damas wenschte heden gaarne zeekerheid te hebben, of hy —

JULIA.

Papa!

CLEON.

Wel nu, wat wilt gy? nu zo beschroomd maar niet. Ik ben immers uw Vader. Ik gaa met u als met eene zuster om.

JULIA.

Papa, mag ik iets verzoeken?

CLEON.

Van harte gaarne. Gy zyt my zo lief als Leonora, al is zy wat geleerder. Verzoek wat gy wilt?

JULIA.

Ik kan nergens toe besluiten; ik ben zeer verdrietig.

CLEON.

Dat is geen verzoek. Spreek regt uit.

JU-

JULIA.

Ik wilde verzoeken, dat gy —— my myne vryheid liet.

CLEON.

Altyd met uwe vryheid! Ik dagt, dat gy om uw bruids kleed zoudt verzoeken. Ik laat u immers uwe vryheid. Gy moogt vrywillig beminnen, zonder eenigen den minſten dwang. Bedenk u nog een uur. Overleg het hier alleen; ik zal u niet langer ophouden.

TWEEDE TOONEEL.

JULIA. DAMAS.

DAMAS.

Mag ik een oogenblik met u ſpreeken, myn Engelin?

JULIA.

't Is goed dat gy komt. Uw Compliment aan tafel heeft my zeer aangedaan. Myn Zuster lacht 'er over; maar ik niet. Zy heeft heden, in 't algemeen een dwars-dryvend humeur, dat zig zelfs tot u uitſtrekt myn Heer.

DAMAS.

Tot my? mag ik verder vraagen?

JULIA.

Ik zeide haar, dat gy van myn gevoelen waart, en beweerd hadt, dat 'er tot de vryheid meer verhevenheid van ziel behoorde, dan tot de liefde. Daar dreef zy den ſpot meê, en zeide ſtout weg, dat gy ongelyk hadt, ja zy zeide zelfs nog meer. Maar laat 'er niets van tegens haar blyken: zy

mogt

mogt anders denken, dat ik vyandſchap wilde maaken.

DAMAS.

Leonora zal het zo kwaad niet gemeend hebben. Zy is immers de goedheid en onſchuld zelve.

JULIA.

Ik dagt wel, dat gy my zoudt tegenſpreeken; en wil het u wel belyden, dat ik het tot dat einde gezegd heb. Zeekerlyk heeft myn Zuster meer goedheid dan ik. Zy ſpreekt van de liefde, en zo goed ben ik niet.

DAMAS.

Vergeef het haar, zo zy zig iets tegen my heeft laaten ontvallen; ik ben immers niet zonder gebreken; en mogelyk zoude ik u beter behaagen zo ik 'er minder had.

JULIA.

Waar toe deze vernedering? Wilt gy my met het woord *gebreken* veröotmoedigen?

DAMAS.

Ach myn Schoone! zult gy het dan nooit gelooven, dat ik u zo teder beminne?

JULIA.

Daar twyfele ik in het geheel niet aan. Gy zyt immers myne Zuster genegen: en dus zal 't u niet moeielyk vallen, my uwe genegenheid in denzelfden graad te ſchenken.

DAMAS.

Ja, ik erken, dat ik Leonora den voorrang boven alle Schoonen geeven zou, zo ik Julia niet kende.

JULIA.

Ik zie, 't gevaar van my hoogmoedig te maaken, kan u niet weerhouden van my te vleiën.

DAMAS.

Myn lieve vriendin, ik zou myn geheel geluk verliezen, zo dit vleiery was. Waarom houdt gy my van onopregtheid verdagt.

JULIA (*verſtrooid.*)

Ik — ik heb de beste gedagten van u.

DAMAS.

Waarom ſpreekt gy deze lof-ſpraak met een zo droevigen toon uit? kost zy u zo veel? Waarlyk ik ben zeer ongelukkig. Hoe langer ik de Eer heb van u te zien en te ſpreeken, hoe minder gy over my te vreden ſchynt; zeg my ſlegts wat u ontrust? Ik wil u van uwe vryheid niet berooven. Neen, ik zal de minſte aanſpraak op uw hart niet doen; ik zal u zonder eenige belooning, zonder eenige hoop, beminnen. Wilt gy my dan ook dit vermaak niet gunnen?

JULIA.

Gy zyt waarlyk grootmoediger dan ik geloofd heb. Zo gy my beminnen wilt zonder my te kluisteren, dan zal my uw ommegang zeer aangenaam zyn. Maar dit is het ook al wat ik u zeggen kan. Verwyt my myne gémelyke geaartheid niet meer! Ik zal aanſtonds zo beſcheiden zyn van u te verlaaten.

DAMAS.

Maar wat ſchort u dan? myne Engelin!

JULIA. (*onrustig.*)

Ik weet het waarlyk niet. Het is my alles zo be-

benaauwd, en 't schynt wezenlyk, als of ik heden het benaauwde zogt en beminde. Ik bidde u zeer ernstig, laat ik daarom uwe achting niet verliezen. 't Is wel niet beleefd van my, dat ik u niet beter onderhoude, daar gy onze gast zyt; maar de Hemel weet, dat het myn schuld niet is. Ik zal een kop koffy klaar maaken: misschien kan ik 'er myne verdrietige gedagten door verdryven. Maar gaa niet te gelyk met my. Leonora zoude my ligtelyk dan maar weder belagchen.

DERDE TOONEEL.

DAMAS. LEONORA.

LEONORA.

Wel nu Heer Damas, hoe ver zyt gy in uwe liefde? Gy weent, is 't mogelyk!

DAMAS.

ô! Gunt my dit geluk. 't Zyn traanen van wellust, die myne gansche ziel vernoegen. Gy hadt dat beminnelyk meisje maar eens moeten hooren spreeken: gy hadt dat geweld maar eens moeten zien, dat zy op haar hart deedt, om het te beletten van zig te ontdekken! Eindelyk zei zy, dat zy onrustig was. Ach Hemel! met welke bekoorlykheid, met welke opregtheid, zeide zy dat! Zy bemint my zonder het te weeten. Gaa slegts eens na, myn lieve Leonora, ô! gaa maar eens na, hoe —

LEONORA.

Waarom spreekt gy niet verder?

DAMAS.

Laat my tog myn geluk eerst regt overdenken! Zy noemde haare onrust verdrietige gedagten; zy verzogt my, dat ik haar deswegen niets van myne achting zoude onttrekken; en dit woord, achting, drukte zy uit met een toon, die het de betekenis van liefde gaf. Eindelyk zeide zy met eene gulle opregtheid, dat zy koffy wilde laaten zetten, om 'er den nevel in haar gemoed door te verdryven.

LEONORA.

Dat lieve meisje! Zo de koffy eene artſeny voor de kwellingen van het hart ware, dan zouden wy weinig ziekten van den geest hebben. Nu zal zy wel haast gewaar worden, wat liefde en vryheid zy! Het droevige, dat in haar gedrag zigtbaar is, ſchynt my een bewys te zyn, dat zy haare vryheid niet meer weet te beſchermen. Verander nu allengs weêr in den minnaar, opdat Julia niet al te zeer geſtraft worde.

DAMAS.

Die verandering zal my zeer natuurlyk zyn: maar ik vrees, zo Julia my, in 't byzyn van zo veele getuigen, haare liefde zal moeten bevestigen, dat haar hart weêr ſchuuw zal worden. Zy verzogt my, toen ze my verliet: dat ik haar niet aanſtonds volgen zoude, op dat Leonora haar niet belagchen mogt; welk eene beſchroomdheid!

LEONORA.

Ja maar dit drukt moogelyk, in de waare betekenis der woorden, niets anders uit, dan gaa niet met my, opdat Leonora niet zo duidelyk zie,

dat

dat ik u beminne. Uwe Schoone is niet afkeerig van de liefde, maar wel van den naam. By aldien zy minder ſchroomagtig van aart was, zou haare liefde zig in een ſterker licht, maar minder inneemend, vertoonen. Misſchien gaat het met de genegenheid eener juffer, gelyk als met haare uiterlyke bekoorlykheden, zo zy behaagen zullen.

DAMAS.

Wat meent gy, myn lieve Zuster, zal ik — maar hoe! ik noeme u al Zuster, ik ben voorbaarig, en — en evenwel — kan ik van my zelven niet verkrygen, u deswegen vergiffenis te verzoeken.

LEONORA.

Die fout zal ik aanſtonds verhelpen; „ myn lie„ ve Broeder?" Nu heb ik u niets te verwyten. Maar wat wilde gy zeggen?

DAMAS.

Vraag my niet. Ik ben het al vergeeten. Ik kan niet meer beſtendig denken. Julia denkt, peinst en ſpreekt in my; en ſedert dat ik haar droevig heb gezien, hebbe ik groote lust, het meê te zyn. Wat voor een overeenkomst heeft niet het ééne hart met het ander! Ik zie dat ik gelukkig ben, en moest vernoegd zyn. Ik zie, dat my Julia bemint, en, terwyl ik dit zie, worde ik droevig, om dat zy droevig is. Welke nieuwe ontdekking in myn Hart!

LEONORA.

Ik weet u geen beteren raad te geeven, dan dezen: volg uwe neiging, en verdryf de droefheid

niet;

niet; anders zult gy verſtrooid van gedagten worden. Zy zal haare plaats van zelf wel moede worden, en eerlang voor het genoegen wyken.

DAMAS.

Ik word inderdaad beſchroomd, en ik geloof, zo ik Julia weêr zag, dat ik zelf ſpraakloos zou worden.

LEONORA.

Dat kon wel waar zyn; mogelyk gaat het Julia eveneens; ik wenschte thans wel, u by malkander te zien, zonder van u gezien te worden. Gy zoudt beide diep in gedagten ſtaan. Gy zoudt willen ſpreeken, en, in plaats van ſpreeken, zuchten. Gy zoudt de verraaderſche zuchten door onverſchillige gebaarden kragtloos willen maaken, en daar niet dan te meer betekenis aan geeven. Gy zoudt malkanderen beurtelings verzoeken te verlaten, en teffens gelegenheid geeven van te vertoeven, en mogelyk zoude uwe wederzydſe weemoedigheid, ten laatſten, in eenige meer dan vriendlyke kusſen uitberſten. Maar ik hoor myne Zuster komen. Ik wil u niet ſtooren.

(Zy gaat, en blyft in een hoek op het tooneel ſtaan.)

VIERDE TOONEEL.

JULIA. DAMAS.

JULIA.

Was myn Zuster niet by u? waar is zy?

DAMAS. (*In diepe gedagten.*)

Zy ging heen, en zeide, dat zy ons niet wilde ſtooren.

JULIA.

Niet ſtooren? wat wil dat beteekenen?

DAMAS.

Vergeef het my. Ik druk my niet wel uit; ach Julia!

JULIA.

Gy drukt u niet wel uit! — Hoe! — Maar ik zal u verlaaten; gy zyt peinzend.

DAMAS.

Gy zult my verlaaten! myn Julia! my? —

JULIA.

Myn Julia! zo hebt gy my anders niet genoemd. Gy vergeet u. Ik moet u verlaaten.

DAMAS.

ô! Gaa toch niet. Ik heb u veel te zeggen. Ach! — veel.

JULIA.

En wat dan? Gy weêrhoudt my tegen myn wil! Is u iets ontmoet? Wat wilt gy zeggen? Spreek toch.

DAMAS. (*Benaauwd.*)

Myn Julia! ——

JULIA (*Met een beweeglyke ſtem.*)

Julia! dien naam hoore ik voor de derde maal. Gy zwygt weder; vaarwel ik moet gaan. (*Zy gaat, hy ziet haar droevig na, en zy ziet om.*) Waarlyk, daar moet u iets gewigtigs zyn overgekomen. Mag ik 't niet weeten?

DAMAS (*nadert haar.*)

Zo gy 't my wilt vergeeven, dan zal ik het u zeg-

zeggen. Maar neen. —— Ik zoude 'er uwe genegenheid door verliezen, en — (*Hy kust haare hand, en houdt die vast*) Neen, ik hebbe u niets te zeggen. — Ach! gy zyt droevig myn Julia!

JULIA. (*ontroerd.*)

Neen, ik ben niet droevig; maar ik ben ontſteld, dat ik u zo neerſlagtig zie. Ja. — Ik ben niet droevig. Ik ben geheel bedaard, en ik wenschte, dat gy ook zo waart. Houd myne hand niet vast. Ik moet u verlaaten. Ik moet myn Zuster zoeken, en haar zeggen —

DAMAS.

Wat wilde gy haar zeggen myne Engelin? —

JULIA.

Ik wilde haar zeggen, — dat Papa na haar gevraagd heeft, en —

DAMAS.

Papa? myn Lief!

JULIA.

Neen, ik verzin my, Heer Sigismund heeft na haar gevraagd, hy wilde haar ſpreeken, en heeft my verzogt — (*Zy ziet hem aan.*) Waarlyk, gy ziet 'er zo droevig uit, dat men meêlyden — (*Zy wendt haar oogen van hem af.*)

DAMAS.

Myn Julia! uw meêlyden. — Gy brengt my tot de uiterſte weêmoedigheid.

JULIA.

En gy maakt my ook droevig. Waarom hieldt gy my terug? — Waarom weent gy dan? — (*Zy wil haare traanen verbergen.*) Wat ſchort u? — Verlaat my, mag ik u bidden.

DAMAS.

Ja.

JULIA (*ſtil.*)

Hy gaat?

DAMAS. (*Terwyl hy weêr terug keert.*)

Maar mag ik niet weeten, myn Schoone! wat u ontmoet is? Gy waart immers voor den middag zo droevig niet.

JULIA.

Ik weet het niet. Gy wilt immers gaan. Verveelt u myne onrust? Zeg my ſlegts, waarom gy — Gy ſpreekt niet.

DAMAS.

Ik?

JULIA.

Ja.

DAMAS.

ô! Hoe verſiert de droefheid uwe wangen! Ach Julia!

JULIA.

Wat zugt gy? Zoo Leonora nu eens kwam! bedenk eens, wanneer ze u zo bedroefd zag, en my. —— Wat zou zy zeggen?

VYFDE TOONEEL.

De vorigen. LEONORA.

LEONORA.

Ik zoude zeggen, dat men malkander door onrustige vraagen en traanen de ſterkſte verklaaring van liefde geeven kan, zonder het woord liefde te noemen. Meer zoude ik niet zeggen.

JULIA.

ô Hoe ſpottend! ik moet maar heen gaan.

LE-

LEONORA.

Ó! Ik heb 't wel gezien, dat gy hebt willen gaan, en nogtans —

JULIA.

Welk een ſpyt!

ZESDE TOONEEL.

DAMAS. LEONORA.

LEONORA.

Het ſpyt my, dat ik u beide geſtoord heb, ik had het niet moeten doen; maar ik kan my van vreugde niet langer bedwingen. Kan 'er wel een fraaijer gezigt zyn, dan dat van twee verliefden, die malkanderen hunne liefde willen, maar niet durven, belyden? Myn goede Heer Damas heb ik het gevolg van uwe tedere ontmoeting niet wel voorſpeld? Had ik my nog eenige oogenblikken kunnen bedwingen, dan zoude zeker uwe wederzydſche weemoedigheid nog tot eenige vertrouwde liefkoozingen zyn gekomen.

DAMAS.

Daar twyfele ik zeer aan. Ik was waarlyk droevig, en ik ben 't nog.

LEONORA.

Ja, ik zie het, en 't zal u zeer moeielyk vallen met my alleen te ſpreeken. Haal zonder uitſtel uwe droevige vriendin weer hier. Ik zal u onderling opbeuren.

DAMAS.

Ja, dat zal ik doen.

ZEVENDE TOONEEL.

LEONORA. SIMON.

SIMON.

Ik verzoek verſchooning Mejuffrouw, dat ik, zonder my te laaten aandienen, binnen kome. 't Genoegen maakt my onbeleefd. Zyt gy niet de beminnenswaardige Bruid van den Heer Damas, over wien ik Voogd ben?

LEONORA.

Indien dit zo ware, Mynheer, wat —

SIMON.

Dan hebbe ik de Eer, van u te zeggen, dat, wylen Mejuffrouw uwe Tante u in haar testament haar adelyk Goed gemaakt heeft. De zeekerheid daarvan zult gy heden nog van het Stadhuis krygen. Het testament is geopend en uw Gevader, de Heer Hofraad, die by de opening tegenwoordig geweest is, heeft my gelast, myn Heer uw Vader deze aangenaame tyding te brengen, voor dat hy 'er nog de gerechtelyke aanzegging van krygt.

LEONORA.

Is 't mogelyk? onze Tante heeft dus haare belofte tienvoudig vervuld. Hoe gelukkig is myn Zuster! Zy is het in der daad waardig. Dat is een byzondere ſchikking. Myn Heer, gy ſtelt my in 't aandoenlykſte genoegen. Ik ben de Bruid van den Heer Damas niet. Maar die tyding zou my niet meer verheugen, al ging ze my zelve aan.

SIMON.

In 't kort Mejuffer, ik weet niet, wie van u den Heer Damas gelukkig maaken zal; maar de jongſte dogter van den Heer Cleon is de erfgenaam van 't adelyk Goed, en dus van meer dan vyftig duizend gulden.

LEONORA.

Dat is myn Zuster. Hoe blyde ben ik!

SIMON.

Het doet my leet, dat ik u niet eene zelfde tyding brengen kan. Ik zou het met veel vermaak doen. Waar is myn Heer uw Vader?

LEONORA.

Ik zal daadelyk de eer hebben u by hem te brengen. Maar vooraf moet ik u iets verzoeken. Gun my het vermaak, dat ik myn Zuster en den Heer Damas de eerſte tyding van deze gelukkige erfenis mag brengen. Het is myn grootſte wellust de aandoeningen van het genoegen by anderen te zien doorſtraalen; en, zoo ik veel middelen bezat, ik geloof dat ik alles weg gaf om de menſchen blyde te zien. Gun my tog het geluk, myn Zuster het haare te mogen aankondigen.

SIMON.

Van harte gaarne. Zulk eene edele liefde hebbe ik zelden onder twee Zusters gevonden. Ik ſtaa geheel verſteld. Ik wist wel Mejuffrouw, dat gy de Bruid van den Heer Damas niet waart; maar ik wilde de tyding die ik kwam brengen, door eene gemaakte onzekerheid, voor my zelven en voor u verzagten: ik vreesde dat gy, hoorende dat uwe

Zuster alles, u niets, te beurt viel, verſchrikken zoudt. Maar ik zie het tegendeel, en begin te wenſchen, dat gy de Bruid van den Heer Damas en de gelukkige erfgenaam van Mejuffrouw Stevens zyn mogt.

LEONORA.

Zoo men uwe achting daar door winnen kan, dat men vry van nyd, en tot menschlievenheid genegen, is, dan hoope ik dezelve geduurende myn Leven te behouden. Gy zult dan Julia en den Heer Damas niets van de erfenis zeggen, maar dit aan my overlaaten?

SIMON.

Zelfs wil ik 'er myn Heer uw Vader niets van zeggen, zo gy zelve hem de tyding brengen wilt. Daar komt hy.

AGTSTE TOONEEL.

De vorigen. CLEON. SIGISMUND.

CLEON.

Myn waardſte Heer, ik hebbe u met den Heer Sigismund al in den tuin gezogt. Ik zag u in huis komen, en geloofde, dat gy de koffy in den tuin wilde drinken. Ik verheug my over de Eer van uwe tegenwoordigheid. Ik ben regt blyde van u te zien.

SIMON.

En ik verheug my van u wel te zien, en heden een getuige van uw genoegen te verſtrekken.

LE-

LEONORA.

Ach Papa lief! Ach myn lieve Heer Sigismund! mag ik het zeggen Heer Simon?

SIMON.

Wanneer gy het verhaalt, zal 't my zo nieuw in de ooren klinken, als of ik 't zelf nog niet wist.

CLEON.

Wel nu, wat is het dan myn Dogter? wien wilt gy zulks eerst zeggen, my, of den Heer Sigismund? wie is u liever?

LEONORA.

Vraage ik het de liefde van eerbiedigheid, dan zyt gy 't myn Vader; maar, hoore ik naar de liefde van vriendschap, dan is het myn Sigismund. Ik wil u beiden te gelyk zeggen, wat my de Heer Simon zo even verhaald heeft: wylen Mejuffrouw, onze Moei heeft Julia haar adelyk Landgoed gemaakt. Het testament is geopend, en myn Heer de Hofraad laat u door den Heer Simon deze tyding brengen.

CLEON.

Daar zy de Hemel voor gedankt! Dat Goed is tog een Vrouwen-Leen. Ik ben geheel ontsteld van vreugde. Dat had ik nooit gedagt. ô Zy hieldt zo veel van het meisje! de Hemel vergelde 't haar in de zalige eeuwigheid! het gansch adelyk Goed!

SIGISMUND.

Dat is heerlyk. Die braave Vrouw!

SIMON. (*tot Cleon.*)

Ik hebbe in uw' naam reeds om een afschrift van het testament verzogt, en ik hoop het tegen

 den

den avond te krygen. Gy zult 'er ook wel haast door het Geregt kennis van bekomen.

CLEON.

Dat is zeeker iets zeer ongemeen. Ik zal den armen ook niet vergeeten. Maar gy, myn lieve Dogter, gy komt 'er by te kort.

LEONORA.

Ik Papa? neen, indien ik my naar zulk een geluk schikken kon, dan zou my de Hemel het zeeker ook niet weigeren. Ik geniet reeds geluks genoeg; niet waar Heer Sigismund? wat denkt gy?

SIGISMUND.

Dat gy 't even waardig zyt als Mejuffrouw uwe Zuster.

CLEON.

Heer Simon, gy hebt my immers in uw briefje gemeld, dat gy ook een blyde tyding gekreegen hadt. Kom tog met my in den tuin, en vertrouw my dezelve. Deze twee vyandige gemoederen zullen zig wel alleen verdraagen, of ons volgen.

NEGENDE TOONEEL.

LEONORA. SIGISMUND.

LEONORA.

Zoo ik uwe grootmoedigheid niet kende, zoude ik geschroomd hebben u de tyding van dat groot geluk myner Zuster mede te deelen. Maar ik weet, gy zult my daarom niets minder achten; ons lot hangt van den Hemel af; die deelt alles verstandig uit, en zal ook nog wel voor ons welzyn zorgen, al is 't niet op het oogenblik, dat wy 't wenschen.

SIGISMUND.

Myn lieve Leonora! het valt my niet moeielyk dat geluk te vergeeten zodra ik myn geluk besef van uw hart te bezitten; ja wy willen hoopen. — Vergeef my slegts, dat ik verstrooid van gedagten ben; ik heb langen tyd met uw Papa gesproken, en ik weet waarlyk niet wat.

LEONORA.

Indien gy my zo bemint, als ik u, dan komt het my niet vreemd voor, dat u een dag, als deze tegenwoordige, waarop zulke schikkingen gemaakt worden, eenige gepeinzen en zorgen verwekt; laat tog den Hemel de zorg bevolen. 't Is heden juist een jaar, dat gy, door het ongelukkig proces van uwen Vader, uwe goederen verloor. Mogelyk ontrust u deze gedagte; maar misschien hebt gy oôk alles heden over een jaar weêrom. Hebt gy met Julia gesproken, en u, ten voordeele van den Heer Damas, eenigzins verliefd gedraagen?

SIGISMUND.

Neen, om dat ik zo verstrooid ben, zo —

LEONORA.

Goed. Deeze weinige moeite zult gy zeekerlyk kunnen spaaren. Haar hart schynt geen groote aanmoediging meer noodig te hebben. Maar zeg haar nog niets van de erfenis. Ik zal haar gaan haalen, en haar en haaren Minnaar alles in uwe tegenwoordigheid vertellen.

TIENDE TOONEEL.

SIGISMUND *alleen.*

Welke verbaazende tyding! — Julia! — Een gansch adelyk Goed! Julia — die zo veel bekoorlykheden bezit; die zo ſchoon, zo aantreklyk is! — Kende ik de waarde van Leonora niet; dan zou Julia — Maar is Julia mede niet deugdzaam — grootmoedig — ſchrander — opregt? Is zy niet de zedigheid zelve? Is Leonora zelfs wel zo ingetogen als haare Zuster? of — Hemel! waar ben ik? afſchuwelyke liefde, hoe kwelt gy my! moet men dan ontrouw worden in weerwil van zig zelven? — Waarom kon Leonora niet die ryke erfenis krygen? — zou die Moei ook gezien hebben, dat de jongſte meer verdienſten hadt? — Ik ongelukkige! ik heb, buiten myn ſchuld, de grootſte goederen verlooren. — Maar bezitte ik minder voorregten dan Damas? Julia verzet zig immers tegen zyne liefde. — Is 't eene misdaad? — Is 't myn ſchuld, dat zy my bekoort; zyn myne wenſchen ſchuldig, daar dezelve mogelyk volmaakt met die van Julia overeenſtemmen? ô Hemel! Zy komt alleen.

ELFDE TOONEEL.

SIGISMUND. JULIA.

JULIA.

Myn Zuster heeft my verzogt om haar in uw gezelſchap te wagten; zy zoekt den Heer Damas, en

en wil als dan hier komen, en ons iets aangenaams verhaalen.

SIGISMUND.

Zal u de tyd intusſchen in myn gezelſchap niet lastig vallen?

JULIA.

My! Neen zeeker. Gy hebt heden op de vriendelykſte wyze met my omgegaan; en 't kan voor u ook geen geheim zyn, dat ik u met toegenegenheid zie, al is dezelve niet van dien aart als van myne Zuster.

SIGISMUND. (*kusſende haare hand.*)

Gy zyt zeer verpligtend, bekoorlyke Bruid.

JULIA.

Ben ik dan een Bruid? Dat heeft my nog geen mensch gezegd. Neen myn Heer, noem my zo niet. 't Kan zyn, dat ik den Heer Damas genegen ben, maar moet ik daarom zyn Bruid zyn? Neen, hy ſpreekt my byna niet meer van de liefde.

SIGISMUND.

Maar, indien ik u van de liefde ſprak, zoudt gy ook kwaad worden? Gy weet het zeeker niet, hoe hoog ik u — dog —

JULIA.

By u ben ik zeer veilig. Zo lang als 'er een Leonora in de waereld is, zullen uwe liefdeverklaaringen niet veel te beduiden hebben. Mogelyk wilt gy my uithooren; maar gy zult niets verneemen.

SIGISMUND.

Myn ſchoone! ik wenschte, dat ik uit geveinsdheid ſprak; maar ach! — neen. Denkt gy dan, dat men —

JULIA.

En wat?

SIGISMUND.

Dat men u zien en ongevoelig blyven kan?

JULIA.

Gy ſpeelt de rol van den Heer Damas, naar ik merk.

SIGISMUND.

Dan zal ik zeer ongelukkig wezen, om dat gy met zyne rol niet te vrede zyt.

JULIA.

Wat nadeel lydt gy en myne Zuster daar by, zo ik zyne wenſchen niet vervulle?

SIGISMUND.

Ik zou daar by winnen; Gy zoudt dan de zuiverſte oogmerken van het tederst hart ontdekken; Ik bidde u aan, dog — hoe kan ik u dat geen zeggen, wat ik gewaar worde.

JULIA.

Gy kunt de rol van een vreemd perzoon ongemeen wel ſpeelen. Maar zelfs die ſchertſende liefde ontrust my. Ik weet niet waar myn Zuster blyft. Ik wenschte evenwel te weeten, wat ze my te zeggen hadt; zy kuste my van vreugde, 't moet iets gewigtigs zyn. Ik moet ze eens gaan zoeken. Vertoef een oogenblik.

TWAALFDE TOONEEL.

SIGISMUND. *alleen.*

Ik afſchuwelyke! wat hebbe ik gedaan? ik verraad het deugdzaamst hart dat my allertederst bemint;

mint; Ik? — Maar hoe fraai, hoe bekoorlyk is Julia? Zy bemint hem nog niet — en my, my is zy genegen? maar myn pligt! — die moet zwygen. — Myn hart mag de zaak uitvoeren. — Mislukt my myn oogmerk, dan hebbe ik Leonora nogtans zeker. — Heeft zy my niet zelve bevolen, my omtrent Julia verliefd te gedraagen? worde ik haar daarom ontrouw? Hoe — daar komt zy wederom! zoekt zy my met voordagt?

DERTIENDE TOONEEL.

SIGISMUND. JULIA. MAGISTER.

JULIA. (*Tot Sigismund.*)

Leonora wil my eêr niets zeggen, voor dat de Heer Damas weêrom komt. Hy is voor een half uur naar huis gegaan, en wilt gy zo goed wezen, en by Papa gaan.

SIGISMUND.

Ik zal uw bevel nakomen. Maar mag ik hoopen? —

JULIA.

Dewyl gy in de taal der minnaars ſpreekt moet ik u in de taal der ſchoonen antwoorden: Gy moet 'er met myn Papa van ſpreeken.

MAGISTER.

Ja Heer Sigismund, myn Broeder wagt op u, en ik wenschte gaarne een woord met Juffer Julia alleen te ſpreeken.

VEERTIENDE TOONEEL.

JULIA. MAGISTER.

JULIA.

Heer Magister, gy wilt my mogelyk zeggen, wat my Leonora voor nieuws verhalen zal?

MAGISTER.

Neen, ik heb haar in het geheel niet gezien. Ik kom van myn ſtudeer-kamer, en heb voor tydkorting in een duitsch fabel-boek geleezen. Zo gy het hooren wilt, wilde ik 'er u een fabel uit voorleezen, die my zeer aartig is voorgekomen. Ik weet gy hoort gaarne verſtandige zaaken.

JULIA.

Ja, maar heden niet, om dat ik al te onrustig ben. Gy leest my immers anders geen fabels voor; hoe komt gy dan heden tot dezen inval? Ja ik weete, dat gy eertyds een taamelyk duister gezigt trok, wanneer gy my in de fabelen van *la Fontaine*, *Hagedorn*, of *Gellert* hebt zien leezen.

MAGISTER.

Gy hebt gelyk; ik houde meer van bondige ſchriften. En het *ſolide* is voor de waereld allezins beter dan het geestige; maar, gelyk men het verſtand niet altoos inſpannen kan, zo is het ook geoorlofd zomtyds iets tot uitſpanning te leezen. Wilt gy de fabel hooren? Zy heet de *Zon*.

JULIA.

ô Ik heb al zo veel fabelen van de Zon gelezen! ik wil u op uw woord wel gelooven, dat ze aartig is. Lees ze my maar niet voor.

MA-

MAGISTER.

Nigt, ik weet niet, wat gy heden voor een lastige gemoeds-gesteltenis hebt. Ten uwen gevallen verspille ik menige kostelyke uuren; ik werk voor uw geluk, voor uwe rust; en voor myn dank ontvang ik telkens onvriendelykheden van u! Koom ik u dan zo gering voor? Verdienen myne oogmerken niet ten minsten uwe oplettenheid? Zyn dan uwe pligten omtrent my door het bloed-verwandtschap niet duidelyk genoeg bepaald? Waarom spreekt gy my dan tegen? Is het myn schuld, dat gy, volgens reden, verpligt zyt te trouwen? Hebbe ik de gehoorzaamheid, die gy uw Vader en my verschuldigd zyt, uitgedagt? Is dezelve niet opgesloten in de eeuwige wet der reden?

JULIA.

Gy bekyft my, Heer Magister, maar gy bekyft my geleerd, en daarom zal ik my stil houden en onderwerpen, mag ik u dan verzoeken: lees my de fabel voor, opdat ik weêr na myne Zuster kan gaan. Gy weet niet, hoe hoog ik u waardeere.

MAGISTER.

Waarom zou ik dat niet weeten? al hebt gy het scherpste verstand niet, gy bezit egter een goed hart; en ik wil wedden, wanneer gy, in plaats van de Bremer bydragen en diergelyke schriften, eene *systematische moreele philosophie* las, dat gy wel haast anders zoudt leeren denken. Zo gy de neigingen van den wil en uwe natuur philosophisch kende dan zoudt gy zien, dat de neiging van de liefde eene voornaame neiging is, en dus —

JULIA.

Gy praat my zo veel van de liefde voor, hebt gy dan in uwe jeugd ook bemind, kent gy dan de liefde heel naauwkeurig? wat is doch dezelve? een raadzel, dat niemand uitleggen kan.

MAGISTER.

Dan die verſtand bezit, om in de natuur der dingen in te dringen. De liefde is eene overeenſtemming van twee willen tot eene en dezelfde oogmerken. My dunkt, dit is zeer duidelyk. Of moet ik u eene andere beſchryving geeven?

JULIA.

Neen, ik hebbe al genoeg te doen met deze. Zeg my liever de fabel. Ik moet na myne Zuster.

MAGISTER.

Ja, ja, de fabel is zeker zo moeielyk niet om te begrypen als de beſchryving eener zaak. Zy is kort, en koomt my voor meer een *Allegorie* dan een fabel te zyn. Zy luidt dus:

De Zon, naar men verhaalt, verliefde eens op de Maan: Hy droeg haar zyne neiging op de tederſte wyze voor; maar de Maan bleef, volgens haare natuur, koud en ongevoelig; zy lachte met alles, wat eenige nabuurige planeeten haar voordroegen, om haar tot wederliefde jegens haaren minnaar, de Zon, te beweegen; een heimelyke trotsheid maakte haar ſpytig, ſchoon de liefde van de Zon haar anders niet onaangenaam was. Zy was inzonderheid hovaardig op haar fraai en ongeſchonden aangezigt; tot dat eene Godheid hetzelve, op verzoek van de Zon, door veele vlekken tekende

en

en mismaakte. Dit zyn de vlekken, die wy tegenwoordig nog in de Maan zien.

Dit is de fabel. Wat wordt gy daarby gewaar?

JULIA.

Ik word gewaar, dat zy my niet aanſtaat, en dat de maaker nog veel zulke fabelen met weinig moeite kan vervaardigen. Ik wil immers niet hoopen, dat gy deze vertelling in ernst voor aartig houdt.

MAGISTER.

Het is zeeker, dat het verſtand zyne ſterkte in zaaken van vernuft niet genoegzaam kan doen blyken. Wat zoudt gy evenwel zeggen, zo ik die fabel zelf gemaakt had?

JULIA.

Dan zoude ik moeten gelooven, dat het myn ſchuld is, waarom zy my niet fraai voorkomt.

MAGISTER.

Gy weet 'er u wel uit te draaien. Ik zal het u bekennen; 't is myn werk. Ik wil 'er my juist niet op verhovaardigen, want een man minder geleerd dan ik, zou zomtyds ook zulk een vernuftigen inval kunnen hebben; maar wilt gy deze fabel wel eens oplosſen? Wat zal de zedeles zyn?

JULIA.

Dat zult gy my best kunnen zeggen.

MAGISTER.

De zedeles zal omtrent hier op uitkomen: Een fraaie Juffer, die zig jegens haaren minnaar al te lang ſpytig houdt, loopt gevaar, dat de oude dag haar fraai gezigt eindelyk zal bederven.

JULIA.

Gy zyt heden regt zinryk, Heer Magister. Ik

merk, de fabel ziet op my. Ik ben de maan, de Heer Damas zal de zon zyn, en de planeeten zullen op u en myn Zuster doelen. Hebbe ik alles niet geraaden?

MAGISTER.

Ik zie wel, wanneer men zyne gedagten by u onder gelykenisfen voordraagt, dat zy een grooten indruk op u maaken. Nigt, gedenk onophoudelyk aan deze fabel, en verzet u niet langer tegen de liefde van den Heer Damas. Wat zal ik uw Papa voor een antwoord brengen?

JULIA.

Zeg hem flegts, dat ik over uwe fabel heb moeten lachgen, hoe verdrietig ik ook geweest ben. Ik heb de Eer van uw dienaares te zyn.

VYFTIENDE TOONEEL.

MAGISTER. CLEON. SIGISMUND.

CLEON.

Wel nu, myn lieve Magister, wat zegt Julia? Ik denk, zy zal zonder uwe fabel wel tot liefde beflooten hebben.

MAGISTER.

Zy blyft onbeweeglyk. Ik weet niet, waarom ik om dat eigenzinnig meisje zo veel moeite doe. Wie noch door philofophifche, noch door zinlyke, bewyzen te beweegen is, dien moet men tot zyn ftraf aan zyn eigen waan overlaaten. Ik zal haar geen woord meer zeggen. Zo gaat het, wanneer men zyne kinderen niet by tyds een grondige

ken

kennis van de zedenleer doet verkrygen. Ik heb my wel driemaal aangeboden om uwe Dogters te leeren denken, en haar de grondoorzaaken der dingen te willen aantoonen; maar neen, zy moesten geestig en vernuftig, niet wys en verstandig, worden.

SIGISMUND.

Myn Heer, dat is een onvriendelyk zeggen. Is Julia dan niet verstandig?

MAGISTER.

Waarom noemt gy Julia alleen? Ik zeg zy. Op een anderen tyd hebbe ik de Eer van u te antwoorden; thans wagten myne toehoorders op my.

ZESTIENDE TOONEEL.

CLEON. SIGISMUND.

CLEON.

Ik weet niet, wien ik moet gelooven, of den Magister, of Leonora? Deze zegt, Julia bemint den Heer Damas, en hy zegt, neen. Hy heeft immers verstand; zou hy dan de zaak niet inzien? Zeg my tog in ernst uwe gedagten Heer Sigismund.

SIGISMUND.

Ik ben byna zelf van gedagten, dat Julia den Heer Damas niet zeer bemint?

CLEON.

Maar welk zal dan het einde zyn? Zoo zy al iets van de erfenis wist, dan zou ik denken, dat het adelyk Goed haar hoogmoedig maakte. De Heer Damas is zo edelmoedig geweest van haar zyne

hand aan te bieden, toen zy weinig of niets hadt; thans, nu zy ryk is, moet zy hem uit erkentenis de haare geeven. Zy zal nog wel bykomen.

SIGISMUND.

Maar gy weet wel, dat de dwang in een huwelyk kwaade gevolgen voortbrengt.

CLEON.

Het zal wel gaan. Ik verlaat my op des Hemels ſchikking. En ik wenschte wel Heer Sigismund, zoo gy anders nog by uw beſluit blyft van myn Dogter Leonora te trouwen, dat ik heden een dubbeld huwelyk kon ſluiten.

SIGISMUND.

Ja, zoo maar myne omſtandigheden. — Ik hebbe voor eenige honderd guldens ſchulden. —

CLEON.

Goed, Julia zal uwe ſchulden uit haare erfenis betaalen, en u nog duizend guldens voor een begin ten huwelyk geeven.

SIGISMUND.

Dat is zeer goed; maar —

CLEON.

Gy krygt aan Leonora een verſtandige vrouw; 't meisje heeft byna gantsch geen gebrek, en haar wezen is ook niet van de minſte. Ik mag het haar zelve niet zeggen; maar zy ziet eene zaak menigmaal beter in dan ik. Dat tog het affchrift van 't testament haast kwam! Zo wilt gy Leonora hebben?

SIGISMUND.

Ja, ik wenschte Leonora voor my. Ik gehoorzaam u als myn Vader. Maar mag ik u zeggen, dat het my voorkomt, dat Julia my meer genegen

is

is dan den Heer Damas; en dat in tegendeel Leonora met dezen zeer wel te vrede schynt te wezen. Mag ik u wel zeggen, dat Julia my zo even heeft bevolen, haar van u te verzoeken; — en —

CLEON.

Wat hoor ik? Nu begrype ik, waarom het meisje zig zo weigerig getoond heeft. Myn lieve Heer Sigismund, ik bezweere u, zeg my, wat 'er in deze zaak te doen is. Ik sterf, ik — Hemel! Julia mag u genegen zyn, maar Leonora bemint u nog meer.

SIGISMUND.

Gy hebt volkomen gelyk, Papa lief.

CLEON.

Zo wil Leonora twee mannen, en de Heer Damas twee vrouwen hebben? dat was immers onzinnig.

SIGISMUND.

't Is een verward stuk, waarin ik niet weet, welke rol ik speele? Het best zal zyn, dat gy alles zo geheim houdt als mogelyk is, en de verloving met den Heer Damas nog agt dagen uitstelt. Mogelyk komt Julia tot andere gedagten.

CLEON.

ô! Met wien zoude ik 'er van spreeken dan met u? Ik moest my immers schaamen.

SIGISMUND.

Zo Leonora den Heer Damas vrywillig kiezen mogt; dan ben ik veel te redelyk, dan dat ik haar een man met zo veel goederen onttrekken wil.

CLEON.

Gy zyt de grootmoedigheid zelve. Ik kan my

naar alles ſchikken. Ik gunde u Julia's vermogen even zo wel als den Heer Damas. Zekerlyk ware die verdeeling niet onbillyk. Leonora was door het Goed van den Heer Damas, en gy door de erfenis van Julia geholpen. Ik weet ondertusſchen niet, wat ik beginnen zal.

SIGISMUND.

Zo zoudt gy my, wanneer het zo verre komen mogt, Julia vergunnen?

CLEON.

Maar Leonora heeft u zo lief, liever dan my. Ik zou denken, dat het onredelyk ware, dat gy haar vergat. Ik kan my niet verbeelden, dat myn Dogter zo onbeſtendig zyn zou. Ik heb haar zelf dikwils voor u hooren bidden, dat de Hemel het u mogt doen welgaan, en u tot haar vermaak mogt laaten leeven, indien het zyn wil was. Zou zy dan zo ligtvaardig zyn? Gy moet u vergisſen.

SIGISMUND.

Juist daarom willen wy de zaak nog geheim houden. Ik bemin Leonora als myne Ziel, en ik zal haar op alle manieren tragten te behouden.

CLEON.

Wy zullen heden zien, en naauwkeurig op alles letten. Ik denk zeeker, het zal by de eerſte ſchikking blyven. Ik zal Leonora met een goede luim hier na u toe zenden; ſpreek maar veel met haar over liefde, zy hoort dat gaarne. Julia zal ik zelf nog eens polſen; maar bedekt. Ik heb my al te lang opgehouden en den Heer Simon alleen gelaaten. Zoo het die braave man maar niet kwalyk neemt.

ZEVENTIENDE TOONEEL.

SIGISMUND. *alleen.*

Dat gaat wel. Julia wordt nog de myne. — Zy is fraai, ryk, welgemanierd, opregt, edelmoedig. — Maar, Hemel! zoo Leonora van myn voorneemen mogt hooren! zou zy myn hart niet vervloeken? Maar neen. Zy is gerust. — Zy mint my. — Maar wat kwelt my? Zyn het de eeden, die ik haar? — Kragtlooze eeden, — minnaars eeden! ô Julia! hoe bekoorlyk zyt gy! u te bezitten, is dat geen regtvaardige wensch?

AGTTIENDE TOONEEL.

LEONORA. SIGISMUND.

LEONORA.

Aanstonds komen zy beide. Nu willen wy het haar ontdekken. Hoe zal zig Julia verheugen! ô Hoe zal zy zig verheugen! En gy, myn vriend, gy hebt my evenwel nog lief? Vergeef my deze overtollige vraag.

SIGISMUND.

Ja myn Schoone! ik beminne u eeuwig, en ben door uwe liefde voor myne trouw oneindiglyk beloond. ô Kon ik u tog volkomen gelukkig maaken! (*Hy omhelst haar.*) Dit genoegen moet my zelf een Prins benyden. Daar komen zy. Vergun my, myn Schoone, dat ik heen mag gaan; Papa wagt my met de koffy, hy mogt het kwalyk neemen.

NEGENTIENDE TOONEEL.

LEONORA. JULIA. DAMAS.

LEONORA. (*Tot Damas.*)

Ik wilde u een ſchoone, jonge, beminnenswaardige, Juffer met een adelyk Goed aanbieden, zoo gy Julia wilt laaten vaaren.

JULIA.

Is dat het nieuws?

DAMAS.

En al hadt uwe Juffer tien adelyke Goederen; dan zou my Julia zelfs in een herders-hut nog meer behagen.

JULIA.

Wat zegt gy? Luister tog na Leonora. Wie weet, hoe gelukkig gy wordt! ik gun het u en die Juffrouw. Leonora wie is zy?

LEONORA.

Het is een aartig meisje. Zy heeft een adelyk Goed van vyftig duizend gulden. Zy is wel opgevoed.

JULIA.

Zo? maar waar? —— hoe is haar naam?

LEONORA.

Zy is byna zo ſchoon als gy.

JULIA.

Daar verzoek ik van te zwygen; zo ik fraai ben dan zal de ſpiegel het my wel zeggen. Zo moet de ééne Zuster niet met de andere praaten. Vertel uw nieuws aan den Heer Damas alleen. Ik behoef daar niet by te zyn.

(*Zy wil gaan.*)

DA-

DAMAS.

Ach lieve Juffrouw! gaa nog niet. Ik gaa met u.

JULIA.

Dat zou niet voegen. Die Juffer met dat adelyk Goed, welke op u verliefd is, zou het zeer kwalyk neemen. 't Is goed, dat gy u by my in de liefde-verklaaringen geoeffend hebt, nu zal 't u niet veel moeite kosten.

LEONORA.

Hoor eens, myn Zuster. 't Komt 'er eerst op aan, of die Juffer den Heer Damas zal aanstaan. Zy heeft waarlyk fraaie groote blaauwe oogen; byna als gy; een aangenaam postuur, en een regt inneemend wezen; kleine, volle, ronde handen. (*Julia beziet haare handen.*) Zy houdt wel veel van den Heer Damas maar zy bemint teffens de vryheid.

JULIA.

ô Ik weet in het geheel niet, wat gy hebben wilt! met één woord, hoe is dan de naam van de Juffrouw die den Heer Damas bemint?

LEONORA.

Zy heet even als gy, Julia.

JULIA.

ô! Gy wilt my voor de gek houden.

LEONORA.

Neen Julia! ik kondige hier mede u en uwen minnaar, een groot geluk aan. Onze Moei heeft u, in haar testament, haar gansch adelyk Goed gemaakt. De Heer Simon heeft ons zo aanstonds de tyding gebragt, en ik heb hem verzogt, dat hy my het vermaak wilde gunnen van u dezelve de

eer-

eerſte te mogen brengen. Myn lieve Zuster, ik wensch u duizend maal geluk met deze uwe erfenis, en u, myn vriend, wensch ik myn Zuster toe. Hoe gelukig ben ik heden!

JULIA.

Hoe! al het adelyk Goed, en u niets? hadt zy het dan niet kunnen deelen? Is het wel zeeker? kan het niet een misvatting zyn? waarom heeft zy u dan niets gemaakt?

LEONORA.

Zo zy meer van u hieldt dan van my! — Hoe het zy; voor u is die erfenis, aan u heeft zy die toegeſchikt. Ik ben te vreede, zo ik voortaan zonder kommer met myn Beminden leeven kan. Ach Julia! ik weet dat elk oogenblik voor Papa zeer lang valt, tot dat hy u geluk kan wenſchen. Ik heb hem verzogt u niets te laaten blyken, voor dat ik met u geſproken had.

DAMAS.

Ik ſtaa geheel verſlagen. Mogelyk ware 't een geluk voor my, zo 'er geen testament was. Ach myn lieve Julia! moet ik u verliezen?

JULIA.

Leonora, dat Goed deele ik met u en Papa. Neen! geheel wenſche ik het voor my niet. Ik ben het ook niet waardig. Droevige erfenis! — Ik was mismoedig voor deze tyding, en nog ben ik niet vergenoegd. (*Zy ziet Damas aan.*) En gy myn Heer —?

DAMAS.

En gy myn Schoone? —

LE-

LEONORA.

Komt, anders begint die droevige vertooning weer. Ik weet, dat Papa al een weinig geknord zal hebben.

TWINTIGSTE TOONEEL.

De vorigen. CLEON.

CLEON.

Gy olyke meisjes, waar blyft gy dan? zal de koffy zig van zelf infchenken?

LEONORA.

Kyf niet, Papa lief! Uwe Dogters zyn in goede handen. Wy waren juist van voorneemen om naar u toe te koomen.

JULIA.

Ach Papa lief!

CLEON.

Wel wat zegt gy nu? Nu mag ik u geluk wenfchen? Ik heb reeds van vreugde over u geweend. Hebt gy ook den Hemel voor die ryke erfenis gedankt myn kind? Ach Leonora! gaa toch, en fpreek met den Heer Simon nog een oogenblik. Hy wil als dan gaan, en zyn werk maaken om een affchrift van het testament te krygen. Gy Heer Damas, zult wel zo goed zyn van hem gezelfchap te houden.

DAMAS.

Van harte gaarn. *(Hy gaat met Leonora binnen, en Julia wil ook gaan, maar haar vader wenkt haar.*

EENENTWINTIGSTE TOONEEL.

CLEON. JULIA.

CLEON.

Wel nu myn Dogter, hoe ſtaat het met uw hart? 't Moet u evenwel aangenaam zyn, dat gy een adelyk Goed hebt!

JULIA.

Ja, maar meest om het u, en myne Zuster te kunnen aanbieden.

CLEON.

Myn lief kind! behoud het uwe: wilt gy uwe Zuster iets geeven, heel goed, ik zal, zo lang ik leef, in myn klein huis wel brood hebben. Maar, wat zegt de Heer Damas? is die ook verblyd over uwe erfenis?

JULIA.

Myne erfenis ſchynt hem zeer onverſchillig te zyn.

CLEON.

Ja, ja, hy bezit zeeker zelf middelen genoeg. Maar gy moet ook bedenken, dat hy u gekoozen heeft toen gy nog een arm meisje waart. Ach zo gy wist, hoe veel goeds de Heer Simon my ſtraks van hem verhaald heeft, zoudt gy hem zeekerlyk beminnen. Ik heb altyd gedagt, dat hy niet geleerd was, om dat hy zo heel hoogdravend niet ſpreekt als myn Broeder de Magister; maar, zyn voogd heeft my verzeekerd, dat hy een zeer ſchrander jong Heer is, en meer goede boeken geleezen heeft, dan 'er uuren in 't jaar zyn. Wie zou dat gedagt hebben!

JULIA.

Dat hy geleerd is hebbe ik lang geweeten; maar dat ik 't niet ben, dat weete ik, helaas! mede. Mogelyk zoekt hy de geleerdheid by een Juffer, en niet een adelyk Goed.

CLEON.

Wat is dat voor praat! kunnen dan de Dogters ſtudeeren, even als de Zoons? Gy kunt immers op de Luit ſpeelen: gy kunt heerlyk zingen: gy verſtaat een weinig fransch: gy ſchryft een goeden brief, en een goede hand: gy kunt goed danſen, verſtaat de huishouding, en ziet 'er heel wel uit: Gy zyt van een goede geboorte, beſchaafd, deugdzaam: en nu ook ryk. Wat wil dan een man meer hebben? De Heer Damas bemint u zeeker; maak, dat ik hem haast Zoon, en u Bruid, noemen kan.

JULIA.

Bruid? dat weete ik niet. Zou hy my beminnen? Papa, gy hebt my mogelyk te zeer gepreezen. Myn Zuster kan immers zo veel, en meer, als ik?

CLEON.

Wy ſpreeken thans niet van uwe Zuster; zy heeft haaren Sigismund, en verlangt geen grooter geluk. Geef haar eenig gedeelte van uw Goed; dan zal zy volkomen te vrede zyn, en ik zal haar aanſtonds verlooven. Of wenschte gy den Heer Sigismund liever tot Man te hebben?

JULIA.

Ik Papa! den Heer Sigismund? hoe komt gy tot die gedagten? Zoo ik beminnen wilde, waarom

zou-

zoude ik dan den Heer Damas niet beminnen? Heeft hy niet meer verdienſten dan de ander? En, ſchoon Sigismund zelfs beminnenswaardiger was, dat ik nogtans niet vinde, hoe kon ik, zonder misdaad, aan hem denken, daar myn Zuster hem, en hy haar, zo tederlyk bemint?

CLEON.

Nu praat gy naar myn zin. Ik ben eén regt gelukkig Vader. (*Hy ſlaat haar zagtjes op de wangen.*) Myn lieve Dogter, blyf by die gedagten; gy zult 'er u wel by bevinden. Gy hebt den Heer Damas veel liever dan den Heer Sigismund, niet waar? Deze komt my zomtyds wat ligtvaardig voor, of ten minſten los. Ik heb flus met den Heer Simon van hem geſproken, en allerhande ——

JULIA.

Papa, zoo ik tot liefde beſluit, dan beloove ik u, dat ik een man zal kiezen zo als de Heer Damas is. Zoo ik 'er maar myn vryheid niet door verloor! — Zoo ik maar wist of ik hem ook al wat beminde! — Neen Papa, ik bemin hem nog niet. Ik heb eene zo ryke erfenis gekreegen, en evenwel ben ik niet vernoegder. Zou ik wel eene ziekte onder de leden hebben?

CLEON.

Ja, men kan van liefde wel ziek worden; maar de wederliefde maakt weêr gezond. Ik zou ja zeggen, zo ik in uw plaats was, om die ziekte voor te koomen.

JULIA.

Ach Papa!

CLE-

CLEON.

ô Gy moet niet ach! maar ja! zeggen. Gy bevalt hem uitſteekend; Hy zal u als zig zelven beminnen.

JULIA.

Maar zal ik hem altoos behaagen?

CLEON.

Dat kunt gy zelve beantwoorden! Waar bekommert gy u over? Zyt gy ook bevreesd, dat hy u voortaan ontrouw zal worden? Nooit! De Heer Simon heeft my gezegd, dat uw Beminde zeer deugdzaam is, en menigmaal pleegt te zeggen, dat hy geen mensch wilde zyn, zoo hy niet teffens deugdzaam wezen mogt. Hy zal, zeeker, geduurende zyn leven, veel van u houden. Hy zal zyne Eeden niet breeken.

JULIA.

Ik hoor geene Eeden van hem. Zou hy zyne liefde niet bezweeren, zo hy my ——

CLEON.

Dat is fraai van hem, dat hy niet zweert; zo veel te meer kunt gy op zyn woord ſtaat maaken. Het Belooven is juist de Eed in de liefde; en dezen Eed zal hy heden doen; zoo gy denzelven te gelyk doen wilt.

JULIA.

Papa, ik kan niet beſluiten, en ben nog niet in ſtaat om de zaak wél te overweegen.

CLEON.

Dezen avond moet gy ja of neen zeggen. De zaak is in ernst gemeend. Ik hebbe u myn hart ontdekt. Gy hebt myne goedkeuring. Doe, zo

als gy wilt. Kom, uw Beminde zal al naar u verlangen. Die twee zwarte moesjes ſtaan zeer fraai in uw wezen. Hebt gy daar eenigen uitſlag?

JULIA.

Ja, ik heb dezen middag een glas wyn gedronken.

CLEON.

Kom, kom, het zal wel weêr overgaan, eer gy een knegtje word. Kom, leid my by de hand; ik wenschte wel eens van een Bruid geleid te worden.

Einde van het tweede Bedryf.

DERDE BEDRYF.

EERSTE TOONEEL.

SIGISMUND. JULIA

JULIA.

Wat zegt gy my? dat geloove ik in eeuwigheid niet.

SIGISMUND.

En ik geloof het wel.

JULIA. (*ontroerd.*)

Heeft hy het u dan zelf gezegd?.. Ik ongelukkige!

SIGISMUND.

Hy heeft het my met geen duidelyke woorden gezegd; maar dit is zeeker, dat hy Leonora verre den voorrang boven u geeft. Deze belediging, hoe groot zy ook is, zoude ik hem misſchien nog kunnen vergeeven, zoo hy u maar niet teffens be-

le-

ledigde. Ik heb meêlyden met u, myne Engelin! Ik weet, gy zyt opregt, gy zult dan ook myne opregtheid in zo verre ten minſten beloonen, dat gy myn naam voor dien onſtandvastigen verborgen houdt.

JULIA.

Was dat de reden zyner droefheid! Die trouwlooze! Welke voordeelen bedoelt hy met een onbedreven hart te misleiden! Zoo hy my uit wraak het leven hadt willen beneemen, zoude ik hem nog niet haaten; maar dat hy my, onder het masker van liefde en opregtheid, bedriegt, dat is een al te ſnood bedryf.

SIGISMUND.

Hy zal 't ontkennen, gedenk 'er my by.

JULIA.

Die verraader! ja, hy zal 't ontkennen. Maar ik wil dat haatelyk gedrag nooit uit zynen mond verneemen: Ik wil hem niet beſtraffen; neen, zyn eigen geweeten zal my wreeken. — Hoe! hy, dien ik heden myn hart ſchenken — Maar neen, ik heb hem niet bemind; ... Maar heeft hy niet duizendmaal gezegd, dat hy my beminde? houd men zyn woord onder de mannen niet beter?

SIGISMUND.

ô Myne vriendin! wil de misdaad van een eenigen niet uitſtrekken tot onze ganſche ſexe. Mogt gy myn hart zien! ja — zelfs de toorn maakt u nog beminnenswaardiger.

JULIA.

Verlaat my, myn waarde vriend! ik wil —— En gy, myn Zuster, gy zwygt! dit alles doet gy,

 ô lief-

ô liefde! gy pest der menſchen! — Verlaat my. Ik beloof u, by myne Eer, uw naam niet te ontdekken, en uwe opregtheid, geduurende myn leeven, te beloonen. Maar kom ſtraks weer hier.

SIGISMUND.

Zo dra als ik denke dat uwe drift wat zal bedaard zyn.

TWEEDE TOONEEL.

JULIA. DAMAS.

JULIA.

(Die hem in haare drift niet ziet komen.)

Juist op dien tyd, dat hy my de duurſte verzekeringen van liefde geeft, wordt hy ontrouw! — En ik kan hem nog niet haaten! ben ik betoverd?

DAMAS.

Myne Engelin, ziet gy my dan niet? met wien ſpreekt gy?

JULIA.

Met een bedrieger, dien ik bemind zou hebben, zoo ik minder van hem vernomen had. *(Zagter)* Is het u mogelyk geweest my te misleiden? My, die u in myn hart reeds den voorrang boven alle mannen begon te geeven? Waarom gaat gy zo verfoeielyk te werk? Waarom verwekt gy eene neiging in my, daar ik een afkeer van hebben moet, nadat ik ze gevoeld heb? Dog, om u te toonen, wat gy voor een hart misleid hebt, zo zegge ik u, dat ik u nooit haaten, maar veel eer my toeleg-

leggen zal, uwen misſlag voor my zelve te verbergen.

DAMAS.

Ik ongelukkige! Is Bedrieger de naam dien ik verdien? Ik verontſchuldig my geen oogenblik, vertoornde vriendin! Op myn goed geweten fier zal ik u alleenlyk zeggen, dat myn hart in het geheel voor geen bedrog vatbaar is. Ook begeere ik niet te weeten, wie u dic kwaade gedagten heeft ingeboezemd. De tyd zal my wel regtvaardigen.

JULIA.

Gy durft nog met zo veel trotsheid ſpreeken!

DERDE TOONEEL.

De vorigen. LEONORA.

DAMAS. (*tot Leonora.*)

Kom, myn vriendin, en begin my te haaten. Ik zou myn Julia misleid hebben!

LEONORA.

Hebt gy beide reeds een weinigje gekeeven? Naar gedagten over de eerſte kus!

DAMAS. (*tot Julia.*)

Klaag my tog aan by Mejuffer uwe Zuster; zeg haar myne misdaad.

JULIA.

Mogelyk vond ik daar de minſte hulp.

LEONORA.

Ach Julia! zoo wylen onze Moei hadt mogen weeten, dat gy op den dag uwer verloovinge met uwen Bruigom kyven zoudt, zy hadt u niet een

voetgronds van haar adelyk Goed gemaakt. Ik leef in de goede hoop, dat die kryg niet lang zal duuren. Uw hart is van natuur tot vrede genegen, al maakt de liefde het thans wat twistziek.

JULIA.

ô! Scherts niet.

LEONORA. (*tot Damas.*)

Zie flegts uw beminde Bruid regt aan; hebt gy haar door een kleine liefkoozing verbitterd, dan wil ik u raaden haar door twee nieuwe te bevredigen. Julia, fpreek ten minften met my, zoo de Heer Damas het niet waardig is; of, zo hy u al beledigd heeft, laat u den kus wederom geeven, dan zyt gy lieden gefcheiden. Wat hebt gy toch onderling voor een gefchil?

JULIA.

Wat wy onderling voor een gefchil hebben, zal ik in uw byzyn niet kunnen zeggen. Ik geloof geenfins, dat gy 'er hem grond toe gegeeven hebt; 't is zyn fchuld niet, dat gy beminlyker zyt dan ik. Ook is zyne misdaad zelve een verdienfte. Hy zou u niet beminnen, zoo hy niet den besten fmaak hadt! Ik verontfchuldig hem zelve.

LEONORA.

Myne lieve Zuster! zo ben ik dan uwe mede-minnares? Ik heb waarlyk meêlyden met u. Ik zal u 't gansch geheim ontdekken. Komen niet de befchuldigingen tegen uwen Minnaar van den Heer Sigismund? Ik kan 't my ligt verbeelden; hy heeft zig op u verliefd moeten veinzen, om u te overtuigen dat gy reeds beminde, hy zal daarom die

list

list gebruikt, en u overreed, hebben, dat de Heer Damas my beminde. Vergeef hem dezen ſcherts. Hy heeft zyn rol volmaakt wel geſpeeld.

JULIA.

Hy hieldt zig zeer ernstig, en —

DAMAS. (*tot Julia.*)

Ziet gy nu, welk een verraaderlyk hart ik hebbe?

JULIA.

Ja maar —

DAMAS.

Kunt gy my nog mistrouwen? hoe weinig moet gy my kennen!

JULIA.

Ik myn Heer! —

DAMAS.

Is dat het loon voor myne liefde?

JULIA.

Het loon? haat gy my dan nu! — zoude ik minyverig geworden zyn, zo ik niet — Zo hebt gy my dan niet misleid? ja, myn gansch hart heeft voor u geſproken.

LEONORA.

Gy hebt u laaten vangen, myn goede Zuster; en ik merk, dat het u reeds ſpyt dat gy uwen Minnaar, wegens die drift, niet om vergiffenis hebt gebeden. Ik wil het in uwe plaats doen. (*tot Damas.*) Myn Heer, wees dan zo goed, en vergeef het Julia, dat gy teêrhartiger van haar bemind wordt, dan gy gedagt hebt.

JULIA.

Neen, zoo ik gedwaald heb, dan verzoeke ik vrywillig by u verſchooning wegens mynen misſlag.

DAMAS.

Ja maar, bemint gy my dan ook?

JULIA.

Ja! nu weete ik zeeker dat ik u beminne, en nu ben ik bereid deze belydenis voor myn Vader en uwen Voogd te herhaalen, zoo uwe wenſchen daar door voldaan worden.

DAMAS.

Myn Julia! ik ben te gelukkig.

JULIA.

Zoo ik uw hart nog niet bezat, dan zoude ik 'er nu zelve om verzoeken; zo hoog waardeer ik het.

DAMAS.

Beminnelyke Julia! ik ben — Maar ik vinde geene woorden om u 't geen ik voel te uiten; ik ben verrukt! — Dit is alles wat ik zeggen kan.

LEONORA.

Myn lieve Zuster, (*zy omhelst Julia.*) uwe liefde zy eeuwig gelukkig! Wees my een voorbeeld van tederheid en vergenoegen! (*tot Damas.*) En gy, myn Broeder, wees zo gelukkig als ik myne Zuster wensch te zien! Blyf een vriend van mynen vriend, en bevorder onze rust door uwe opregtheid. Komt, wy willen naar onzen braaven Vader gaan. Hoe blyde zal die oude deugdzaame man zyn, wanneer hy Julia's beſluit hoort! Maar, ik zie daar den Heer Simon komen. Gaat gy, ik wil 't genoegen hebben dezen goeden man, die my heden een blyde tyding gebragt heeft, ook de eerſte tyding van de zeekerheid uwer wederzydſche liefde te geeven.

VIER-

VIERDE TOONEEL.

LEONORA. SIMON.

SIMON.

Eindelyk hebbe ik de Eer u een affchrift van het testament te brengen. Ik heb het zelf gehaald. Wil onbefchroomd dit artikel eens leezen. (*Hy geeft haar 't affchrift over.*)

LEONORA. (*leest.*)

Hoe! ben ik de erfgenaame van 't adelyk Goed? Ik?

SIMON.

Ja, gy zyt het Mejuffer, en niet Mejuffer uwe Zuster. De Heer Hofraad, die my de eerfte kennis heeft gegeeven, moet zig of verzonnen, of deze kleine verwarring met voordagt gemaakt, hebben, om u, zyn Pete-kind, door deze verrasfing des te grooter vermaak te veroorzaaken. Genoeg dat het nu zeeker is, dat gy de erfgenaame van het adelyk Goed zyt, en geen mensch kan u dit geluk opregter gunnen dan ik. Gy zyt nog veel meer waardig.

LEONORA

ô Dat is een droevig geluk! zal 'er myn lieve Zuster niet bedroefd over worden? Zal niet de Heer Damas —

SIMON.

Ik vond u waarlyk verheugder, toen ik u de eerfte, onegte, tyding bragt. Lees tog maar verder. Gy zyt de erfgenaame van 't adelyk Goed, maar gy moet Juffer Julia tien duizend guldens uitkeeren, zodra zy trouwt.

LEONORA.

Nu ben ik te vrede. Zy zal nog meer als tien duizend guldens hebben! Zo zy zig dit haar verlies maar niet te ſterk aantrekt! Welke aandoeningen worde ik in myn ziel gewaar! en wat zal ik dan gevoelen, wanneer ik myn Beminden van vreugd over myn geluk zie ſchrikken! Hoe aangenaam zal zyne ontſteltenis zyn! Hemel, hoe gelukkig ben ik! zoo maar myn lieve Zuster geene kwelling hebbe:

VYFDE TOONEEL.

De Vorigen. SIGISMUND.

SIGISMUND.

Juffer Julia, heeft, gelyk ik zo aanſtonds hoorde, eindelyk haar ja-woord dan gegeeven! Is het waar? Dat is my zeer aangenaam.

LEONORA. (*tot Simon.*)

Ja, zy heeft zig naar den wensch van den Heer Damas verklaard, en zal de eer hebben u om een Bruigom te verzoeken, die onder uw opzigt zo beminnenswaardig is geworden. (*tot Sigismund.*) Maar, myn Lief, hier is het afſchrift van 't testament. Is 't u geen verdriet, dat wylen myne Moei ons beiden zo geheellyk heeft vergeeten?

SIGISMUND.

Neen, niet het minſte: gy zyt my meer waardig dan een ryke erfenis.

LEONORA.

Maar zoo ons Julia van haare erfenis iets mogt aanbieden, zullen wy het aanneemen?

SI-

SIGISMUND.

Dewyl zy niet meer over haar hart heeft te gebieden, heeft zy ook niet meer over haare goederen te zeggen.

SIMON.

ô Myn Heer! gy kunt verzeekerd zyn, dat de Heer Damas haar de volkomene vryheid laaten zal van milddaadig en dankbaar te zyn. Zynen rykdom ſtelt hy niet in den overvloed, maar in een waardig gebruik van zyne goederen. Hy zou Julia gekoozen hebben al hadt zy geen erfenis gekreegen; en mogelyk ware 't hem zelfs aangenaamer, zoo hy haar geluk door zyne middelen alleen hadt kunnen bevorderen. Wy mogen wenſchen, dat alle minnaars zo edelmoedig zyn als hy.

LEONORA.

Hoor eens, Heer Sigismund, welk een grootmoedigen Broeder wy gekreegen hebben?

SIGISMUND.

Hy doet zyn Voogd en ons de grootſte eer aan.

SIMON.

Ja, ik ben waarlyk grootsch op hem. Van zyn tiende jaar af is hy in myn huis geweest, en heeft, tot dit uur toe, al myne zorg voor hem zo ryklyk beloond, en my zo veel genoegen gegeeven, dat ik niet weet of ik hem, dan of hy my, de meeste dankbaarheid ſchuldig is.

LEONORA.

Dat is een loffpraak, die ik niemand dan myn Zusters Bruigom gunne. Zoo myn Vader mogt komen te ſterven: dan wenschte ik onder uwe voogdy te ſtaan, om dien zelfden lof te verdienen.

Wat

Wat is de omgang met edele zielen een wellust! Maar, Heer Simon, mag ik in uwe tegenwoordigheid eene vryheid gebruiken, welke de liefde gebiedt en regtvaardigt? Ja, ik mag U de aandoeningen myner ziel onbewimpeld laaten zien.

(*Zy nadert Sigismund, en omhelst hem.*)

Eindelyk myn vriend! ben ik zo gelukkig van uwe liefde en trouw door een onverwagt geluk te kunnen beloonen. Gy hebt my als een arme Juffer bemind. De Hemel heeft my heden een erfenis gefchonken, die ik met geen meer roem weet te befteeden dan met dezelve in uwe handen te leveren. Ik weet dat dit gefchenk ten nutte van de Deugd zelve zal ftrekken. Hier is een affchrift van het Testament, waar in ik tot erfgenaame verklaard ben, en niet myne lieve Zuster, zo als wy eerst dagten. In 't kort, de erfenis is voor u, een deel alleen van tien duizend gulden behoort aan Julia. Vraag nu uw hart, wat gy met my doen wilt.

SIGISMUND.

Zonder uwe liefde is my uw gefchenk zeer onverfchillig.

LEONORA.

Juist daarom zyt gy 't waardig. Ontbreekt 'er aan uw geluk niets dan myne liefde, dan kunt gy nooit gelukkiger worden.

SIGISMUND.

Ach myn Schoone! hoe verbaast gy my! gy alleen weet de liefde en het geluk hunne regte waardy te doen hebben. Waarom kan de gansche waereld

reld uwe grootmoedigheid niet zien! Gy zoudt zelfs de laagfte Zielen beminnenswaardig voorkomen, en hen met alle hunne veragting voor deugd, doen wenfchen dat zy u mogten evenaaren. Ik dank den Hemel eeuwig, dat hy my gefchikt heeft om u te bezitten. Ik fpoede my, met uw verlof, naar myn Heer uw Vader, om hem nu. —

ZESDE TOONEEL.

De Vorigen. Een BEDIENDE.

BEDIENDE. (*tot Leonora.*)

Hier is een brief, aan u, Mejuffrouw. Hy komt van de post.

LEONORA.

Een brief van de post!

SIGISMUND.

Ja, ik heb den briefbrenger zelf aan de deur zien ftaan, eer ik binnen kwam.

LEONORA.

Vergunt my, myn Heeren, dat ik den brief, in uwe tegenwoordigheid mag openen.

SIMON.

Ondertusfchen zal ik den Heer Damas geluk gaan wenfchen.

ZEVENDE TOONEEL.

LEONORA. SIGISMUND.

LEONORA. (*Na dat zy den brief in ftilte geleezen heeft.*)

ó Myn vriend! men wil myn geluk ontrusten; men

men benyd My, anders zou men U niet lasteren. 't Is een boosaartige ſtreek! maar ik troost 'er my in, omdat die kwaadaartigheid zelve my in ſtaat ſtelt om u een nieuw bewys van myn vertrouwen en myne liefde te geeven. Ik zal u den brief voorleezen. Hy beſtaat, gelyk gy ziet, maar uit twee regels. (*Zy leest.*)

„ Mejuffrouw!

„ Vertrouw op uwen Minnaer, den Heer Sigis-
„ mund, niet. Hy is een bedrieger. Ik ben

N. N."

SIGISMUND.

Wat, ik een bedrieger!

LEONORA. (*neemt hem by de hand.*)

Ik weet, dat gy grootmoedig genoeg zyt om dit haatelyk woord met bedaardheid aan te hooren; 't is een lofſpraak voor u; ik wensch zulk een bedrieger, als gy zyt, te hebben, myn vriend!

SIGISMUND.

Maar wie of my deze vuile pots tegenwoordig ſpeelt? hoe, zou het ook de Heer Simon zelf zyn? hy bemint u mogelyk; maakt hem het geſchenk van uwe erfenis kwaadaartig jegens my? Waarom ging hy weg, toen de brief kwam? Zal ik hem deze misdaad vergeeven? Indien hy myn verſtand en oordeel afgekeurd hadt, dan zoude ik hem voor deze vernedering bedanken; maar dat hy my de eer van een goed hart te hebben ontrooven wil, dat is erger, dan of hy my hadt willen vergeeven. Ik? — Ik een bedrieger! Hemel! breng het aan den dag, wie een bedrieger is, ik, of hy die de-

zen

zen brief geſchreeven heeft! Is dat die edelmoedige Voogd!

LEONORA.

Ik bidde u by uwe liefde jegens my, ſtel u gerust. Verongelyk den Heer Simon niet met die verdenking; het is niet mogelyk, dat hy zulk een laag ſtuk pleegen zoude; zyn karaćter is te edel. Wie weet, wien gy tot een vyand hebt, die van onze liefde, en van myne erfenis, heden tyding gekreegen heeft.

SIGISMUND.

Gy ontſchuldigt den Voogd nog! hoorde gy die bitſche uitdrukking niet: wy mogen wenſchen, dat alle Minnaars zo edelmoedig zyn als de Heer Damas! Is dat geene heimelyke beſchuldiging tegen my?

LEONORA.

Ik zegge u, dat gy my beledigt, zo gy hem nog een oogenblik verdagt houdt. Zo als ik hem ken, en zo als de Heer Damas my hem beſchreeven heeft, is hy een man, wien men zyn leven, zyne eer, en alles, kan betrouwen.

SIGISMUND.

Maar kan hy geen ſlinkſche oogmerken bedoelen? Ik heb gemerkt, dat hy op uw gansch gedrag, zelfs tot het minſte woord toe, zeer naauwkeurig gelet heeft. Waar by nog een merkwaardige omſtandigheid komt, namentlyk: in zyn briefje aan myn Heer uw Vader heeft hy reeds uitgebazuind, dat hy heden een blyde tyding van het Hof gekreegen heeft: en hy heeft dezelve aan myn Heer uw Vader reeds ontdekt, maar niet aan my.

LE-

LEONORA.

Ik bezweer u by uwe opregtheid, laat allen argwaan tegen dezen man vaaren.

SIGISMUND.

Waarom heeft hy my niet gezegd, dat men hem eene voornaame bediening aan 't Hof, met eene buiten gemeene jaarwedde, gegeven heeft? Wat bedoelt hy met dit ſtilzwygen, zo hy niet zoekt myn ongeluk by u uit te werken?

LEONORA.

Ik vergeef de onrustige zorgen uwer liefde; buiten dat zoude ik u niet langer aanhooren. Wy zullen de zaak tot ons beider voordeel eindigen; uwe vyanden mogen zeggen wat zy willen, zy zyn genoeg geſtraft, dat zy uwe waarde niet kennen; en wy kunnen ons niet beter wreeken, dan dat wy niet de minſte moeite doen van hen te ontdekken. Laat uwen toorn vaaren, ik kom, in gezelſchap van myn Vader en de overige vrienden, op het ogenblik weer by u, om onze verbindtenis, ten ſpyt onzer vyanden, onverbreekelyk te ſluiten.

AGTSTE TOONEEL.

SIGISMUND. (*alleen.*)

Dat was een vuile pots! Maar het maakt my ſlegts moediger. Julia ben ik kwyt; — nogtans is Leonora en het adelyke Goed voor my. — Ik ben niet ontrouw geweest. Neen! ik heb 't ſlegts willen zyn; maar ik was te edelmoedig om het in dit beloop

loop van omstandigheden te worden. Maar waar blyft Leonora ? Zou zy ook myne ontrouwheid vernomen hebben ? Ik zal haar wel gerust stellen !

NEGENDE TOONEEL.

JULIA. DAMAS.

JULIA.

„ Waar blyft Leonora? Zou zy ook myne on„ trouwheid vernomen hebben? Ik zal haar wel ge„ rust stellen." Die ondeugende! Hoorde gy zyne belydenis? Wy wilden zien, hoe hy zig na dezen brief gedraagen zoude; hadden wy deze ongelukkige ontdekking tog nooit gedaan! Myn arme Zuster! gy gaat u door het huwelyk verbinden met een mensch, die een kwaad hart onder eene valsche vertooning van opregtheid verbergt.

DAMAS.

Ja 't is een slegte vriend, gelyk ik u gezegd heb; hy heeft het grootst bedrog gepleegd. Ik verzogt hem dezen voormiddag, gelyk men een Broeder verzoeken mag, dat hy uwe liefde jegens my mogt helpen bevorderen; en, in plaats daar van, verzoekt hy myn Heer uw Vader onze verloving nog agt dagen uit te stellen, en wil hem overreden, als of gy hem zelven beminde! Is dat myn vriend, dien ik meer dan eens myn huis en myne middelen hebbe aangeboden?

JULIA.

My heeft hy willen wys maaken, dat gy myn Zuster meer genegen waart dan my. Nu weet ik

met zeekerheid, dat het geen veinzen is geweest; maar myne arme Zuster zal het nogtans denken, omdat zy hem deze list uit een goed hart heeft opgedraagen. Wie zal haar haare dwaaling ontdekken? Zal zy ons gehoor geeven? en, zoo wy het haar al mogten doen gelooven, overtuigen wy haar dan niet van 't grootfte ongeluk? Welk een medelyden heb ik met haar!

DAMAS.

Zy moet het nogtans weeten; en zoo gy zwygt dan zal ik fpreeken.

JULIA.

Ach! bedenk tog 't ongeluk van myne lieve Zuster, en zwyg. Mogelyk — mogelyk is hy van natuur niet ondeugend; mogelyk heeft hem myne erfenis —

DAMAS.

Wat het ook moge zyn, dat hem tot trouwloosheid heeft bewoogen, in myne oogen is hy toch altoos minder te verontfchuldigen dan een mensch, die een ander wegens honger op de ftraat om 't leven brengt. Heeft hem de uitneemende tederheid, de gansch betoverende goedheid, de edelfte vriendfchap, van Mejuffrouw uwe Zuster niet trouw en deugdzaam kunnen houden, dan moet het hem niet moeielyk vallen zyn naasten bloedvriend om voordeel omtebrengen.

JULIA.

Maar ach, myn Zuster! — Doe het niet. — Ik beef. —

DAMAS.

Myn Lief! gy zyt my 't kostelykst op de waereld.

reld; maar ik zegge u, eer ik Leonora zo ongelukkig laat worden, van zig met zulk een ſlegt mensch door het huwelyk te verbinden, zo wil ik myn Goed, myne Eer en.... ja ik moet het zeggen, — U zelve, — verliezen. Ik gaa, en zal haar alles zeggen, hoe zwaar het haar vallen moge. Myn Voogd heeft dien brief aan Leonora, op myn verzoek, laaten ſchryven en op de post brengen. Uw eerlyke Vader en de Magister, die Sigismund beide voor te eenvoudig hielden, hebben zyne vuile oogmerken allereerst ontdekt; myn Heer uw Vader heeft ze aan myn Voogd bekend gemaakt; en deze heeft een afkeer van alles wat naar bedrog gelykt.

JULIA.

Is hy dan in 't geheel niet te verontſchuldigen?

DAMAS.

Neen, zegge ik u; wy hebben alles onderzogt. Hy is een bedrieger. (*Driftig.*) Nooit hebbe ik een Dier met vermaak omgebragt: maar dezen vent, byaldien hy het zogt te ontkennen, en Leonora door zyne geveinsdheid ongelukkig te maaken, zou ik met vreugd om 't leven kunnen brengen. Hoe! Wy mannen zouden, door 't haatelykst bedrog, eene ſexe kluisteren, en als in triomf wegſleepen, terwyl dezelve billyk verwagt dat wy haar door onze deugd beſchermen zullen!

JULIA.

Maar wat zal myn Zuster met dien trouwloozen doen?

DAMAS.

Zy zal hem met verachting ſtraffen: zy zal hem

doen voelen wat het is een edel hart te misleiden.

JULIA.

Maar zoo myne Zuster hem zyn misdryf wilde vergeeven; ware dat niet grootmoediger?

DAMAS.

Zy behoeft hem niet te vervolgen. Zy kan alle aandoeningen van wraak ſmooren, en zig tot eene billyke veragting bepaalen. Hy is een deugeniet!

TIENDE TOONEEL.

De vorigen. SIMON.

SIMON.

Ik lyde de grootſte ſmart; ons oogmerk met dien brief is geheel verydeld, en 't geen wy gedaan hebben werkt tegen ons; helaas! zy bemint hem te meer, om dat zy hem voor onſchuldig houdt; zy dringt by haaren Vader aan, dat hy de verloving wil verhaasten. De goede oude man bemint zyne Dogter, en vergeet mogelyk, in zyne tederheid, de voorzigtigheid en myne vermaaningen. Zoo niemand wil ondernemen om zig hier tegen te ſtellen, dan zal ik het doen.

DAMAS.

Ik doe het mede.

JULIA.

Zoo maar myne Zuster kwam, ik wilde — Maar zy bemint hem onuitſpreeklyk; wat zal haar hart lyden, wanneer het zig, op eenmaal, van hem ſcheuren moet!

SIMON.

't Zal veel te overwinnen hebben; zy bemint hem zo zeer als men ooit beminnen kan; maar haare liefde steunt op zyne gewaande verdiensten; zo dra zy haare dwaaling ziet, zal haar verstand, zal haare deugd, zal haar afgryzen van snoodheid, tegen haare liefde opkoomen, en dezelve in een regtmaatigen haat veranderen. Wy moeten alle drie nog eens met haar en myn Heer uw Vader spreeken, voor dat de bedrieger door nieuwe list het ja-woord krygt.

JULIA.

Myn lieve Zuster! kon ik uwe droefheid door myn hartelyk medelyden met u deelen! Hoe droevig wordt voor my het eind van dezen dag!

SIMON.

Bedroef u niet over het verlies van zulk een man. Leonora is gelukkig zoo zy van hem ontslagen wordt, maar ongelukkig zo zy hem neemt. Heer Damas, wees zo goed, en zie dat gy Leonora voor een oogenblik alleen spreeken, en haar hier brengen kunt.

DAMAS.

Ja, dat is het beste middel.

SIMON, (*tot Damas.*)

Nog één woord. Hebt gy het afschrift van het testament, dat ik thans meêgebragt heb, al geleezen?

DAMAS.

Neen myn Heer.

SIMON.

Gy ook niet, Juffrouw Julia? — Dan weet gy beide nog niet, dat de eerste tyding valsch geweest

 is;

is; Juffrouw Julia, ſchrik niet! — Gy zyt de erfgenaam van 't adelyk Goed niet.

JULIA.

Hoe! Ben ik die niet? Waarom hebt gy my dan met eene loutere harsſenſchim verheugd? Dat is droevig. Loopt my dan heden alles tegen! Ach Heer Damas! zegt gy niets? Ben ik u thans onverſchillig! en dooft myn ongeluk zo terſtond uwe liefde? Hoe veel verſchilt u lieder geaartheid van de myne! Ik meende myn Vader en myn lieve Zuster mede na myn Goed te neemen; ik liet in myne gedagten de beste vertrekken reeds voor u klaar maaken. Ach myn Heer! welke vreugde wierd ik niet gewaar, wanneer ik my verbeeldde, dat ik u by de hand, door het gantſche Goed, door alle velden en beemden, leidde! — Nu bezitte ik niets?

DAMAS.

Gy bezit zo veel als ik bezit; vergeet die droevige erfenis; wy zullen nergens gebrek aan hebben. My is 't zeer lief, dat gy 't adelyk Goed niet krygt; mogelyk hadt de waereld geloofd, dat ik in myne aanzoeken dat landgoed meer dan uwe bezitting bedoeld had; en dat moet zy niet gelooven; zy moet myn Bruid om dezelfde reden hoog achten, als waarom ik u eere en beminne; leid my by de hand in myn eigen huis rond: het zal voor my een adelyk Goed zyn om dat ik 'er u zie. Had ik Leonora maar uit haar gevaar gered! eer ben ik niet te vrede.

SI.

SIMON.

Juffrouw Leonora is de erfgenaame van 't adelyk Goed.

JULIA.

Myn Zuster is het? Myn Zuster! Ik had haar haast benyd; maar verwenscht zy deze aandoening! Neen. Ik gun haar alles. (*tot Damas.*) Wat heb ik meer te wenschen, zoo gy met my te vrede zyt! Laat zy het bezitten, ik gun haar alles.

DAMAS.

Ook my, myne Engelin?

JULIA.

Of ik u myn Zuster gunne? Neen, zo gul ben ik evenwel niet. 't Is geen deugd — Maar vraag my niets meer.

DAMAS.

Neen, ik wil Juffer Leonora zoeken. De liefde moet eenige oogenblikken voor de vriendschap wyken.

ELFDE TOONEEL.

JULIA. SIMON.

JULIA.

Of ik hem aan myn Zuster gunne? Hoe kon zy dat van my begeeren? Zy heeft immers 't adelyk Goed. Ik bemin haar zeer: maar moest ik haare rust door het verlies van den Heer Damas bevorderen? dan eischt zy te veel. Dat is my niet mogelyk.

SIMON.

Wees niet ongerust. Zy zal dat zeeker niet begeeren. Ik moet u mede zeggen, dat zy u, vol-

gens dat testament, tien duizend guldens by uw trouwen moet uitkeeren.

JULIA.

Dat is my lief; — maar kon ik nu myn Zuster haaren Minnaar door dit geld maar trouw maaken, ik wilde 't hem gaarne geeven. Dat ondeugend mensch! Kan hy nu niet maaken, dat ik den Heer Damas verlies, terwyl hy Leonora verliest? en evenwel wat deel heb ik in een ongeluk, dat hy zig door zyne trouwloosheid op den halſe haalt? Ik ben onſchuldig.

SIMON.

De Heer Damas kan nooit ophouden u te beminnen; verlaat u op myn woord. Juffer Leonora is te beklaagen, maar 't is beter zonder liefde te leeven dan ongelukkig te beminnen. — Dat zy tog kwam!

JULIA.

Maar al koomt zy, ik kan immers haare rust niet herſtellen! Ik bemin haar teder, maar waarom moet dan myne liefde met de haare lyden? Neen, zo grootmoedig kan ik niet zyn, dat ik om haarentwil, my en — my en Hem, vergeet. Dat zy tog gelukkig ware! Ik worde zeer ongerust. Hy zeide, dat hy de liefde voor de vriendſchap wilde doen wyken; wat wil dit zeggen?

SIMON.

Wees maar gerust! de Heer Damas is de uwe. Gy zyt hem waardig; en, zo gy voortaan met hem de zoetigheden der liefde geniet, weet het dan de deugd dank, dat zy ons door liefde en vriendſchap, het leeven aangenaam maakt.

TWAALF-

TWAALFDE TOONEEL.

De Vorigen. MAGISTER.

MAGISTER.

Heer Simon ik wenschte u wel iets in vertrouwen te zeggen: zoo ik my niet grotelyks bedrieg, dan hebbe ik heden een gewigtige ontdekking gedaan, nu zie ik wat vermogen de bekoorlykheden der rykdommen op 't menschlyk hart hebben.

SIMON.

Ik vrees, dat my deze ontdekking reeds meer dan al te wel bekend is.

MAGISTER.

Ik heb de zaak, een tyd lang op myn ſtudeerkamer overdagt.

JULIA.

Kunt gy ons dan zeggen, hoe zy te helpen is? Doe het tog, myn lieve Heer Magister.

MAGISTER.

Sigismund moet beſtraft worden, op dat hy zig betere.

SIMON.

Hy is niet waardig, dat men hem anders ſtraffe dan door verachting.

MAGISTER.

Maar hoe zullen de neigingen van zyn wil verbeterd worden?

SIMON.

Is dan de verachting geen middel om een hart te verbeteren?

MAGISTER.

Dat wil ik juist niet bepaalen. Maar zeg my

 Heer

Heer Simon, of de *Stoicynen* geen gelyk hebben, wanneer zy beweeren dat 'er maar ééne ondeugd is, of dat, waar ééne ondeugd is, alle de andere in haare kragt tegenwoordig zyn? Befchouw Sigismund maar; is hy niet een wezenlyk voorbeeld van deze wonderfpreuk?

SIMON.

Ja Heer Magister. Maar hoe zullen wy Juffer Leonora van de liefde tot Sigismund aftrekken? Immers gelooft zy niet, dat hy trouwloos is.

MAGISTER.

Dat zal wel gaan. ô Hoe ftaat men niet verflagen over de naauwe gemeenfchap, welke de ééne ondeugd met de andere heeft! Sigismund wordt, by gelegenheid van 't testament, gierig. Eéne ondeugd. Hy ftaat na Julia, om bezitter van haare goederen te worden! Welke fchandelyke baatzugt. Hy wordt Leonora ontrouw, en wil Julia trouwloos maaken! Wederom twee nieuwe misdaaden. Zyne eerfte kan hy niet uitvoeren, zo hy geen bedrieger en verraader wordt. Zo bedriegt hy zyn Vriend, zyn Schoonvader, u, my, en allen, nadat hy de deugd eens verlaaten heeft. Maar, om alle deze ondeugden uit te voeren, moest hy een leugenaar en lasteraar worden; en hy wierdt het. Welke ongelukkige gemeenfchap heerscht niet onder de ondeugden! Zouden dus de *Stoicynen* geen gelyk hebben?

SIMON.

Wie twyfelt daar aan Heer Magister? Ik geloof, dat gy de zaak dieper inziet dan ik en Juffer ulia.

Gy

Gy ſpreekt zeer gegrond, en zeer geleerd. Gy hebt zyne trouwloosheid allereerst mede ontdekt, en wy bedanken 'er u hartelyk voor; maar ontdek nu mede 't middel om Leonora zo ver te brengen, dat zy zig met dien trouwloozen Sigismund in geen huwelyk inlaate.

MAGISTER.

Daar wil ik op denken. Leonora is te ligtgeloovig geweest. Maar by deze gelegenheid kan zy leeren, hoe veel reden men heeft om het menschlyk hart te mistrouwen, wanneer men het naauwkeurig kent, en den oorſprong der driften wel beſtudeerd heeft. Wy hebben zo veele redeneerkundige boeken, dog een boek, waarin geleerd wierdt hoe men den wil moet kennen en regelen, was boven al noodig. Is dan de wil geen zo wezenlyk deel van de ziel als het verſtand? Even als het verſtand grond-ſtellingen heeft, die zyn wezen uitmaaken; zo heeft de wil zekere grond-neigingen; kent men deze, dan kent men zyn wezen; en zo kent men mede de middelen om denzelven te verbeteren. Nigt, ſpreek voor de vuist, hebbe ik u niet honderd maal gezegd, dat Sigismund niets grondigs van de philoſophie verſtaat? Dit zyn 'er de droevige gevolgen van.

JULIA.

Myn lieve Heer Magister, ondervondt gy zo veel by die droevige zaak als ik, gy zoudt my deze vraag thans niet doen. Gy hebt my heden een fabel geleerd, en ik wenschte, dat gy aan de fabel van dien jongen dagt, die in het water was gevallen.

len. In plaats, van ons in het gevaar by te ſtaan, zo toont gy ons den oorſprong en de grootheid daar van. Neem myne vryheid niet kwalyk.

MAGISTER.

U kan ik niets kwalyk neemen. Tot eene belediging behoort eene volkomene kennis van de natuur der beledigingе; en terwyl u deze ontbreekt, gelykt uwe reden wel beledigend, maar zy is het niet.

SIMON.

Maar wat wilt gy dan in deze zaak doen?

MAGISTER.

Ik zal, voor dat de verloving geſchiede, Leonora en myn Broeder kort en goed zeggen, dat ik 'er myne toeſtemming niet toe geef. Dan zal de zaak eene andere gedaante krygen.

SIMON.

Goed, doe dat.

DERTIENDE TOONEEL.

JULIA. SIMON.

JULIA.

Ik zal den Heer Magister volgen, hy mogt anders te hoogen toon voeren by myn Vader; ontdek Leonora, zodra zy komt, haar ongeval en gevaar; ik zal zorg draagen, dat Sigismund u in uw geſprek niet ſtoore; en wanneer ik geloof dat het tyd is, u met myn Beminden te hulp komen.

SIMON.

Ik zal als een braaf man handelen; en, al zoude ik my den grootſten toorn van Mejuffrouw uwe

Zus-

Zuster, en de kwaadaartigste wraak van Sigismund, op den hals haalen, zo zal ik evenwel zulk een gewigtig oogmerk, uit aanmerking van myne rust, niet laaten vaaren.

VEERTIENDE TOONEEL.

SIMON. LEONORA.

LEONORA.

Wat is 'er van uw dienst? gy hebt mogelyk, wegens de tien duizend guldens, die ik myn Zuster uitkeeren moet, iets te zeggen? Doe maar een voorslag; ik ben tot alles bereid.

SIMON.

Mejuffrouw, daar zullen wy op een ander tyd van spreeken. Gelooft gy wel, dat uw geluk my aangenaam is, en dat ik een eerlyk man ben? Hoe onhoflyk deze twee vraagen zyn, moet ik dezelve u egter doen, om dat ik anders gevaar loop, dat gy myn voorstel niet zult aanhooren.

LEONORA.

Myn Heer, waar kan ik u meê dienen? Spreek vry uit. Ik zeg het u, dat ik u denzelfden eerbied toedraag, dien ik voor myn Vader hebbe, en ik zal u ten hoogsten verpligt zyn, zo gy my eene gelegenheid aan de hand geeft om u myne hoogachting met de daad te bewyzen. Ik ben even zo zeer van uwe opregtheid overtuigd, als van de opregtheid myns minnaars. Kunt gy, na deze verklaringen, nog eenige zwaarigheid maaken om voor de vuist met my te spreeken?

SI-

SIMON.

Ik moet u ten nadeele van uwen Minnaar ſpreeken.

LEONORA.

De Heer Damas wil mogelyk het adelyk Goed gaarne hebben, om dat het zo naby de ſtad ligt! Nu begryp ik, waarom hy zoo even op den goeden Heer Sigismund wat moeielyk wierdt. Waarom hebt gy my dat niet aanſtonds gezegd? Gy zult het hebben, en 'er niet meer voor geeven dan gy zelf zult goed vinden. Kom by 't gezelſchap; ik heb uit hoofde van dien vuilen brief, dien ik ſtraks ontvangen heb, beſlooten den Heer Sigismund, zonder verder uitſtel, het regt over myn hart in uwe tegenwoordigheid af te ſtaan, en zyne vyanden te toonen dat ik op geen gemeene wyze beminne.

SIMON.

Maar dien vuilen brief heb ik laaten ſchryven en beſtellen.

LEONORA.

Ik zou even gemaklyk gelooven, dat myn Vader, die my zo teder bemint, denzelven hadt geſchreeven, als ik zulks van u vermoeden zoude! Neen myn Heer, gy boert.

SIMON.

Zulk eene boert, Mejuffrouw, zou de eerbied, welken ik u ſchuldig ben en toedraag, niet gehengen. Neen! Gy moogt van myn voorſtel ſchrikken, gy moogt my deswegen haaten, maar ik moet het u zeggen, uw Minnaar is niet opregt met u.

LEONORA.

Gy wilt zeeker het vermaak hebben van myne

trouw

trouw te toetſen, en my te doen ontſtellen, om dat gy weet dat ik niet ligt ontſtelle.

SIMON.

Gelooft gy nog dat ik boerte? Ik zal dan duidelyker ſpreeken: uw Minnaar is een bedrieger.

LEONORA. (*Driftig.*)

Myn Heer dit loopt te hoog. Weet gy wel dat ik voor de trouw van myn Minnaar inſtaa, en dat gy my in hem beledigt? Maar, al was hy voor trouwloosheid vatbaar, ik zou nogtans hem, die 'er my van overtuigde, even zo zeer haaten als hem die dezelve gepleegd hadt. Dog ik voel, dat ik ook driftig worde! — Neen, myn Heer, ik kenne uwe grootmoedigheid, uwe beſchuldiging kan niet ernſtig zyn.

SIMON.

Zo waar als ik leef, het is my ernst. Hy is niet waardig om nog een oogenblik van u bemind te worden.

LEONORA.

En ik, ik zal hem eeuwig minnen.

SIMON.

Gy kent hem niet.

LEONORA.

Beter dan gy, myn Heer.

SIMON.

Uwe natuurlyke neiging tot opregtheid, uw goed vertrouwen, maakt, dat gy hem voor opregt houdt; maar daar door wordt hy 't niet.

LEONORA.

Geef my de wapenen tegen u zelven niet in de hand. Ik hebbe u en myn Minnaar voor opregt gehou-

houden; ik kan my wegens een van u beiden bedrogen hebben; maar wien moet ik eerst verdenken? Stelt gy eenig belang in myne vriendſchap, zwyg dan. Gy verandert myne geheele hartsgeſteldheid jegens u; gy hebt my en myne familie veele weldaaden beweezen, maar daar door hebt gy geen regt verkreegen om my kwalyk te behandelen. Ware 't niet overeenkomſtiger met uw karacter, my in myne deugdzaame gevoelens te verſterken, dan my veragtelyk voor my zelven te willen maaken? Waarom ſpreekt gy heden zo!

SIMON.

Om dat ik het heden eerst met zekerheid gehoord heb. Zo gy my niet gelooft, geloof dan ten minſten Mejuffrouw uwe Zuster, en den Heer Damas.

LEONORA.

Dat is ſchrikkelyk. Hebt gy deze mede op uwe zyde gekreegen?

SIMON.

Ja, zy zyn op myne zyde, zo wel als myn Heer uw Vader; en eer ik toeſtaa, dat een lafhartige uw Man worde, zal ik my voor het grootſte gevaar bloot ſtellen. Gy zyt veel te edel, veel te beminnenswaardig, voor hem.

LEONORA.

Gy wilt zelf mogelyk my uw hart aanbieden. Moet hy daarom een bedrieger zyn, om dat ik zo beminnelyk in uwe oogen ben? Gelooft gy, dat een edel hart zig op deze wyze laat winnen? Derhalven moet ik, of niet deugdzaam zyn, of u haaten. Ik zal u haast niet meer kunnen aanzien.

SIMON.

Vaar maar voort met uwe verwyten. De grootſte beſchuldigingen, die gy tegen my inbrengt, zyn niets dan bewyzen van uw opregt hart; de gedagte, die gy voedt, regtvaerdigt dezelve; ik zou u mogelyk haaten, zoo gy myn berigt met meer bedaardheid hadt aangehoord. Genoeg —

LEONORA.

Dat is een nieuwe kunstgreep! Gy vleit my, gy wilt u mogelyk in zyne plaats ſtellen?

SIMON.

Dit verwyt is 't bitterſte; maar ik zal het verkroppen. 't Is waar, dat ik u ongemeen hoogachte; maar ik heb een veilig middel om u deze wreede gedagten van myne laagheid te beneemen; ik wil u belooven, uw huis niet meer te betreeden, zo lang ik leeve. Indien ik door deeze ontdekking uwe liefde zoek te winnen, dan ſtraffe my de Hemel. Na dezen eed ſchaame ik my om meer met u te ſpreeken.

VYFTIENDE TOONEEL.

LEONORA. (*alleen.*)

ô Hemel! wat is dat? — Hy zou my ontrouw zyn! Neen! Simon zy een bedrieger, en niet hy — Gy opregt hart! gy myn vriend! u wil men my ontneemen! waarom bewyst hy uwe ontrouw niet?

ZESTIENDE TOONEEL.

LEONORA. DAMAS.

LEONORA.

Help gy my, myn Heer! Schoon zy allen my ongelukkig wilden maaken, gy zyt daar egter te grootmoedig toe. Wat zegt men van myn Beminden? Openbaar het my voor de vuist.

DAMAS.

Hy is u ontrouw.

LEONORA.

Zo zyt gy dan ook myn vyand geworden? heeft myn Minnaar u beledigd? Wees tog ten minſten zo grootmoedig, van my niets te melden van de wraak, die gy van hem neemen wilt.

DAMAS.

Myn hart is veel te groot tot wraak.

LEONORA.

Maar klein genoeg tot ondankbaarheid? Heeft myn Beminde u niet heden den gewigtigſten dienst beweezen?

DAMAS.

Hadt hy my dien niet beweezen, dan zoudt Gy gelukkiger, en hy voor my een verborgen verrader, zyn.

LEONORA.

Bedrieger! Verraader! zyn dat de naamen van myn vriend, dien ik zedert twee jaaren kenne en beminne?

DAMAS.

Zo ik de opregtheid minder beminde, dan zou ik met meer gemaatigdheid tot u ſpreeken; maar myn

myn yver geeft my geen anderen naam in voor Sigismund. Gy, myne Zuster, zyt, om uw goed hart, waardig aangebeden te worden, en juist daarom is een mensch, die by uwe tederheid, en by de zigtbaarste bewyzen eener opregte liefde, de trouwloosheid nog plaats kan geeven, eene afschuwelyke ziel.

LEONORA.

Eene affchuwelyke ziel! Welaan, nu vorder ik bewyzen. (*Driftiger*). Maar noch uw Voogd, noch gy, noch myne Zuster, noch myn Vader zelf zullen hem myne liefde kunnen onttrekken; en ik neem geen bewys aan dan zyne eigen belydenis. Ik ben zo zeer van zyne deugd overtuigd, dat ik weet, dat hy de gedagte van ontrouwheid niet in zyne ziel zou hebben laaten opkomen, zonder die zelf aan my te ontdekken: en ik zou hem, wegens zyne opregtheid, des te meer beminnen, zoo ik hem anders meer beminnen kon.

DAMAS.

Ik zeg het u, zoo gy my niet vertrouwt, dan geeve ik u het hart van myne Bruid weêrom. U ben ik het verschuldigd; maar ik mag de grootste weldaad niet van u genieten, en tevens stilzwygend aanzien dat gy ongelukkig wordt.

LEONORA.

Gy moet my voor zeer wankelmoedig houden, zoo gy gelooft, dat ik my door enkele beschuldigingen in de liefde laat misleiden. Hebt gy meer gelegenheid gehad om het hart van myn Minnaar te leeren kennen dan ik? Zoo gy wezenlyken grond

van beschuldiging hebt, waarom verwyt gy hem zyne ontrouwheid in zyn afwezen? Roep hem hier: zeg my als dan zyn misdaad. Hy is edelmoediger dan wy allen. Ik wil hem beminnen.

DAMAS.

Gy hebt gelyk. Ik wil hem zelf gaan zoeken.

ZEVENTIENDE TOONEEL.

LEONORA. JULIA.

LEONORA.

Hy gaat? hy verstout zig hem te roepen? Nu begint myn hart te beeven. (*Zy ziet Julia.*) Myn Zuster, zyt gy daar ook? hebt gy my nog lief? (*Haar omhelzende.*) Wilt gy my mede de droevigste tyding brengen? ô Neen! Waarom zwygt gy? Waarom komt hy niet zelf?

JULIA.

Ik bidde u, houdt tog op een mensch te beminnen, die —.

LEONORA.

Hy is mogelyk schuldig, maar moet hy daarom aanstonds myner liefde onwaardig zyn? Neen myn lieve Zuster! Ach neen, hy is zeker te verontschuldigen! Wilt gy hem niet verdedigen? Vergeet gy reeds, wat hy heden tot uwe rust heeft toegebragt? Waarom zou hy my ontrouw zyn nu ik Goed bezitte? waarom wierdt hy het niet, toen ik 't nog niet bezat?

JULIA.

Hy wierdt het, toen hy meende, dat ik de erfgenaame van onze Tante was. Ach lieve Zuster! hoe

hoe gelukkig zoude ik zyn, zoo ik u niet misleid zag!

LEONORA.

Zo is 't dan zeeker? neen zegge ik u!

JULIA.

Ik heb lang met my zelve geſtreeden. Ik heb hem in myn hart, voor myn Beminden, voor zynen Voogd, en voor onzen Vader, verontſchuldigd. Ik zou hen, uit liefde tot u, nog allen voor misleide getuigen houden; maar 't is my niet meer mogelyk. Hy heeft te dezer plaatſe zig zelven verraaden, zig zelven aangeklaagd, toen gy hem, na den ontvangen brief, verlaaten hadt. Hy was alleen: de onrust en zyne misdaad ſpraken in hem: hy hoorde my niet komen. ô! Hadt hy tog eeuwig gezweegen. — Ach myn Zuster!

LEONORA.

Myn Zuster wat zegt gy my? hy heeft zig zelven verraaden, zig zelven aangeklaagd! hy is ontrouw! maar, hoe zou ik hem nog kunnen beminnen zo dit waar was? neen, ik bemin hem, en hy bemint my zeker. Ik heb hem immers de grootſte bewyzen eener opregte genegenheid gegeeven. — (*toornig.*) Maar wat kwelt gy my met den wreedſte argwaan? Wat heeft hy dan gedaan? Hy heeft niets gedaan.

JULIA.

Hy heeft my, op een bedriegelyke wyze, de liefde tot myn Minnaar willen beneemen, en zig in zyne plaats ſtellen: hy heeft myn Vader willen overreden, als of ik hem beminde, en als of gy, in tegendeel, den Heer Damas beminde: hy heeft

hem geraaden de verlooving nog agt dagen uit te ſtellen : hy heeft zelfs om my by hem aangehouden.

LEONORA.

Hoe? heeft hy niet, voor weinig oogenblikken, my om myn hart gebeden? Gy haat hem en my.

JULIA.

Ja, toen hy zag dat het testament tot uw voordeel was ingerigt.

LEONORA.

Schikt zyn hart zig dan naar 't testament, en niet naar myne liefde? Ik misleide! Maar 't is niet billyk hem onverhoord te veroordeelen. Ik moet hem zelve hooren. De edelſte harten zyn zelfs niet vry van feilen, waar over zy nogtans haast berouw hebben. (*klaagende.*) Myn liefſte Zuster! verdient hy geen vergiffenis? Maak hem tog onſchuldig. Ik wil hem niet bezitten : ik wil hem tot myne ſmert vermyden: ik wil hem de ganſche erfenis overlaaten, zo ik my maar gerust kan ſtellen, dat hy een zuiver hart bezit. ô Liefde! is dat het loon voor de trouwhartigheid?

AGTTIENDE TOONEEL.

De Vorigen. SIGISMUND.

SIGISMUND.

Zal ik nu zo gelukkig zyn, uw ja-woord te verkrygen? Myn Heer uw Vader heeft my zyne toeſtemming gegeeven. Gy bemint my immers; grootmoedige Schoone?

LE-

LEONORA.

Gy bemint my immers ook?

SIGISMUND.

Gy kent myn hart zedert eenige jaaren, en weet zeker, dat myn grootfte, myn dierbaarfte, wensch is u te bezitten.

LEONORA.

Maar — myn Zuster. — Waarom verfchrikt gy?

SIGISMUND.

Ik verfchrik, om dat gy niet bedenkt, dat gy deze list zelve van my begeerd hebt. Moest ik niet, door eene geveinsde liefde, het hart van Julia toetfen? Spreek, Juffer Julia, ontfchuldig my.

JULIA.

Myn Heer, ontfchuldigen kan ik u niet. Bedenk, wat gy tot my, en myn Vader, en nog onlangs hier op deze plaats by u zelven, gezegd hebt, zonder dat gy my zaagt. Alles, wat ik doen kan, is, dat ik myn lieve Zuster verzoek, dat zy u uwe trouwloosheid vergeeve —

SIGISMUND.

Ik zoude trouwloos zyn? — Ik? — (*Hy raakt in verwarring.*) Ik zou de opregtfte ziel ontrouw zyn? Wie? — Ik? — Tegens myn Heer uw Vader zou ik iets gezegd hebben? — Wat zyn dat voor fchrikkelyke geheimen? — Gy ziet my bedroefd aan, myn Schoone? Hoe? — Gy bemint my niet? — Gy hoort myne redenen niet meer? — Ben ik fchuldig? Wie zyn myne vyanden? Ik beroep my op myn hart, op de liefde, op den Hemel! — Dog my zelven te verfchoonen zoude als een blyk van fchuld kunnen aangemerkt worden.

den. — Neen myn Schoone, gy moet my zonder eeden gelooven. Ik wil U, ik wil myne rust, ik wil myn leven, verliezen, zoo ik u ontrouw ben geweest. Wilt gy my dan nog niet gelooven?

JULIA.

Heer Sigismund, gy zweert.

LEONORA. (*Met traanen in haare oogen.*)

Hy is wel onfchuldig.

SIGISMUND.

Ja dat ben ik. Ik bemin u, ik bidde u aan, en zoek myn geluk in 't uwe. Wilt gy dat vergrooten: ftel u dan gerust, en laat allen argwaan vaaren, dien ik in de waereld niemand vergeeven kan dan u. Zal ik het geluk nog erlangen u als de myne te bezitten?

LEONORA. (*Ziet hem droevig aan.*)

My? — Als de uwe? — Ja!

JULIA.

Myn Zuster!

LEONORA.

Zwyg. Heer Sigismund, ik wenschte nog maar een woord met myn Papa te fpreeken; als dan zullen wy onze vyanden befchaamen.

SIGISMUND.

Ik gaa hem aanftonds zoeken. Zal ik 't overige gezelfchap ook meêbrengen? Wy moeten tog de gebruiklyke ceremonien mede in acht neemen.

LEONORA.

Ja. Ik wil maar eenige woorden met Papa fpreeken; als dan verzoeke ik u, beneffens de andere Heeren, hier te komen.

NEGENTIENDE TOONEEL.

JULIA. LEONORA. CLEON.

CLEON.

Wel nu myn Kinders, zo u niets verder wederhoudt, dan zag ik gaarne, dat gy de ringen wisfelde, ten einde wy als dan, paar en paar, aan tafel konden gaan. Wel Leonora! wie hadt dezen morgen gedagt, dat gy van avond met een adelyk Goed naar bed zoudt gaan? De Hemel heeft het wél gefchikt. Julia krygt een ryk en braaf man, om dat zy weinig bezit; en gy, om dat gy veel bezit, maakt een arm man gelukkig. Dat is heerlyk. Uw Sigismund zal wel dankbaar voor uwe opregtheid zyn. Hy is zo inneemend, hy zou iemand waarlyk het hart uit het lyf praaten. Die braave man! hoe dikwils heeft hy my de hand niet gekust! hoe teder heeft hy my niet om myne toeftemming gebeden!

LEONORA.

Nu leeve ik weer. Papa lief! heeft de Heer Sigismund dan heden by u om myne Zuster aangehouden? Dat kan ik niet gelooven.

CLEON.

Zo half en half heeft hy het wel gedaan. Mogelyk dat hy gedagt heeft, dat de Heer Damas zyn oog op u hadt laaten vallen, en dat het u aangenaamer zyn zou een man met veel geld te neemen. In den beginne was ik eenigzins op hem geftoord; maar hy heeft my al weêr goed gemaakt.

Men kan immers wel eens vallen, zoo men maar weder opſtaat. — Daar komen zy allen.

TWINTIGSTE TOONEEL.

De vorigen. SIGISMUND. SIMON. DAMAS. MAGISTER.

CLEON.

Eindelyk beleeve ik dan de vreugd, die ik zo lang gewenscht heb. Ik zal u, myn Heeren, met geene uitvoerige reden ophouden: Gy weet alles; met één woord, myn lieve Dogters, ik geef u mynen vaderlyken zegen en myne toeſtemming. (*Hy ziet Leonora weenen.*) Ween niet, Leonora, gy maakt my anders ook weemoedig.

LEONORA.

Myne traanen zyn traanen van liefde. Ik heb dan uwe bewilliging tot myne keuze? Ik danke 'er u zeer teder voor.

SIMON. (*tot Leonora.*)

Maar, myn lieve Juffrouw, gy wilt — Hoe?

DAMAS.

Ach liefſte Zuster! ik bidde u. —

LEONORA.

Wat verzoekt gy? wilt gy Julia van myne handen ontvangen? (*Zy leidt haar na hem toe.*) Hier is zy. Ik leg den grondſlag tot die gelukkige liefde. En gy, Heer Sigismund. —

SIGISMUND.

Ik neem uw hart met de volkomenſte dankbaarheid aan, en biede u deze hand. —

LE-

LEONORA.

Onwaardige! Myn Goed kan ik u ſchenken, maar niet myn hart. Verzoek by myn Vader, en het overig gezelſchap, die gy in my beledigt hebt, vergiffenis wegens uwe gepleegde lafhartigheid. Ik heb ze u reeds vergeeven, zonder my te bekommeren, of gy deze vergiffenis waardig zyt. (*tot Simon.*) En u myn Heer, ik bedank u met gebogen kniën, ik kus uwe hand voor uwe opregtheid. Zoo ik ooit weêr tot liefde beſluit, dan hebt gy 't eerſte regt op myn hart. (*tot Sigismund.*) Maar gy zult wel zo goed zyn van ons terſtond te verlaaten, zonder u te verantwoorden.

SIGISMUND.

Zeer gaarne. (*terwyl hy gaat.*) Vervloekt zy de liefde.

DAMAS

Niet de liefde, maar de trouwloosheid. Dit is uw loon.

LEONORA. (*roept hem nog na.*)

Morgen zult gy, door myne beſtelling, zo veel gelds krygen, dat gy in 't toekomende minder reden hebt om een opregt hart te misleiden.

CLEON.

Leonora! wat doet gy? Neen ik zwyg en ben in alles te vrede. Gy bezit meer verſtands dan ik.

JULIA.

ô Lieve Zuster! hoe grootmoedig is uw hart! De Hemel weet, dat ik geen ſchuld aan zyne misdaad heb. ô Dat ik u tog zo gelukkig zag als my zelve!

MA-

MAGISTER.

Ik ben regt in myn ſchik, dat ik de ondeugd, door my ontdekt, door haar zelvê geſtraft zie. Zo gaat het, wanneer men niet ſtreng jegens zig zelven is, dan wreeken onze buitenſpoorigheden zig op ons zelven wegens de ſlappe toeverzigt, die wy omtrent onze gebreken houden.

SIMON. (*tot Leonora.*)

Ik, myn vriendin, zou het regt, dat gy my voortaan op uw hart gegeeven hebt, heden nog aanvaarden, zoo ik my niet reeds verpligt had, van nooit aan dit geluk te denken. Ik ben genoeg beloond, dat gy my uwer niet voor onwaardig houdt, en dat de trouwlooze geſtraft is.

LEONORA.

ô Hemel! laat het dien Bedrieger niet kwalyk gaan! hoe opregt hebbe ik hem bemind, en hoe ongelukkig ben ik door de liefde geworden! Dog de verkeerdheid myns minnaars, niet de liefde, heeft my ongelukkig gemaakt. Heb meêlyden met my!

Einde van het derde en laatſte Bedryf.

DE

DE
SCHYNHEILIGE
VROUW,
BLYSPEL,

IN DRIE BEDRYVEN.

VERTOONERS.

Juffer RYKHART, *eene oude en ryke Weduwe.*

KRISTYNTJE, *haare Dogter.*

LORRETJE, *haare Nigt.*

SIMON, *vryer van Kristyntje.*

FERDINAND, *vriend van Simon.*

DE

DE SCHYNHEILIGE VROUW,

Reinᵗ. Vinkeles, inv. et sculp. 1778.

LORRETJE.

Gun my 't vermaak, dat ik u naar uwe Bruid mag leiden; dat Lieve meisje zal zeer ontsteld staan.

III. Bedr: XI Toon:

DE

SCHYNHEILIGE VROUW,

BLYSPEL.

EERSTE BEDRYF.

EERSTE TOONEEL.

LORRETJE. FERDINAND.

LORRETJE.

Wat ik u zeggen wil: thans kunt gy myne Nigt niet ſpreeken. Zy is in haare Godsdienst oeffening: en ik voor my zou niet durven onderneemen haar te ſtooren.

FERDINAND.

Wel zo, die goede vrouw ſchynt den ganſchen dag te bidden. Ik mag komen wanneer ik wil, zy is altyd in haare Godsdienstoeffening. Dezen morgen wilde ik haar ſpreeken; maar toen was 't biduur. Nu kome ik na den middag; en zy heeft weêr haar bid-uur.

LORRETJE.

't Is niet anders. Haar leeven is een aanhoudend gebed.

FERDINAND.

Het bidden is een voornaam ſtuk van den Godsdienst; maar daar zyn immers ook andere pligten,

wel-

welker betragting niet minder noodzaaklyk is, en die evenveel oplettenheid vorderen. Zy zal evenwel hoope ik, niet dag en nagt bidden.

LORRETJE.

Neen, zy houdt beurt. Wanneer zy niet wil bidden, dan zingt zy: en, wanneer zy geen lust meer heeft tot zingen, dan bidt zy: en, wanneer zy noch bidden, noch zingen wil, dan fpreekt zy evenwel van bidden en zingen.

FERDINAND.

Wel daar ftaa ik van verwonderd. Ik heb my wel laaten wys maaken, dat myne Nigt zeer vroom is; ook heb ik het geloofd; maar haar geduurig bidden en zingen zou my wel haast doen befluiten, dat zy niet vroom is, maar enkel vroom wil fchynen. Zy mogt inderdaad wel een gebed laaten opftellen om 's avonds die zonden af te bidden, die zy des daags met zingen en bidden pleegt. Altyd bidden is geen bidden, en den ganfchen dag te bidden is zo ftrafwaardig als den ganfchen dag te flaapen.

LORRETJE.

Myn lieve Heer Ferdinand, laat tog uw yver tegen my niet gaande worden! Gy kent my immers wel, daar ik voor dezen de eer had van eenigen tyd in uw huis te verkeeren. Niemand is minder met die devotie van onze Nigt gediend dan ik. Menigmaal bidt zy, tot dat ons heele middag-maal voorby is; en nooit is zy devoter, dan op het uur wanneer de keuken-meid om geld komt om naar de markt te gaan. Uit eenen vroomen yver heeft

heeft zy haar reeds tweemaal het gebedenboek na den kop gesmeeten, om dat zy zo ondeugend was, van haar in 't zingen te stooren.

FERDINAND.

Ik leer myne Nigt allengs beter kennen. 't Zou een zeer sober fortuin voor den Heer Simon zyn, wanneer hy met zyn aanstaande Schoonmoeder in één huis moest woonen; zy zou hem of wel haast uit het huis, of schielyk in 't graf, bidden. In 't algemeen gaat zy met hem en met my zeer wonderlyk om. Zy heeft begeerd dat wy by haar komen, en 't huwelyk van haare Dogter met den Heer Simon zouden sluiten. Wy zyn van Berlyn herwaards gereisd, en reeds vier dagen hier geweest, en alle dag heeft 'er belet moeten wezen, om den Heer Simon het beloofde ja-woord te geeven. Morgen moeten wy weêr vertrekken; en de tegenwoordige dag is eindelyk tot de verloving vastgesteld; des niet tegenstaande zie ik 'er nog weinig toebereidzelen toe maaken.

LORRETJE.

Heb slegts geduld tot vier uuren, zo ik u bidden mag. Voor dien tyd ontfangt Juffrouw Rykhart geen bezoek; en, eer zy zig in haare namiddags devotie liet stooren, zoude zy liever den Heer Simon en tien andere vryers laaten vertrekken.

FERDINAND.

Ik weet wel dat wy eerst ten vier uuren hier bescheiden zyn; maar ik heb nog verscheiden dingen omtrent de huwelyks-gift met myne Nigt te vereffenen, en zulke zaaken moet men voor het slui-

ten afdoen. Wees derhalven zo goed, en dien my by haar aan.

LORRETJE.

Dat durf ik niet wagen. De devotie gaat by haar boven alles. Zy ſtelt ons beiden in de historie der ketteren, zo wy haar ſtooren. Daar by twyfelt zy zeer aan de opregtheid myner deugd, om dat ik zo ydel ben van zomtyds in den Spectator, of in eenig ander waereldsch boek, zo als zy 't noemt, te leezen.

FERDINAND.

Dan wilt gy my niet aandienen?

LORRETJE.

Zo dra het vier uuren ſlaat, zal ik u aandienen; want dat uur heeft zy juist tot waereldſche bezigheden, en dus mede tot het huwelyk-ſluiten geſchikt; maar ten vyf, of ten uiterſten zes, uuren moet alles afgedaan zyn: langer houdt zy zig niet op; want dan komen twee van haare lievelingen by haar in de oeffening, die over ſtigtelyke zaaken met haar ſpreeken.

FERDINAND.

Derhalven zal zy ons niet ten eeten houden?

LORRETJE.

Daar twyfele ik zeer aan. Zy houdt gansch niet veel van eeten. Vasten en bidden is haare wet en vermaak, en, indien zy in zaaken van Godsdienst iets te zeggen hadt, zou zy alle Feest-Zon-en-Apostel-dagen tot Vasten-dagen maaken; zo groot een liefhebſter is zy van 't onthouden van ſpys en drank.

FER-

FERDINAND.

Naar ik merk, zal haar deze deugd zeer natuurlyk zyn. Myne Nigt zal mogelyk het vasten beminnen, om dat zy gierig is.

LORRETJE.

Dat wil ik juist niet zeggen; maar, die haar beſchuldigt dat zy haar Goed verwaarloost, kan het nooit bewyzen.

FERDINAND.

Maak zulke omwegen niet met my, myn lieve Juffrouw; maar ſpreek als of Juffrouw Rykhart myn Nigt niet ware. Gy zyt reeds een jaar by haar in huis geweest, en moet my dus de beste beſchryving van haar kunnen geeven. Die goede vrouw heb ik, voor drie dagen, voor de eerſte maal in myn leven gezien; en ik denk niet dat het my hard zal vallen van haar te ſcheiden. Geef my tog iets van haar karacter op; want, naar ik geloof, zal 't met haare groote vroomheid juist zo niet gelegen zyn als my de menſchen gezegd hebben.

LORRETJE.

Wie gewoon is de deugd in de gebaarden en op de lippen te zoeken, die kan Juffrouw Rykhart den roem van deugd niet betwisten. Alles is vroom aan haar: haare gebaarden, haare taal, haar gang, haare kleeding, met één woord, alles komt by haar met de devotie overeen. Zy is een vyandin van alle ydelheid, en met de grootſte nederigheid houdt zy zig aan de eerbaare zeden van haare voorouderen.

FERDINAND.

Dit laatſte hoore ik gaarne. Ik ben een groot

vriend van de eenvoudige zeden onzer vooroude-
ren. Zoo myn Nigt maar een goed hart heeft, wil ik haare dwaalingen gaarne verſchoonen.

LORRETJE.

Beſchouw haar ſlegts. De zeden van haare vooroudes zult gy nog ongeſchonden by haar vinden. Alle fatſoenen van kleêren en kuiven, zo als die voor vyftig jaaren in gebruik waren, behoudt zy zonder daar af te gaan: en, eer zy den kleinen hoepelrok, den langen mantel, en de laage hielen afſchafte, bevestigde zy liever de onſchuld dezer zeden met haaren dood.

FERDINAND.

Zyn dat de vroome zeden der ouden? Dat raakt immers ſlegts de modes.

LORRETJE.

Juffrouw Rykhart begrypt het beter. Wie zig kleedt zo als de ouden gekleed gingen, die is eerbaar en zedig: en, wie tien of twaalf jaaren met één kleedt toe kan, die is nederig en zagtmoedig.

FERDINAND.

Een weergalooze zedenleer! Myn Nigt moest een heel boek over de kenmerken der deugden ſchryven; zy zou wis alle menſchen, die hunne kleeren aan den wil van de mode en de kleermaakers overlaaten, buiten den Hemel ſluiten! Maar vertel my toch eens, wat zy den ganſchen dag uitvoert.

LORRETJE.

Zo ik u dat alles vertel, zult gy wis denken, dat ik u met ſprookjes ophoude. — Tegen agt uu-

uuren ſtaat zy op, en, zo dra zy haaren voet in den pantoffel ſteekt, dan begint zy teffens te zingen: dus zingende kamt zy eerst haaren hond: zingende bezorgt zy haare katten: zingende geeft zy den kanary-vogel te eeten: zingende bezoekt zy haare twee Brabandſche hoenders: en, zo dra als 't negen ſlaat, houdt zy op met zingen, al ware 't ook midden in een vaers van een lied.

FERDINAND.

Waarom dat?

LORRETJE.

Zo is haare orde: zy wil by wyze van uuren, en niet anders, zingen en bidden. Zo dra het negen ſlaat, dan loopt zy uit alle magt, op dat zy, voor dat de klok geheel heeft uitgeſlagen, reeds voor haare bid-tafel zitte.

FERDINAND.

De Hemel zou het evenwel niet kwalyk neemen al kwam zy een oogenblik na klokſlag; men moet wel yverig zyn in den gebede; maar —

LORRETJE.

Van negen tot tien uuren leest zy eerst drie morgen-gebeden.

FERDINAND.

Waarom juist drie, en niet meer of minder?

LORRETJE.

Om dat ze drie onderſcheiden gebeden-boeken heeft, die haar alle drie even waardig, ook alle drie met zilver beſlagen, zyn. 't Een heeft zy van haare Peetemoei tot eene vereering, het tweede van haar man zaliger, en het derde uit de vaderlyke erf-portie, gekreegen. Dit laatſte, naar

zy my verhaald heeft, is in het afbranden van drie huizen door de vlam nooit geſchonden, behalven de band, die wel eenigzins gezengd is, maar op de letters van binnen heeft het vuur met al zyn kragt geen nadeel kunnen doen.

FERDINAND.

De boekbinder zal denkelyk zo vroom niet geweest zyn als de drukker, om dat de band niet tegen 't vuur beſtand was!

LORRETJE.

Zagt! ik hoor iemand boven op de zaal ſpreeken. Zoo 't vier uuren heeft geſlagen, dan is 't gewis onze Nigt. Ik moet gaan: want, zag zy my met u alleen, dan zou zy niet veel goeds van ons denken.

TWEEDE TOONEEL.

Juffr. RYKHART. FERDINAND.

Juffr. RYKHART.

Zyt gy reeds hier, Neef? dat is my lief.

FERDINAND.

Ja, waarde Nigt; met voordagt heb ik my gehaast by u myne opwagting te maaken, om dat wy, vóór de verloving, nog 't één en ander wegens de bruid-ſchat hebben te ſpreeken. Willen wy dit ſtuk niet maar aanſtonds vereffenen?

Juffr. RYKHART.

Ach myn lieve Neef! was ik thans maar geſchikt voor eene zaak, die zo veel overleg noodig heeft. Ik moet myne omſtandigheden wel nagaan. Ik ben gansch

gansch zo ryk niet als de menſchen wel denken. Eerst moet ik zien, wat ik kan misſen; en daar by ben ik thans zo bedaard niet, dat ik myne zaaken rypelyk zal kunnen overleggen. Hoe veel zorg en kommer verſchaft de Waereld ons niet! dat godloos volk zelf komt en ſtoort iemand in 't bidden, in zyne grootſte devotie; en zou men daar in zyne ziel niet bedroefd over worden?

FERDINAND.

Ja, ja, de waereld is boos. Maar myn lieve Nigt, wy moeten morgen volſtrekt weêr weg, dit weet gy. Gy hebt ons, drie dagen na malkander, op den dag van heden doen hoopen: en de Heer Simon ware te beklaagen, wanneer hy een zo groote en kostbaare reis voor niet hadt moeten doen.

Juffr. RYKHART.

Neen, neen, dat niet; maar oordeel zelve eens Neef, of men niet al zyn geduld moet verliezen? Zoo even las ik in den Bybel; met een komt 'er een bedelaar, en klopt ordentelyk aan de deur van myn ſalet, en ſtoort my in myne grootſte devotie.

FERDINAND.

Dat is niet goed. Maar die arme man zal niet geweeten hebben dat gy in den Bybel las.

Juffr. RYKHART.

Ja maar, ik lees overluid, heel hard, ten einde ik al myn huisgenooten door myn goed voorbeeld ſtigte. Hadt hy dat niet kunnen hooren? die godlooze bedelaar! een mensch, nog zo jong, ſchaamt zig niet te bedelen! De roekeloosheid was als natuurlyk uit zyne oogen te leezen. Hoe! heeft hy

dan geen handen om te werken, terwyl hy geen brood heeft om te eeten? De Edele Groot Agtbaare Raad moest evenwel ook het plakaat tegen de bedelaars. —— Ik kan niet ſpreeken; ik heb my zo geërgerd, dat ik beef.

FERDINAND.

Dat ſpyt my, myn lieve Nigt: maar gy doet u zelve nadeel door uwen toorn. Denk 'er niet meer aan. Wy willen ter zaak komen, en de huwelyks-gift ——

Juffr. RYKHART.

'T Is om van ſpyt te ſterven! 't Is geen toorn; Ik yver ſlegts tegen de ondeugd van dien bedelaar, die uit luiheid, uit wellust, ledig loopt, andere menſchen in hunne devotie ſtoort, en van hun geld, daar zy van moeten leeven, wil berooven. Een hand zonder vingers! wel! 't was immers maar de linke, kan hy dan met de regte niet werken? Die was immers zo gezond als de myne. Ik zal niet oordeelen; maar wie weet, waarom hy zo getekend is. Zyn regte voet was ook lam! De roekeloosheid en een kreupel lighaam gaan altoos ſamen gepaard. De Hemel vergeef het my! ik wil gaarne mis hebben.

FERDINAND.

Myn lieve Nigt, oordeel zo ſtreng niet. Misſchien is die ongelukkige een deugdzaam mensch geweest, en volgens uwe beſchryving kan hy niet dan bezwaarlyk werken.

Juffr. RYKHART.

Wel zo! byaldien hy dan al niet kan werken,

moet hy my dan in myne devotie ſtooren? Moet ik myne gedagten van geestlyke en Hemelſche dingen aftrekken, en dezelve naar een waereldsch mensch, naar een kreupelen, eenen ellendigen worm, wenden? Want wat zyn wy menſchen, tog anders? Wormen, arme, ondeugende, wormen zyn wy!

FERDINAND.

Ja, ja. Maar het gebod van te bidden sluit het gebod van liefde en mededeelzaamheid niet uit.

Juffr. RYKHART.

Neen, bid en werk! dit moeten alle menſchen doen. Niemand moet onzen lieven Heer de dagen ontſteelen, noch andere braave menſchen, door een onbeſchaamd bedelen, het leven en de onderhouding van hun huisgezin bitter maaken. Dat ondeugend mensch!

FERDINAND.

Ja, maar wy moeten immers wél doen, en 't getal der ellendigen tragten te verminderen. Ik zou denken, dat een liefde-werk den Hemel zo aangenaam ware als de devotie.

Juffr. RYKHART.

Heel wel, alles wel! Men moet geeven; men moet behulpzaam en gedienſtig zyn; maar eerst moet men aan de zynen, aan zyne huisgenooten, aan zig zelve, en aan zyne arme kinderen, denken. Weet gy wel, wie erger is dan een heiden? Die zyne kinderen niet verzorgt, en zyne goederen weg geeft. Door zulk eene goedheid maakt men maar meer bedelaars; want ten laatſten wordt

men 'er zelf een bedelaar door. De Regeering moest 'er altoos haar werk van maken, dat het bedelen gestuit wierdt.

FERDINAND.

Nigt dat doet de Regeering; maar, daar zyn immers altoos menschen, die noch kragten, noch leden, tot werken hebben; of die door rampen, of door de vrekheid en de ondeugd van andere menschen, hun Goed zyn kwyt geraakt. Moeten wy dan die ongelukkigen van gebrek laaten vergaan, en uit vrees van ons zelven van eenige duiten te berooven, liever laaten huilen of sterven dan helpen? Maar, laaten wy die theologische zaaken daar laaten; gy zult, buiten my, de pligten van Godsdienst en menschlievenheid wel weeten. Laat ons van het huwelyks-contract spreeken. Want de Heer Simon zal aanstonds hier zyn, en op uwe beloofde toestemming aandringen.

Juffr. RYKHART.

Ja, 't is een heel braaf mensch. Ik heb niets op hem te zeggen. Hadt my maar die booswigt, die bedelaar, zo niet geërgerd; dan kon ik nog eenigzins nagaan, hoe veel ik, zonder my zelve te berooven, myn Dogter meê kon geeven. Daar komt Lorretje, daar zal zeker weêr iets wezen.

DERDE TOONEEL.

De Vorigen. LORRETJE.

LORRETJE. (*tot Juffr. Rykhart.*)

Gelieft zo goed te wezen, en voor een oogenblik

blik binnen te komen; onze buurvrouw wenschte gaarne een woord met u te ſpreeken.

Juffr. RYKHART.

Neem het niet kwalyk Neef, dat ik u voor eenige oogenblikken moet verlaaten. Het is een Dominees-weduw, die ik een liefde-dienst moet bewyzen. Lorretje, blyf gy onderwyl by Neef, op dat hem de tyd niet lang valle.

VIERDE TOONEEL.

LORRETJE. FERDINAND.

LORRETJE.

Dat gy eens wist, waar in de liefde-dienst beſtaat, dien zy die dominees-weduw bewyst! 't Is eene braave vrouw, die dood-arm is. Zy heeft een goude ketting, haaren ganſchen rykdom, by Juffrouw Rykhart verzet voor zestien ryksdaalders, en alle weeken moet zy haar, voor elken ryksdaalder, een duit interest geeven. Met dit inzigt, te weeten om haare interesten af te doen, komt zy hier alle veertien dagen. Want langer borgt onze Nigt haar niet.

FERDINAND.

Is 't mogelyk! myne Nigt bezit een kapitaal van zestig duizend guldens, en van zo een arme vrouw neemt zy weeklyks, van die zestien ryksdaalders zestien duiten interest, en zy verſtout zig nog te bidden, of met onzen lieven Heer te ſpreeken!

LORRETJE.

Ik geloof ook, dat zy door haar menigvuldig

bid-

bidden den Hemel alleen te vriend zoekt te krygen, ten einde die haar wille vergunnen naar haar welgevallen te handelen. — Zal ik u nu eens verder verhaalen, hoe zy den dag doorbrengt?

FERDINAND.

Ik bid u van harte, zeg my tog niets meer. Ik ken nu myne Nigt volkomen; en ik zou de eer van met eene zo heilige vrouw bevriend te zyn gaarne willen overlaaten aan vroomere menſchen dan ik ben. Indien hier te land veele zulke devote vrouwen zyn, dan behoort de Echtſcheiding gemaklyker gemaakt te worden.

LORRETJE.

Ik zal 't zeer kort maaken. Wy bleeven by de drie morgen-gebeden ſtaan. Wanneer deze gedaan zyn, dan leest zy in andere boeken nog drie gebeden, eerst, één tegen de onkuisheid, en —

FERDINAND.

Myn Nigt moet immers niet ver van de zestig jaaren zyn?

LORRETJE.

Dat doet 'er niets toe. Eén gebed dan tegen de onkuisheid; een ander tegen de verkwisting; en —

FERDINAND.

Een vrouw, die niet beſluiten kan een man, die een lamme hand en een kreupel been heeft, eenige duiten te geeven, bidt die dat haar de Hemel voor verkwisting moge bewaaren?

LORRETJE.

Laat my tog uit ſpreeken. Eén gebed tegen de verkwisting, en dan nog één, dat de Hemel haar

niet in de helft haarer dagen moge wegneemen. Deze gebeden houden by haar, jaar uit jaar in, de overhand; en in deze devotie mag haar geen levendige ziel ſtooren, behalven haar hondje, die heeft de vryheid op haare tafel en op de gebeden-boeken rond te wandelen.

FERDINAND.

Zy heeft mogelyk de kat ook by zig liggen?

LORRETJE.

Ja tog. De kat had ik haast vergeeten. Die komt niet van haar zyde; en onze Nigt beweert ſtyf en ſterk, dat dit dier menſchen verſtand heeft, om dat het zo oplettend naar haar luistert onder 't bidden.

FERDINAND.

Misſchien is 't ook de kat alleen, die zy door haare devotie ſtigt en bedriegt.

LORRETJE.

Op klokſlag van tien uuren ſpringt zy van haar bid-ſtoel op, en gaat voor de zilver-kas ſtaan, en begint luidkeels te zingen. Zy telt haar zilverwerk, haare juweelen, en haare panden, na; zo dra vindt zy niet het minſte van zyn ſtel, of zy houdt op met zingen, en telt en cyffert met kryt op de deur van de kas. Bevindt zy de zaak goed, dan gaat haar vriendlyk zingen weêr den ouden gang. Daarop ſlaat het elf uuren; dan neemt zy de yzeren kist onder handen, ſluit zig in haare ſlaapkamer op, en ——

FERDINAND.

Ik hoor het al: Zy zal haar geld natellen, en den Hemel haare zuinigheid aanrekenen. Waarlyk,

lyk men zou wenſchen, dat die vrouw de helft van haare goederen verloor, opdat zy verſtandig wierdt. Haar grootſte ongeluk is, dat zy ryk is.

LORRETJE.

Zo luidt de Theologie van onze Nigt niet. Alles, wat zy bezit, is een zegen des Heeren; en deze ganſche zegen is de zigtbaare belooning van haare vroomheid; namelyk, van haar bidden en zingen.

FERDINAND.

Dan is zy mogelyk daarom zo devoot, op dat de Hemel haare devotie met dankbaarheid erkennen, en haar nog ryker maaken, moge.

LORRETJE.

Ik zou 'er ten minſten geen borg voor blyven, dat Juffrouw Rykhart dagelyks, geen drie of vier uuren van haare devotie ſtaaken zou, zo haar kapitaal daar in 't geringst door lyden mogt. Ik hoor haar reeds ſpreeken. Zo zy wist, dat wy met haare devotie bezig waren, wie weet, of zy ons niet een gebedeboek vereerde?

VYFDE TOONEEL.

De Vorigen. Juffr. RYKHART.

Juffr. RYKHART.

Die braave vrouw lydt groot gebrek; zy heeft vyf onmondige kinderen, en daar valt niets te byten of te breeken. Ik begryp niet, hoe de menſchen denken! Niets te hebben, en nogtans zo veel kinderen! — Ik kan niet ſpreeken. — Zo gaat

het,

het, wanneer men geene nagedagten heeft. Van niemand fpreek ik eenig kwaad; maar de kerkelyken zyn tog zelden ryk, en hebben altyd zo veel kinderen! Zy moesten meer bidden en zingen; want het gebed verlaat niemand. Ik zal geen oordeel vellen. Lorretje, ga tog, en laat de koffy klaar maaken, ik moet myn Neef en den Heer Simon iets voorzetten.

ZESDE TOONEEL.

Juffr. RYKHART. FERDINAND.

Juffr. RYKHART.

Ik ben ontfteld, Neef, en zeer verfchrikt. Toen ik ftraks met myn buurvrouw in 't falet fprak viel 'er iets in myne keuken; ik liep 'er fchielyk na toe, daar lag 't kommetje op den grond, waar uit myn man zaliger alle morgen zyne fop at; want hy was gansch niet waereldsch. Hy dronk geen thee of koffy; fop, eene enkele waterfop, zonder ey, en alleen met een ftukje boter ter grootte van eene erwet, zulke fop was zyn leven. Dit zelfde tinne kommetje was op den grond gevallen, en evenwel was 'er geen mensch in de keuken. Ach wat of dat voorteken zal beduiden! wiens beurt zal 't in ons huis wezen, de myne of die van myne Dogter? Ach goede Hemel! alles naar uwen heiligen wil, maar niet in de helft van myne dagen, ach dat niet!

FERDINAND.

Wel nigt, hoe kunt gy zo bygeloovig zyn? dat kommetje is gevallen, om dat het niet wel gehangen was; en wie weet of 'er niet iemand in de keuken geweest is, en 'er de hand aan gehad heeft? Wees daar niet over bekommerd. Dat voorteken neem ik op my, zo 't iets te beduiden heeft. Laaten wy het thans maar omtrent een huwelyks-contract zien eens te worden, dan is alles wel.

Juffr. RYKHART.

Wel nu hoore ik 't. Gy gelooft nergens aan, gy houdt alles voor natuurlyk; gy erkent geene voortekenen, geene wonderen! Myn lieve Neef, zeg tog tot myne gerust-ſtelling, en ter eere van de waarheid, dat 'er voortekenen zyn, ſchoon gy 't al van harte niet mogt gelooven. Duizenden bewyzen zou ik u kunnen voorhouden, zo ik 'er u door overtuigen kon.

FERDINAND.

Wonderen geloove ik; maar wat belangt de voortekenen, die in de keukens en kamers voorvallen, ik zeg 't u voor de vuist, dat die by my net even veel betekenen als dat myn rotting uit myn hand valt; dog daar willen wy thans niet over ſpreeken. Wat hebt gy beſlooten, Mejuffrouw, uwe Dogter, meê ten huwelyk te geeven? En wanneer zal de Heer Simon zyne Bruid afhaalen?

Juffr. RYKHART.

Door uw ongeloof verſchrikt gy my byna zo ſterk, als ik door het voorteken van het kommetje ontſteld ben. Zeg my, om 's Hemels wille, gelooft

looft gy dan ook niets van dien dood-ſmit, van dien worm, die, in de vensters of tegen de muuren, dikwils geheele dagen, ſlaat en klopt, wanneer 'er iemand ſterven zal? Toen myn Man zaliger uit den tyd in de eeuwigheid zou overgaan, heeft die worm zig drie dagen vooraf laaten hooren. Zou dit niets betekenen? Dat wy tog onze oogen en ooren niet voor de waarheid ſluiten!

FERDINAND.

Dien dood-ſmit wil ik dan zyne regten niet beneemen, hy mogt my anders eenige uuren vroeger in 't graf kloppen; gy zult gelyk hebben Nigt; laat my ſlegts in de geruste bezitting myner dwaalingen; en verklaar u, wat Mejuffer uwe Dogter tot een huwelyks-gift hebben, en of 't nog by de tienduizend guldens in gereed geld blyven, zal?

Juffr. RYKHART.

Ik arme vrouw! Ik verlaatene weduw, hoe zou ik zo veel gelds by een krygen? Zo lang als ik leef, zal myne Dogter niet veel hebben, maar na myn dood is zy de eenige erfgenaame van myn weinigje goed. Ik denk, het zal met my zo lang niet meer duuren. (*Zy weent.*) Dat voorteken van 't kommetje van myn man zaliger —

FERDINAND.

Hoe kunt gy u toch, buiten noodzaaklykheid, ontrusten of bedroeven! de dood nadert ons dagelyks, en 't is niet noodig, dat hy eerst een kommetje van boven neer ſmyt, of aan de vensters en aan de kamerdeur klopt, wanneer hy komen wil. Wy moeten den dood noch vreezen,

noch wenſchen. Wees thans toch wel gemoed, op dat wy ſchielyk klaar raaken.

Juffr. RYKHART.

Dat tog de mans-perzoonen niets willen gelooven! Zo was myn man zaliger niet, die nam alles zwaarder op. Wel twintig jaaren voor zyn dood heeft hy gezegd, dat hy ſterven zou. Het valt my nog te binnen, en 't is als of het heden eerst gebeurd is: eenige jaaren voor zyn dood hadt hy eens tand pyn, en op dien eigen tyd begon eene van onze hennen vreeſelyk te ſchreeuwen, en ſchreeuwde drie dagen na malkander, wat middelen wy ook omtrent haar gebruikten. Eindelyk zeide de nu zalige man, dat ſchreeuwen van de hen heeft niet veel goeds te beduiden; maar, wat het ook beduiden mag, laat haar liever de keel afſnyden.

FERDINAND.

Zy heeft de kramp gehad, en daarom heeft zy geſchreeuwd. Maar, myn lieve Nigt, zo wy van niets anders dan van den bedelaar, het kommetje, den dood-ſmit, van de hen, en uw' man zaliger, ſpreeken, dan raaken wy nooit klaar, en de Heer Simon en ik moeten op die wyze morgen onverrigter zaake weêr vertrekken.

Juffr. RYKHART.

Ach! ſpreek my tog niet weêr van dien bedelaar. Die roekelooze boef heeft my geſtoord in 't Bybel-leezen: en nu zal myn uur van geestlyke oeffening haast komen. Is 't al zes uuren? Dat wil ik niet hoopen.

FER-

FERDINAND.

Neen, 't is pas vyf geslagen; en, zoo gy dit uur al eens verschikte, dat zou immers geen —

Juffr. RYKHART.

Hoe Neef, zou ik van mynen regel afgaan, en, ten gevallen van waereldsche zaaken, myne devotie uitstellen?

FERDINAND.

Wy moeten ons met Godsdienst-oeffening bezig houden, niet wanneer de klok slaat, maar wanneer wy ons daar geschikt toe vinden.

Juffr. RYKHART.

Daar ben ik alle uuren toe geschikt, en wie maar lust tot bidden heeft, die kan altyd bidden.

FERDINAND.

Ja! gebeden uit de boeken; voorschriften, die op onzen toestand menigmaal even weinig passen als wy voor eene verstandelyke oeffening geschikt zyn, die gebeden kan men altyd leezen; maar dat is geen bidden, dat heet ik gebeden leezen.

Juffr. RYKHART.

Regtvaardige Hemel! Gy ontstelt my! Ik wil immers niet hoopen, dat gy een heimelyke verachter van 't gebed zyt.

FERDINAND.

En ik wil niet hoopen, dat gy my zonder reden tot een heiden zult maaken.

Juffr. RYKHART.

De Godsdienst —

FERDINAND.

De Godsdienst is het heiligste van alles wat een

verſtandig mensch hoogachten kan; maar de denkbeelden van een ongeregeld verſtand behooren niet tot den Godsdienst, het zyn dwaalingen, het zyn dwaasheden . . . Dog wy willen elkander thans niet bekeeren; wees voor myn Godsdienst niet bekommerd; verklaar u liever, hoe 't met de huwelyksgift zal wezen. Maar daar komt de Heer Simon.

ZEVENDE TOONEEL.

De Vorigen. SIMON.

SIMON.

Mevrouw heeft bevolen, dat ik haar dezen namiddag opwagten, en haar voorneemen —

Juffr. RYKHART.

Verſchoon my van den naam van Mevrouw. Zulke waereldſche titels kan ik niet verdraagen. Ondertusſchen is 't my lief, dat gy een eerlyk oog op myn Dogter hebt laaten vallen. Ik zal aanſtonds heen gaan, en haar nog eens vraagen. Als dan zullen wy de zaak onder handen neemen, zoo 't niet te laat wordt. Heb ſlegts eenige oogenblikken geduld.

AGTSTE TOONEEL.

SIMON. FERDINAND.

SIMON.

Dat compliment van eene Schoonmoeder was niet zeer teder. Zyt gy met het huwelyks-contract klaar geraakt?

FER-

FERDINAND.

Vraag my toch niet; ik weet niet wat ik van die vrouw moet zeggen! Maar dit wenschte ik, dat uw geweezen Voogd zelf met u gereisd was, en my van dit werk verſchoond hadt. Hy heeft dit huwelyk ontworpen, hy hadt het ook tot ſtand mogen brengen. Zy wil van de tien duizend guldens in 't geheel niet hooren.

SIMON.

Dat ziet 'er ſlegt uit. 't Geld wilde ik gaarn vergeeten; maar ik heb myne Bruid, een half uur alleen geſproken; zy is fraai, heel fraai, maar —

FERDINAND.

Wel nu wat hapert aan haar, wat wilt gy met dit *maar* zeggen?

SIMON.

Myn Bruid is wezenlyk heel fraai, Heer Ferdinand; maar —

FERDINAND.

Maar, — zy wil u niet hebben?

SIMON.

Och neen! ik heb haar wel tienmaal gevraagd, en altyd heeft zy ja geantwoord, maar verder ook geen één woord. Dat meisje heeft veel ſchoonheid, bezit veel middelen; maar ach! dat zy ook het derde hadt!

FERDINAND.

Heeft zy dan geen verſtand?

SIMON.

Niet veel, naar ik gis.

FERDINAND.

Dat mag een familie-gebrek zyn. Mevrouw, haa-

haare Mama, myn lieve Nigt, heeft ook geen reden van te klaagen wegens den overvloed van verſtand. Maar, gy hebt immers uwe vryſter voor een half jaar gezien, en ik weet dat zy u toen behaagd heeft.

SIMON.

Wat haar perſoon aangaat, die heeft my behaagd, en die behaagt my nog; maar ik dagt niet dat zulk eene fraaie Juffer niet zou kunnen ſpreeken; zy zweeg toen ook, maar ik hield haar ſtilzwygen voor een groote zedigheid of ſchaamte; maar nu zie ik wel, dat het haar aan opvoeding en verſtand ontbreekt.

FERDINAND.

Zo wilt gy dan van haar afzien?

SIMON.

Ik wenschte haar wel te hebben, en ook niet te hebben. Was zy maar verſtandig en aartig, dan zou ik haar den voorrang boven alle de meisjes van de waereld geeven, al hadt zy geheel geen middelen.

FERDINAND.

Onze zaaken gaan heel wel. Hebt gy nog niet een vryster in uwe gedagten, by welke wy op onze terug-reis ook ons aanzoek kunnen doen? Ik wenschte gaarne nog eens voor huwelyks-aanzoeker te ſpeelen.

SIMON.

Myn lieve Heer Ferdinand! word toch niet moeielyk. In deze zaak is niemand ongelukkiger dan ik. Ik heb het Meisje gekoozen, om dat zy my behaagde; en zy behaagde my om dat ik geen gele-

gen-

genheid had gehad haar te leeren kennen. Ik wil niet zeggen, hoe veel deel myn geweezen Voogd aan dit huwelyk heeft. Alle zyne welfpreekendheid heeft hy 'er aan te koste gelegt; en ik geloof, dat hy 't wel meende; want een meisje, dat fraai is, en zestig duizend guldens heeft te wagten, is zeker by iemand, die 't geld, gelyk hy, bemint, een geluk dat men zig niet moet laaten ontglippen, zoo men den naam van dwaas niet draagen wil.

FERDINAND.

Zeg my maar kort en goed, wat gy wilt doen; want wy moeten geen tyd verliezen.

SIMON.

Ik weet het niet. Geef my raad, Heer Ferdinand, wat moet ik doen?

FERDINAND.

Kan ik u raaden? Gy zoekt immers eene vrouw niet voor my, maar voor u. Uw hart en uw verftand moeten in de liefde uwe beste raadgeevers zyn. Denkt gy met uwe Bruid in een vernoegden echt te leeven: laat dan de huwelyks-gift thans vaaren, en geef haar uw woord. De ziel van den echt is de overeenkomst van zinnen. Geloof gy daarentegen dat de geaartheid van uw Kristyntje met de uwe niet overëenftemt, maak u dan tog niet tot een martelaar van een paar fraaie oogen.

SIMON.

Ik fprak haar op de tederfte wyze van de waereld aan, en zy bleef by dit alles onverfchillig. Hadt zy my maar met een aandoenlyk gelaat beloond! Ja en neen, waren haare eenigfte ant-

woorden; en het ja ſprak zy met een zelfden toon uit als het neen. Zy moet gansch geene aandoening van liefde hebben; haar wezen heeft zy in het half uur niet eens veranderd; en, hadt zy de oogen niet open gehad, men zou gezwooren hebben dat zy ſliep, en zomtyds een enkel woord in den droom ſprak. Ik geloof, dat het een goed, eenvoudig, meisje is; maar eenvoudigheid zonder verſtand is een zeer middelmaatige ſchat.

NEGENDE TOONEEL.

De Vorigen. LORRETJE.

LORRETJE.

Eindelyk heeft Juffrouw Rykhart een beſluit genomen. Zy wil haar Dogter vyf duizend guldens aan wisſels meê geeven; maar ook geen duit meer. Zoo ik u ten besten raaden mag, ſpan de ſnaaren niet te hoog; onze Dame mogt anders volſtrekt neen zeggen. Laat het by dit geld blyven, Heer Simon, gy krygt tog alles na den dood van uwe Schoonmoeder.

SIMON.

Ach myn lieve Juffer! 't Geld legt my niet aan 't hart. Gy kent my beter, en gaarne wilde ik de helft van myne goederen misſen, zo myn Bruid maar — levendiger was. — Ik zal 't u ronduit zeggen: zy ſchynt my toe wat heel eenvoudig te zyn.

LORRETJE.

Die bekentenis is my niet zeer aangenaam; ik houde zeer veel van uwe bruid; en ik ſchrik 'er

van,

van, dat u eene perzoon niet behaagt, die u boven alle andere moest behaagen, en die in uwe oogen de beminnenswaardigste en verstandigste zyn moest.

SIMON.

Maar —

LORRETJE.

Luister eens na my Heer Simon. 't Is waar, uw Bruid heeft geen zeer geoeffend verstand; maar dit is zo zeer geen gebrek van de natuur als wel van eene achtelooze en slaafsche opvoeding.

SIMON.

Ben ik daar mede geholpen?

LORRETJE.

Ja, breng uw Beminde slegts in verstandige en levendige gezelschappen; ik staa 'er voor in, dat zy binnen kort een bevalligen omgang leeren zal. Zy bezit het beste hart: zy laat zig overreden: zy wenscht, dat men haar berispe en verbetere; maar haare Moeder heeft alle deze goede beginzels verdrukt, en alleenlyk gepoogd om haare dogter tot eene kwezel en gortentelster op te leiden, en 't is een blyk van Kristyntjes goede geaartheid, dat zy geen van die beide karacters heeft aangenomen.

FERDINAND.

Zingt zy ook zo gaarne als haare Moeder?

SIMON.

Is zy ook wat gierig?

LORRETJE.

Neen myne Heeren, geen van beide. Zy is noch gierig, noch zot devoot. Zy is eerst zestien jaa-

ren oud, en voor beide die gebreken nog te jong: met één woord, zy is nog niet met al; maar zy zal de beste vrouw van de waereld worden, indien haar man haar zodanig eene wil maaken. De liefde kan, in weinig tyds, een mensch veranderen, en een goed naturel wordt door goede voorbeelden wel haast schrander en levendig.

SIMON.

Gy spreekt heel wel, en verdient myne grootste erkentenis en achting; maar indien myne Bruid reeds dat geen was, dat zy naar uw oordeel worden zal; dan zou ik haar oneindig beminnen. Ik geloof, dat alle deze goede hoedanigheden in haar verborgen liggen; maar ik ben zo gehegt aan myne zintuigen, dat ik niet de toekomende maar de tegenwoordige bevalligheden bemin. Zal myn geduld niet ten einde raaken, of myne genegenheid verflauwen, terwyl ik bezig ben haar beminnelyk te maaken?

LORRETJE.

Neen, dat geloove ik niet, In een onschuldig hart merkt men de geringe gebreken niet, en gy zult uwe Kristina des te vuriger beminnen, wanneer gy ziet, hoe bereidwillig zy is om voor u beminnenswaardig, en u gelyk, te worden.

SIMON.

Ik beken het. Gy stelt myn Bruid by my weêr in haare vorige achting; en ik weet niet, of ik aan uw gunstig voordragen dan aan de verdienste van myne Bruid de liefde op nieuw te danken hebbe.

Want

Want ik was volkomen van voorneemen myn Kristyntje uit myn hoofd te ſtellen.

LORRETJE.

Daar zyt gy te grootmoedig toe.

FERDINAND. (*tot Simon.*)

Zo blyft gy dan by uw voorneemen haar te trouwen?

SIMON.

Ja, Kristyntje zal de myne zyn. Ik wil haar verder opvoeden, zo als ik haar vóor my begeere.

LORRETJE.

Dat ſtaat my wonder wel aan. Weet gy wat Heer Simon? verbind u thans plegtig met haar, en ſtel het huwelyk nog een jaar uit; maar zeg het uwe aanſtaande Schoonmoeder niet. Vertoef hier nog twee dagen, en neem als dan uw Kristyntje mede. Ik zal haar verzellen. Bezorg ons by Juffrouw Rykhart in Berlyn maar eene huisvesting; ik zal by uwe Bruid blyven: ik zal haar in gezelſchappen brengen: ik zal met haar ſpreeken: ik zal haar goede boeken, verſtandige romans, voorleezen: ik zal haar zo veel Fransch leeren als ik ken: zy zal altoos om den anderen dag aan u ſchryven.

SIMON.

Wilt gy dit doen?

LORRETJE.

Ja, gy zult haar dagelyks bezoeken; maar in 't begin ſlegts een half uur: gy zult haar verliefd maaken: gy zult haar de inneemendſte vriendelykheden bewyzen; zy zal verlangen u by haar te zien; dit verlangen zal haar bezielen, en voor

haar

haar een prikkel zyn tot het aanneemen van alles wat men beſchaafdheid en bevalligheid noemt. Ik weet voorzeker, dat zy, binnen kort, zo levendig en bekoorlyk zyn zal, als zy thans eenvoudig en ſchoon is.

SIMON.

Hoe gelukkig ben ik! gy wilt de moeite neemen, en myn Kristyntje opvoeden, en myn huwelyk gelukkig maaken? Heer Ferdinand, zegt gy 'er niets op?

FERDINAND.

Wat zal ik zeggen? Lorretje overtreft ons beiden in doorzigt. Zy verdient dat men haar hoogachte, en haaren raad volge; ik ben het volkomen met haar eens.

LORRETJE.

Heer Ferdinand, gy wilt my zeekerlyk op de proef ſtellen, of ik over dezen lof niet beſchaamd worde. Zo myn raad goed is; dan heb ik hem niet zo zeer aan myn verſtand, als wel aan de liefde jegens eene waardige, maar gebrekkig opgevoede, vriendin te danken. Ik weet my by de waereld en by den Heer Simon, wien ik reeds zo veele gedienſtigheid ſchuldig ben, niet beter te kwyten, dan door een gelukkig huwelyk te helpen ſluiten. 't Zal my het grootst vermaak zyn, wanneer ik deze goede oogmerken by onze Kristina bereik, en ik twyfel 'er geen oogenblik aan.

SIMON.

Grootmoedige vriendin! waar kan ik uwe opregtheid meê beloonen? Gy weet, dat ik meer goederen bezit dan ik met een geregelde levens-

wys

wys noodig heb. De fortuin is niet zo liefderyk jegens u geweest als de natuur. Vergun my, dat ik dit gebrek mag vergoeden, en u een wisſel van vyf duizend guldens aanbieden. Zo lang als ik leef, en zo lang als gy in Berlyn wilt blyven, zult gy nergens voor te zorgen hebben; maar dit geld kunt gy tot uw gebruik naar welgevallen beſteeden.

LORRETJE.

Ik, myn Heer! —

SIMON.

Dit geld zal 't uwe zyn op die voorwaarde, dat gy 'er my niet voor bedankt; en al wordt myne Kristina zelfs in 't eerste jaar zo niet als 't myne liefde wenscht, dan zal ik 'er u de ſchuld niet van geeven. Ik beloon de uitkomst der zaak niet, maar uwe edele oogmerken.

LORRETJE.

Overlaad my met geene weldaaden. Ik wensch even weinig om rykdom als om armoede. Vyf duizend guldens zouden my ontrusten, zo ik ze behield; insgelyks zouden zy my ontrusten, wanneer ik ze niet wel beſteedde; en zo veel vertrouw ik my niet. Neen, Heer Simon, maak my niet ryk: geef my ſlegts zo veel als men noodig heeft, wanneer men niet gehoorzaamen en niet beveelen wil. 't Is my geluks genoeg, wanneer ik in die omſtandigheden geraake, dat my Juffrouw Rykhart geene weldaaden meer behoeft te bewyzen, en ik de onſchuldige Kristina zo kan opvoeden als ik wensch. Ik zal haar onzen voorſlag bekend maaken. Gaa gy met my, Heer Ferdinand,

op

op dat het meer indruk hebbe; maar gy, Heer Simon, kunt ondertusſchen by uwe aanſtaande Schoonmoeder in haare bid-kamer gaan. Zy zal u den tyd niet lang laaten vallen.

Einde van het eerſte Bedryf.

TWEEDE BEDRYF.

EERSTE TOONEEL.

Juffr. RYKHART. SIMON.

Juffr. RYKHART.

Gy komt of gy geroepen waart. Ik wilde gaarne een woord met u alleen ſpreeken. Neem niet kwalyk, dat ik u niet in myne bid-kamer gebragt heb; 't ligt 'er zo wat overhoop. 't Is my zeer lief, dat de Heer Ferdinand niet by u is. Maar waar is hy?

SIMON.

Hy heeft, geloove ik, nog eenige kleinigheden wegens onze reis te bezorgen: hy zal niet lang weg blyven.

Juffr. RYKHART.

Nu, gy zult myne Dogter hebben, zo gy haar in eere houdt, en haar getrouw wilt zyn.

SIMON.

Ik ben u oneindig voor dit geſchenk verpligt. Gy kunt verzeekerd zyn, dat ik Mejuffrouw uwe Dogter even als my zelve zal beminnen.

Juffr.

Juffr. RYKHART.

Ja, dat is alles wel. De huwelyken worden in den Hemel geslooten, en door bidden en zingen komt liefde en zegen in den echt. Houdt tog myne Dogter aan tot bidden, en laat haar de godlooze mode in klederen niet navolgen. Ik heb 'er nog die zeer fraai zyn, daar zal ik haar eenige van mêe geeven, en zy kan ze ter eere van my en myne voorouders nog lang draagen.

SIMON.

Ik zal haar wel van kleederen voorzien.

Juffr. RYKHART.

Neen Heer Simon, van die vyf duizend guldens die ik haar mêe geeve, moogt gy niet een duit tot klederen besteeden. Dat kapitaal moet uitgezet, en de interesten weêr tot een kapitaal aangelegd worden. Dit is myn wil. Ik arme weduwe, hoe zal ik zo veel gelds in myne zwaare huishouding kunnen missen!

SIMON.

Waarde Schoonmoeder, (staa my toe, dat ik my nu van dit woord bedienen mag,) gy kunt altyd uwe toevlugt tot my neemen, zo u iets mogt ontbreeken.

Juffr. RYKHART.

Tot het gebed, wilt gy zeggen. Wegens het huwelyk heb ik heden myn uur van oeffening uitgesteld. De Hemel zal het my, hoop ik, vergeeven. Ik zal het op een andere reis inhaalen, en ik heb beslooten hem iets tot zynen dienst te schenken, zo gy 'er iets toe geeven wilt.

SIMON.

Van harte gaarne. Willen wy of den armen iets geeven, of eene zekere fomme gelds vast ftellen ter opvoedinge van eenige Weezen? ik wenschte, dat ik alle menfchen gelukkig maaken kon.

Juffr. RYKHART.

Ach den armen! men weet immers niet, hoe men zyne gaaven befteed. Daar zyn te veel godlooze menfchen. Neen, toen ik in de kraam lag van myne Kristina, liet ik de doopvont in onze kerk bekleeden; en, nu zy zal trouwen, wil ik gaarne weêr een liefde-werk doen, en het autaar laaten bekleeden. Ik wil 'er maar goed rood laken met gemeene franjes voor neemen, des niettemin zal het al hoog komen te ftaan. Ik, arme vrouwe! Dog laat uwe regte hand niet weeten wat uwe linke doet. Ik zal het zonder twyfelen of mistrouwen doen. Wie de Kerk iets geeft, die leent den Hemel, en die zal het hem weêr vergelden.

SIMON.

Laat het outaar bekleeden. Ik zal eenig geld vast ftellen ter bezorging van huis-armen.

Juffr. RYKHART.

Ach, de huis-armen! Zevenmaal heb ik in de kraam gelegen, en altyd heb ik in de Kerk iets gegeeven. Van mynen eerften zoon in de kraam liggende, vereerde ik een met zeer veel zilver beflagen gety-boek op het outaar, om dat ik gaarne wilde, dat hy in de *Theologie* zou ftudeeren, en by —

SI-

SIMON.

Ik geef, zonder verdere omstandigheden, vyftig guldens voor den armen.

Juffr. RYKHART.

Neen, neen! luister eens naar my. In de kraam liggende van myne eerste dogter liet ik een kostelyk mis-kleed maaken; en, hadt het den Hemel behaagd, zo ware het niet zonder voorbeduiding kunnen zyn. Zy hadt, ware zy in 't leven gebleeven, zeeker een Geestlyken gekreegen. De lieve kerk heeft van my reeds negen onderscheidene stukken tot haare versiering; en morgen zal het tiende komen. Zy kosten my in alles byna drie honderd guldens; en evenwel scheide ik 'er nog niet uit. Wie weet, waarmede het my de Hemel, in een ander geval, weêr goed doet! Hebt gy u in de kerk niet laaten rond leiden? Op elk stuk van my staan de eerste letters van myn naam. Niet daarom, op dat de menschen van myne liefdaadigheid zouden spreeken, maar op dat 'er niet een vreemde, ten eenigen tyde, mogt opkomen, en zig voor den weldoener uitgeeven. Waar gy de letters M. C. R. vindt, dat betekent Maria Christina Rykhart, en is van my.

SIMON.

Maar ik meende dat uwe kerk zelve groote kapitaalen bezat! kon Mama buiten dat niet eenig goed doen? De Juffer, die by u in huis is, Juffer Lorretje, ware naar myne gedagten wel waardig, dat gy iets tot haar toekomend bestaan, of zo zy

nog eens mogte trouwen, voor haar huwlyks-goed, bepaalde, en dat braaf meisje bezorgde.

Juffr. RYKHART.

Dat braaf meisje heeft niets noodig. Zo zy maar waereldſche boeken en romans heeft, is zy te vreden, en denkt aan niets anders. Haare levenswys ſtaat my gansch niet aan. Myne Dogter hadt zy ook gaarne tot die galante levenswys willen aanzetten. Laatst gaf zy haar een boek te leezen, ik weet niet, of het *Pemala* of *Pamela* heette, althans 't was een roman, en op de tytelplaat ſtondt de duivel agter eene vrouw, en wilde haar verleiden. Maar ten allen geluk kwam ik onverwagt, en ſcheurde 't myne Dogter uit de hand. Zulke duivelſche boeken!

SIMON.

Pamela is een zeer goed roman, waarin de deugd en onſchuld als beminnenswaardig voorgeſteld worden; een kerkelyke in Engeland heeft dit Werkje op den Predikſtoel aangepreezen.

Juffr. RYKHART.

En al hadden het tien kerkelyken gedaan, zo zal myn Dogter geen roman leezen. Wat zou een Engelſche predikant van de deugd weeten? Zyn deze menſchen niet van den Calviniſchen godsdienst? Wilt gy myn Dogter zelfs Calviniaansch maaken?

SIMON.

Mama lief, gy gaat te ver in uwen yver.

Juffr. RYKHART.

Ik gaa niet te ver. Met één woord, Lorretje leeft naar de waereld; zy gaat zo als andere men-

ſchen

ſchen gaan; zy heeft de hairen naar de mode laaten ſnyden; zy laat ze krullen, en leest daar by zelfs nog in zulk een boek; zy draagt halve ſakjes, en een Peliſe! Dat had ik by myn Moeder zaliger moeten doen! Zy hadt my geen uur in haar huis gehouden.

SIMON.

Maar dat zyn immers alle onſchuldige dingen. 't Zyn modes en dragten, die noch vroom noch onvroom maaken. Wat lydt 'er de deugd by, of men zyn kleed wat langer of wat korter laat maaken? Zo maar het hart niet ydel en dwaas is.

Juffr. RYKHART.

Ik hoor het al, gy zyt een *indifferentist*. By u is 't één zo goed, als 't ander. Neen Heer Simon! myn Dogter is nu in myne magt, en eer zy waereldsch worde, zal zy, zo lang zy leeft, ongehuwd blyven.

SIMON.

Heb nergens vrees voor, by my zal zy noch godsdienst noch deugd verliezen; beide bemin ik boven alles. Wanneer het u intusſchen gelieft, zo willen wy malkander, in byzyn van eenige goede vrienden, het ja-woord geeven.

Juffr. RYKHART.

Ik kan 't nog niet vergeeten, dat gy my Lorretje zo hebt aangepreezen. Ik wil geen oordeel vellen; maar 't kan in my gansch niet komen, dat zy in het Christendom wel onderweezen is. Op een ganſchen dag zingt zy, menigmaal, pas één lied, en heeft niet meer dan één gebeden boek.

SIMON.

Men kan immers wel in ſtilte godsdienſtig zyn, en zonder gebedenboek bidden. Maar Mama lief, wy willen van iets anders ſpreeken; zult gy my haast in myn huishouden komen bezoeken?

Juffr. RYKHART.

Dat weet ik niet. Waar zou ik de reiskosten van daan haalen? Ik moet al te veel geld uitgeeven. In dit jaar zyn 'er reeds drie, waar over ik Peete-moei was, door my uitgehuuwd; en eens ben ik, en myne Dogter is tweemaal, Peet geweest.—

TWEEDE TOONEEL.

De Vorigen. LORRETJE. KRISTYNTJE.

LORRETJE.

De koffy ſtaat klaar. Ik heb die in de groote zaal laaten brengen, en de Heer Ferdinand wagt op u.

Juffr. RYKHART.

Kom dan, Heer Simon, wy willen met den Heer Ferdinand alles ſchielyk vereffenen; want om zes uuren moet ik naar myne Bidkamer. Gy, Kristina, kunt hier met Lorretje nog eenige oogenblikken vertoeven, tot dat wy klaar zyn, als dan zal ik u beide laaten roepen.

DER-

DERDE TOONEEL.

LORRETJE. KRISTYNTJE.

LORRETJE.

Zo wilt gy 'er dan genoegen in neemen, om nog een jaar voor uwen trouw-dag met my in Berlyn te leeven?

KRISTYNTJE.

ô Ja! waarom niet? indien Mama en de Heer Simon het zo begeeren.

LORRETJE.

Ja maar zal u dit uitſtel van uwen trouw-dag niet te lang vallen? de begeerte, van hem dien men bemint te bezitten, laat zig zo ligt niet tegengaan, als wy wel denken.

KRISTYNTJE.

Ik heb geene byzondere begeerte om hem te bezitten.

LORRETJE.

Wilt gy hem dan niet hebben?

KRISTYNTJE.

Ja, waarom niet? Gy raadt 'er my immers zelve toe. Ik weet, dat gy 't wel met my meent. Ik verlaat my op u.

LORRETJE.

Ik meen het wel met u; maar gy moet 't ook wel met u zelve meenen, en u beproeven, of gy hem lief hebt.

KRISTYNTJE.

Heer Simon ſtaat my zeer wel aan; maar hy ſpreekt te verheven met my, ik verſtaa hem in alles niet. Zoo ik hem maar niet te ongeleerd ben.

LORRETJE.

Wees daar niet over bekommerd, eene Juffer behoeft niet geleerd te zyn. Wanneer wy, by eene tedère liefde, verſtand en deugd bezitten, dan hebben wy alles, wat een verſtandig echtgenoot kan vorderen.

KRISTYNTJE.

Ja, ja, ik wil hem neemen, zo hy my begeert. Maar wil hy my niet hebben, dan ben ik insgelyks te vreden. Gy weet immers hoe ik beſtaa. Ik neem in alles genoegen.

LORRETJE.

Spreek tog zo onverſchillig niet; ik maak 'er my ongerust over; ik hoorde liever, dat gy zeide, dat u één oogenblik zonder den Heer Simon te lang viel.

KRISTYNTJE.

Neen, dat kan ik niet zeggen, daar ben ik te opregt toe.

LORRETJE.

Maar hy bemint u immers zo teder. Voelt gy dan geene wederkeerige tederheid, myne lieve Kristine? 't is immers een welgemaakt en minzaam man.

KRISTYNTJE.

Ik verzekere u, dat ik in myn leven nog geene aandoening voor een mansperzoon ben gewaar geworden. Ik koom immers nergens. Ik mag met geen mensch ſpreeken, om dat het myn Mama niet hebben wil. Maak ſlegts, myn lieve Lorretje, dat ik bevalliger en levendiger worde. Ik wil u gaarne volgen. Lees my maar, menigmaal, iets

uit

uit den Spectator voor. Daar ſtaan zulke aartige historiën in. Ik wenschte zeer gaarne wat te weeten, zoo myn Mama maar niet zo ſtreng was, en my geduurig met het naaien en zingen plaagde.

LORRETJE.

Dan hebt gy nog nooit bemind?

KRISTYNTJE.

Nooit; en al kostte het myn leven, zo zou ik niet kunnen zeggen, wat liefde of haat ware. Ook heeft my nog geen mansperzoon in myn leven gekust; behalven myn Bruidegom, die heeft my het eerſte kusje gegeeven.

LORRETJE.

Maar by die kus zult gy des te meer gevoeld hebben, om dat het de eerſte geweest is?

KRISTYNTJE.

Niets meer, dan wat ik voel, wanneer gy my kust; uitgenomen, dat myn hart wat harder begon te ſlaan, om dat ik my ſchaamde.

LORRETJE.

Ik geloof het zeer wel, dat de ſchaamte deze aandoening gedeeltelyk veroórzaakt heeft, maar zou de liefde ook niet het haare tot dezelve hebben toegebragt; de liefde werkt zomtyds in ons, zonder dat wy weeten, dat het de liefde is. 't Verlangen naar iemand is 't zekerst kenmerk van liefde.

KRISTYNTJE.

Ik heb geen verlangen naar iemand, behalven naar u, en zomtyds naar myne Mama. Neem myne zwakheid niet kwalyk, zoo 't 'er eene is. Gy haat my immers niet, dat ik nog zo onbedreeven ben?

LORRETJE.

Neen, myn lief kind. Gave de Hemel, dat ik u gelukkig kon maaken. Ik bemin u van harte wegens uwe ongeveinsde opregtheid. Niets ontbreekt u dan de kennis der waereld; eene verstandige verkeering en een goed boek zullen u, binnen weinig tyds, zo verre brengen, dat ik van u zal moeten leeren.

KRISTYNTJE.

Zeg my, waar ik u dienst mede kan doen, ik wil alles in de waereld voor u doen; ik bemin u veel meer dan myne Mama. Ach! dat ik maar spreeken kon! Wanneer de Heer Simon weêrom koomt, let 'er dan maar op, ik zal geen woord kunnen uitten. Ik denk gestadig dat ik iets buiten den haak zeg, om dat ik niet weet, wat men spreeken moet. Daar komen zy, en zullen my tot het jawoord willen overhaalen. Ik zal schielyk gaan, en myn diamanten-kruis omdoen.

VIERDE TOONEEL.

SIMON. FERDINAND. LORRETJE.

SIMON.

Dergelyke vrouw heb ik in myn geheele leven niet gezien. 't Is alles uit, myn Lorretje lief, en met één woord, 'er zal van 't huwelyk niets komen.

LORRETJE.

Gy boert. Kristyntje zal aanstonds weêrom komen, wy moeten terstond gaan....

FER-

FERDINAND.

Neen, neen, de zaak is zo als Heer Simon zegt; het huwelyk zal zeekerlyk geen voortgang hebben.

LORRETJE.

Om 's Hemels wille, zeg my wat 'er is voorgevallen.

SIMON.

Dat kan ik u ligt zeggen. Zy, die lieve vrouw, ſchonk my een kopje koffy in. Zy taste wel tien ſtukjes ſuiker aan, voor dat zy 't kleinſte naar haare gedagten vondt, wel tien maal vroeg zy my, of ik ook veel van zoet hield, en verzekerde my, dat de ſuiker veel ſlym veroorzaakte.

LORRETJE.

Daar behoeft gy u niet over te verwonderen; by haar zyn alle dingen ſchaadelyk, die men niet te geef krygt; en gy moogt haar nog wel bedanken, dat zy om uwentwil koffy heeft laaten zetten; want deze eer geniet zelfs haar biegtvader niet. De koffy van heden is, zedert een jaar, de tweede, dien ik in haar huis gezien heb. Maar hoe ging het dan verder?

SIMON.

Ik nam daarop grimlachend het kopje in de hand. Maar zo als ik bezig was met drinken, verhaalt zy een historie van een voorteken, dat 'er gebeurd was, toen zy van Kristyntje in de kraam lag. Ik kon my onmogelyk van lagchen onthouden. Ik zag den Heer Ferdinand aan, en liet, terwyl ik door het lagchen hoesten moest, het kopje op den grond vallen.

LORRETJE.

En brak het? dat wil ik immers niet hoopen. Mevrouw uwe Schoonmoeder wordt nooit weêr goed op u.

FERDINAND.

Ik wenschte wel, dat myne Nigt my zo veel eer niet aandeedt. Verhaal de verveelende zaak zo kort, als 't mogelyk is, en maak dat wy uit een huis komen, daar de vrouw een zottin is.

SIMON.

Het kopje brak, ik liet my een kleine vloek ontvallen, zy maakte een vreesſelyk geweld; deeze uwe handelwyze, begon zy, ſtaat my gansch niet aan; ik geloof, dat gy my uitlachte en 't kopje met voordagt liet vallen! Is myne kamer, waar in ik myne gebeden doe, goed genoeg, dat gy 'er den Duivel in vloekt? hebt gy dan in 't geheel geen godsdienst? Gy krygt myn Dogter niet. Ik wil myn Dogter, en vyf duizend guldens niet weg werpen. Gy krygt ze niet. De duivel woont in ons huis niet. Dit was haare vriendelyke aanſpraak.

LORRETJE.

Wat zeide gy daarop?

SIMON.

Gy kunt ligt denken, dat ik al myn geduld verloor. Met één woord, ik zeide, dat ik voor de eer van haar Schoonzoon te worden onderdanigst bedankte, en my hier mede in haare verdere gunst wilde aanbeveelen.

LORRETJE.

Is dan de zaak in 't geheel niet weêr by te leggen.

FER-

FERDINAND.

Neen, dat is niet mogelyk. Zy heeft het te bont gemaakt; en zy is niet waardig, dat de Heer Simon verder aan haar denke.

LORRETJE.

Maar ik heb meêlyden met de arme Kristina. Hoe kan die dat gebeteren? 't Is het braafste meisje van de waereld.

SIMON.

Ik heb ook meêlyden met haar. Ik wensch haar den besten man, en wil haar alle de geschenken, die ik als bruids-gaaven heb mêegebragt, overgeeven; die beloopen eene somma van twee duizend guldens. Die goede Kristina was mogelyk voor my niet bestemd.

LORRETJE.

Zo wilt gy het onschuldig meisje verlaaten? Doe dat tog niet, bidde ik u duizendmaal.

SIMON.

Myn liefste Lorretje verzoek dat niet. Ik geloof niet, dat Kristyntje my zeer bemint; ja ik geloof, dat 't haar zeer gemaklyk zal vallen my te verlaaten; ik heb reeds tot eene andere keuze besloten, en wilde de Hemel —

LORRETJE.

Gy zyt zeer veranderlyk; dat had ik van u niet gedagt.

SIMON.

Ontrust my niet. Myn hart is opregt; maar ik zie, dat Kristina niet voor my gebooren is. Myne verlaating zal haar even onverschillig zyn, als haar my-

myne liefde geweest is. Ook zal zy wel haast andere Minnaars krygen; zy is immers ſchoon en ryk.

LORRETJE.

Wilt gy dan zonder haar weêr vertrekken?

FERDINAND.

Ja, morgen; hebt gy iets naar Berlyn te beſtellen? Neem nu maar afſcheid, Heer Simon.

SIMON.

Vaar dan wel Lorretje. — Heer Ferdinand, vergun my een woord met Lorretje alleen te ſpreeken. — Maar neen, blyf hier, en onderſteun my. — (*tot Lorretje.*) Mag ik u iets ontdekken, dat u mogelyk nader raakt, dan gy wenscht? Vergun my, beminnenswaardige Leonora, dat ik zonder dwang en kunst mag ſpreeken. Ik bemin u: ik biede u myn hart en myne liefde aan; en zal my gelukkig achten, zo gy my niet zonder alle hoop laat vertrekken.

LORRETJE.

Ik weet niet, wat ik op deze aanbieding zeggen moet. Misſchien moest ik u, naar de gewoonte van onze Sexe, met eenige onverſchillige woorden, of wel met een vriendelyk gelaat alleen, beantwoorden. Ik moest u met eenige complimenten beſtraffen, dat gy my niet eer bemind hebt, voor dat myne vriendin u geweigerd is; maar uit myne ontroering moogt gy beſluiten, of my uwe aanbieding onverſchillig zy. Vorder geen duidelyker belydenis. Ik acht u hoog, en ken uwe verdienſten; maar, ſchoon het zelfs nog meer dan hoogachting ware, dat ik voor u gevoele; ik zeg

u,

u, dat ik liever alles verliezen dan myn Kristina een geluk onttrekken wil. Als gy gelooft, dat ik Kristyntje, de vriendſchap, en de deugd, bemin, dan zal een vollediger antwoord overtollig zyn.

SIMON.

Ja maar, indien Kristyntje nu toeſtondt —

FERDINAND.

Ja, indien zy zelve beleedt, dat zy den Heer Simon niet begeerde, wilde gy hem dan ook niets doen hoopen?

LORRETJE.

Kristyntje moest de waarde van haaren Minnaar niet kennen, zo zy in ſtaat ware dit te doen. Daar komt zy.

VYFDE TOONEEL.

De Vorigen. KRISTYNTJE.

KRISTYNTJE. (*tot Lorretje.*)

Mama zendt my hier na toe. Ik zal 't u in ſtilte zeggen.

LORRETJE.

Myne Heeren, Juffrouw Rykhart laat verzoeken, haar niet verder met uw bezoek te ſtooren; want haar bid-uur is reeds begonnen.

FERDINAND.

Zo onbeleefd zullen wy niet zyn. Wy willen aanſtonds gaan. Heer Simon, zeg Juffer Kristina, dat haar Mama —

KRISTYNTJE.

Ik weet het, myne Heeren, en ik zal 't open-

har-

hartig zeggen, Heer Simon, dat myn Mama my bevolen heeft niet verder aan u te denken. Houdt myne opregtheid ten beste. Ik acht u hoog, maar ik heb nog geen lust tot trouwen.

SIMON.

Ontſlaat gy my dan van myn aanbieding.

KRISTYNTJE.

Ja. Neem het my maar niet kwalyk; ik heb alle hoogachting voor u.

SIMON.

Ik zal u eeuwig hoogachten, myn liefſte Kristyntje, en wensch u een veel waardiger man toe dan ik ben. Blyf gy myne goede vriendin, en neem, ten bewyze dat gy my niet haat, de volgende geringe geſchenken, die ik tot uwe bruidsgave geſchikt had, van my aan. Dit is de eenige dienst, dien ik voor myn vertrek van u verzoek.

KRISTYNTJE.

Ja, ik zal 't doen; maar gy moet my toeſtaan, dat ik voor my ook iets van u verzoeken mag. Maar ik ben mogelyk te vry. Ik zal 't u ſtilletjes zeggen, zo gy niet kwaad wilt worden.

(*Zy ſpreekt zagtjes met hem.*)

SIMON.

Aan Lorretje zou ik denken?

KRISTYNTJE.

ô! Waarom zegt gy dat zo hard? Nu zie ik, dat gy my beſchaamd wilt maaken.

LORRETJE.

Waarom zou de Heer Simon aan my denken?

KRISTYNTJE.

Gy weet immers, dat ik u bemin. Ach! kon ik

ik u slegts toonen, hoe veel ik van u houde. Myn lieve Lorretje! mag ik u wel de juweelen aânbieden, die my de Heer Simon heeft geschonken?

LORRETJE.

Myn lief kind, gy maakt my door uwe goedheid verlegen; ik zogt u myne genegenheid te toonen, maar gy toont my de uwe zeeker nog beter.

FERDINAND.

Waarom moet de Heer Simon aan Juffer Lorretje denken?

KRISTYNTJE.

Dat kan ik niet zeggen, dat zou al te vrypostig zyn.

SIMON.

Zeg het, myne Engelin. Geen verzoek kan zo groot zyn, dat ik het u zoude weigeren. Myn Goed is tot uw en Lorretjes dienst, gy hebt maar te gebieden.

KRISTYNTJE.

Neen, 't is geen Goed. Ik wenschte, dat zy —

SIMON.

ô! Zeg tog, wat gy wenscht. Ik bidde u hartelyk.

KRISTYNTJE.

Ik wenschte — Neen, ik kan 't niet zeggen. Ik mogt Lorretje of u beledigen, door myne opregtheid.

LORRETJE.

Wees nergens voor bekommerd. Ik ken uw opregt hart. Ontdek ons uw verlangen; Mama mogt anders komen.

KRISTYNTJE.

Heer Simon, gy moest het hart, dat gy my geeven wilde, —

SIMON.

Aan Lorretje ſchenken?

KRISTYNTJE.

ô Ja, doe dat tog. Zy is u veel waardiger dan ik ben; ik ben te jong; ik heb weinig ondervinding; maar Lorretje — Ach! mogt ik tog myn verzoek —

SIMON.

Hoort gy wel, myn Lorretje lief, wat uwe goede vriendin zegt?

LORRETJE

Ik ben over deze eenvoudige opregtheid zo aangedaan, dat ik hier niet langer moet vertoeven, of gy zoudt de tekenen myner zwakheid uit myn gelaat kunnen lezen.

KRISTYNTJE.

Ach! ga nog niet.

SIMON. (*tot Lorretje.*)

Wilt gy Kristyntjes wenſchen en myn verzoek inwilligen? Mag ik hoopen, myne Engelin? — Begeer van my geene verdere verklaaring. — Ik ben te teder aangedaan, dan dat ik veel kan ſpreeken. Van u hangt myn geluk af.

LORRETJE. (*tot Kristyntje.*)

Zoude ik u, myn lieve Kristyntje, van uwen Minnaar berooven? Kunt gy dit van my vorderen?

KRISTYNTJE.

Ach kon ik u tog maar gelukkig maaken. Gy hebt immers meer verdienſten dan ik. Ik ben nog te jong, en ik gun den Heer Simon niemand dan u. ô! Mogt ik tog die vreugd beleeven. Ik meen het waarlyk van harte.

SIMON. (*tot Lorretje.*)

Neem een besluit; maar naar uw eigen welgevallen. Vraag uw hart, of gy my kunt beminnen? Ik bemin u, en wensche u myn leven lang daar blyken van te geeven.

FERDINAND. (*tot Lorretje.*)

Laat ons tog gelukkig naar huis reizen. Hoe vernoegd zal onze reis zyn, wanneer wy uwe genegenheid, en nog meer, uw ja-woord, met ons neemen!

LORRETJE.

Ach wat is dit voor een uitslag! wanneer heb ik aan een huwelyk gedagt, en wanneer heb ik myne beste vriendin eenen beminnenswaardigen man willen onttrekken? Heer Simon, overweeg myne omstandigheden, myn hart is myn rykdom, anders bezitte ik niets.

KRISTYNTJE.

Ik zal Mama verzoeken, dat zy u eenige duizend guldens van myne goederen geeft.

LORRETJE.

Myn lief kind! zwyg stil, of uwe goedheid werpt my geheel ter neder.

SIMON.

Zoo gy geene andere zwaarigheid hebt dan uwe omstandigheden, dan ben ik gelukkig. Uw verstand en uwe deugd is kostelyker dan alle myne rykdommen. Maar, waarom wendt gy uwe omstandigheden voor? Bezit gy niet een kapitaal, dat ik voorheen u heb geschonken? Mag ik hoopen, Lorretje lief?

LORRETJE.

Ja. Ik geef u myn hart, en bid om 't uwe; maar, by al myn geluk, maak ik myn beste vriendin mogelyk ongelukkig.

KRISTYNTJE.

Neen, neen, myn lieve Lorretje. Breng het maar zo verre, dat de Heer Ferdinand my mede naar Berlyn neemt, en dat hy my de toeſtemming van myne Mama bezorgt om u derwaards te verzellen, ten einde ik zomtyds by u kan zyn, en van u leeren moge.

LORRETJE.

Dat is myn groote wensch u by my te zien. Ach! dat tog uwe Mama ten minſten eens in haar leven goedertieren wilde wezen!

SIMON.

Ik zal 't door myne vrienden in Berlyn wel zo verre brengen.

FERDINAND. (*tot Kristyntje.*)

Ik beloof u, dat ik niet eer zal rusten, voor dat gy uw verblyf-plaats by my en myne vrouw hebt. Alles zal daar tot uw dienst zyn, en ik zal met u als met myne Dogter omgaan.

KRISTYNTJE.

Nu ben ik gelukkig. Maar, Heer Simon, wanneer wilt gy Lorretje afhaalen?

SIMON. (*tot Lorretje.*)

Mag ik verzoeken, dat gy my reeds op deeze reis naar Berlyn verzelt? dan zal ik myn vertrek nog eenige dagen uitſtellen.

LOR-

LORRETJE.

Ja, ik volg u, waar heen gy wilt; zoo myne Kristina met my mag trekken.

KRISTYNTJE.

Ik gaa 'er myne Mama ernſtig om bidden.

SIMON.

Inmiddels zal ik met Heer Ferdinand naar een porceleinwinkel gaan, en eén ſervies van goed porcelein uitzoeken, om 't aan uwe Mama te zenden: dan zal zy 't Koffy-ſchoteltje en haaren toorn tegen my wel vergeeten. (*tot Lorretje.*) Zo zyt gy dan myn Bruid?

LORRETJE.

Ik ben de uwe, en volkomen gelukkig, wanneer ik uwe liefde, geduurende myn leven, behouden kan, en morgen ben ik reeds bereid om u te volgen.

KRISTYNTJE.

Ziet myn lieve Lorretje! dit is de belooning voor uw verſtand, en voor uw edel hart. Myne Mama heeft u veel verdriet aangedaan; vergeef het haar, en wees voor my een tweede Moeder. Kom, wy moeten tog met haar ſpreeken.

Einde van het tweede Bedryf.

DERDE BEDRYF.

EERSTE TOONEEL.

Juffr. RYKHART. KRISTYNTJE.

Juffr. RYKHART.

Ik zeg het u, denk niet meer aan hem. Eer ik toeliet, dat Simon met u trouwde, wilde ik liever zelve in 't Opper-Confiftorie gaan. Ik zou my nog in 't graf omdraaien, zo ik u niet beter bezorgd zag. Zou ik zulken Schoonzoon hebben, die geen geweeten, geen godsdienst, heeft, die den duivel in myn byzyn noemt, die met voordagt myn porcelein breekt!

KRISTYNTJE.

Mama lief, met voordagt zal hy 't niet gedaan hebben, voor zo flegt zie ik hem niet aan.

Juffr. RYKHART.

Hoe durft gy nog voor hem fpreeken, en hem ontfchuldigen? Wat is dat anders te zeggen, dan dat gy hem wilt hebben? Ongehoorzaam kind! ik zal u onterven, ik zal u uit myn huis ftooten, ik wil niets meer van u hooren noch zien. Hoe is het te verdraagen, uw Heer Simon moet gelyk hebben boven uwe Moeder!

KRISTYNTJE.

Word tog niet kwaad op my: ik ben immers onfchuldig. Ik begeer noch den Heer Simon noch ie-

iemand anders tot man. Gy doet my waarlyk ongelyk Mama! — zo gy het wist.

Juffr. RYKHART.

Wat moest ik dan weeten? Dat gy u reeds plegtelyk aan hem verbonden hebt? Dat gy u zo fraai hebt laaten blinddoeken? Ik zou niet gezien hebben, dat hy u in 't Salet heeft gezoend! Dat zal u aangeſtaan hebben, niet waar? jou wulpsch, onberaaden kind, jou —

KRISTYNTJE.

Ach Mama, vaar tog zo niet tegen my uit! Ik kan my niet anders dan door traanen ontſchuldigen.

Juffr. RYKHART.

Ja, huil maar! zo doet elk een die geen geweeten heeft. Hebt gy hem nog voor een uur niet zelve nageloopen? Is dat een gedrag voor eene wel opgevoede Dogter? Zult gy niet tyds genoeg onder een hoop kleine kinderen zitten? (*Kristyntje wil heen gaan.*) Neen, blyf hier! — maar gy wilt myne vermaningen niet langer aanhoren, gy wilt myne vroome voetſtappen niet volgen! In 't tugthuis met zulk eene ontaarte ſtyfkoppige meid; in 't tugthuis; en, in plaats van aan den man, aan 't ſpinnewiel!

KRISTYNTJE.

Maar Mama, ik heb immers niets gedaan. Ik ben geheel onſchuldig.

Juffr. RYKHART.

Durſt gy my nog tegenſpreeken? Weet gy 't vierde gebod niet meer? Wie het vierde overtreedt die overtreedt ook 't vyfde; want door zyne on-

gehoorzaamheid ſlaat hy zyne arme ouders dood. Ik ongelukkige Moeder! Wilt gy uwen Simon nog neemen? Zeg maar ja, of neen!

KRISTYNTJE.

Neen, ik begeer hem in eeuwigheid niet.

Juffr. RYKHART.

Nu, geef my 'er de hand op: dan zal alles vergeeten zyn. Dan wilt gy hem niet beminnen?

KRISTYNTJE.

Neen.

Juffr. RYKHART.

Belooft gy my hem geduurende uw leven te haaten?

KRISTYNTJE.

Ach! waarom zou ik hem haaten? hy heeft my immers geen kwaad gedaan. Het ſtryd tegen den Bybel, dat men iemand haaten zou.

Juffr. RYKHART.

Tegen den Bybel? dat is een heerlyk antwoord. Wie zal de ſchriftuur beter verſtaan, de Moeder, die 'er ſedert veertig jaaren dagelyks een uur in heeft geleezen, of de dogter, die ſedert zes jaaren pas kan leezen? jou onverſtandig kind! Ik wil het hebben, gy zult hem haaten, om dat ik hem haat. Een mensch, dat vloekt en zweert, dat aan de kerk niets wil vereeren! maakt gy zwaarigheid zulk eenen te haaten? wilt gy dien zelfs nog beminnen? Gy zult hem haaten; dat is genoeg. Gaa uit myne oogen.

TWEEDE TOONEEL.

Juffr. RYKHART. LORRETJE.

LORRETJE.

De Heer Simon laat —

Juffr. RYKHART.

De Heer Simon mag gaan, daar hy t'huis hoort. Ik heb niets met hem te ſchaffen. Wilt gy nu een koppelaarſter worden? Wilt gy myn Dogter op doolwegen leiden, als of zy 'er van zig zelve niet op raaken kon? Dat is heerlyk! Tot bidden en zingen dwingt gy myn Dogter niet, maar tot liefde. Past dat een vryſter, die nergens dan van onſchuld weeten en ſpreeken moest? Wanneer ziet gy my zo handelen? In Godsdienſtige oeffeningen hebt gy geen lust, maar terwyl de Heeren Ferdinand en Simon hier zyn, dan — maar laat ik my bedwingen!

LORRETJE.

Juffrouw Rykhart, ik heb u met voordagt laaten uitſpreeken, om myne misdaad te hooren; maar tot dit uur toe weet ik nog niet, waarom gy zo toornig op my zyt. Meent gy dan, dat ik Kristina verleide? Die beſchuldiging is te ysſelyk dan dat ik reden zou hebben, my des wegen te verdedigen. Zo lang myn hart my niets verwyt, zal ik uwe verwyten met bedaardheid, of ten minſten met ſtilzwygen, aanhooren.

Juffr. RYKHART.

Schimp maar verder! dryf met eene oude vroo-

me vrouw den ſpot! Heet my maar alles liegen! Is dat de dank voor het goede, dat gy dertien maanden in myn huis hebt genooten? Ik verwyt u myne weldaaden niet, 'zo ſchaamteloos ben ik niet; ik denk 'er niet aan, dat gy zo lang brood in myn huis hebt gegeeten; maar dat Gy het vergeet, dat is niet fraai. Ondankbaarheid is het begin en de voortgang van alle ondeugden! Myn eigen mond heb ik het eeten onthouden, om het u —

LORRETJE.

Ik bidde u om 's Hemels wille, pynig my niet met zulke haatelyke verwyten! Voor 't onderhoud, dat gy my tot nu toe gegund hebt, heb ik immers uw huis beſtierd. Gy hebt zelve begeerd, dat ik by u zou komen woonen. En eens geſteld, dat gy my meer gegeeven hadt, dan ik verdiende, zo hebt gy op dit oogenblik uw regt op myne erkentenis verbeurd, door my uwe weldaaden te verwyten. Al ware ik zelfs uwer goedheid onwaardig geweest, moest gy 't my niet verwyten, zonder my toe te laaten myzelve te verdedigen; dog ik zal uwe rust niet verder ſtooren; vergun, of liever beveel, my nog dezen dag uw huis te verlaaten; ik zal zeeker niet in gebreke blyven u te gehoorzaamen.

Juffr. RYKHART.

Hoor dat eens aan! aanſtonds klaar om te vertrekken! een naakt meisje, dat niets in de wereld heeft dan een paar waereldſche oogen, en een paar blanke handen, dat durft nog zo trotsch zyn! Ik heb nog niemand gezien, die zig uit liefde tot

u het leven wilde beneemen. Zeg my tog eens, waar gy zo trotsch op zyt?

LORRETJE.

Ik ben niets minder dan trotsch. Gy kunt my myne armoede met waarheid voorwerpen; het is ook waar, dat ik nog geen man heb; maar het een en ander is voor my geen ondragelyke last. Inmiddels kan ik u in goeden ernst verzekeren, dat ik binnen kort een beminnenswaardigen man en groote goederen kon bezitten, zoo ik besluiten wilde minder grootmoedig te handelen.

Juffr. RYKHART.

Wie is dan die groote man, die een naakt meisje noodig heeft? Hy moet zeeker haast agter 't land willen zwerven, en dus zal 't hem niet scheelen, of hy voor 't trouwen of kort daar na opkraamt. Mag ik 't niet weeten, wie zo smoorlyk op u verliefd is?

LORRETJE.

Ik kon u ligt zeggen, wie my beminde; maar ik mogt 'er u weder door ontrusten, of 't verwyt van trotsheid op den hals haalen. De rykdom en een man maakt de waarde van eene vrouw geensins uit. Een vryster kan arm zyn, en nogtans verstand, deugd, en beschaafdheid bezitten, en een goede huishoudster zyn. Wees 'er niet bekommerd over Juffrouw Rykhart, ik vertrouw op den Hemel, dat ik, zo lang als ik leef, genoeg zal hebben; want ik heb niet veel noodig, en daarom begeer ik ook niet veel.

Juffr. RYKHART.

Wees maar zo fier niet. Ik denk, dat gy uw verſtand wel kunt draagen; van uwe deugd mag ik niet ſpreeken, ik kan niemand in 't hart zien. Maar zyt gy niet ondankbaar tegen my? en kan ondankbaarheid en godsvrugt zamen gepaard gaan? Met het huiſelyk beſtier was het ook maar zo en zo, toen ik u by my in huis nam. Wie weet, of gy eens wist, dat men by de harde eyeren geen zout mag doen, wanneer men ze op het vuur zet! Wees tog zo verwaand niet, en zoo gy nog niets geleerd hebt, leer dan dit, dat hoogmoed voor den val komt.

LORRETJE.

Gy ziet immers wel, wat ik van u geleerd heb. Waar haalde ik het geduld van daan, om de grootſte beſchimpingen met bedaardheid aan te hooren, zoo ik 't niet in uw huis had opgedaan? Wat voor het overige de deugd aangaat, die gy in my ontkent, (want van 't verſtand en 't huiſelyk beſtier wil ik geen woord ſpreeken,) dat komt my niet vreemd voor. Ik ben zeker zo vroom niet, als gy, en hoe zoude ik het geluk hebben, dat gy my voor deugdzaam hieldt, daar gy 'er niemand in de waereld voor houdt, dan u zelve. Maar, Juffrouw Rykhart, gy hebt my, denk ik, genoeg uitgeſcholden, gy zult my nu niet verder tot uwe ſtigting noodig hebben. Ik wil ook op het oogenblik gaan. Wees ſlegts zo goed, en hoor, waarom ik hier gekomen ben: de Heer Simon laat u —

Juffr.

Juffr. RYKHART.

Om my regt boos te maaken, zo begint gy weêr van Simon, en ik heb u immers gezegd, dat ik noch zyn naam noch zyn perzoon kan verdragen. Is het uw eigen ſchuld niet, wanneer my een woord in mynen toorn ontvalt? Berooft gy my niet van de rust myner ziele?

LORRETJE.

Neen, Juffrouw Rykhart. Ik geloof het zal tot uwe rust verſtrekken, dat ik u te zeggen hebbe. Luister eens naar my, Heer Simon laat u zyn dienst aanbieden.

Juffr. RYKHART.

Zyn dienst mag hy voor zig zelven houden; van een vloeker neeme ik geen groetenis aan. Behoudens zyn fatſoen, hy is een eerloos man.

LORRETJE.

Hy heeft een groot porcelein ſervies hier gezonden, en laat verzoeken, dat gy dit voor het gebroken koffy-ſchoteltje wilt aanneemen. Bedaar tog; ik geloof, dat dit ſervies meer dan vyftig guldens waardig is.

Juffr. RYKHART.

Is 't mogelyk hy zal my, zeker, weêr goed willen maaken! Denkt dan de Heer Simon, dat my zo veel aan tydelyke goederen gelegen is? houdt hy my dan voor zo inhaalig, dat ik een koffy-ſchoteltje niet kan vergeeten? Ik zou wel haast het ſervies niet aanneemen. Hoe hoog ſchat gy het wel, myn lieve Lorretje?

LOR-

LORRETJE.

Ik geloof vast, dat het wel vyftig of zestig guldens kost; 't Is van het fynste porcelein, en alle de kopjes zyn met oortjes.

Juffr. RYKHART.

Met oortjes? Wel, dat staat fraai! Nu, om dat de kopjes oortjes hebben, zo wil ik het geschenk aanneemen. Hy zal 't my immers met een goed hart zenden, en dan ware 't evenwel zonde, wanneer ik 't weigerde. Is 'er de knegt van den Heer Simon nog?

LORRETJE.

Ja, hy zal 'er nog zyn, zoo gy hem iets te zeggen hebt.

Juffr. RYKHART.

Neen, myn lieve Lorretje, ik wilde my niet gaarne van hem laaten zien. Zo ik met hem sprak, dan moest ik hem eenig drinkgeld geeven, en 't arme mensch kon, naderhand, door zyn Heer bekeeven worden, dat hy 't hadt aangenomen.

LORRETJE.

Hy wil niets aanneemen, ik heb hem al iets aangeboden.

Juffr. RYKHART.

Zou hy niets willen aanneemen? Had ik maar klein geld, dan wilde ik hem evenwel een dubbeltje voor een kan bier geeven. Want, geeft men hem weinig, dan kan 't zyn Heer zo kwalyk niet neemen, als wanneer men hem een seshalf gaf, dan zou het schynen, als of men het geschenk wilde betaalen.

LOR-

LORRETJE.

Wees nergens over bekommerd, Juffrouw Rykhart; de knegt van den Heer Simon zal geen dubbeltje noodig hebben.

Juffr. RYKHART.

Ja, dat denke ik ook. Ik moet evenwel gaan, en met hem ſpreeken; 't ſpyt my, dat ik hem niets mag geeven. Had ik maar klein geld! — Wat wil Kristina? Deze kon, in myne plaats, den knegt heen zenden.

DERDE TOONEEL.

De Vorigen. KRISTYNTJE.

KRISTYNTJE.

Ach Mama lief, wees tog niet meer kwaad op den Heer Simon. Hy heeft u zeer veel fraaijigheden toegezonden, inderdaad mooie dingen.

Juffr. RYKHART.

Is 'er zyn knegt nog?

KRISTYNTJE.

Neen, hy zeide dat hy niet kon wagten. Ik heb den Heer Simon in uw naam laaten bedanken.

Juffr. RYKHART.

Nu, dat is zeer goed, dat gy den knegt niet opgehouden hebt; hy mogt anders door zyn Heer deswegen bekeeven worden. Is hy zeker al weg?

KRISTYNTJE.

Ja, hy is weg. De Heer Simon liet te gelyk afſcheid van u neemen, of hy u niet weêr mogt zien.

Juffr.

Juffr. RYKHART.

Dat aartig mensch! waarom wil hy dan zonder my te zien heen gaan? Ik moet immers wegens uw huwelyk met hem fpreeken. Zendt tog naar hem toe, en laat hem verzoeken by my te komen.

KRISTYNTJE.

Mama, de Heer Simon wil my niet hebben.

Juffr. RYKHART.

Ach! waarom zou hy u niet willen hebben? gy zyt een onnozel kind, gy verftaat het niet. Waarom zou hy my dan zulk een kostelyk prefent gezonden hebben, zo hy u niet tot zyne vrouw begeerde? Niet waar, myn Lorretje lief, van die gedagten zyt gy immers ook?

LORRETJE.

Ja, in dit geval ben ik het volkomen met u eens.

KRISTYNTJE.

Maar Mama, gy hebt my immers verboden den Heer Simon te beminnen; gy fpreekt u zelve tegen.

Juffr. RYKHART.

Neen, ik fpreek my zelve niet tegen. Voorheen hebbe ik u verboden hem te beminnen, en nu gebiede ik u hem te neemen. 't Is een zeer braaf mensch, by wien gy geen gebrek zult hebben, ten zy gy 't zelve zoekt. Kristina kyk eens uit, of 'er de knegt nog is, want ik moet evenwel de fraaie dingen bezien, die ik tot een gefchenk gekreegen heb. De Heer Simon moet waarlyk een goed hart bezitten, dat zo fchielyk van zyn misflag berouw heeft. Wel nu, wy zyn menfchen.

Ik

Ik zeg altyd, wy allen hebben onze gebreken, de één meer de ander min; wy moeten elkander verdraagen.

KRISTYNTJE.

Daar liggen by het porcelein ook eenige geestlyke boeken; ik geloof, het één heet *Schryvers ſchat der ziele.* De Heer Simon liet verzoeken, dat gy 't niet kwalyk geliefde te neemen, dat ze niet fraai gebonden zyn; want dat hy ze niet gebonden hadt kunnen krygen.

Juffr. RYKHART.

Waarom geeft hy tog geld aan boeken uit? ik heb boeken genoeg, en ik houde my aan de boeken, waaraan ik van jongs af gewoon ben. *Schryvers ſchat der ziele!* 't Kan wel een fraai boek zyn; maar waar toe heb ik 't noodig? Hoe veel of het wel kost? Mogelyk neemt het myn Peet-Oom, de boekhandelaar, voor een redelyken prys van my over. Nu zal de knegt wel weg zyn. Ik moet de fraaijigheden gaan bekyken. Kristina, blyf gy hier by Lorretje, of mogelyk de Heer Simon nog eens mogt zenden.

VIERDE TOONEEL.

LORRETJE. KRISTYNTJE.

KRISTYNTJE.

Ach, myn lieve Lorretje! ik heb uwent wegen de bitterſte traanen geſtort. Ik ſtond aan de deur, en hoorde 't aan, hoe ſlegt Mama u behandelde. Gy hebt het wel met my voor, en myn

Ma-

Mama verweet u, dat gy my verleidde. Wreek het op my niet, myn lieve vriendin. De Heer Simon zal u duizendmaal meer vermaak verschaffen, als u myne Mama verdriet heeft aangedaan. Gy neemt my immers nog mede naar Berlyn?

LORRETJE.

Ja, myn lieve Kristina, wy reizen zeker zamen. Uwe opregtheid zal u alles van my doen erlangen wat gy begeert, ik zal u dienen zo veel in myn vermogen is.

KRISTYNTJE.

Wilt gy het dan ook aan myne Mama vergeeven, dat gy door haar zo zeer beledigd zyt?

LORRETJE.

Ja, myn kind. Wy moeten steeds zo gereed zyn tot vergeeven, als anderen zyn om ons te beledigen; en, al was 'er geen mensch in de waereld meer grootmoedig, zo moeten wy het beide zyn. Bittere beschuldigingen aan te hooren is een groote pyn voor een eerlievend hart; maar die niet verdiend te hebben is een veel grooter vermaak. Uwe Mama kan ik niet beter straffen dan dat ik al dat geen blyve, of worde, waarvoor zy my niet houdt. Zy denkt, dat ik het niet wel met u meen; maar zy zal versteld staan, wanneer de uitkomst toont, dat ik uw geluk den voorrang boven 't myne heb gegeeven.

KRISTYNTJE.

Maar hoe zult gy 't aanvangen, om myne Mama tot myn vertrek met u over te haalen? Zo dra zy zal hooren, dat gy met den Heer Simon ver-

bon-

bonden zyt, dan zal zy weêr kwaad worden, en my niet laaten vertrekken.

LORRETJE.

Laat my daar voor zorgen. Alleen heb ik dit verzoek: wanneer de Heer Simon komt, want hy zal wel haast hier zyn, wees dan zo verlegen niet voor hem; 't ontbreekt u aan geene bekwaamheid van te ſpreeken, gy zyt ſlegts te beſchroomd, en beneemt u, door vrees, de ſpraak. De Heer Simon is niet meer uw Minnaar, maar de myne; dus kunt gy wel wat ongedwongener met hem omgaan. Zult gy dit doen, myne waarde vriendin?

KRISTYNTJE.

Ja, ik zal voor de vuist en gemeenzaam met hem ſpreeken. Maar zal ik de vriendſchap niet beledigen, wanneer ik met uw Minnaar zo vry omgaa? Ik ben hem nu hartelyk genegen, om dat hy zo goed was van u, op myne bede, zyn hart te ſchenken. Hy moet uitteraart edelmoedig en vriendelyk zyn. Hoe wél zult gy 't by hem hebben! Mama begeerde van my, dat ik hem zoude haaten, om dat zy hem haatte; maar dat zal ik nooit doen.

LORRETJE

Neen, haat hem niet: bemin hem als uw vriend. Hoe meer gy hem zult leeren kennen, hoe beminnenswaardiger hy u zal voorkomen.

KRISTYNTJE.

Maar, zoo hy my weêr wilde kusſen, dat mag ik hem evenwel niet toeſtaan, om dat ik zyn vryster niet meer ben, ik denk ook niet dat hy het doen zal.

LORRETJE.

Dien kleinen inbreuk op myne regten wil ik u gaarne toeſtaan; weiger hem geen kusje, zo hy 'er u om mogt verzoeken. Dat vermaak zyt gy hem nog voor zyne liefde ſchuldig. Maar myn waarde, draag evenwel zorg, dat ik 'er niet te veel by verlieze? Gy zyt fraaier en bekoorlyker dan ik.

KRISTYNTJE.

Stel u gerust. Ik wil liever in het geheel niet met hem ſpreeken, zo dit gevaarlyk voor u zyn mogt. Ik dagt niet, dat ik juist zo fraai was. Behaag ik u, myn Lorretje lief?

LORRETJE.

Gy behaagt my, en zo ik niet mis heb, ook den Heer Simon, meer dan te veel. 't Zal misſchien niet lang duuren, of gy berooft my van mynen Minnaar.

KRISTYNTJE.

Plaag my niet. Hoe komt gy tot de gedagten, dat ik tot zulk eene ondeugd in ſtaat ware? ô Neen, ik ben den Heer Simon genegen, om dat hy u genegen is, en nu ſtel ik het grootſte vertrouwen op hem.

LORRETJE.

Zo ik eens ſchielyk kwam te ſterven, zoudt gy my dan wel belooven willen hem na mynen dood te trouwen? Wat denkt gy?

KRISTYNTJE.

ô! Denk tog aan den dood niet. Ik hoor in het geheel niet gaarne van ſterven ſpreeken. De Hemel laate u nog lang leeven.

LOR-

LORRETJE.

Maar, zo ik evenwel eens schielyk kwam te sterven, wilde gy hem als dan beminnen?

KRISTYNTJE.

Ja, om dat gy hem bemind hebt, en om dat hy u bemind heeft, zo zou ik hem ook beminnen, en ook tot mynen Man neemen. Maar laat de gedagten van sterven vaaren; anders maakt gy my en den Heer Simon bedroefd.

VYFDE TOONEEL.

De Vorigen. FERDINAND.

FERDINAND.

Wel nu, hoe staan onze zaaken? Is myne Nigt haast weêr bedaard? Zy heeft in ons logement gezonden, en ons verzogt, om nog eens by haar te komen. Ik weet niet, wat wy hier doen moeten, mogelyk wil zy ons nog eenige onbeschoftheden zeggen, die haar in de drift niet aanstonds zyn te binnen gekomen. De Heer Simon zal aanstonds ook hier zyn.

LORRETJE.

Myn lieve Kristina, gaa tog en ontvang den Heer Simon; breng hem maar aanstonds in uw kabinet; uwe Mama mogt het kwalyk neemen, zo hy eerst by my kwam. Maar gaa niet al te vriendlyk met hem om, ik zeg het u. Meer dan drie of viermaal moogt gy u niet laaten kussen. Kom eens hier, ik wil u een zoentje geeven, dat kunt

gy den Heer Simon in myn' naam wederom geeven; dan behoudt gy tog een goed geweeten.

KRISTYNTJE.

Neen, verg my dat niet. Ik weet niet, waarom gy zo met my boert. Wagt maar, ik zal my aan u wreeken, en het den Heer Simon aanſtonds weêrom zeggen. Ik ben regt verblyd dat ik u zo vrolyk zie.

LORRETJE.

Ja, de liefde en gy maakten dat ik zo vergenoegd ben, en ik wil u wel zeggen, dat ik u ook gaarne zo verliefd en gelukkig wenschte te maaken als ik ben.

KRISTYNTJE.

Nu nog niet. Leer my de liefde eerst kennen; wanneer ik aartiger ben, dan is het tyds genoeg. Ik hoor reeds iemand komen; ik zal gaan, het mogt de Heer Simon zyn.

LORRETJE.

Haast u, maar zie nog eerst eens in den ſpiegel, of alles wel net genoeg ſtaat; de Heer Simon let op alles.

KRISTYNTJE.

Hy zal my zo naauwkeurig niet bezien; en met zyne bruid in 't hoofd zal hy niet onderſcheiden, wat 'er aan myne kleederen hapert.

ZESDE TOONEEL.

LORRETJE. FERDINAND.

LORRETJE.

Hoorde gy, wat het loos meisje zeide? Zy kan wel ſpreeken, was zy maar zo beſchroomd niet; bin-

binnen kort zal zy heel vlug en gemanierd worden, zy is de zuivere onſchuld zelve.

FERDINAND.

Ik heb dat lieve kind nooit voor onnozel gehouden; ik zal alles aan haare opvoeding te kost leggen, en ik ben verzekerd, dat de verſtandigſte man het zig metter tyd een geluk zal mogen rekenen haar hart te winnen.

LORRETJE.

Ja, wy moeten zeker voor haar zorgen. Zy heeft my gelukkig gemaakt, en ik denk haar wel haast even gelukkig te maaken. Daar komt onze Nigt; zy ziet 'er immers zo vriendlyk uit, als of zy duizend guldens uit de lotery getrokken hadt.

ZEVENDE TOONEEL.

De Vorigen. Juffr. RYKHART.

Juffr. RYKHART.

Welkom, myn lieve Neef, welkom! alles is vergeeten. Myn lieve Lorretje, wees zo goed, en laat toeſtel maaken, dat de Heer Simon en Neef Ferdinand dezen avond een mond-vol brood by ons kunnen eeten. Ik moet tog heden myne uuren van devotie laaten voorby gaan, daar ik zulke lieve vrienden by my heb. De Heer Simon is by myne Dogter. Zy mogen voortaan afgezonderd met malkanderen ſpreeken, ik zal 't hen niet beletten. Zy zyn tog reeds zo goed als getrouwd.

AGTSTE TOONEEL.

Juffr. RYKHART. FERDINAND.

FERDINAND.

Nigt, gelooft gy dan, dat de Heer Simon Kristyntje nog zal trouwen? Ik geloof het nooit: Gy hebt immers de onderhandeling ten eenemaal afgebroken.

Juffr. RYKHART.

Wat zegt gy daar? Maak my niet zwaarmoedig. Neen, neen, myn Dogter is een heel braaf meisje, en de Heer Simon een braaf man. Ook hebben zy beide geld, en dus kunnen zy zamen wel trouwen.

FERDINAND.

Ja, dat is wel, en 't ware zekerlyk gelukt; maar gy hebt immers alles om ver geworpen. De Heer Simon heeft tot een heel ander huwelyk beflooten. Denkt gy dan, dat hy zig zo onbeleefd laat bejegenen? 't Is een aanzienlyk en braaf man. Hy kan wel tien vrouwen uit de voornaamfte familien krygen, wanneer hy ze maar hebben wil.

Juffr. RYKHART.

Dan heeft hy myn Dogter maar op de fpraak zoeken te brengen? Dan wil hy haar laaten zitten, dat godloos mensch! en my, arme vrouw, voor den tyd doen fterven? Kunt gy zulke menfchen in myn huis brengen Neef, en durft gy zulke zonde pleegen? Ik arme Weduwe! Ach, arme Weduwen te onderdrukken is het waereldsch beloop!

FER-

FERDINAND.

Wat zegt gy daar weêr Nigt? waarom noemt gy den Heer Simon een ondeugend mensch, en waarom beledigt gy my? Hebben wy dan niet beiden de redelykste oogmerken gehad, en is het niet uw eigen schuld, dat de Heer Simon van Kristyntje afziet?

Juffr. RYKHART.

Wat! wil hy 'er van afzien? neen, nu nog nooit, al zou ik 'er al myn Goed door verliezen. Dan moest 'er geen regt meer in het land zyn. Ik zal gaan zo ver myne voeten en myn gebed my draagen: ik zal voor den Lands-heer een voetval doen: ik zal my en myne Dogter regt verschaffen: ik zal bidden, dat het dien eerloozen Simon nooit wel mag gaan: ik zal — ik arme vrouw! Ja dit alles zal ik doen.

FERDINAND.

Nigt, ik weet in het geheel niet, wat ik van u denken moet. Kunt gy dan niet bedaard met my spreeken? Ik gaa aanstonds uit uw huis, zoo gy my nog één scherp woord geeft. Uw gedrag kan ik met uwe menigvuldige uuren van devotie, gansch niet overeen brengen. Terwyl men u hoort uitvaaren en schelden, zou men gelooven, dat gy geen Godsdienst hadt, en ter zelfder tyd egter zyt gy byster met uwe devotie in de weer. Dog ik wil rekkelyk zyn, en uwe buitenspoorigheden aan eene natuurlyke hitte, en sterke gesting van uw bloed, toeschryven; maar geloof evenwel niet, dat ik en de Heer Simon lust hebben uwe onstui-

migheden ten doel te ſtaan! De weg, langs welken wy hier gekomen zyn, ſtaat voor ons alle oogenblikken weêr open.

Juffr. RYKHART.

Myn lieve neef! (*Zy weent*), wat zal ik dan beginnen? Heb tog meêlyden met eene arme weeuw! Geef my tog raad. De Heer Simon, een zo ſchatryk man, die byna een tonne gouds bezit, die wil myn Dogter, myne eenige Dogter, niet hebben? Ach regtvaardige Hemel! Zy heeft immers ook by de dertig duizend guldens: zy is immers jong en fraai, en Christlyk opgevoed: zy heeft hem immers voor twee uuren nog behaagd? waarom wil hy haar dan nu niet hebben?

FERDINAND.

Om dat gy gezegd hebt, dat hy haar niet waardig was, dat hy haar, met uwe bewilliging, nooit zou krygen; met één woord, om dat gy hem, in zyne tegenwoordigheid, de grootſte onbeleefdheden hebt toegeduwd.

Juffr. RYKHART.

Maar, ik heb het zo kwaad niet gemeend. Ik wil heden nog om vergiffenis van myne zonde bidden: ik wil den Heer Simon de beloofde vyf duizend guldens aanſtonds meê geeven; ik wil hem, van nu af, voor een deugdzaam mensch houden, en hem dagelyks in myn gebed inſluiten: ik wil mede de reiskosten voor myne Dogter, tot Berlyn toe, draagen. Ach! zo ondeugend zal hy niet zyn, dat hy myne arme Dogter zou laaten zitten! wat

zou

zou 'er de ontaarte waereld van zeggen? Zou zy de ſchuld niet op my ſchuiven?

FERDINAND.

Op deze wyze zou de ontaarte waereld voor de eerſte maal waarheid ſpreeken; want zyt gy zelve niet de oorzaak van alle deze verwarring? Ik zelf heb meêlyden met de goede Kristina. Zy hadt in de waereld geen beter man kunnen krygen dan de Heer Simon is; zyn rykdom is het minſte wat ik in hem waardeer: zyn verſtand en zyn deugdzaam hart zyn veel grooter ſchatten.

Juffr. RYKHART.

Ja tog! zyn verſtand en zyn Christlyk hart, dat is het juist, waarom myne Dogter hem neemen moet; en, al bezat hy al de ſchatten van de waereld, en hadt zo veel Godsdienst niet, dan kreeg hy haar nooit. Die lieve man heeft my allerlei geestlyke en ſtigtelyke boeken vereerd. Ja, al hadt hy my een Graafſchap geſchonken, zo hadt hy my geen grooter dienst kunnen doen. Daaruit zie ik, dat hy vroom is, en niet enkel aan het tydelyke blyft hangen. Myn Dogter zal by hem zo goed bewaard zyn, als by my zelve.

FERDINAND.

ô Myn lieve Nigt! gy ſpreekt uit twee monden, en ik weet niet waar op men zig moet verlaaten. De éène taal klinkt geestlyk, en de andere tamelyk waereldsch. Men zou zweeren, dat gy ook twee zielen moest hebben: éène tot bidden en zingen, en éène tot veroordeelen en ſchelden. Maar dat zult gy best weeten; 't is myn

beroep niet een gemoeds onderzoeker te zyn. Inmiddels wil ik met den Heer Simon nog wel eens ſpreeken, of hy nog beſluiten kan uw Schoonzoon te worden. Ik twyfele 'er egter zeer aan, want hy heeft —

Juffr. RYKHART.

Ik twyfele 'er geen oogenblik aan. Ja, daar uit zal ik juist kunnen afneemen, of hy een deugdzaam hart heeft, zo hy myne Dogter neemt. Ik kan hem, by myn leven, wel niet veel met geld dienen, maar des te meer met myn gebed; en daar zal hem meer aan gelegen zyn, dan aan eenige duizend guldens. Wy moeten immers alles hier op de waereld laaten, wanneer wy ſterven; maar het gebed volgt ons mede in het graf. Ik arme vrouw, hoe lang zal 't nog met my duuren! Ja myn lieve Neef, mogt gy het maar eens zien, ik heb reeds alle kleeren by malkander gelegd, die ik in de dood-kist aan wil hebben. Zelfs liggen de planken tot myn dood-kist al klaar; 't zyn hegte eiken planken, ik weet niet meer, hoe veel zy my kosten, ik heb ze van myn Peet-Oom, den ſchrynwerker, voor interesten aangenomen.

FERDINAND.

Dat is alles wel. Ik wensch, dat gy deeze hegte planken nog in lang niet noodig zult hebben, en ze eer tot een bruilofts-koets dan tot een dood-kist moogt gebruiken.

Juffr. RYKHART.

De Hemel vergeeve 't u, Neef! dat gy met my arme oude vrouw den ſpot dryft. Ik zou nog aan trou-

trouwen denken! Schaam u tog! Ondertusſchen zal 't kwaad genoeg zyn, wanneer myn Dogter uit het huis is. Wie zal my voortaan, in mynen ouden dag, dienen en oppasſen? Ik heb geen Man, die my te gemoet komt, en zulk eenen als myn Man zaliger was kryge ik nooit weêr. Neen Neef, raad my tog niet, dat ik weêr zal gaan trouwen. Van een ouden Man heeft men geen dienst, en aan een jongen behaage ik niet, en die brengt het myne door. Ach! denk niet aan deze zwakheid. De planken voor myn dood-kist liggen gereed, die zullen myn bruids-bed zyn.

FERDINAND.

Gy hebt my niet wel verſtaan, ik meende tot een bruilofts-koets voor Mejuffer uwe Dogter. Ik zoude u niet raaden te trouwen Nigt, terwyl ik weet, dat gy reeds in de zestig jaaren zyt.

Juffr. RYKHART.

Waarom niet liever in de tagtig? ik moet best weeten, hoe oud ik ben. Voor myne jaaren ben ik nog heel wel, en wegens mynen ouderdom kon ik nog lang leeven, zoo my de nood en zorg niet voor den tyd in 't graf ſleepten. Ik ben dagelyks bereid tot ſterven; maar, mogt ik ſlegts nog eenige jaaren leeven, op dat ik zag, hoe 't myne Dogter ging, en of zy my ook met wel opgevoede kinderen verblyden zoude. Indien zy maar zoo goed wierden als de Heer Simon, dan ben ik wel te vrede.

FERDINAND.

Myn lieve Nigt, laaten wy nog van geen kinderen

ren ſpreeken; want ik weet nog niet, of de Heer Simon Kristyntje tot zyn vrouw wil hebben.

Juffr. RYKHART.

Daar ben ik reeds van overtuigd. Ik zal gaan, en wat eeten laaten klaar maaken; over tafel zullen wy 't huwelyk ſluiten.

NEGENDE TOONEEL.

FERDINAND. SIMON.

SIMON.

Waar is myne Bruid, hebt gy nog niet met haar geſproken?

FERDINAND.

Ik weet niet, welke Bruid gy meent; de eerſte of de laatſte? Kristyntje, dan Lorretje?

SIMON.

Hoe kunt gy zo vraagen? Heb ik eene andere Bruid dan Lorretje?

FERDINAND.

By u is 't zeker Lorretje; maar by myn Nigt is het Kristyntje. Zy wil ons ten eeten houden, en dan zal de ondertrouw geſchieden. Maar, zoo gy Kristyntje niet tot uw Vrouw neemt, dan wil myne zeer waarde Nigt, in eigen perſoon, naar 't conſiſtorie loopen, al haar Goed 'er aan waagen; en, wanneer dit niet helpt, door haar gebed het ſchriklykst ongeluk over u bidden.

SIMON.

Die vrouw weet niet wat zy wil. Zy kan doen wat haar behaagt; Lorretje is myne Bruid, ſchoon

ik

ik medelyden heb met Kristyntje. Zy heeft ſtraks weêr met my geſproken, en was heel aartig. Zy is waarlyk niet zo onnozel als wel beſchaamd: zy heeft regt met my geſcherst, en Lorretje by my op eene looze wyze beſchuldigd. 't Is waar, dat zy my niets zinryks zeide; maar zy wist het nogtans met een bevallig wezen voor te ſtellen. Zy bedankte my zeer teder, dat ik, op haar verzoek, Lorretje tot myne Bruid hadt willen verkiezen. Haare gulle eenvoudigheid maakte my weemoedig. Maar, Heer Ferdinand, waar is Lorretje? Hebt gy nog niet met haar geſproken?

TIENDE TOONEEL.

De Vorigen. LORRETJE. KRISTYNTJE.

LORRETJE.

Heeft Kristyntje my by u beſchuldigd, Heer Simon?

SIMON.

Ja tog, myn lieve Bruid; en ik moet u verzoeken, dat gy u zelve een ſtraf wilt opleggen, op dat ik het niet in Kristyntjes naam behoeve te doen.

LORRETJE.

Dat is waarlyk zonderling; gy gelooft de looze Kristina op haar woord, en veroordeelt my, zonder my gehoord te hebben. By wien zal ik nu tegen u zelven regt zoeken? By Kristina? — Ja dat wilde gy wel; dan zoudt gy met eene zeer ligte ſtraf vry raaken.

KRISTYNTJE.

Myn lieve Lorretje, ik heb niets meer dan de waarheid gesproken! Ik had 'er gaarne nog iets bygevoegd; maar ik kon het niet over myn hart brengen; ik heb u al te lief. Ik wil 't u ook belyden, dat de Heer Simon my — maar hy mag 't u zelf zeggen.

LORRETJE.

Ik hoor het al, myn Bruidegom zal uwen kleinen moedwil met eenige kusjes gestraft, en gy zult in die straf vermaak gevonden, hebben. Gy zwygt, Heer Simon? Moet ik ook maar stil zwygen, en uwe eerste ontrouw aanstonds met bedaardheid aanzien?

KRISTYNTJE.

Spreek tog niet van ontrouw! Gy hebt het my zelve bevolen; de Heer Simon bemint u van harte, en wy hebben niets dan van u gesproken. Hy heeft u ten hoogsten geroemd, en ik ook. Zodra ik van u mag praaten, worde ik welspreekend.

SIMON.

Zo, myn lieve Kristina! verdedig my by myne Bruid. Gy ziet wel, dat zy jaloers op u is. Maar, liefste Leonora, laat ons deze weinige oogenblikken nog tot eenige beraadslaagingen wegens ons vertrek besteeden. Weet Juffrouw Rykhart al, dat gy myne Bruid zyt? zal zy Kristina met den Heer Ferdinand laaten trekken?

KRISTYNTJE.

Hoe Heer Simon! Zal ik niet met Lorretje reizen, maar alleen met den Heer Ferdinand? Is dit uwe belofte? dat had ik van u niet verwagt.

SI-

SIMON.

Neen, myne Engelin, gy reist met ons, en wat gy in Berlyn begeert, dat zal ten uwen dienste staan.

FERDINAND.

Gy zult myn Dogter zyn, en ik zal meer doen, dan ik beloofd heb. Ik stel 'er myne Eer in, eene Juffer in myn huis te hebben, die zo bevallig en zo zedig is als gy zyt. Gy weet niet hoe beminnenswaardig uwe gulle opregtheid u maakt, en hoe zeer gy daar door myne achting wint. Juffer Lorretje en myne Vrouw zullen alles wat mogelyk is tot uw vermaak toebrengen.

LORRETJE.

Ik zal niets verder zeggen, myn lieve Kristina; gy zult haast zien, dat uw genoegen my zo veel, zo niet meer, ter harte gaat als myn eigen.

KRISTYNTJE.

Komt willen wy dan gaan? Mama zal met het eeten al op ons wagten. Myn Heeren ik verlaat my op uwe voorspraak; neem 't maar niet kwalyk, zo Mama weêr moeielyk mogt worden; zy meent het zo kwaad niet.

SIMON. (*tot Lorretje.*)

Kom dan, myn lieve Bruid: wy willen zien, hoe wy het met Juffrouw Rykhart stellen. Ik heb nog voor een grooter present zorg gedraagen; zy zal zig wel laaten neêrzetten.

LORRETJE.

Myn lieve Kristina, gaa maar vooruit; wy zullen aanstonds volgen. Houdt u inmiddels maar

voor

voor uwe Mama, als of de Heer Simon uw Minnaar nog was. Wy zullen 't naderhand wel ſtellen.

ELFDE TOONEEL.

LORRETJE. SIMON. FERDINAND.

LORRETJE.

Ik heb nog een woord met u te ſpreeken, Heer Simon: gy zyt zo grootmoedig geweest van my tot uwe Bruid te verkiezen; en ik belyde u, dat ik voor my geen grooter geluk in de waereld wensch dan de vrouw van zulk een edelaartig man te zyn. Ik geeve u hier mede *(zy kust hem)* de opregtſte verzekering, dat ik u bemin. Maar ik houde ook, op dit eigen oogenblik, op, de uwe te zyn. Uw hart was niet voor my, maar voor Kristyntje beſtemd, en hoe meer vermaak ik in den echt met u had genooten, hoe meer onrust ik ondervonden zoude hebben, dat ik myne vriendin zo veel onttrokken had. Verwyt my niet, dat ik te teder in de vriendſchap ben. Liever wil ik door overvloed van vriendſchap, dan door gebrek aan dezelve, dwaalen.

SIMON.

Wat doet gy, waar brengt gy my toe? Loopt my dan alles in myne liefde tegen?

LORRETJE.

Laat my uitſpreeken, dan zult gy hooren, of ik u ongelyk doe. Gy hebt my zekerlyk met een zeer goed oogmerk verkooren, en ik geloof, dat ik aan uw hart eenige van myne hoedanigheden te dan-

danken heb. Maar overweeg eens, of niets meer, dan de liefde, deel heeft aan deze keuze? De moeielykheid, welke gy met Juffrouw Rykhart gehad hebt, heeft zeker, buiten uw weeten, mede 't haare toegebragt. Zy weigerde u Kristyntje, en toen offerde gy my uw hart op. Ik verwyte u niets; ook wil ik uwe liefde jegens my onder geen verdenken brengen, noch dringe aan, dat dezelve te schielyk ontstaan is. Neen, ik wil het anders uitdrukken: ik geloof niet, dat ik genoegzaame bekoorlykheden heb, om daar door alleen uwe liefde zo schielyk te bepaalen. Doch al eens toegegeeven, dat dezelve volmaakt gegrond ware, zo blyf ik evenwel by myn voorneemen. Ik heb alles wel overdagt. Uw hart komt niemand dan Kristyntje toe, zy is het, zo niet meer, ten minsten even goed, waardig als ik. Zy heeft het uit liefde jegens my niet willen aanneemen, en om my gelukkig te maaken, heeft zy het nog niet willen worden. Zy bemint u, zonder het te weeten, en gy kunt, naar myn oordeel, niet gelukkiger kiezen dan Kristyntje. Blyf derhalven by uw eerste voorneemen; gy zyt niet onbestendig omtrent Kristyntje geweest, want gy hebt haare waarde niet genoeg gekend. Ik verzel Kristyntje naar Berlyn; daar blyft zy nog een jaar by my, voor dat zy met u trouwt. Het staat aan u of gy myn raad wilt volgen, die het zuiverste oogmerk tot een grondslag heeft. Ik ben niet meer uw Bruid, maar uwe goede vriendin,

SIMON.

Liefste Leonora, in welke ontroering brengt gy my! Ik weet niet — Is 't dan niet mogelyk dat gy my kunt beminnen?

LORRETJE.

Ik wil u de moeite niet laaten doen my breedvoerig te wederleggen: ik wil ongelyk hebben; ik geloof, dat ik u beledige, en dat gy dergelyk een vreemd voorstel nooit verwagt hebt; maar ik herhaal het: of Kristyntje is uwe Bruid, of geene van ons beide.

FERDINAND.

Ach Lorretje! waar brengt gy den Heer Simon toe? bedenk u toch nog eens, dat bidde ik u.

LORRETJE.

Ik heb my wel bedacht; antwoord my, myn lieve Heer Simon: is Kristyntje uwe Bruid, en zal ik met haar naar Berlyn reizen?

SIMON.

Laat my tog eerst van myne ontsteltenis tot my zelven komen. Gy handelt waarlyk te streng met my; ik weet immers niet, of de onschuldige Kristina besluiten kan — Zo mag ik dan niet hoopen u te bezitten, myn Leonora? Ben ik niet langer dan eenige oogenblikken waardig van u bemind te worden? Droome ik, of weigert gy my waarlyk uw hart? Mag ik niets meer hoopen?

LORRETJE.

Neen, gy moogt niets meer hoopen. Stel u gerust, wanneer ik u belyde, dat 't my zo hard valt dit te zeggen, als het u vallen kan het aan

te

te hooren. Dog ik offer de liefde aan de vriendſchap op, wat myn hart 'er ook tegen zeggen moge; gy behoort Kristyntje toe, en ik zal my volkomen gelukkig achten, zo gy deze beminnenswaardige Juffer van myne hand aanneemt. Zy bemint u; maar uit liefde tot my, om my door u gelukkig te maaken, heeft zy u en zig zelve willen vergeeten; ik ben dus zo grootmoedig niet als Kristyntje; dat ik doe, is ſlegts eene belooning, of eene erkentenis, voor de vriendſchap, die zy my vrywillig bewees. Willig myn verzoek in, lieve Heer Simon, en neem myne onſchuldige vriendin van my aan. Ik reis met haar naar Berlyn, en blyf by myne belofte. Geef haar dezen avond uw woord, en ſtel het bruilofts-feest nog één jaar uit; uwe echt zal als dan een voorbeeld van de beste huwelyken zyn. Denk niet meer aan my; maar, van dit oogenblik af, aan Kristyntje; dit bidde ik u om de genegenheid, die gy my heden geſchonken hebt; want ik weet niets kostelyker.

SIMON.

Ik kan niets verder zeggen, dan dat ik Kristyntje van uwe hand aanneemen, en my over uwe grootmoedigheid en myn lot, geduurende myn leven, verwonderen, zal. Ach Heer Ferdinand! wie hadt deze uitkomst voor een uur verwagt? Ik gehoorzaam het noodlot en de liefde. Kristyntje zy, voor de tweede maal, myn Bruid, en de myne voor altoos! Zal zy my ook beminnen? — Hoe ongerust is een hart, dat bemint! en wat is

evenwel zoeter dan de onſchuldige liefde! Lieffte Leonora, gelooft gy wel, dat Kristina my lief heeft?

LORRETJE.

Ja, zy heeft u lief, Heer Simon, en ik verheug my over den gelukkigen uitſlag uwer liefde. Ik zal met Kristyntje ſpreeken; verlaat u op my, en op uwe eigene waarde; hoe vergenoegd zal ik zyn, wanneer ik u beiden in het geluk zie, dat gy verdient, en wanneer ik de zoete gedagten by my voeden kan, dat ik tot dit genoegen iets heb toegebragt! Komt, wy willen naar Juffrouw Rykhart gaan; dit goed gevolg zal zy, meer dan eens, aan haar gebed toeſchryven.

FERDINAND.

Dat is grootmoedigheid! dat is vriendſchap! Mogten 'er veele Leonora's en Kristina's, en geene Juffrouwen Rykhart, in de wereld zyn! Lorretje, ik heb geen kinderen, gy zult myne Dogter zyn, neem de vyf duizend guldens van den Heer Simon niet aan; ik alleen wil u gelukkig maaken. Kom, myne lieve Dogter, wy willen binnen gaan.

(*Hy neemt haar by de hand, en zy kust de zyne.*)

LORRETJE. (*tot Simon.*)

Gun my 't vermaak, dat ik u naar uwe Bruid mag leiden; dat lieve meisje zal zeer ontſteld ſtaan.

Einde van het derde en laatſte Bedryf.

HET

HET LOT

IN DE

LOTERY.

BLYSPEL,

IN VYF BEDRYVEN.

VERTOONERS.

ORGON.

Juffrouw ORGON.

DAMON.

Juffrouw DAMON.

CAROLINA, *Nigt van Juffrouw Damon.*

SIMON.

ANTONIUS, *Minnaar van Carolina.*

De Meid van Juffrouw Orgon.

Het Tooneel is in DAMONS *huis.*

HET

HET LOT IN DE LOTERY,

Rein! Vinkeles, inv. et sculp. 1778.

CAROLINA.

Ben ik nu de uwe?

V. Bedr: XII Toon:

HET LOT IN DE LOTERY.

BLYSPEL.

EERSTE BEDRYF.

EERSTE TOONEEL.

Juffr. DAMON. ORGON.

Juffr. DAMON.

Gy brengt my mogelyk goede tyding wegens de Berlynſche lotery? Hebt gy de lysten nog niet gekreegen?

ORGON.

Neen, tot nog toe niet, myn waarde Zuster. Maar ik kryg ze, of met de post van heden, of morgen vast; en ik wil van harte wenſchen, dat op uw lot de hoogſte prys mag getrokken zyn.

Juffr. DAMON.

Gy wenscht my meer dan ik begeere. Ik heb niet in de lotery gelegd om ryk te worden; maar om anderen goed te doen, zo ik iets trek. Gy weet wel, dat myn lieve Man over myne milddadigheid niet wel te vreden is, en my, door zyne al te groote zuinigheid, buiten ſtaat ſtelt iemand dienst te doen. Indien ik nu, by voorbeeld, hon-

derd guldens trok, dan zou ik 'er hem de helft van geeven, en, met zyne toeftemming, de andere helft aan myn zusters dogter Carolina vereeren, om 'er eenige goede boeken en muziek voor te koopen. 't Is een regt handig en aartig meisje, dat van de meeste gebreken onzer fexe vry is.

ORGON.

Ja, ja. Zy is goedaartig. Zo ik meester van myn Goed ware, dan wilde ik haar zelf wel dienst doen. Maar onze beide huishoudingen zyn regtftreeks ftrydig tegen elkander; by u heeft de man het geld alleen, en by my de vrouw.

Juffr. DAMON.

Maar waarom geeft gy dan alles aan uwe Beminde, en beneemt uzelven de gelegenheid jegens uwe vrienden en nabeftaanden gedienftig en milddaadig te zyn?

ORGON.

Daar heb ik zeer veel reden toe Zuster. Voor eerst wil myn Vrouw hebben, dat ik haar al het geld zal geeven; en waarom zou ik het niet doen, daar ik omtrent het geld zeer onverfchillig ben? Ten anderen, wat zou ik 'er mede doen? Ik weet geene wyze om het te befteeden, of zy heeft haare moeite in: ik fpeel niet gaarne, om dat men 'er zyn hoofd mede moet breeken: ik gaa niet naar 't wynhuis, omdat het my te ver is; en daarenboven in die huizen zyn altyd zo veel menfchen, en dan moet ik groeten als ik inkoom, zomtyds met den eenen of anderen fpreeken, of ten min-

ften

ſten toeluisteren; en dit alles vermoeit my, want ik ben een groot liefhebber van de rust, en neem in alles genoegen, daar ik niets by behoef te doen.

Juffr. DAMON.

Daar gy niets by behoeft te doen! wat wil dit eigenlyk zeggen?

ORGON.

Dat weete ik zelf niet regt; maar ik wil 'er myn hoofd niet meê breeken; want waarom zou men zig over een woord of eene gedagte afmatten? Ik ben van 't menigvuldig praaten al heel vermoeid. Ik wenschte dat myne Vrouw maar kwam, dan kon zy in myn plaats met u ſpreeken!

Juffr. DAMON.

Wel Broeder, dat is evenwel al te gemaklyk. Gy zult immers van uwe Vrouw niet begeeren, dat zy voor u ſpreeke?

ORGON.

Ja, waarom zou zy in myn naam niet kunnen ſpreeken, daar zy myn ganſche hart kent en bezit? Zy doet het ook gaarne; want zy praat liever dan ik; en hoe weinig ik ſpreek, laat zy het egter zelden by het geen ik zeg berusten. Zy verbetert het, zy verklaart het breedvoeriger, of zy toont 'er my het tegendeel van, en dit alles behaagt my wonder wel; want op deze wyze ben ik van alle moeite ontſlagen. Myn lieve Vrouw denkt en ſpreekt ook voor my.

Juffr. DAMON.

Wel Broeder, gy zyt al te opregt. Waarom zegt gy my dit alles? Ik zou denken, dat gy 't

kwalyk zoudt nemen, zo men u flegts de helft toefchreef van die hoedanigheden, die gy u alle toe eigent.

ORGON.

Ik fpreek de waarheid. Het veinzen valt my altyd veel lastiger, dan wanneer ik zeg, zo als het by my ligt. En al ware myne manier van leeven niet naar de mode, zy is ten minften gerust; en gerust te leeven toont het grootfte verftand.

Juffr. DAMON.

My dunkt, gy verwart de gemaklykheid met de rust.

ORGON.

Dat mag wezen zo 't wil. Ik heb u immers al gezegd, dat ik my over een woord niet vermoei. Die armhartige pedantery ben ik al lang te boven. Is het geen geruste levenswys, wanneer men weinig of niets behoeft te doen, en zelfs van de lastige moeite om te befluiten ontflagen is.

Juffr. DAMON.

Nu begrype ik eerst, hoe veel moeite u myn lotery-briefje zal gekost hebben. Voor eerst, hebt gy myn verzoek, van 'er my een te bezorgen, moeten aanhooren. Dit is éêne moeite. Daarop hebt gy moeten befluiten een lot voor my te willen koopen. Dit is de tweede moeite. Voorts hebt gy 'er het geld naar Berlyn voor gezonden. Dit is de derde moeite. En, wanneer gy, heden of morgen, de lysten van de getrokkene lotery van uw Correspondent krygt, dan heb ik u de vierde moeite veroorzaakt; om niet te fprec-

ſpreeken van die ik u thans verge, dat gy 'er met my van hebt moeten ſpreeken.

ORGON.

Gy vergroot mynen dienst al te zeer. Ik weet evenwel, dat men zig, ten gevallen van eene lieve vriendin, ook wel eens geweld moet aandoen. Intusſchen blyve ik 'er by, dat een gerust leven een gelukkig leven is. Overweeg maar eens, waarde Zuster, welk een voordeel het is, dat men niet behoeft te denken wat men doen wil, en zelfs niet behoeft te willen. Myne interesten komen zonder dat ik 'er aan gedagt heb. Ik denk 'er ook niet verder aan, wanneer ik ze heb; want ik geef ze aan myn Vrouw over. Wanneer myn Vrouw zegt, myn Engel, wy willen gaan eeten: dan eete ik; zegt zy, wy willen koffy drinken: dan drinke ik koffy; met één woord, myn Vrouw beſtiert myne ziel, myne wenſchen, myn geld, werwaards zy wil; en ik beſpaar, op deze wyze, de grootſte moeite, die 't menschlyk leven zo niet verkort, ten minſten lastig maakt.

Juffr. DAMON.

Maar Broeder, dus doende zyt gy immers, (neem myne gelykenis niet kwalyk,) in uw huis byna niets dan een blaasbalg, die geen wind uitgeeft, dan terwyl men hem ophaalt en neêrdrukt.

ORGON.

Naar ik hoor kunt gy ook ſpotten. Het zy zo. Ik bevind 'er my zeer wel by een levendige blaasbalg te zyn, en wil het tot myn dood toe blyven. Dog wy hebben al veel gepraat. Laat

ons

ons nu wat uitrusten, anders mogt ik van vermoeidheid geen koffy kunnen drinken.

Juffr. DAMON.

Ik zal u een kusſen haalen, zoo gy met uw hoofd wat op de tafel wilt liggen. Maar, daar komt uwe Beminde.

TWEEDE TOONEEL.

De Vorigen. Juffr. ORGON.

Juffr. ORGON.

Om dat gy 't zo gewild hebt Zuster, zo kome ik hier. Maar myn eerſte verzoek is, dat gy om ons geen den minſten omſlag maakt.

Juffr. DAMON.

Heb daar geen zorg voor, myn lieve Zuster. Gy weet wel, dat myn Man geen liefhebber van groote gasteryen is, en dat hy op zyn geboortedag even min zal verkiezen kosten te maaken als op een anderen tyd. Vertoef ſlegts een oogenblik, ik zal hem gaan roepen.

DERDE TOONEEL.

ORGON. Juffr. ORGON.

Juffr. ORGON.

Onze Zuster heeft zig ongemeen fraai opgeſchikt, ik zou haar voor een hof-dame hebben aangezien, zo zy my by den donker was tegen gekomen. Zeker, zo ik agterdenkende was, kon ik allerlei

ge

gedagten voeden, dat ik myn Man, geheel alleen, by eene vrouw vinde, die zig, mogelyk niet zonder reden, op haar best heeft opgeſchikt.

ORGON.

Heeft onze Zuster zig zo opgeſchikt, myne Engelin? ik heb 'er niet op gelet.

Juffr. ORGON.

Gy moogt 'er op gelet hebben, of niet, zeg my maar, waarom gy hier eer naar toe gegaan zyt dan ik?

ORGON.

Gy hebt het my immers belast, hartje?

Juffr. ORGON.

Goed, maar heb ik u daarom belast by onze Zuster geheel alleen te gaan zitten, en, wie weet wat, met haar te praaten? Welke zinryke en aangenaame zaaken hebt gy van haar gehoord, of haar verteld?

ORGON.

Ik weet geen woord meer van ons gansch gesprek. Waarom zou ik my vermoeien om te onthouden wat ik hoor?

Juffr. ORGON.

Met deze ontſchuldiging, 't zy ze dan waar of verdigt zy, zult gy niet vry komen. Ik vraag u kort en goed, of gy my bemint of niet?

ORGON.

Och ja, myn liefje!

Juffr. ORGON.

Nu, dan beveele ik u by deze liefde, dat gy my zegt, wat gy met onze zo fraai opgeſchikte Zuster gepraat hebt.

OR-

ORGON.

Ja, wist ik het maar! Ik praatte, meen ik, met haar daar over, dat my het praaten lastig viel.

Juffr. ORGON.

Hoor eens, welk een ondeugend antwoord dit is! Hoe komt gy tog tot dien zinryken inval? Ik geloof, onze Zuster heeft u gezegd, wat gy uwe braave Vrouw moest antwoorden. Gy weet immers wel, dat ik uwe Vrouw ben, of moet ik u nog meer zeggen? Ik zegge u myne liefde en alles op, zo gy my niet aanſtonds zegt, wat gy met die laatdunkende, zotte, trotſche, lompe, en verleidende, vrouw gepraat hebt.

ORGON.

Myne Engelin, ontrust my niet. Ik geloof, dat ik in ſlaap zou vallen, zo ik 'er lang over dagt.

Juffr. ORGON.

En, al ſliept gy tien jaaren, ik moet weeten wat gy met die vrouw gepraat hebt.

ORGON.

Nu komt het my te binnen. Wy ſpraken over de Berlynſche Lotery.

Juffr. ORGON.

Wat is dat dan voor een geheim?

ORGON.

Onze Zuster heeft my, voor eenigen tyd, verzogt, een lot in de Berlynſche lotery voor haar te neemen. Nu is die lotery getrokken, en zy wenschte gaarne te weeten, of zy voor haare vier guldens iets getrokken hadt.

Juffr.

Juffr. ORGON.

Dat vinde ik al heel aartig: gy doet moeite voor onze Zuster, en zegt 'er uwe Vrouw geen woord van. Ik mag dan niet weeten, wat gy met my voor hebt! En gy zyt niet bang, dat het zal uitlekken! Ik weet niet, waarom de mannen zo roekeloos zyn, van iets heimelyks te beginnen, daar zy tog nooit in ſtaat zyn, het geheim te houden?

ORGON.

Laat my zo veel niet ſpreeken, myn liefje, 't mogt my nadeel doen.

Juffr. ORGON.

Maar, als gy met onze Zuster praaten, en iets heimelyk bedisſelen, moet, dan zyt gy zo bezorgd niet. Ik, braave regtſchapene Vrouw, gaa met u zo gemeenzaam om, en gy misleidt my!

ORGON.

Waarlyk niet. Onze Zuster verzogt my, dat ik het niemand zeggen zoude, op dat het haaren man niet ter ooren mogt koomen, dat zy geld in de lotery gelegd hadt.

Juffr. ORGON.

Dan weet het haar Man niet? Dat bolt my. Is dat die verſtandige, die deugdzaame, vrouw, waar van alle menſchen, als van een wonder haarer ſexe, ſpreeken? Zy draait haaren Man een rad voor de oogen. Zy ontfutſelt hem het zyne, en legt het in de lotery, om geld te trekken, ten einde zy een grooten ſtaat daar van voeren, en andere braave vrouwen in de modens overtreffen, kan. Waarom ſchikt zy zig toch zo op, zo zy geen

geen minnaars zoekt? Ontſchuldig uwe Zuster, zo gy denkt dat ik haar ongelyk aandoe.

ORGON.

Ik geloof wel, dat men haar kon ontſchuldigen; maar ik mag my in dat werk niet ſteeken.

Juffr. ORGON.

Is dit niet zo veel te zeggen, als: myn Vrouw heeft ongelyk! Houdt gy my dan voor een lastertong? Één van beiden moet waar zyn: of uwe Zuster is zo als ik haar opgeef; of ik ben een lastertong. Wat beweert gy nu?

ORGON.

Ik beweer geen van beide.

Juffr. ORGON.

En ik beweer, dat ik gelyk heb. Wie hebt gy liever? Uwe Vrouw, of uwe Zuster? Wie dient en past u op?

ORGON.

Ja, myn hartje, gy hebt gelyk; zy heeft gelyk; met één woord; wy hebben al te zamen gelyk. Maar, zo gy het liever hebt, dan zult gy alleen gelyk hebben. Laat my ongemoeid, en geef my liever eens een zoen.

Juffr. ORGON.

Deze belooning verdiende gy juist niet. Maar om u te toonen dat ik vergeeflyk ben, zo — (*zy kust hem.*) Niet waar, myn Engel, gy hadt ongelyk.

ORGON.

Ja tog.

Juffr. ORGON. (*Zy kust hem.*)

Is het niet zo, dat onze Zuster in verre na zo fraai niet is, als de menſchen zeggen?

OR·

ORGON.

Ja, myne Engelin, gy zyt veel fraaier.

Juffr. ORGON.

Heb ik geen gelyk, dat onze Zuster (*zy kust hem*) in verre na zo verstandig, zo deugdzaam, en aartig, niet is, als men in alle gezelschappen uitschreeuwt?

ORGON.

Ja, gy overtreft haar in alles. Laat my zo veel niet praaten, anders wordt my dit kussen te lastig.

Juffr. ORGON.

Ach, myn lieve Engel! daar valt my in, dat ik myn speelgeld te huis in myn kap-doos heb laaten liggen; en ik wil de meid niet in het kabinet laaten gaan. Wilt gy wel zo goed zyn, en 't voor my haalen? Gy zult my dit niet weigeren —

ORGON.

Dat zal my zeer hard vallen. Maar ik bidde u geef my een schelling voor een rosbaar: want anders vermoei ik my te sterk.

Juffr. ORGON.

Daar is het geld, gaa maar heen. Daar komt myn Heer Damon.

VIERDE TOONEEL.

Juffr. ORGON. DAMON.

DAMON.

Ik ben van harte verheugd, waardste Zuster, u heden by my te zien. Alleen verzoeke ik, dat gy ons gering onthaal voor lief wilt neemen.

Juffr. ORGON.

Het is my het grootst vermaak, dat ik de eer zal hebben dezen namiddag by u te flyten; maar nog aangenaamer is my de dag van heden, om dat het uw geboorte-dag is, waarop ik u, uit den grond myner ziele, geluk wenfche, en u by de afgelegde halve eeuw nog een halve eeuw toewenfche!

DAMON.

De Hemel bekragtige uwen wensch, myne lieve Zuster, en geeve ook u en uw' Beminden een lang leven, al 't noodige, en alles, wat gy u zelve wenscht! Maar hondetd jaaren zal ik, denk ik, niet leven. Neen, ik voel reeds, dat myne kragten verminderen. Ach, de huizelyke zorgen doen iemand zeer fterk afneemen! Gy weet, dat ik alle myne dingen zeer ter harte neeme. Wie voor zyn huis zorgen, en in de waereld leeven, wil, die moet altyd zorgen, die heeft altyd werk. Den Hemel zy dank! dat ik geen moeite ontzie, om een ftuivertje te winnen of te befpaaren. Helaas! het geld is moeielyk te krygen, maar ligt door te brengen; en evenwel heeft men zeer veel noodig. Ik pleeg altyd tot myne Beminde te zeggen, dat niemand wist, of hy middelen genoeg tot aan zynen dood toe hebben zoude? daar zyn zo menigvuldige gevallen in de waereld, waardoor men uit zyn Goed kan raaken.

Juffr. ORGON.

Gy hebt volkomen gelyk, myn lieve Broeder! Uwe Beminde is myne harts-vriendin, ik bemin haar

haar als my zelve; maar met haare milddaadigheid, of moet ik het ligtvaardigheid noemen, ben ik juist niet te vreden. Zy meent het wel; maar — trouwens de eene vriendin moet niet van de andere fpreeken. Ach! het kost veel, wanneer een vrouw altyd de nieuwe modes wil navolgen. Zie eens, hoe flegt en regt ik gaa; en wat myne jaaren aangaat, ik kon in de kleeding nog voor zeer jong doorgaan.

DAMON.

Ja Zuster, gy helpt my op het regte ftuk. 't Is waar, myn Vrouw is fraai, jong, en deugdzaam, en daarom behaagt zy my; maar zy is ook galant in klederen, en wat al te mild, daarin ftaat zy my niet aan. Ik zweer u, dat ik haar nooit liever dan in haar nagt-gewaad zie; niet om dat 't my weinig kost, maar om dat het, zonder eenige pragt, fpoedig gemaakt is, en lang duurt. Zy heeft my heden, op myn geboorte-dag, beloofd, voortaan elken ftuiver om te keeren, voor dat zy hem uitgeeft; en zoo zy wel leert huishouden, dan kan ik voor my geen betere vrouw wenfchen.

Juffr. ORGON.

Daar twyfele ik gansch niet aan. Maar men moet ook met het zak-geld wel weeten om te gaan.

DAMON.

Zak-geld heeft myn Vrouw in het geheel niet. Zy moet van my tot een penning toe vraagen.

Juffr. ORGON.

Nu, indien dat zo is, dan hebt gy niets te vree-

zen; zy zal immers niet meer vorderen dan zy noodig heeft.

DAMON.

Ja, myn lieve Zuster, dat is juist de vraag en myne zorg. Zy houdt al te veel van de Dogter van wylen haare Zuster; en, hoewel die niet dikwils by my zyn mag, vrees ik egter, dat myn Vrouw haar het een en ander toeſtopt. Maar verwenscht zy de ſtuiver, die zy my ontneemt! Ook wil ik van den nood een deugd maaken, en myne Nigt aan den Heer Simon, waar over ik Voogd ben, uithuwelyken; dan krygt zy een man met geld, en als dan heeft myn Vrouw geen reden meer om voor haar te zorgen. De heer Simon en Juffer Carolina zullen heden met ons ſpyzen. Misſchien kunnen wy onvoorziens een paar van hen maaken.

Juffr. ORGON.

Maar Broeder! — Neen, om 's Hemels wille, vraag my tog niet, wat ik u wilde zeggen. 't Zal nooit uit myn mond komen. Neen, neen! Uwe Beminde is my eene al te goede vriendin. Zy zal het aan eenen anderen kant wel weer bezuinigen.

DAMON.

Hoe, myn Vrouw wil my tot een arm man maaken! Is dit de belofte, die zy my heden gedaan heeft? heeft haar de Duivel weêr eene gelegenheid tot verkwisting ingegeeven? Ik elendig en ongelukkig man! moet die perzoon, die my de naaste is, die my geen duit meê ten huwelyk gebragt heeft, myn zuur gewonnen Goed doorbrengen!

Juffr.

Juffr. ORGON.

Hoe kunt gy aanſtonds zulk een kwaad vermoeden tegen uwe arme Vrouw opvatten! Zy is myne vriendin, en had ik geweeten, dat gy zo zoudt opſtuiven, dan had ik geen woord willen ſpreeken. Wanneer heb 'ik toch gezegd, dat zy uw Goed doorbrengt? Voor zulke gedagten bewaare my de Hemel! en al hadt zy nu al eens eenige guldens, buiten uw weeten, in de lotery gelegd, zou dan daar door uw ganſche huishouding te gronde gaan?

DAMON.

Hoe, myn Vrouw legt geld in de lotery! dat godloos wyf! Ik onthoude 't myn lighaam, ja myne ziel: en myne Vrouw is zo vermetel, en legt 't myne in de lotery! 't Is om van ſpyt te ſterven. Ik weet het alle myne vrienden, die my dit huwelyk hebben aangeraaden, ſlegten dank. Gaa maar voort Zuster! zeg maar vry uit, hoe veel heeft myn Vrouw in de lotery gelegd? Ik mag niets meer van haar hooren noch zien. Ik geef haar aan de Overheid, aan de waereldlyke macht, over. Ja, ja, ik zal het doen. 't Is openlyk door een plakaat verboden, dat men —

Juffr. ORGON.

Om 's Hemels wille, bedaar tog Broeder!

DAMON.

Ja, het is openlyk door een plakaat verboden niets in buitenlandſche loteryen te leggen. Ik wil de Overheid om byſtand ſmeeken. Van tafel en bed met zulk een Vrouw! Hoe komt zy tog aan 't geld? Worden niet te Parys alle huisdieven,

zonder barmhartigheid, om een halven ſchelling opgehangen? en men zou, hier te land, geen Man ſcheiden van een Vrouw die hem bedriegt! Zy zal naar 't tugthuis. Ik zal 'er aanſtonds het bevel toe zien te krygen. Ik zal geen duit tot haar kost geeven, nu nog nooit.

Juffr. ORGON.

Is uwe oploopenheid haast over? Men moet de mannen maar laaten uitbulderen! Zeg my, wat gy met alle die hevige wartaal bedoelt? Al hadt uw vrouw nu al eens vier guldens in de lotery gelegd, zoudt gy daarom zo dwaas zyn om u, boven uw verlies, nog voor 't gerecht te laaten uitlachgen?

DAMON.

ô Neen, dat wil ik niet doen, ik wil niet klaagen. Gy hebt gelyk Zuster. Ik zou daar niets van hebben als kosten, want ik zou de Advokaaten moeten betaalen. Neen, zo dwaas zal ik niet zyn, dat ik my met Advokaaten inlaat; die konden myn Vrouw op een Eed dringen, en zy kon, om by my te blyven, zweeren, dat —

Juffr. ORGON.

Zagt, zagt, Broeder; ſpreek zo verachtelyk niet, anders komen gy en ik voor 't gerecht. Geene vrouw zal om een man een valſchen eed doen. Dat zegge ik; verſtaat gy het!

DAMON.

Ja tog. Ik wil myn Vrouw zelf beſtraffen. Ik zal haar by my in myn agter-kamertje ontbieden, en de deur toeſluiten. Zy zal my op haar kniën

om

om vergiffenis bidden. Zy zal in geen agt dagen onder myne oogen mogen komen, zo waar als ik heden myn geboorte-dag viere.

Juffr. ORGON.

Broeder, ſtaak zulke praat. Dat is de ganſche vrouwelyke ſexe, en dus ook my beſchimpen. Indien uwe Vrouw onnozel genoeg is, zo kunt gy met haar leeven naar uw welgevallen. Maar in myn byzyn moet gy met meer eerbied van de vrouwen ſpreeken; anders zal ik u toonen wat een vrouw is. Mogelyk zult gy uw Vrouw zelfs wel willen ſlaan? Ik moest uw Vrouw zyn, ik zou u —

DAMON.

Daar moet ernst in het huwelyk zyn. Myn Vader zaliger heeft myn Moeder zaliger eens van al de trappen geſtooten, om dat zy hem tegenſprak. Myn Vrouw zal het wel ondervinden. Ik zal aanſtonds gaan, en —

Juffr. ORGON.

Waar wilt gy naar toe? zyt gy dan zo ligtgeloovig, dat gy de zaak van de lotery in ernst opvat? Merkt gy niet, dat ik u ſlegts op de proef heb willen ſtellen, om te zien, of gy een kwaad man zyt? Zo leert men de lieve mannen kennen. Uw braave Vrouw heeft mogelyk in haar leven aan geen lotery gedagt; en gy zyt zo agterdogtig, dat gy aanſtonds het ergſte van haar gelooft? Hadt gy maar op myn wezen gelet; dan zoudt gy ligt gezien hebben, dat de ganſche zaak een verdigtſel is. Ik zeg u kort en goed, dat 'er geen woord

van de lotery waar is, en dat ik u alleen heb willen toetsen; en, zoo gy my niet gelooft, dan gaa ik aanstonds uit uw huis.

DAMON.

Ach myn lieve Zuster! hoe verblyd ben ik, dat gy my misleid hebt, en nu gelegenheid geeft om myne haastigheid te erkennen! Ik ben al te ligtgeloovig. Ik zal myne arme Vrouw duizendmaal om vergiffenis bidden.

Juffr. ORGON.

Neen! gy moet my zweeren, dat gy uwe Beminde geen één woord van de gansche zaak zult zeggen; anders zette ik geen voet meer over uwen drempel.

DAMON.

Ja, van harte gaarne. Ik zal haar geen een woord zeggen. Daar komt zy. Zie eens, Zuster, hebbe ik niet eene fraaie Vrouw?

VYFDE TOONEEL.

De Vorigen. Juffr. DAMON.

Juffr. DAMON.

Zuster lief waar wilt gy liefst koffy drinken? In den tuin, op de plaats, of hier?

Juffr. ORGON.

Waar 't u gelieft. In uw gezelschap, zal ze my altyd wel smaaken.

DAMON.

Wy zullen dan in den tuin drinken; Zuster daar kan

kan ik u de bekwaamheid van myne Vrouw laaten zien, zy heeft myn tuintje allerliefst aangelegd.

Juffr. DAMON.

Maak my niet beschaamd, myn lieve Man. Die lof komt den tuinman meer toe dan myne schikking.

DAMON.

Ik zal aanstonds gaan, en den tuin open maaken. Zo dra alles klaar zal zyn, zal ik de eer hebben Zuster af te haalen.

ZESDE TOONEEL.

Juffr. ORGON. Juffr. DAMON.

Juffr. ORGON.

Het moeit my waarlyk, dat ik u zo veel ongelegenheid aandoe. Maar myn lieve Zuster, dat zyn weergalooze oorknoppen. Die heb ik nog nooit by u gezien. Hebt gy deze kostelykheid zelve gekogt, of is dat een present van uwen Beminden?

Juffr. DAMON.

Neen Zuster, noch myn Man, noch ik, zouden zo veel voor een sieraad geeven, dat men zeer wel kan missen, 't is een vereering, die my een goed vriend van myn Man, een juwelier uit Augsburg, heeft gedaan. In de voorleedene week reisde hy hier door, en nam by ons zyn intrek, omdat hy op de reis ziek geworden was. Hy bleef eenige dagen by ons om uitterusten, en schonk my, by zyn vertrek, deze oor-sieraaden,

 be-

beneffens eene hairnaald met diamanten, voor de moeite, zo als hy zeide, die hy my door zyne onpaslykheid hadt aangedaan. Ik wenschte, dat hy my 't vermaak gelaaten hadt hem voor niet gediend te hebben. 't Was de braaffte en vriendelykfte man van de waereld, die door zyne bedaardheid, waar mede hy de grootfte fmerten verdroeg, my en allen tot medelyden bewoog.

Juffr. ORGON.

Waarlyk Zuster, gy zyt zeer gelukkig by de mansperzoonen! Ik geloof, dat alle gefchenken, die ik, geduurende myn leven, van de mannen gekreegen heb, niet half zo veel bedraagen, als uwe knoppen. Gaf hy 'er u ook nog een hairnaald met diamanten by? Ach laat ze my tog eens zien! Ik ben 'er van harte verheugd over, dat gy zulke fchoone prefenten gekreegen hebt; is de hairnaald met brillanten bezet?

Juffr. DAMON.

Ja, met zeer veele. Zy ligt in myn kapdoos. Zo ik 'er u vermaak mêe doe, dan wil ik ze aanftonds haalen; zo gy eenige oogenblikken alleen wilt blyven.

Juffr. ORGON.

Van harte gaarne. Ach! daar komt ook myn arme Man wederom.

ZEVENDE TOONEEL.

ORGON. Juffr. ORGON.

ORGON.

Daar is het ſpeel-geld. Ik ben heel afgemat, myn hartje. Die lompe kerels, de rosbaar-draagers, zetteden de rosbaar zo hard neer, dat het door al myn leden ging. Al myn bloed is van zyn ſtel. Dat ruwe volk geeft 'er nietmetal om, of ik van avond niet eeten, of te nagt niet ſlaapen, kan.

Juffr. ORGON.

Is dat nu al te veel, my zulk een geringen dienst te bewyzen! Ik moet alles voor u doen; maar om dat gy u, mynent wegen, eens langs de ſtraat moet laaten draagen, wordt gy lam aan handen en voeten. Wat is dat voor eene liefde? Zie eens naar my; ziet gy niet dat ik tot bezwykens toe ziek ben.

ORGON.

Neen myn Hartje, ik zie niets. Gy komt my heel fris voor.

Juffr. ORGON.

Dat verwondert my niet. Gy zoudt uw gezigt mogelyk verzwakken, wanneer gy my naauwkeurig moest aanzien. Ik zeg het u eens voor al, dat ik het zeer kwaad heb, en dat ik wegens zwakheid de lippen naauwlyks meer beweegen kan. Hoe, gy wilt my niet gelooven? gy hebt geen medelyden met my!

OR-

ORGON.

Word niet kwaad, myn Lief. Ik hoor het nu al, dat gy niet wel zyt. Wat ſchort 'er aan?

Juffr. ORGON.

Wat my ſchort? dat weet ik niet; maar dit weet ik wel, dat ik eene arme ongelukkige vrouw ben; welke niets in de waereld naar wensch gaat. Ik ſtaa myn naasten ten dienst; ik bemin u als myn Man, en doe alles wat eene eerlyke vrouw betaamt. Maar, wanneer ik my by myne Zuster, die ingebeelde Zottin, die noch kuisch noch huishoudend is, bezie, dan ben ik eene ongelukkige vrouw, en haar in tegendeel loopt het geluk agter na. In de voorgaande week heeft zy een paar oorknoppen met brillanten verëerd gekreegen. De Hemel weet van wien! Zy zegt wel van een juwelier. Maar, zoo dit al waar was, dan is de vraag, welk eene liefde-daad zy 'er hem voor heeft beweezen? Zulk een geſchenk geeft men geenzins voor niet. Indien zy zig door de knoppen niet heeft laaten beweegen, dan zal zekerlyk de hair-naald, met diamanten bezet, de gedagten van de echte trouw wel verduisterd hebben. Die ydele, trotſche, en verleidelyke, vrouw! Waarom geeft men my dan zulke preſenten niet, zoo men ze aan onſchuldige vrouwen geeven kan? Gy moest de hair-naald maar eens zien, gy zoudt over de kostelykheid verſteld ſtaan. Ik geloof, dat zy meer dan honderd daalders waardig is.

ORGON.

Waar hebt gy ze dan gezien?

Juffr.

Juffr. ORGON.

Wat is dat nu weêr voor eene gekke vraag? Raakt dat de zaak? Ik mag ze gezien hebben, waar ik wil; en in 't kort, ik heb ze niet gezien; maar 't is zo goed, als of ik ze honderd maal gezien had. Ik zeg niets, wat ik niet gisſen kan; en wat ik gisſe, dat is zeekerer, dan 't geen andere menſchen zien. Genoeg, ik ben de ongelukkigſte vrouw van de waereld. Geen mansperzoon maakt 't minſte werk van my; en daarvan is uw log, ſtuursch, en zot, voorkomen de oorzaak. De mannen beſluiten van u tot my, en houden my, voor 't geen gy zyt, om dat ik goed genoeg geweest ben u tot myn Man te neemen. Kunt gy 't ontkennen?

ORGON.

Wat tog? Ik heb 'er niet regt naar geluisterd. Ik dagt nog aan die lompe rosbaar-draagers. Zy wilden boven den ſchelling nog een dubbeltje voor een kan bier hebben, om dat ik zwaar te draagen ben, en om dat de weg zo ver was. Nu had ik niet meer dan dien ſchelling, welken gy my gegeeven hebt. Daarom zeide ik, myn Vrouw zou hen wel, by gelegenheid, het dubbeltje geeven: dat ik thans niet meer by my had. Daar begonnen my die zotten uit te lagchen, dat onverſtandig volk! By geluk heb ik my nietmetal kwaad gemaakt; maar dat verdroot my, dat ze my zo hard neêrzetteden; 't was niet anders, als of alle myne leden op eenmaal verlamd wierden.

Juffr.

Juffr. ORGON.

Met uw drommelsche rosbaar! gy houdt u zeker, als of uw lighaam een spinneweb was, en vreest, geloof ik, dat het breeken zal als men 't aanraakt. De rosbaar-draagers zyn oude wyze lieden, die u geen kwaad zullen doen. Zeg my maar, waarom gy my niet vraagt, hoe ik my bevinde? Ziet gy niet, dat ik geduurig erger worde? Die haatelyke oorknoppen! Ach die verwenschte hair-naald! zy priemde my in 't hart.

ORGON.

Zo gy 't noodig oordeelt, zend dan naar den Doctor. Misschien is uwe onpasselykheid een gevolg van onze huwelyks-min.

Juffr. ORGON.

Staak tog die malle praatjes. Tien jaaren heb ik den Hemel om een zoon gebeden. Myn Moeder heeft dertien kinderen gehad; 't kan my niet geweeten worden, dat wy zonder erfgenaamen sterven. Eeten, drinken, en slaapen, dat kunt gy zeer goed. Zo mag dan ons Goed aan lagchende erfgenaamen komen. Zo men de reden van alle dingen kon weeten, mogelyk zou men in de buitenspoorigheden der jeugd — laat ik zwygen!

ORGON.

Ach myn lieve Vrouw! Kinderen zyn een zegen des Hemels, dog zonder kinderen heeft men het veel gemaklyker. Hebt gy my evenwel niet lief? Dat de koffy maar haast kwame! Ik word heel slaaperig. Ik weet niet wat het zeggen wil, ik heb in de rosbaar naar huis toe tweemaal, toen ik het

speel-

ſpeel-geld uit de doos nam, weer tweemaal, en onderweg hier naar toe drie of viermaal, gegeeuwd. De kerels liepen zo ſterk met de rosbaar; als ze my maar geen ongemak hebben toegebragt.

Juffr. ORGON.

Houdt tog op van de rosbaar. Myne ziekte neemt toe, als ik u zo onnozel hoor praaten. Wat raakt my de rosbaar? Ik ſpreek immers van myne ziekte; van de oorknoppen, en van de hairnaald.

ORGON.

Myne Engelin, koop tog ook een paar oorknoppen. De boer heeft vyf guldens huur gebragt, terwyl ik t'huis was. Hy hadt, geloof ik, dit geld van zyn haver of hooi gemaakt. Neem het, en koop —

Juffr. ORGON.

Vyf guldens! gy zyt de onnozelſte man van de waereld. Vyftig reiken in verre na niet toe, zo myne oorknoppen zyn zouden gelyk die van onze zotte Zuster; en daar ben ik niet mêe gediend; de myne moeten nog beter zyn als de haare, om dat ik verſtandiger en van meer fatzoen ben als zy.

AGTSTE TOONEEL.

De Vorigen. Juffr. DAMON.

Juffr. DAMON.

Gy ziet 'er heel lusteloos uit. Wat ſchort u?

Juffr. ORGON.

Ach myn lieve Zuster! maak tog, dat ik aanſtonds

ſtonds in de verſche lugt kome. Ik ben gansch niet wel. Ik heb my zeer kwaad gemaakt; myn Man heeft eenige moeielykheid met de rosbaardraagers gehad. Dat lompe domme volk! Zy hebben hem zo hard nêer gezet, en op de vuilſte wyze bejegend, en hy wil ze niet aanklaagen. — Hebt gy de hair-naald niet by u?

Juffr. DAMON.

Zo dra wy koffy hebben gedronken, zal ik de eer hebben u dezelve te laaten zien. Kom tog Broeder Orgon, wy willen uwe Beminde tusſchen ons beide neemen, opdat het gaan haar minder lastig valle.

ORGON.

Is het ver in den tuin? Ik ben al zeer vermoeid; dog hy is agter 't huis.

Einde van het eerſte Bedryf.

TWEEDE BEDRYF.

EERSTE TOONEEL.

ORGON. DAMON.

DAMON.

Wel nu, hoe ſtaat u myn tuintje aan? Verwondert gy u niet, dat ik 'er zo veel geld aan beſteede? Myne Vrouw heeft 'er haar vermaak in. Ik denk wel menigmaal aan de onkosten; maar, wanneer zy my een bloem brengt, of een lekkere

tuin-

tuinvrugt voorzet, en my daar by met haar vriendlyk wezen aanziet; dan vergeete ik, hoe veel de tuin my kost.

ORGON.

Op den tuin heb ik niets te zeggen. De koffy ſmaakt 'er heel goed in; maar ik wenschte wel, dat ik 'er niet in gegaan was. Ik ben gansch van myn ſtel: daar heeft my een mug op den voet geſtoken; nu jeukt my de ſcheen geweldig, en terwyl ik wryf, valt my het bukken en wryven zuur, en ten laatſten zal ik deezen nagt niet kunnen ſlaapen.

DAMON.

Gy zyt ook zeer teêr van complexie, Broeder! Heb maar geduld; aan die wond zult gy niet ſterven. Maar opdat gy my, wegens myn tuin, niet voor een doorbrenger zoudt houden, zo moet ik u zeggen, hoe ik het daar omtrent maak: gy weet dat ik groote kapitaalen van den Heer Simon, waar over ik Voogd ben, in handen heb. Deze zette ik uit, tegen agt en tien pro cento, en verreken ze, naar 's lands wetten, ſlegts tegen vyf. Dit profyt legge ik aan myn tuin te kost. Ik kan het met een goed gewisſe doen; maar ik mag 'er myn Vrouw niets van te kennen geeven, die zou aanſtonds denken, dat ik my om een paar guldens buiten den Hemel ſloot. Had ik zulk een hart als myn Vrouw dan zouden wy, om de deugd te betragten, menigmaal niets in de keuken hebben. Ik houde 't met den middelweg, en maak van kleinigheden geen conſcientie-werk. Wat is

verſtandiger, deugdzaam en ryk, of deugdzaam en arm, te wezen?

ORGON.

Gy moet my niet vraagen, Broeder, ik laat my in geen geſchillen in, en daar wil ik tot myn dood toe by blyven. Omtrent de deugd ben ik onverſchillig; even als ik den rykdom nog hoog-acht, nog ver-acht. Wanneer ik, geduurende myn leven, een goede tafel, over dag myn gemak, en 's nagts myne rust, behoude, dan mag 'er voor myn part geld in de waereld zyn of niet; en de deugd zal ik nooit met voordagt overtreeden.

DAMON.

Ja, ja, ik hoor het al Broeder; gy waart goed geweest, in eene waereld daar de inwooners elken dag vyftien uuren ſlaapen, en negen uuren eeten en drinken.

ORGON.

In zulk eene waereld zie ik juist niets misſtaltigs. Schat gy het werken hooger dan 't genoegen? Waarom werken wy? Om vergenoegd en ſtil te leeven. Wanneer ik nu 't genoegen zonder werken en moeite hebben kan; dan is 'er niets redelyker.

DAMON.

Maar, zo men in de waereld niets gedaan heeft, hoe zal het 'er na onzen dood met den goeden naam dan uitzien?

ORGON.

Spreek my tog van deze zaak niet. Ik kan de belachgelykſte dingen een heel uur zonder lachgen aanhooren; maar, wanneer men by my met den goe-

goeden naam voor den dag komt, dan moet ik noodzaaklyk lagchen, dat zig de menfchen bekommeren over iets dat niet beftaat.

DAMON.

Broeder, gy ftoot alle philofophie omver. Is dat niets dat de menfchen na onzen dood zeggen: die braave man! hy liet geen tyd verlooren gaan, hy wist hoe veel het in hadt geld te winnen; hy bouwde dat groote huis, dien fraaien tuin heeft hy aangelegd; hy heeft tien ryke voogdyfchappen met veele zorgvuldigheid waargenomen; hy heeft den Land-heer jaarlyks zo en zo veel aan lasten en fchattingen opgebragt; hy dronk in een rond jaar geen glas wyn, uitgenomen als hy jaarig was, of als zyn Vrouw in de kraam kwam! Houdt gy dezen goeden naam voor niets wezenlyks; dan moet gy, hoe weinig ik ook van de philofophie verftaa, daar zeeker niets van weeten.

ORGON.

Ik ben eenige jaaren mede op de hooge fchoolen geweest, en heb het geleerd gefnap aangehoord; maar de Drommel mag weeten, wat die menfchen willen zeggen. Ik heb my nooit in hunne gevoelens ingelaaten. De philofophie van anderen mag zyn zo als zy wil, ik bekreune 'er my niet over. Myne philofophie beftaat in rust en gemak; en wien dat niet aanftaat, die werke zig dood; aan die ziekte zal ik niet fterven. Ik weet niet, — ik begin honger te krygen; ik wenschte wel op de koffy wat te eeten. Ik heb heden te veel beweeging gehad, en al te veel gepraat. Vertel my wat

Broeder: ik zal my een ſtoel laaten brengen, en zien of ik wat ſlaapen kan, ten einde de ſcherpte van de muggebeet vermindere; daar mogt anders eene ontſteeking by komen, als ik zo lang ſtond.

TWEEDE TOONEEL.

De Vorigen. Juffr. ORGON.

Juffr. ORGON.

Ik weet niet, de verſche lugt zal my ook niet wel bekomen. 't Is een groot ongeluk wanneer my eens iets ſchort, dan zyn de gezondſte dingen voor my naderhand nadeelig. Ik wil eenige oogenblikken in de kamer gaan. Ik mag immers wel Broeder?

DAMON.

Ja tog Zuster. Zo ik iets tot uwe gezondheid kon toebrengen, dan wilde ik zelf naar den apotheek loopen.

Juffr. ORGON.

Hoort gy wel myn Engel, hoe meêlydend en galant onze Broeder is? al was ik in baarens-nood, geloof ik niet, dat gy my zulk een liefderyk compliment zoudt maaken.

ORGON.

Ja, complimenten zyn myn werk niet. Ik meen het wel; maar veel praaten, loopen, en rennen, dat laat myn lighaam en myne gemoedsrust niet toe. Word tog gaauw weêr gezond; anders word ik uit liefde jegens u ook ziek.

Juffr.

Juffr. ORGON.

Ja ik geloof, dat gy mede ziek zoudt worden, opdat gy my geen handreiking zoudt behoeven te doen.

DAMON.

Ik hoor het al, gy fchertst gaarne met uw' Man; hy heeft een goed hart.

Juffr. ORGON.

Ja, zyn hart is heel goed; maar, waren 'er veel zulke goede harten onder de menfchen, dan zou de waereld wel haast, door die groote goedheid, te gronde gaan. Met voordagt beledigt hy niemand, maar met voordagt heeft hy ook nog geen mensch dienst gedaan. Zeg my, kon ik wel zieker zyn dan ik ben, en kon hy, by myne ziekte, wel minder doen dan hy doet?

ORGON.

Ik zeg altyd, geene ontfchuldiging is de beste. Ik weet toch, dat myn Vrouw my lief heeft: en ik heb haar ook lief. Neem wat in, myn liefje; misfchien heeft onze Broeder wel Neurenburger balfem in huis.

DAMON.

Dien hebbe ik niet; en, om de waarheid te zeggen, ik hang niet gaarne veel geld aan artfeny. De natuur is de beste Doctor. In myn huis cureer ik alle patienten met één middel, en dat is een goed diëet. Wanneer my iets fchort, dan vaste ik; en zo dra iemand in myn huis klaagt, dan verbiede ik hem het eeten, tot dat hy my verzekert, dat hy volkomen gezond is.

Juffr. ORGON.

Evenwel wil ik niet hoopen, dat gy uwe honger-cuur ook aan my wilt probeeren.

DAMON.

Daar bewaar my de Hemel voor! ik wil aanſtonds een lepel vol kreefts-oogen laaten haalen, zo ik 'er u meê dienen kan.

Juffr. ORGON.

Dan gelooft gy, dat ik door een halven ſtuiver kreefts-oogen kan geneezen worden? Zeeker Broeder! gy moet geene zeer hooge gedagten van my hebben.

DAMON.

Dat niet myn lieve Zuster! Ik heb geraspte harsthoorn, die willen wy 'er onder doen; dat adſtringeert.

ORGON.

Myn hartje, gy neemt anders altyd bevergeil in; laat 'er wat van haalen. Gy hebt dezen middag windverwekkende kost gegeeten.

Juffr. ORGON.

Zyt gy evenwel niet een onverſtandig en onbeſchaamd man? Zo ik nog niet ziek was, dan zoude ik het door uwe laffe reden worden. Kunt gy my geen ziekte opdringen, welke my tot mindere eere ſtrekt? Wilt gy my een dienst doen, verlaat my dan; anders ſterve ik van hartſeer. Hoor eens, gaa voor een half uur wat in den tuin; ik wilde met myn Broeder eens gaarne alleen ſpreeken.

ORGON.

Maar waarom zou ik gaan? laat my maar hier blyven, ik zal niet luisteren; en, al was het nog

zo een geheim, ik zal 'er, hoop ik, by in ſlaap vallen.

Juffr. ORGON.

Neen, om dat gy in goedheid niet wilt, zo beveele ik u in den tuin te gaan, en wel uit zorg voor uwe gezondheid. Hoe, durft gy my nog tegenſpreeken?

ORGON.

Och neen! een goed woord vindt een goede plaats. Al valt het my nog zo lastig, ik kan het u egter niet weigeren. Ach hoe ſpant het my op de ſcheen! Die drommelſe muggen! zo 't maar geen open wond word.

DERDE TOONEEL.

Juffr. ORGON. DAMON.

Juffr. ORGON.

Zoo gy bedaard wilt blyven, dan wil ik u iets verhaalen, waar toe my myne opregtheid verpligt, zoo my anders myne Ziekte toelaat te ſpreeken. Zult gy dan niet kwaad worden, en wilt gy myn verzoek inwilligen?

DAMON.

Verzoek alles in de waereld, behalven dat ik een goed vriend eenig geld zal leenen. 't Zyn thans al te ſlegte tyden. De Pruiſiſche contributie kome ik, geduurende myn leven, niet te boven. Ach! de Hemel bewaare ons tog voor oorlog en duuren tyd! Neen, ik moet het u zeggen; 't is my onmogelyk, zelfs maar een dukaat, aan iemand

te leenen. De naare oorlogstyden maaken iemand wel omzigtig. Ja lieve Zuster, men ſpreekt ſterk van een hoofd-geld.

Juffr. ORGON.

Zeg my tog, waarom gy my zo veel van de booze tyden voorpreekt? Deeze klaagliederen zyn niet noodig. Ik heb, den Hemel zy dank! zo veel, dat ik niemand een goed woord behoef te geeven. Maar hoor eens: de zaak met de lotery, waar van ik voorheen met u geſproken heb, is meer dan te waar.

DAMON.

Ach! ik ben een man des doods!

Juffr. ORGON.

Ik meen het wel. Beloon myne opregtheid met geen toorn. Uwe Beminde heeft vier guldens in de Berlynſche lotery gelegd.

DAMON.

Wat! vier guldens weggeſmeeten? een vrouw, die in een gansch jaar geen ſtuiver verdient, die niet eens een tafel-laken meê ten huwelyk gebragt heeft! Ik ongelukkige man! Hoe kan de Hemel een huis zegenen, als men zyne gaaven veracht, en in de lotery legt? Haaren openlyk getrouwden man het geld heimelyk te ontdraaien?

Juffr. ORGON.

Doe het ter liefde van my, en word niet boos. Weet gy wat te doen? 't geld is nog niet geheel weg. Zoek maar de kasten en kisten van uwe Vrouw door. Zoo gy 't lot heimelyk kunt weg neemen, dan is 'er nog wel iemand te vinden, die

't u

't u afkoopt, omdat de lotery nog niet getrokken is. Gy behoeft 'er uwe Vrouw niets van te zeggen, en dus komt gy alle moeielykheid voor; zy zal ten laatften wel raaden, dat gy agter de zaak gekomen zyt, en zig daar over fchaamen, en zo ligtvaardig niet meer met het geld leeven. Ja, zoo ik wist, dat zy iets trok, dan wilde ik haar 't vermaak wel gunnen, al befteedde zy de winst nergens anders toe, dan tot nieuwe modens, om my en andere zedige vrouwen door haaren ftaat te befchaamen.

DAMON.

Gy hebt my weêr opgebeurd. Ja lieve Zuster, ik zal zo doen als gy gezegd hebt. Ik zal de kapdoos en de kist met vuil linnen doorfnuffelen, ik zal het briefje weg neemen, en 't aan den eerften den besten ftilletjes verkoopen, al moest ik 'er ook een paar dubbeltjes op verliezen. Met één woord, ik wil my overwinnen, en 'er tegen myn Vrouw, heden en in langen tyd, geen woord van fpreeken. Ik wil myn geboorte-dag met geen twisten en kyven doorbrengen. Wie weet, of ik hem weêr beleef; en zoo dat al gebeurt, of my aanftaande jaar de armoede niet zal beletten dien dag te vieren; althans zo myne godlooze Vrouw op die wyze voortvaart.

Juffr. ORGON.

Maar Broeder, gefteld dat gy over lang of kort, gelegenheid mogt hebben, uwe Vrouw deze zaak voor te houden; wilt gy my dan wel plegtig belooven, dat gy my niet zult verraaden?

DAMON.

Ja, zo waar als ik een eerlyk man ben, ik zal uw' naam niet noemen; heb daar geen zorg voor. Maar ſtaa my thans toe, dat ik u voor eenigen tyd verlaaten, en het lotery-briefje zoeken, mag. Zo dra ik het vinde, ben ik weêr by u, en zal uwe hand duizendmaal voor uwe goedheid kusſen.

Juffr. ORGON.

Maar, moet ik dan geheel alleen blyven? Zoo 'er eens by myne ziekte een flaauwte kwam; dan was ik zonder hulp.

DAMON.

Ik zal myn Vrouw by u zenden.

Juffr. ORGON.

Zal dan de flaauwte wagten, tot dat uwe Beminde komt? Wagt tog nog wat, de pols begint zeer ſterk te ſlaan.

DAMON.

Bid intusſchen maar. Ik kan onmogelyk langer wagten. Ach! had ik maar het lotery-briefje! die ligtvaardige vrouw! vier guldens!

Juffr. ORGON.

Gaa maar; ik hoor uwe Vrouw op de voorzaal ſpreeken. Zy zal willen zien, hoe ik vaar. Daar komt zy, die lieve medelydende vriendin!

VIERDE TOONEEL.

Juffr. ORGON. Juffr. DAMON. CAROLINA.

Juffr. DAMON.

Wy hebben u al lang gezogt, Zuster. Hebt gy wat

wat gerust? Hoe vaart gy, is de bedwelmdheid nog niet over?

Juffr. ORGON.

Ik kan zelve niet zeggen hoe 't met my is. Zomtyds ben ik voor een oogenblik beter, maar ſtraks daarna verheft de pyn zig weder des te ſterker: de minſte kwelling kan my zo treffen als anderen een heete koorts. Gaa maar eens die lompe woorden na, die de godlooze rosbaar-draagers tegens myn' Man gezegd hebben, en die ik u in den tuin verhaald heb. Alles kan ik verdraagen, al bejegende men my nog zo kwalyk; maar, wanneer men mynen lieven deugdzaamen Man te na komt, dan verlieze ik myn geduld zodanig, als of ik 't nooit gehad had. Heden vóór den middag heb ik my ook zo moeijelyk gemaakt; om dat de meid myn Man op eene ſchaamtelooze wyze tegenſprak. Ik zeide hem, dat hy haar de brandende turf naar den kop zou ſmyten, want hy hadt 'er juist eene in de hand, en ſtak een pyp tabak aan. Maar meent gy, dat hy 't deedt? Dat is hem te veel moeite, dat hy naar een meid ſmyten zou. Aan deze godlooze meid ſchryve ik 't juist toe, dat ik zo van myn ſtel ben.

CAROLINA.

Ach Mevrouw! vergeet die verveelende zaaken, gy mogt u anders nog meer nadeel doen.

Juffr. ORGON.

Ja, dat geloof ik wel, myn lieve Juffer. Gy kunt iemand wel goeden raad geeven; maar gy weet niet, wat de mannen en vrouwen met de

dienst-

dienstboden moeten uitſtaan. Zodra gy eens uwe eigene huishouding hebt, dan ſpreeken wy 'er eens nader over; ik heb dat heilloos mensch, myn meid, belast, dat zy na het koffydrinken hier komen, en myn Negligé brengen zou, om my uit te kleeden; ziet gy wel, dat zy 'er nog niet is?

Juffr. DAMON.

Myn lieve Zuster, maak u niet verder moeijelyk; ik zal aanſtonds naar uwe meid zenden.

Juffr. ORGON.

Neen! doe dat tog niet. 't Zal my benieuwen, hoe lang zy weg blyft. Zy heeft, ſtel ik vast, een vryer op zyde. Dat zy eens beſtruifd wierdt, hoe wilde ik haar dit gunnen. Dat ongeluk heeft zy wel duizendmaal aan my verdiend.

CAROLINA.

Maar Mevrouw, waarom laat gy die meid niet aanſtonds verhuizen, dewyl zy u zo veel hartſeer aandoet?

Juffr. ORGON.

Neem het my niet kwalyk Juffer, dat ik u daar niet op kan antwoorden. Dat verſtaat gy niet. Wanneer ik haar, eer het jaar om is, weg jaag, dan moet ik haar het ganſche loon betaalen. Zy is eerst zes weeken in myn dienst geweest, en in dien tyd, heeft zy al zo veel potten en pannen, glazen en kannen, met één woord, zo veel van myn huisraad, gebroken, dat zy drie vierendeel jaars moet dienen, voor dat 'er zo veel aan loon uitkomt, als ik haar volgens myne uitrekening zal af-

afkorten. Ach hoe benaauwd word ik! zo ik maar geen bloedſpuuwing kryg! Myn lieve Zuster, myne ziekte drukt my te meer door de vrees van u te verveelen, op een dag, waarop alles vrolyk zyn moest. Neem het tog niet kwalyk. Wist gy maar eens, hoe lief ik u had! Ik wilde 't leven met u deelen, zo ik 'er u dienst meê kon doen. De oorknoppen ſtaan u ongemeen wel. Maar waarom toont gy my de hair-naald niet?

Juffr. DAMON.

Daar is zy. Ik heb in bedenking geſtaan van ze u te toonen, om dat ik vreesde, dat gy 'er in uwe onpaslykheid niet meê gediend zoudt zyn.

Juffr. ORGON. (*Beziet de hair-naald.*)

Ach dat is zeeker iets kostelyks! zulk een ſieraad behoeft zig een Graavin niet te ſchaamen. Die braave Heer moet zeer grootmoedig geweest zyn; en al hadt hy 'er myzelve meê beſchonken, zoude het my zo aangenaam niet zyn, als dat hy ze u gegeeven heeft. Mogt ik tog alle vrienden gelukkig zien! Dit is myn dagelykſche wensch. Maar zo de ſteenen maar egt zyn. Zouden 't ook Boheemſche — neen, dat wil ik niet hoopen.

Juffr. DAMON.

't Zyn goede brillanten; gy kunt 'er u op verlaaten. Ik ben 'er beſchaamd over, dat gy my uwe liefde op zulk eene tedere wyze laat blyken.

Juffr. ORGON.

Hadt gy veel moeite met dien braaven man? Lag hy lang ziek?

Juffr. DAMON.

Drie dagen. Ik had weinig moeite met hem. Ik bezorgde zyn voedzel en drank, en in dien nagt, toen hy op het ergst ziek was, verzogt hy my dat ik hem wat uit een geestelyk boek wilde voorleezen; ik nam *Saurins Leerredenen*, en las 'er hem een uit voor. Voor dezen dienst, zeide hy den volgenden dag, ben ik u veel meer verpligt, dan voor alle oppasfing. Ik heb niet geweeten, dat 'er zo een fraai boek in de waereld was. Toen hy my, by zyn vertrek, dit prefent gaf, zeide hy, dit is voor *Saurins Leerreden.*

Juffr. ORGON.

Ik moet bekennen 't is een braaf man.

Juffr. DAMON.

Ik vereerde hem dat boek, toen hy in den wagen wilde klimmen. Ik neem het aan, zeide hy, wanneer ik fterf, dan zal ik 't u, of Mejuffrouw uwe Nigt, (want Carolina ftond juist by my), by testament wederom maaken, en nog iets meer tot andere boeken.

Juffr. ORGON.

Is 't mogelyk? Ach hoe wordt myn hart toegeneepen! Dan zal hy u nog in zyn testament bedenken? Zo hy maar niet op de reis fterft! Ik zoude een dodelyk hartfeer over dit toeval hebben. (*tot Carolina*). Maar juffer, hoe hebt gy zyne genegenheid zo kunnen winnen?

CAROLINA.

Ik, Mevrouw? Ik bezogt myne Moei eenige reizen, terwyl hy hier was. Naast de kamer, daar

daar hy lag, ſtondt een clavecimbaal, daar heb ik eenige muziek-ſtukjes en choor-liederen op geſpeeld, om dat hy het verzogt. Geen anderen dienst heb ik hem ooit beweezen; en evenwel heeft die goede man my verpligt dezen ring aan te neemen.

Juffr. ORGON.

Hoe, heeft hy u ook een preſent gegeven. Gy moet onder eene gelukkige planeet gebooren zyn. Dat is een kostelyke ring! Ik gun u uw geluk van harte, myn waarde; maar ik heb te gelyk medelyden met u. By zulk een kostelyken ring pasſen ook kostelyke klederen. Nu moest ook nog een grootmoedig Heer by geval ziek worden, en u eenige ſtukken goede ſtof tot ſakken ſchenken. Maar mogelyk komt deze opſchik na den dood van gemelden Heer. Zie eens, hoe die groote diamant ſpeelt! hy maakt my heel blind, en doet my de oogen overloopen.

VYFDE TOONEEL.

De Vorigen. DAMON.

DAMON.

Myn lieve Zuster, ik wenschte u in myn tuin gaarne iets te wyzen, wilt gy niet eens buiten komen? Myn Vrouw en juffer Carolina zullen u hier opwagten.

Juffr. ORGON.

Gy hebt ſlegts te beveelen. Maar laat ik my niet te lang in de lugt ophouden.

ZES-

ZESDE TOONEEL.

Juffr. DAMON. CAROLINA.

CAROLINA.

Nu verwondere ik my niet, dat *Socrates*, gelyk ik in den *Spectator* heb geleezen, door zyne Vrouw een philosooph heeft kunnen worden. Zulk eene *Xantippe*, als de Vrouw van Orgon, moet een Man meer geduld leeren dan de heele zedekunde; zo heb ik haar voor een vierendeel jaars, toen ik haar de eerste maal zag, niet gevonden. Zy schikt zig waarlyk op als een jong meisje. Zy heeft, in den tuin, tegen den Heer Simon heel onverdraagelyke, en tegen haaren Man heel ongeoorloofde, dingen uitgeslagen.

Juffr. DAMON.

ô Myn lieve Caroline! gy kent de Vrouw van Orgon nog niet. Als men voor de eerstemaal by haar is, dan zou men zweeren, dat 'er geen beter en aartiger Vrouw op den aardbodem was; want dan doet zy alles wat zy kan om verwondering over haare goede hoedanigheden in de bywezenden te verwekken; en deze begeerte overwint, voor een poos, haare gierigheid, haaren nyd, haaren hoogmoed, haare ruwheid tegen haaren Man, en haare zugt tot agterklap. Maar deze vreugd duurt niet lang: de natuur komt haars ondanks boven, en verraadt haar; met één woord, als men haar voor de tweede maal bezoekt, ziet men

men reeds haare kwaade zyde ten halve; want 't valt haar te lastig voor een poos zig schuil te houden. Komt men voor de derde en vierde maal, dan ziet men, in plaats van die beminnelyke Vrouw, waar over men zig verwonderde, en voor welke men achting hadt opgevat, niets dan het tegendeel.

CAROLINA.

Dat is een weergaloos karacter! Bezit zy ook de deugd niet van haaren man ontrouw te zyn?

Juffr. DAMON.

Neen, dat geloove ik niet. Zy is ydel genoeg, en tragt wel by alle gelegenheid de mansperzoonen over zig te doen verwonderen; dog hoe bespottelyk zy zig ook door dit gedrag maakt, zy spat egter nooit tot eene strafbaare handelwyze uit.

CAROLINA.

Maar zyt gy dan van gedagten, dat zy wezenlyk ziek is?

Juffr. DAMON.

Niets minder dan dat! Ik zou durven wedden, dat haar geen vinger zeer doet; maar zy houdt zig ziek, om zig over het verdriet te wreeken, dat myn present haar heeft veroorzaakt. Op deze wyze kon zy my den last opleggen, dat ik om haar allerlei omslag maaken, en my, wegens haare ziekte, verlegen houden moest.

CAROLINA.

Maar Moei, hoe hebt gy het geduld om met zulk een Vrouw te verkeeren? Ik zou haar niet met duidelyke woorden zeggen, dat zy een zottin was, by aldien ik veel met haar moest omgaan;

maar ik zou haar met zo veel onverſchilligheid pynigen, en met zo veele ſchimpſchooten beſtraffen, dat zy myn gezelſchap nooit zoeken zoude.

Juffr. DAMON.

Dat voorſtel komt regt uit het binnenſte van uw hart; en, zo men niet genoodzaakt was, met allerlei menſchen om te gaan, en vooral met familie, ik zou misſchien uwen raad volgen. Maar weet gy niet, dat het een grooter kunst is een zottin met geduld te verdraagen, dan zig van haar te ontſlaan, en openbaare ſcheuringen in de vriendſchap te veroorzaaken? Let ſlegts, hoe bedaard ik my heden, by alle die zwakheden myner Zuster, zal zoeken te gedraagen. Dit eischt de menschlievenheid.

CAROLINA.

Ik ſta over u verwonderd, myn lieve Moei. Ach dat ik, daar ik zo veel van u geleerd heb, ook uw geduld kon leeren! Maar, daar de Vrouw van Orgon op die wyze met haare vrienden leeft, hoe moet zy dan haare huisgenooten wel behandelen?

Juffr. DAMON.

By myn Zuster Orgon is een dienstbode niet alleen een machine, die zig, van 's morgens vroeg tot in den nagt, zonder te rusten, moet beweegen; maar zy moet nog meer verdraagen. Zy is het werktuig, waar tegen zy al haar gal uitbraakt, welke haare hoogmoed, haare gierigheid, haare nydigheid, en haare overige vrugtbaare neigingen, opleveren; en indien haar hart van deeze

of

of geene zyde, door andere menſchen of door haar zelve, gaande gemaakt wordt, moet het haare meid misgelden. Wanneer gy maar eens zulk eene deftige taal aanhoorde, als zy dagelyks tegen haare meid uitſlaat, zoudt gy verſchrikken over de woedende, en nieuw uitgevondene, ſchimp- en ſmaadwoorden, die haare welſprekenheid oplevert.

CAROLINA.

Dan moet een meid wel veel kwaad hebben uitgevoerd, die veroordeeld is in haaren dienst te leeven. Daar en tegen moet een plaats in 't tugthuis een wezenlyk geluk voor zulk eene zyn.

Juffr. DAMON.

Hoe wreed zy egter met de meiden omgaan moge, zy zyn op zekere uuren haare boezemvriendinnen, aan welke zy haar geheele hart openbaart, en het ergſte van haaren Man en haare vrienden uitſtoot.

CAROLINA.

Haare meid te worden is de grootſte ſtraf; maar haar Man te zyn, dat moet een ongeluk zyn, waarby iemand tot de gedagten van zelfsmoord kan vervallen.

Juffr. DAMON.

De Hemel weet alles te ſchikken. Haar Man is de onaandoenlykſte en onverſchilligſte Man van de wereld, die zyn ongeluk om met zulk eene Vrouw te moeten leeven, even weinig voelt, als hy het vermaak van een gelukkig Huwelyk zou ſmaaken, zo hem eene verſtandige en tederhartige Vrouw te beurt gevallen ware.

ZEVENDE TOONEEL.

De Vorigen. DAMON.

DAMON.

Myn hartje lief, ik heb onze Zuster weêr in den tuin geleid. Gaa tog by haar, en praat wat met haar. Zy zeide dat zy niet wel konde worden ten zy gy by haar waart.

Juffr. DAMON.

Dat vermaak wil ik haar aanſtonds geeven. Kom Carolina.

DAMON.

Ga maar vooruit, liefje. Ik zal met onze Nigt wel volgen.

AGTSTE TOONEEL.

DAMON. CAROLINA.

DAMON.

Ik zal u een voorſlag doen Nigt, die u, om meer dan ééne reden, aangenaam zyn moet. Ik ben u, wegens myne Vrouw, ſteeds genegen geweest, en daarom —

CAROLINA.

Op deze verzeekering kan ik in der daad niet grootsch worden. Zo gy my, wegens myne Moei alleen, genegen zyt moet ik 'er uit beſluiten, dat ik voor my zelve niet veel verdienſten in uwe oogen moet bezitten.

DAMON.

Wie legt al zyn woorden in een goudſchaal? Wat

Wat kan het u tog ſcheelen, of ik u om deze of om eene andere reden genegen ben, als ik 't maar ben, en alle moeite neem om voor u te zorgen?

CAROLINA.

Met de Eer van uwe genegenheid zal ik te vreden zyn, Oom, geſteld zelfs, dat ik die alleen te danken had aan het geval, dat myne Moei uw Vrouw is. Welk een voorſlag hebt gy my dan te doen?

DAMON.

't Gaat uw geluk aan, en ik wil uw geluk bevorderen.

CAROLINA.

Dat is zeer grootmoedig, Oom! Maar met uw verlof, weet gy dan reeds, of ik myn geluk ſtelle, in het geen gy 'er voor houdt? Ik vrees, dat onze gedagten deswegen zullen verſchillen.

DAMON.

Men zou evenwel denken, dat ik, als een man van vyftig jaaren, wel zou weeten, wat een geluk ware. Als gy van een ander gevoelen zyt, moet gy overwegen dat gy jong zyt, en geene ondervinding hebt.

CAROLINA.

't Is waar, ik ben jong; maar mogelyk hebbe ik oude boeken geleezen. Hoe heet dan myn geluk, Oom?

DAMON.

Het heet Heer Simon.

CAROLINA.

Zo heeft het zelfs een mans-naam? ei verklaar u maar niet verder!

DAMON.

Ik dagt, dat een meisje, die zig beroemt oude

boeken geleezen te hebben, wel kon begrypen wat ik meen.

CAROLINA.

Ja, maar ik vreesde, dat gy het kwalyk mogt opvatten, wanneer ik, een jong meisje, zo verſtandig was, en aanſtonds raadde, wat een man, die zo veel hadt gedagt, met een eenig woord hadt willen zeggen.

DAMON.

Deze beſcheidenheid behaagt my. Voor menſchen van jaaren, kan men nooit te veel hoogachting hebben. Menigmaal zeggen zy met één woord, meer dan de jeugd in een jaar kan begrypen. Alle jonge menſchen ben ik gewoon een les van twee woorden te geeven: Bid en werk! Maar hoe kort die is, zy hebben 'er al hun leven lang genoeg aan te leeren. Wees maar niet eigenwys Nigt, wanneer gy met kundige en goede menſchen te doen hebt. Een Man zal heel wel met u kunnen leeven, zo gy u van dit gebrek weet te ontdoen, en niet verſtandiger zyn wilt dan uwe jaaren toelaaten.

CAROLINA.

Dan moet ik my houden, als of ik gansch niets wist, en als of myn verſtand niets ware dan een ledig vat, waar in gy en andere braave mannen hunne beproefde gedagten konden overgieten? Met één woord, ik moet zo leergierig zyn, als een kind.

DAMON.

Regt zo Nigt. De natuur heeft u weergalooze gaaven gegeeven, indien gy leergierig blyft; en

't geen

't geen u dan ontbreekt, dat zal een Man weeten te verbeteren. Door den Man wordt een Vrouw eerst ſchrander.

CAROLINA.

Ik ben u zeer verpligt voor deze vleiery.

DAMON.

Zo behaagt gy my. Dewyl ik uwe bereidwilligheid ken van my te volgen, zo kan ik u nu, zonder zwaarigheid, de ganſche zaak bekend maaken. De Heer Simon, over wien ik Voogd ben, welken gy wel kent, een jong, aartig, en geleerd mensch, die vyftig duizend guldens bezit, en onlangs eerst van 't reizen t'huis gekomen is, heeft een Vrouw noodig, en gy een Man. Ik zoude u raaden, dat gy met hem trouwde. Ik weet voor u geen betere gelegenheid in de ganſche waereld. Met één woord, zo gy wilt zult gy hem hebben.

CAROLINA.

Mag ik eenigen tyd van beraad verzoeken, of moet ik aanſtonds ja zeggen?

DAMON.

Waar zou tog die tyd van beraad toe dienen? Mag dan een meisje, dat geene Ouders, geen Goed, en niets dan een blank en fraai gezigt, als haar huwelyks-goed bezit, nog om tyd van beraad verzoeken, of het een jongen, ryken, Man neemen zal? Is dit de gehoorzaamheid, die gy aan myne jaaren, en myn goed oogmerk, verſchuldigd zyt?

CAROLINA.

Houdt gy dan het Huwelyk, dien naauwen band, die 't ganſche leeven door moet duuren, voor zulk

eene kleinigheid, dat men zig daarover geheel niet behoeft te bedenken?

DAMON.

Neen, ik houde het voor iets zeer gewigtigs, en daarom juist, moet gy aanstonds antwoorden.

CAROLINA.

Wil de Heer Simon my dan tot zyn Vrouw hebben?

DAMON.

Laat my daar voor zorgen. Hy heeft zin in u, en ten gevallen van my zal hy alles doen.

CAROLINA.

Zo de Heer Simon my dan neemt, zal hy my neemen, om u een dienst te doen, en my eene onverdiende weldaad te bewyzen! Ik heb u gevraagd, of de Heer Simon my trouwen wil; wees nu zo goed, en vraag my, of ik hem ook hebben wil.

DAMON.

Wilt gy hem dan hebben?

CAROLINA.

Neen. Zo lang ik myn verstand behoude, zweere ik u, dat ik niet in verzoeking gebragt zal worden hem te trouwen, al reisde hy nog zesmaal naar Parys.

DAMON.

Zyt gy uitzinnig? waarom behaagt hy u dan niet? Gy denkt mogelyk, dat een Marquis uit Vrankryk naar Duitschland zal komen om op u verliefd te worden! Waarom wilt gy hem toch niet hebben?

CAROLINA.

Om dezelfde reden, waarom gy gelooft, dat hy

hy weergaloos goed voor my is! om dezelfde reden, zegge ik, begeere ik hem niet. Voor eerst wil ik hem niet hebben, om dat hy zo ryk is.

DAMON.

Om 's Hemels wille, leg uw onverstand zo klaar niet aan den dag! Zoo hy niet ryk was, mogt hy heen gaan, waar hy wilde; maar, om dat hy ryk is, en gy arm zyt, zo is 't een Man voor u. Wat wilt gy dan met een arm Man doen? U uit liefde jegens hem dood hongeren? Is een Man met vyftig duizend guldens geen geluk?

CAROLINA.

't Geluk dat ik by uwen ryken Heer Simon hebben zou, bestaat omtrent hier in: hy zou my trouwen, en ik zou, in schyn van zyne Vrouw, niets anders dan zyne keukenmeid en huishoudster, met één woord, zyne slaavin, wezen, die haare vryheid, haare genegenheid, en alles aan de trotsheid en zwakheden van een ryk en onhebbelyk Man moet opofferen, en wel om die reden, om dat hy ryk en zy arm is.

DAMON.

Uwe trotsheid is onverdraaglyk. Zeg my maar, of de Heer Simon u niet goed genoeg is? Gy zyt immers geen Prinses. Ik weet wel, dat uw Grootvader een goede, eerlyke, hoevenaar was, en dat uw Vader de wysheid ook niet in erfpagt hadt; ten minsten hy heeft, by zyne groote geleerdheid, zo veel niet nagelaaten, dat hy met fatsoen onder de aarde gebragt kon worden. Ik kan 't u in myn boek toonen, hoe veel ik tot zyne begraafenis

verschooten heb. Ik zal u misschien mede op myne kosten moeten laaten begraaven als gy sterft?

CAROLINA.

Gy doet my zeer veele Eer aan, Oom, dat gy my myne Ouders, of liever hunne armoede, verwyt. Nergens ben ik zo hoogmoedig op, dan dat ik een braaven en geleerden Vader gehad heb, die my eene verstandige opvoeding gegeeven heeft, al heeft hy niets nagelaaten. Zyn goede naam, welken hy by menschen van verstand heeft, is, in myne oogen, een aanzien, dat ik voor geen Ridderlyke-Goederen wilde geeven; en zoo u de verschooten kosten voor de begraafenis te veel ontrusten; ik wil u den ring, dien ik laatst vereerd gekreegen heb, zo lang tot een pand geeven, tot dat ik 't geld betaalen kan.

DAMON.

Ik heb u niets verweeten, daar bewaare my de Hemel voor! Ik heb slegts gezegd, wat waar is. Gy moogt u zelve op zo groote waarde stellen als gy wilt, ik dagt egter, naar myn eenvoudig oordeel, dat de Heer Simon u wel waardig was, al hadt gy ook tien duizend guldens, daar gy nu zo veel stuivers niet hebt. Verstaat gy my?

CAROLINA.

Ik verstaa u heel wel. Gy spreekt met de treffende welspreekendheid van een ryk man tot zyne arme vriendin. Ik wil u myne meening met weinig woorden zeggen: indien het verstand van den Heer Simon zo goed was als zyn perzoon, en hy eene betere geaartheid hadt, dan zou hy een zeer be-

beminnenswaardig Man zyn. Maar, zyne kostelyke klederen bedwelmen myne oogen zo niet, dat ik zyn vermetele, of, zo als hy 't noemt, galante, levenswys niet zien zoude; en, al hadt hy zelfs een eisch op alle goud-mynen, ik zal hem niet beminnen. Het Huwelyk is het gewigtigst werk van de waereld, waar van te veel genoegen en ongenoegen afhangt, dan dat men het eerste aan de mode en den rykdom zoude opofferen, om 'er het andere heel plegtig door te koopen. Waarom ontrust gy my met een Huwelyk? Laat my myne vryheid, of laat my ten minsten tyd, tot dat zig een Man aanbiede, die verstandig en beminnelyk is, en by wien ik worden kan, 't geen hy is. Als dan zult gy zien, of ik u ongehoorzaam, en of ik te trotsch ben om myn hart en hand te geeven.

DAMON.

Zal ik u eens zeggen, Nigt, hoe 't, zonder veel omslag te maaken, by my ligt?

CAROLINA.

Waarom vraagt gy my dat? Niets voegt u beter dan deze vryheid, waartoe uwe jaaren, uwe middelen, en uw geheel karacter, u volmagt geeven.

DAMON.

Met één woord, uw menigvuldig leezen van boeken, uw weinigje fransch, uw speelen op de clavecimbaal, maakt u zot, uw spiegel en uwe armoede maaken u trotsch en zorgeloos. Daar hebt gy in weinig woorden uwe gansche afbeelding,

CA-

CAROLINA.

Dat is zeeker een ſchoon register van myne hoedanigheden en derzelver oorzaaken! Gy wordt waarlyk zeer zinryk, wanneer gy my wilt beſchimpen. Let tog wel op dit karacter. Gy kunt het verder uitbreiden, en by *Bruyere* laaten drukken, en 'er nog eenige ſtuivers meê verdienen. Om dat gy my, met alle geweld, zot wilt maaken, zo wil ik u zeggen, dat ik 't ben. Maar gy zult het myne dwaasheid wel ten beste houden, wanneer ik zeg, dat ik u ook niet voor den ſchranderſten man houde.

DAMON.

Gy moogt my houden waar voor gy wilt, 't is my heel onverſchillig. Een man, die byna twintig jaaren een openbaar ampt bekleed heeft, van dien kan men met regt denken, dat hy ſlaapende verſtandiger is dan een meisje van agttien of twintig jaaren, terwyl het waakt.

CAROLINA.

Dat ampt is wel ſmeerig, maar ik twyffel, of het de lieden, die 't bekleeden, wel verſtandig maakt. Maar Oom, gy hebt my uw hart ontdekt, ik u 't myne. Ik geloof daarom, dat gy my niets meer zult te zeggen hebben; want ik weet byna geene galanteryen, die gy zoudt vergeeten hebben aan my te verſpillen; ik zal in den tuin by 't ander gezelſchap gaan, zoo gy my dit wilt toeſtaan.

DAMON.

Ha, ha! die taal verſtaa ik. Hoe ſtuurſcher zig een meisje houdt, hoe verliefder zy is. 't Gezelſchap

ſchap zou u mogelyk zo niet trekken, indien 'er de Heer Simon niet by was. Ik heb lang aan uw gelaat gemerkt, wat 'er in uw hart omgaat. Veins maar niet, loos meisje! Ik zou u alles op 't papier vertoonen kunnen, wat gy gevoelt.

CAROLINA.

Gy zoudt een zeer beſpottelyk journaal van myn hart houden, zo gy 'er een moest opſtellen. De Heer Simon zou zeker in myn hart dat geen zyn, wat het geld by u is.

NEGENDE TOONEEL.

De Vorigen. Juffr. DAMON.

CAROLINA.

Moei uw Beminde plaagt my met een Huwelyk, en is zo overtuigd, dat de Heer Simon voor my geſchikt is, en dat ik hem genegen ben; zo overtuigd, zegge ik, als van de zeekerheid van zyn geboorte-dag.

Juffr. DAMON.

Ik kwam eens zien, waar gy zo lang bleeft. Kom myn lieve Man; 't gezelſchap mist u; en de ziekte van onze Zuster neemt, van uur tot uur, toe; en wel zo geregeld, dat men al kan uitrekenen, wanneer de flaauwte komen zal.

DAMON.

Meent gy niet myn Lief, dat onze Nigt Carolina en de Heer Simon voor elkander gebooren zyn?

Juffr.

Juffr. DAMON.

Kom tog, wy kunnen het gezelſchap zo lang niet alleen laaten.

DAMON.

't Is my waarlyk ernst; Carolina moet hem trouwen. Op deze wyze worden ik en gy van veele zorgen ontſlagen.

CAROLINA.

Was 'er nu maar aanſtonds een Predikant, die ons kon trouwen. Ik geloof, gy betaalde van vreugde het trouw geld.

DAMON.

Ja. Daar hebt gy 'er myn hand op. Ik zal den ganſchen daalder geeven.

CAROLINA.

Wilt gy ook de bruilofts-kosten draagen, en de bruids klederen geeven?

DAMON.

Ja, dat wil ik — Hoe, meent gy de kosten van de bruiloft draagen, en de bruids-klederen geeven? Neen! Dat zou de Heer Simon niet toelaaten. En zulks ware voor hem eene ſchande, en voor my eene ydele Eer.

CORALINA.

Maar, wanneer ik op deze voorwaarden den Heer Simon wilde trouwen, en u myn geluk zo ter harte gaat, dan zou ik denken, dat gy u wel eens voor het vermoeden van ydele Eer mogt bloot ſtellen. Gy zult dan de kosten van de bruiloft draagen, en my klederen en bedden verſchaffen, 'Ik hou my aan uw woord, en wil den Heer Simon trouwen.

DA-

DAMON.

Hoe! heb ik dat gezegd? Is 't niet genoeg, dat ik u ryk wil maaken, moest ik daar by ook nog arm worden?

Juffr. DAMON.

Twist toch niet met malkanderen over een zaak die waarſchynelyk nooit gebeuren zal. Komt maar —

CAROLINA.

Nog maar één woord. Wilt gy geen vyftig guldens aan een gastmaal geeven, Oom? Meer begeere ik niet; dan zal ik den Heer Simon neemen. Gy hebt immers geen kinderen. Doe het tog. Wilt gy?

DAMON.

Was de vyandlyke inval niet geſchied; dan zou ik, zonder my te bedenken, ja zeggen; maar verg het my nu niet. Ik had een Ritmeester, agt knegts, en twaalf paarden, in myn huis. Ach! wat vreet een paard en een man in vier en twintig uuren!

CAROLINA.

Reeken als of u de vyanden vyftig guldens meer gekost hadden, of tel de vyftig guldens mede onder de ſchaade, die de Hemel moet vergoeden. Mag ik 'er op hoopen?

DAMON.

Neen, ik ben niet gierig; dat kan my niemand verwyten. Maar vyftig guldens vereert naauwlyks een Vorst aan iemand zonder reden.

Juffr. DAMON.

Ik bidde u beiden, houdt toch op, of ik moet den-

denken, dat gy meer vertrouwen op myn geduld ſtelt dan ik wensch.

CAROLINA.

Neem het niet kwalyk, Moei! de zaak betreft myn geluk, gelyk Oom zegt. Maar Oom, ik zal u toonen, dat ik de billykheid van uwe reden zie. Ik zal van vyftig guldens tot op dertig afſlaan, zo gy my die op dit oogenblik, tot een bruidſchat, in gereed Geld wilt tellen; dan zult gy heden nog het vermaak hebben my Bruid te noemen.

DAMON.

Hoor eens, kort en goed. Zo gy den Heer Simon wilt neemen, dan zal 't verſchooten geld voor de begraafenis van uw Vader zaliger, dat agt guldens en agt ſtuivers bedraagt, u geſchonken, en ik hier mede voldaan, zyn.

CAROLINA.

Is dat niet grootmoedig, Moei? Kom, Oom, ik zal u naar den tuin leiden. Wy zullen 't heden nog wel ééns worden. Wanneer de wyn uwe edelmoedigheid wat opwekt, dan geeft gy my zeker een briefje van uwe hand van honderd guldens tot een bruidſchat.

DAMON.

Hoe, honderd guldens! wat zegt gy? Heb ik van honderd guldens geſproken? Myn lief, zeg het naar uwe conſcientie, heb ik daar een woord van geſproken? Neem gy wien gy wilt Nigt; ik wil met uw Huwelyk niet te doen hebben. Gy zyt een gevaarlyk meisje, dat merke ik.

Juffr.

Juffr. DAMON.

Carolina weet evenwel, dat gy 't wel meent. Zy zal zig misſchien een weinigje willen wreeken, om dat gy haar met een Huwelyk geplaagd hebt. Komt tog, anders ſterft onze Zuster.

Einde van het tweede Bedryf.

DERDE BEDRYF.

EERSTE TOONEEL.

DAMON. SIMON.

DAMON.

Daar ziet gy 't lot, het kost vier guldens; zo gy 'er deze aan waagen, en uw geluk beproeven, wilt, dan is het tot uw dienst. Ik zou het doen, als ik in uw plaats was.

SIMON.

Zo 't veertig guldens kostte, dan wilde ik het veel liever aanneemen, dan nu 't maar vier guldens bedraagt. Ik ſchaam my, dat men myn naam by vier guldens zou leezen. Dat ſtrydt met myne eer; want alle menſchen weeten, dat ik een tonne gouds bezit.

DAMON.

Dan weeten alle menſchen iets, dat niet waar is. Ik zou denken, dat uw Voogd best moest weeten, hoe veel gy bezit. Vyftig duizend guldens bezit gy, en geen ſtuiver meer. 't Zal bly-

ken, wanneer myn voogdyſchap over vier weeken geëindigd is, en ik u de rekening voorleg. Ik wenschte wel, dat gy in plaats van vyftig, honderd, duizend guldens van my kondet vorderen! Hoe, zoude ik geen eerlyk man zyn, en u om een halve tonne gouds bedrogen hebben?

SIMON.

Wie heeft dit dan gezegd? 't Kan wezen, dat ik maar vyftig duizend guldens bezit; maar des niet te min zal ik altyd van honderd duizend guldens ſpreeken. Menſchen van rang moeten altyd meer bezitten, dan zy waarlyk hebben. Als ik naar 't Hof gaa, en een ryk Huwelyk doe, dan kan ik 't wel tot een millioen brengen.

DAMON.

Gy hebt eene gemaklyke wyze van rekenen, en volgens dezelve kunt gy zeer ryk worden. Maar, om weêr op het Lotery-briefje te komen: gy behoeft immers uw naam niet te ontdekken. 't Ziet op het nommer en devies. Wilt gy 't lot niet hebben? Wie weet, hoe veel gy 'er meê wint?

SIMON.

Geef het my maar, en breng 'er het geld voor op myn rekening. (*Hy beziet het.*) Maar wat is dit tog voor een devies? *Pour la vertu!* Van wien hebt gy Fransch geleerd, Heer Voogd? Gy zyt zeker op 't woord *vertu* gevallen, om dat gy geen ander geweeten hebt. Hadt gy dan niet iets galants kunnen kiezen? Dit devies kan ik niet verdragen. Ik zal het doorſchrappen, en 'er *pour*

la

la petite Jeannette, of zo iets, voor in de plaats zetten.

DAMON.

Neen, om 's Hemels wille, Heer Simon, doe dat niet! het devies moet blyven, of 't gansche lot is weg. Steekt 'er dan iets gevaarlyks in die fransche woorden? Een goed vriend heeft ze voor my daar op gezet.

SIMON.

'tMag geweest zyn wie 't wil, maar hy moet weinig wellevenheid gekend hebben. Ik zal u het devies verduitschen. Het wil zeggen: *voor de deugd!* Kunt gy iets drooger en koeler droomen dan deze zinspreuk is? Wanneer hebt gy by een hoveling zulk een devies gezien?

DAMON.

Ik ben geen hoveling, Heer Simon, maar op myne deugd moet niemand iets zeggen. Myn Vader en onze gansche familie is altoos als deugdzaam beroemd geweest. De deugd is heel goed. Waar deugd is, daar komt zegen in huis. Ik zou wel haast het lot niet verkoopen, om dat 'er de deugd op staat. Wie weet, hoe veel gy trekt?

SIMON.

En ik zou 't lot wel haast niet neemen, om dat 'er de deugd op staat. Al wie 't ziet zal my voor een pedant houden; daar hebt gy 't weêr.

DAMON.

Neen, neen! ik neem het niet weêrom. Dat verkogt is, is verkogt. Ik wensch 'er u geluk mede.

SIMON.

't Is goed ik zal dit deugdzaam lot behouden,

want 't zal my tog niet aanfteeken. Ik zal het den een of ander van het gemeene volk tot een prefentje geven, dan kan ik 'er nog een vriend mede maken.

DAMON.

Gy moet het niet weg geeven, het lot kost zekerlyk niet meer als vier guldens; maar het postgeld en de overige kosten bedraagen nog tien ftuivers. Met deze tien ftuivers willen wy 't zo maaken: ik zal ze niet in rekening brengen, maar onder de vier guldens ftellen. Van vier guldens en tien ftuivers, is tien ftuivers het negende gedeelte. Wanneer nu 't lot iets trekt, dan kryge ik 't negende gedeelte van de winst. Verftaat gy my?

SIMON.

Ik verfta u; maar die voorflag behaagt my niet; die komt met myn ftaat niet overeen.

DAMON.

Maar my komt hy heel huishoudelyk en redelyk voor. Weet gy wat? 't Lot komt u toe; maar zeg 'er myne Vrouw niets van. Zy kan de loteryen in 't geheel niet verdraagen, en zou 't my geweldig verwyten, zo zy hoorde, dat ik 'er geld aan waagde.

SIMON.

Heb daar geen zorg voor. Ik leef in zulk een vertrouwen niet met uwe Vrouw; zy mag 'er zo fraai uitzien als zy wil, ik befchouw haar evenwel als een regte tooneelpop, welker oogen en handen enkel door de laage gevoelens van het Gemeen bezield worden. Hoe onverdraagelyk is eene vrouw, die geen galante opvoeding gehad heeft!

heeft! Zy heeft nooit een' levedigen inval. Zy ſpreekt en doet als of zy een' priesterin der kuisheid was. Zy heeft een fyn gezigt; maar haar verſtand en haare droevige en zotte levenswys bederven haar ganſche houding. *Ma foi!* als uw Vrouw te Parys in een gezelſchap kwam, men zou denken, dat zy een burgeres uit de Maan was.

DAMON.

Ik heb u niet gevraagd, of myn Vrouw u behaage of niet. Zo zy my goed genoeg is zal ik 'er geen ziekte van zetten dat zy u niet aanſtaat. Misſchien is 't my zeer lief. Dog dit raakt de zaak niet. Ik kryg evenwel het negende gedeelte, zo uw lot gelukkig is, en wel wegens myne toegegeevene tien ſtuivers?

SIMON.

Dat zal zig wel ſchikken; maar waar blyft Mevrouw Orgon? Zy heeft my beloofd het lastig gezelſchap in den tuin te verlaaten, en hier met my alleen te ſpreeken. Dat is waarlyk een vrouw, waar meê een *chapeau* een woord kan ſpreeken. Zy is wel niet galant genoeg; maar nogtans heeft zy *attachement* voor een Heer van fatzoen. Ik gaa haar zoeken.

TWEEDE TOONEEL.

De Vorigen. Juffr. ORGON.

SIMON.

Ha liefſte Mevrouw! komt gy eindelyk? hebt gy my lang genoeg gemist? Ja, ja. Wy voegen

beter my malkander, als of wy zamen getrouwd waren. Waart gy in den tuin niet by ons geweest, dan ware ik in ſlaap gevallen. Het gaat hier even eens als in een lyk-preek; de menſchen willen niet weeten, dat zy gebooren zyn om vrolyk te leeven. Maar hoe bevindt gy u Mevrouw, is uw toeval over?

Juffr. ORGON.

Hoe gelukkig ware ik, indien ik zo ſchielyk weêr gezond kon worden, als andere menſchen. Ach! by my duurt het altyd lang. (*tot Damon*). Weet gy wel Broeder, dat uwe Beminde en myn Man naar u gevraagd hebben? Ook heeft een zeker Heer by u gezonden, en laaten vraagen, of gy een kapitaal van eenige duizend guldens op wiſſelbrieven wilt verſchieten.

DAMON.

Is 't mogelyk! Ik moet evenwel hooren wie 't is.

DERDE TOONEEL.

Juffr. ORGON. SIMON.

SIMON.

'T Is heel goed, dat die zotte vent weg is. Hy meent de wysheid alleen in erfpagt te hebben, en daarom heeft hy minder hoop van wys te worden, dan andere dwaazen. Laat ons vrolyk zyn, myn liefſte Mevrouw! By my zal u de tyd niet lang vallen. (*Hy kust haare hand.*) Gy hebt een zeer blanke hand, byna blanker dan de myne Ja, ja! Gy zyt eene zeer geestige vrouw.

Juffr.

Juffr. ORGON.

Met uw verlof, ik zal wat gaan zitten. Het ſtaan valt my al te lastig.

SIMON. (*Hy geeft haar een ſtoel.*)

Zie Mevrouw, zo bedient men de Dames te Parys. Een ſtoel kan elk duitſcher zetten; maar met een *bonne grace*, dat is de ziel van de wellevendheid.

Juffr. ORGON.

Gy zyt de galantſte Heer, dien ik ooit gezien heb. Ach hoe vermoeid ben ik!

SIMON.

ô Mevrouw! een kleine verkwikking! (*Hy kust haar*). Gy zyt eene engelachtige vrouw! Ik wenschte, dat ik dikwils de eer mogt hebben van uw gezelſchap te genieten.

Juffr. ORGON.

Myn lieve Heer Simon, gy zyt al te vrypostig! zoudt gy zelf niet ziek kunnen worden, als gy eene zieke vrouw kust?

SIMON.

Par bleu! al kreeg ik een heete koorts, dat moet een *galant homme* niet tellen. Ten gevalle van een Dame liever tien jaaren vroeger geſtorven, dan als een kwast tien jaaren langer geleefd.

Juffr. ORGON.

Ik weet niet, het prangt my zo aan 't hart. Misſchien heb ik te bloot met de borst gegaan. Nu zie ik 't eerst. Neem het my niet kwalyk, ik moet wat agter over leunen om adem te ſcheppen.

SIMON. (*Hy kust haar.*)

Ach Mevrouw! *Quelle charmante vûë! Que vous avez la belle gorge! Ma foi!* Is de benaauwdheid niet haast over? Ik zal u wel gezond maaken.

Juffr. ORGON.

Myn lieve Heer Simon, gy zyt (*zy ſlaat hem met den waaier*) zeer vrypostig. Ik zou u wel haast beſtraffen. Zo het iemand zag, dan zou hy zeker beſluiten, dat wy groote gemeenſchap met elkanderen hadden.

SIMON.

Mevrouw, ſpreek tog niet als een Duitſche. Omtrent voor drie maanden hebbe ik deze zelfde galantery by eene Marquiſin in Parys gebruikt. *Ah! mon cher Baron*, zeide zy, *que vous êtes conquerant!* Gy zyt de overwinnaar zelf. Gy verſtaat zeker fransch, Mevrouw?

Juffr. ORGON.

Fransch! ô ja, maar 't ware niet vreemd, zo ik die ſchoone taal by myn zotten Man vergeeten had.

SIMON.

Wel, laat ons dan zamen wat *parleeren* Mevrouw. *Porquoi differer?*

Juffr. ORGON.

Neen, de franſche taal kan ik niet meer ſpreeken; maar ik hoor ze zeer gaarne. Zy heeft zo iets inneemende. — Zo maar myne onhebbelyke Meid kwam, dat ik my kon verkleeden!

SIMON.

Ah! que dites vous? Gy kunt geen fransch ſpree-

ken,

ken, en uwe Zuster wel? Ach! dat is regt jammer. Hoe veel fraais zoude ik u, *ma belle Dame*, niet voorpraaten, indien gy deze taal verſtondt! *Vive la langue françoiſe!* Ik weet niet, alles klinkt in 't duitsch zo droog. Men kan in die wendiſche taal geene *charmante* gedagten voordraagen. *Serieuſement*, zo ik in Duitschland een groot Heer was, dan zou geen mensch duitsch mogen ſpreeken dan de voerlieden. De duitſche taal is tot een voermans taal gebooren. Alle vrouwen zouden fransch moeten ſpreeken, en alle geleerden in myn land grieksch, op dat die zotten van niemand verſtaan mogten worden.

Juffr. ORGON.

Schimp tog zo niet op de duitſche taal: 't is immers uwe moedertaal.

SIMON.

Ja, ik zou 'er wel duizend guldens om geeven, dat het myn moedertaal niet ware, en wel tien duizend guldens, dat ik ze voor eeuwig kon vergeeten.

Juffr. ORGON.

Dat evenwel de franſche taal niet altoos ſchrander maakt, zie ik aan myne Zuster, en haare Nigt. Die *parleeren* alle beide, en zyn nogtans zo ongemanierd, als of zy in een herberg op een dorp geboren en opgevoed waren.

SIMON.

Oui Madame! maar gy moet mede weeten, dat zy beide zeer ſlegt *parleeren*, en haar fransch in Duitschland geleerd hebben. Onze vrouwen moes-

ten naar Vrankryk reizen, dan zouden zy eerst verſtandig worden.

Juffr. ORGON.

Moesten zy dan ook niet in gezelſchap van jonge Heeren reizen?

SIMON.

Gewis! de ſchool voor de Dames zyn de Heeren; en de *Chapeau* moet onder de vrouwen de leerjaaren doorſtaan; maar beide die ſchoolen in Parys! Daar leert men alle ſtyve manieren afleggen, daar krygt men geest en leven. Al 't overige zyn gekkernyën. Met boeken in de hand, of voor de borduur-raam, te zitten dat zyn malligheden. Neen! de groote waereld, die moet ons beſchaafd maaken, die moet ons al die ouwerwetſche gevoelens en godsdienſtige harſenſchimmen, die men hier de kinderen in hunne jeugd inprent, doen vergeeten. Myn lieve Madame! ik wilde wel een lid van een vinger laaten afkappen, dat gy met my kondet *parleeren.*

Juffr. ORGON.

Gy hebt al te goede gedagten van my. Geſteld, dat ik de franſche taal volkomen verſtond, zy zou nogtans niet toereikend zyn, om de hoogachting uit te drukken, die ik voor zo een aartig Heer heb.

SIMON.

Quel mot flateur! ik weet niet, waar meê ik uwe vleijery zal beloonen. Het klinkt te zot, als ik u in 't duitsch wilde zeggen, dat ik u bemin, dat ik u aanbid. *Ah! mon petit cœur gauche!* Hoe teder

der klinkt dit in 't fransch; maar hoe zot, als ik in 't duitsch zeide, myn klein linker hart!

Juffr. ORGON.

Gy dwaalt *Monſieur*. Al wat gy zegt, klinkt fraai in elke taal. Gy hebt verſtand, en kunt iemand met lachgen regt gezond maaken; zo geestig zyt gy!

SIMON.

Wie of daar komt met een kleêrmande? myn Waschvrouw van Parys zal my immers niets toezenden. Dat zotte vrouwmensch! Ik ben nog maar eerst drie maanden hier geweest. Neen, neen Madame, 't zal uwe dienstmaagd zyn, waar op gy wagt. Ik zal aanſtonds wederom komen, en u helpen verkleeden; ik zal maar eerst myne handen gaan wasſchen.

VIERDE TOONEEL.

Juffr. ORGON. DE MEID.

Juffr. ORGON.

Jou vuil, drommelsch, vrouwmensch! waar blyft gy zo lang? Gy zult my nog doen ſterven. Hebt gy 't manvolk weêr nageloopen? Aan de kaak moest men u zetten. De Juffrouw twee volle uuren naar haare kleêren te laaten wagten! Benje dan dronken, dat je niet weet, hoe laat het is? Ik leer u niets dan goeds; maar daar is geen droppel goed bloed in uw lyf. Uw Vader was een ſchelm, en uw Moeder een ding, gelyk gy zyt. Ik merk het

als

als een ſtraf van den Hemel aan, dat ik u nog één uur in myn huis moet lyden. Gy zult met uwen karel het brood nog aan de huizen moeten gaan bedelen.

DE MEID.

Ach! Juffrouw: hoe leeft gy zo met my! Myn Heer heeft immers gezegd, dat ik t'huis zou wagten, tot dat de brief-beſtelder kwam. Op dezen hebbe ik gewagt, en hy is nog niet gekomen. Wensch my tog zo veel ongeluk niet toe. Gy bezondigt u aan my.

Juffr. ORGON.

Gy wilt my nog lesſen geeven; gy kunt u nog verantwoorden? Wie heeft in myn huis te beveelen? Ik zou my aan u bezondigen, aan zulk een monster van een mensch? Jou naakt dier, heb ik je niet alle kleêren, die je aan je lyf hebt, toegeworpen, en beneden de waarde gegeeven, opdat gy eerlyk en wel zoudt dienen? Maar je bent niet waardig, dat je leeft. Een Juffrouw, die de geregeldheid zelve is, een heel uur te laaten wagten! en — Denk aan my, wanneer 't u ſlegt gaat. Ik wil je geen kwaad wenſchen; maar ik zal het nog wel beleeven, dat je de tong, waar mede gy u aan uwe Juffrouw bezondigt —

VYFDE TOONEEL.

De Vorigen. SIMON. Juffr. DAMON.

SIMON.

Nu Madame, wie zal zo gelukkig zyn, dat hy u

u by 't verkleeden dienen mag, ik, of Madame Damon? Want beide komen wy met dit oogmerk naar u toe.

Juffr. DAMON.

Heer Simon, laat my maar den voorrang, om dat ik beter weet, wat tot het opſchikken van een Juffer behoort, dan gy. Uwe onkunde in dit ſtuk zal u tot eer verſtrekken.

SIMON.

Hoe, Madame! Denkt gy dan, dat ik nog een jonge ſtudent ben, die niet weet, hoe hy een Juffer den halsdoek moet omdoen? Gy moet my waarlyk, voor een grooten pedant houden, en ik weet niet, hoe myn gedrag u grond voor deze dwaaling geeft. Gy zult aanſtonds zien, of ik een Juffer voor de eerſte maal bedien. Ik wil Madam Orgon het hair *friſeeren*, en wel naar de eerſte mode van Parys, voor ſlegts twee maanden. Neem het my niet kwalyk, Madame Damon, wanneer ik u voor de vuist zeg, dat uwe *Coëffure* gansch niet deugt, en dat in uwe lokken niet de minſte goede ſmaak is.

Juffr. ORGON.

Vergun my Zuster, dat ik met myn meid in de zyd-kamer gaan, en my daar verkleeden, mag. Ik wil noch den Heer Simon, noch u, die moeite vergen; zo onhoflyk ben ik niet.

Juffr. DAMON.

Gy hebt maar te gebieden. Ik zal u hier wederom verwagten, en den Heer Simon ondertusſchen onderhouden, zoo ik maar galant genoeg ben.

SIMON. (*Tegen Juffr. Orgon.*)

Mag ik niet met u gaan Madame? ik zal u opſchikken als een Engel. Gun my 't vermaak, van u naar myn ſmaak te kleeden, en —

Juffr. ORGON.

Verſpil geen enkel woord meer. Gy bewyst my veel eer; maar als een getrouwde vrouw zoude ik uwe galantery voor eene belediging moeten houden, verſchoon 'er my van.

SIMON.

Gaa, gaa Madame. Gy begint als eene Duitſche te praaten. Eene vrouw moet in een gezelſchap niet weeten dat zy getrouwd is; anders wordt zy belagchelyk. Maak maar, dat gy gaauw weder komt. Aan uwe kleeding zal ik nog wel iets te verbeteren vinden.

ZESDE TOONEEL.

SIMON. Juffr. DAMON.

SIMON.

Waar is Mejuffer uwe Nigt? Waarom komt zy ook niet hier? Maar mogelyk wil zy in den tuin den tyd geleerd doorbrengen. Zy zit misſchien in een boek te leezen!

Juffr. DAMON.

Neen, zy is by den Heer Orgon; anders was die alleen in het tuin-huis. Misſchien helpt zy ook de avond-maaltyd toebereiden.

SIMON.

ô Madame, waarom laat gy Mejuffer uwe Nigt

zo

zo bederven? Door 't omgaan met de boeken wordt zy leevende dood en fomber. Levendige gezelfchappen moet zy zoeken, zo zy levendig van geest wil worden; en wat heeft zy met den avond-maaltyd te doen? Wil zy, behalven eene duitfche pedante, ook nog een keukenmeid worden?

Juffr. DAMON.

Eene Juffer kan zig met de huishouding bemoeien, zonder eene keukenmeid te worden. Zy moet weeten, wat 'er toe behoort, en zorgvuldig het opzigt hebben. Dit mag zo ftrydig zyn met de franfche manieren als 't wil, 't is egter een geluk voor een man eene vrouw te hebben, die de huishouding verftaat. De grootfte Dames achten zig, in zeeker opzigt, niet te groot tot deze bezigheid.

SIMON.

Waar houdt men dan koks, keukenmeiden, huishoudfters, tafel-dekkers, en *Maitres d'Hôtel*, voor, zo de vrouwen voor de tafel moeten zorgen? Ik zoude myne Vrouw wel haast moê worden zo zy laag genoeg was van zig met het huishouden te bemoeien. Met my, met de keuze van haare kleeding, en met de thee-tafel, heeft zy den ganfchen voormiddag te doen. Na 't eeten leeft zy niet voor my maar voor 't gezelfchap. Wil zy daar in haare rol wel fpeelen, en de vrye levendigheid, die de ziel der verkeering is, regt laaten blyken; dan moet zy niet aan 't minfte denken. Zy moet zig, enkel en alleen, aan haar zelve overlaaten; als dan zal zy my Eer aandoen.

Juffr.

Juffr. DAMON.

Maar, byaldien zulk een man niet alle maanden een nieuw Graaffchap erft of tén gefchenke krygt, zo zal hy wel haast met zyne galante Vrouw 't land ruimen, of zyn brood bidden moeten; de grootfte goederen raaken weg, zo de Vrouw geen huishoudfter, en de Man een doorbrenger, is.

SIMON.

Gy fpreekt naar uwen ftaat, en hebt de groote waereld nog niet gezien. Ik zeg het u, zo ik een Vrouw kryg, die de gezelfchappen niet bemint, dan zal ik twee maitresfen tot haar fpyt houden.

Juffr. DAMON.

Eéne te houden, was reeds galant genoeg. Maar weet gy dan de kwaade gevolgen niet, die uit groote gezelfchappen voor eene vrouw ontftaan? Hoe zal het 'er met uwe minyver en met de deugd van uwe Vrouw uitzien?

SIMON.

Madame, een man die jaloers is, is, *ma foi!* een gek, die de levendigheid in eene republiek meer nadeel doet, dan tien ftrenge zwartrokken. Wat wilt gy met de deugd eener vrouw zeggen? Hoe lang zullen de Duitfchers tog droomen? Dat noeme ik deugd, overeenkomftig met zyn ftaat te leeven, en de achting der waereld te winnen. Wat is tog het leven zonder vryheid, zonder genoegen?

Juffr. DAMON.

Myn Heer, ik verzet my niet tegen het genoegen. Het is de grootfte fchat, naar welken verftan-

ſtandige menſchen kunnen wenſchen. Maar ik geloof, dat juist die dingen, waar in gy uw genoegen ſtelt, niets kunnen uitwerken dan kwelling. Ik zal het u met weinig woorden zeggen: Tot het beroep van een Vrydenker, welken gy waarſchynlyk wilt verbeelden, behoort niets meer, dan weinig verſtand, een woest hart, eenige Engelſche of Franſche blaaden vol gal tegen de H. Schrift, een goed glas wyn, een gezond lighaam, het bezoeken van zekere huizen, die ik zonder bloozen niet noemen kan, en wanneer men het zeer ver wil brengen, eene buitenlandſche reis, ſchoon zonder verſtand of bedoeling gedaan.

ZEVENDE TOONEEL.

De Vorigen. ORGON.

SIMON.

'T Is heel goed dat gy komt, Heer Orgon. Uw Zuster heeft zo ſtigtelyk met my gepraat, dat het niet vreemd ware, zo ik dezen nagt van den Duivel droomde. Indien ik ſterf, dan zal zy my ter dood bereiden. Gy zoekt misſchien uwe Beminde?

ORGON.

ô Neen. Zy heeft zig verkleed, en is in den tuin; zy heeft niet afgelaaten my te verzoeken om u te gaan haalen, tot dat ik die moeite voor haar genomen heb; want, zegt zy, het gezelſchap moet door u vervrolykt worden.

SIMON.

Gy hebt eene allerliefſte Vrouw. Schoon haar

gezigt zo heel fraai niet meer is; 't was evenwel waardig, om 'er een portrait op een doos naar te maaken. Ik moet gaan; volg my, zo gy wilt. (*Tot Juffrouw Damon*). U Madame mag ik niet vergen, met my in den tuin te gaan. Vergeet uw bygeloof niet.

Juffr. DAMON.

Neen myn Heer, ik zal het niet vergeeten. Het geen gy bygeloof noemt, is dat geen, wat de grootste mannen, de schranderste geesten, in alle tyden, met eerbied beschouwd, en met vermaak gevolgd, hebben.

SIMON.

Madame wy zyn goede vrienden. Houd op met zugten. Ik wil heden vrolyk zyn. Volg my spoedig. Ik begin al honger te krygen. Hebt gy ook goeden Bourgonje of Champagne? Ik zal heden een helderen roes drinken. *Adieu Madame & Monsieur, je suis vôtre valet.*

AGTSTE TOONEEL.

ORGON. Juffr. DAMON.

Juffr. DAMON.

Ik wil hem maar voor uit laaten gaan, om den last niet te hebben, van door hem geleid te worden. Ik dagt Heer Orgon, dat uwe Beminde nog in de zydkamer was, en nog niet gedaan hadt met haare verkleeding, want zy beloofde my weêr hier te komen, anders had ik hier zoo lang niet gewagt. Heer Simon is de onverdraagelykste, de ligtvaardig-

digſte, en vermetelſte mensch, dien ik nog ooit gezien heb. Wat is tog uitzinniger dan een mensch, die 'er eene eer in ſtelt onvernuftig te zyn, omdat het de meeste menſchen zyn.

ORGON.

Is hy zo een groote gek? Ik heb niet op hem gelet. Dit hebbe ik wel gehoord, dat hem de mond nooit ſtil ſtaat, en dat hy geſtadig franſche brokken uitwerpt. Maar ik ben gelukkig dat ik gemaklyk in ſlaap kan raaken. Ik heb intusſchen myn pyp tabak gerookt, en beurtelings een weinigje geſlaapen. Maar uw Beminde heeft my eerst wakker gemaakt, en vervolgens ook Carolina, toen hebben wy gepraat, en zo is de tyd doorgebragt. Indien ik nu iets mogt wenſchen, dan wilde ik wel ſpoedig wat goeds te eeten hebben. Maar Zuster, laat tog alles ter deeg kooken en braaden, op dat ik niet veel behoef te kaauwen. Dit valt my al te lastig, de tanden lyden 'er zo van, en ik wenschte ze gaarne tot myn dood toe te behouden.

Juffr. DAMON.

Aan uwe begeerte zal ik wel haast voldoen. Nu is het omtrent zes uuren; om zeven uuren zullen wy eeten; en van agt tot negen uuren kunnen wy in den tuin nog wat gaan wandelen; als dan is het eerst regt koel. Maar Broeder, is de Berlynſche post nog niet aangekomen?

ORGON.

Nog niet. De meid zeide, dat zy zelve aan 't posthuis geweest was; en ik heb haar bevolen

ten zes uuren daar nog eens naar toe te gaan, en zoo 'er brieven aan my zyn, die aanſtonds hier te brengen. Want, hoe weinig ik anders tot vreugde of leed geneigd ben; ik wenschte nogtans zelf gaarne te weeten, of uw lot gelukkig is geweest.

Juffr. DAMON.

Ach! wat zou myn Man blyde zyn, wanneer ik iets trok! Op deze wyze vergat hy mogelyk, dat ik hem weinig mede ten huwelyk gebragt heb, of liet zig, door myn bidden des te beter aftrekken van zyne al te groote zuinigheid, die my het leven by hem menigmaal lastig maakt. Eindelyk wilde ik, zo als ik u in den beginne reeds gezegd heb, myn Nigt Carolina gaarne met iets beſchenken. Mogt ik dit meisje maar by my in huis hebben! Ik zou 'er eer van hebben, en ik zou hoopen, dat zy wel haast, een verſtandig man waardig zyn zou. Zy heeft nog haare gebreken, even als ik, onder andere dit heb, dat ik gaarne van haar ſpreek. Zy is wat voortvaarend, zy laat haare bekwaamheid, zomwylen, al te zeer blyken; maar dat zyn gebreken, die een man door liefde wel haast kan maatigen, en in goede hoedanigheden veranderen.

ORGON.

Ja, ja, Carolina is heel goed. Zy zal wel een man krygen. Heb daar geen zorg voor.

Juffr. DAMON.

Ik wensch haar niet alleen een man, maar ook zulk een man, die haar bemint, en haare goede hoedanigheden regt erkent.

OR-

ORGON.

Dat wyst zig zelf, dat hy die haar trouwt, haar ook beminnen zal. Wanneer men maar getrouwd is, dan komt de liefde wel.

Juffr. DAMON.

Dat is een troost, welken gierige ouders verzonnen hebben voor hunne kinderen, toen zy hen tegen hunnen dank tot een huwelyk dwongen.

ORGON.

Van die gedagten ben ik niet. Toen ik met myne Vrouw trouwde, had ik noch liefde voor, noch haat tegen, haar; myn zoon, zei myn Moeder zaliger tot my, 't is een hupsch, ſtil, en huishoudend meisje, die na haar Vaders dood een goeden ſtuiver gelds krygt: neem haar op myn woord, en gy zult 'er u wel by bevinden. Ik nam haar, en had eveneens eene andere genomen, indien myn Moeder het zo begeerd hadt; ik heb 'er my evenwel niet kwalyk by bevonden; wy kunnen zeer wel overweg.

Juffr. DAMON.

Tegen uw eigen voorbeeld, daar gy u op beroept, heb ik niets in te brengen. Maar van de huwelyken in 't algemeen geſproken, gelooft gy dan, dat het tot eene tedere liefde genoeg is, dat men malkanderen ſlegts verdraagen kan.

ORGON.

Is 't dan niet het zelfde: malkanderen te verdraagen, niet te kyven, en malkanderen te beminnen? Komen 'er nu nog kinderen by uit zulk een

huwelyk; dan zie ik niet, dat zulk een echt zonder liefde zyn kan.

Juffr. DAMON.

Van het bewys, dat de kinderen de liefde der Ouderen jegens malkanderen voortbrengen, willen wy niet fpreeken. 't Is, naar 't my voorkomt, het fterkfte niet. De overeenftemming van gemoederen, eene zekere gelykheid in onze gevoelens en neigingen, eene hartelyke genegenheid om malkanderen te behaagen, en eene brandende begeerte, om malkanders gansch hart, en geheele hoogachting te bezitten; dat is de grondflag van de huwelyks liefde. Daar uit ontftaan de zorgvuldige poogingen om malkanderen over en weder te verpligten; malkander fteeds door nieuwe vriendelykheden te behaagen, en voor zigzelven geduurig naar meerdere verdienften te ftreeven, door welk alles de liefde opgewekt, onderhouden, en gevestigd wordt; dit is de tederheid van den echt. Zyt gy ook niet van die gedagten, Broeder?

ORGON.

Dat ware een zeer lastige echt. Gy zult het in geen ernst gezegd hebben, anders moest ik denken, dat ik nog niet getrouwd was; en nogtans ben ik al tien jaaren getrouwd geweest, al hebbe ik geene kinderen. Onze Voorouders waren braave menfchen, en beminden malkanderen zonder alle die hairkloveryën. Willen wy niet weêr in den tuin gaan? Ik wenschte wel een pyp tabak te rooken. Den mugge-beet voele ik geftadig nog. Zo 'er maar geene ader bezeerd is. Kom Zuster,

wat

wat gaat ons de liefde meer aan? Gy hebt een Man, en ik een Vrouw. Die voorzien is, is voorzien.

Juffr. DAMON.

Wenschlyk ware 't, dat elk verzorgd wierdt zo als hy verlangde. Uit gehoorzaamheid aan de Ouders wordt men menigmaal aan een ongelyk huwelyk opgeofferd. Maar men moet zig naar zyn lot tragten te ſchikken.

Einde van het derde Bedryf.

VIERDE BEDRYF.

EERSTE TOONEEL.

DAMON. Juffr. ORGON.

DAMON.

Ja, zo als gy ziet, op myn geboorte-dag zelfs kan ik niet ledig zyn. De handel met de wisſelbrieven is geſchied; en zo het wél gaat, dan kan ik 'er wel een paar duizend guldens mede winnen. Ik heb het u immers in den tuin verhaald, Zuster, dat ik het Lotery-briefje heb gevonden, 't lag, als gezegd is, in de doos van myne Vrouw, daar haar kanten in zyn, het lag open, als of de Hemel hadt willen hebben, dat ik agter haare geheimen komen, en het myne wederom neemen, moest.

Maar gy zult nog niet weeten, dat ik het weêr verkogt heb, en wel met voordeel.

Juffr. ORGON.

Aan wien? Gy zyt waarlyk een regt gelukkig mensch. Maar hadt gy 't my dan ook niet voor myne beweezene opregtheid kunnen aanbieden? Voor de helft had ik het zelf willen aanneemen; en wat was daar aan gelegen geweest, dat gy my de andere helft vereerd hadt?

DAMON.

Ja, dat had ik kunnen doen, zo 't my behaagt hadt. Maar 't is nu al gefchied. De Heer Simon, myn Pupil, heeft het al in handen. Ik kryg 'er vier guldens voor; en zo 'er iets op getrokken wordt, het negende gedeelte van de winst; en wel om billyke reden. Myn Vrouw hebbe ik de fout al vergeeven. 't Is een braave, deugdzaame, en fraaie vrouw, die my veel liefde bewyst, al gaat zy wat ligtvaardig met het geld om. Zy zal met de jaaren wel veranderen.

Juffr. ORGON.

Ik weet niet, wat ik van u zeggen moet. Dan verheft gy uwe Vrouw tot aan den Hemel, en dan fchelt gy haar weder geweldig uit.

DAMON.

Wat zegt gy? zou ik myn Vrouw uitfchelden! Dat zy verre van my! Dat zou ik in haastigheid, in toornigheid, moeten gedaan hebben. Myne Vrouw is de beste vrouw. Ik ben met haar te vrede, en ik wilde hem wel eens zien, die iets in haar te be-

berispen vondt. Is zy arm geweest, het raakt niemand dat ik haar ryk gemaakt heb.

Juffr. ORGON.

Nu zo haastig niet, Broeder. Mynenthalven moogt gy uwe Vrouw in den adelyken ſtand laaten verheffen; ik zal 't u niet beletten. Maar dat gy alle andere eerlyke vrouwen veracht, en uwe Vrouw de beste vrouw noemt, daar vinde ik my door beledigd. Die ſtreek met het lotery-briefje is immers geen fraaie zaak.

DAMON.

Zo ik het haar vergeeven kan, Zuster, behoort gy 'er u niet tegen te verzetten. Wat hebt gy op myne Vrouw te zeggen? Man en Vrouw is één. Wie myne Vrouw aantast, die tast ook my aan.

Juffr. ORGON.

Zie eens, hoe ſchielyk de mannen veranderen kunnen. Is dat de dank voor de ontdekking wegens het lotery-briefje? Nu gy 'er het geld weêr voor hebt, en u nog een gedeelte van de winst beloofd is, nu heeft uw Vrouw geen 't minſte kwaad gedaan. Maar voor dezen was zy door den Duivel verleid, en 'er meê bezeeten.

DAMON.

Zulke reden gaan uit myn mond niet. Ik heb met den Duivel niets te doen. Gy zyt mogelyk kwaad omdat ik u 't lotery-briefje niet vereerd heb. Was dat uwe bedoeling met myn Vrouw by my aan te klaagen? dan behoeve ik u voor uwe opregtheid juist niet zeer verpligt te wezen.

Juffr. ORGON.

Zoo gy alle regels van wellevendheid wilt vergeeten; vergeet dan evenwel ten minsten niet, dat gy eene zieke vrouw en eene bloedvriendin voor u hebt.

DAMON.

Valt het u thans eerst weder in, dat gy ziek zyt? 't komt my haast voor, als of gy de gaaf bezat van zo menigmaal ziek te worden als 't uwe oogmerken vorderen. Wat heeft u dan myne braave Vrouw in den weg gelegd, dat gy haar by my beschuldigt? Vier guldens is veel geld, maar daarom ware ik nog niet bedorven. Denkt gy dan, dat ik gierig ben, en zogt gy my van myn' zwakken kant aan te tasten? Ik ben een liefhebber van geld, maar ook van myne eer en van die van myne Vrouw; en zo gy denkt, dat myne Vrouw geen huishoudster is, dan wil ik haar boek haalen, waar in zy de uitgaave opschryft; ik zal 't haalen, en 't u toonen.

TWEEDE TOONEEL.

Juffr. ORGON. SIMON.

SIMON.

Zyt gy my weêr ontloopen, engelagtige Madame? wat doet die oude geldzak by u?

Juffr. ORGON.

Dergelyk een lomp en schaamteloos man, als deze, leeft 'er op den aardbodem niet meer. Hy heeft zulke onhebbelyke dingen uitgeslagen, dat

ik

ik op ſtaanden voet uit zyn huis zou gegaan zyn, zo gy niet waart gekomen. Maar om uw aangenaam gezelſchap te genieten wil ik my overwinnen, en mynen toorn, dezen avond, tegen hem verbergen. Op een anderen tyd zal hy wel ondervinden, wat het zy, eene vrouw, die daarenboven nog ziek is, te beledigen.

SIMON.

Laat den ouden gek loopen. 't Is een *Bourgeois*. In Vrankryk zou hy tot geen portier deugen, en hier is hy, geloof ik, zelfs een opziener over eene openlyke kasſe. My moet hy met alle hoogachting behandelen, en 'er de grootſte eer in ſtellen, dat hy Voogd over my geweest is. Binnen vier weeken zal hy my rekening moeten doen, en dan zal ik hem den kop wel verzetten.

Juffr. ORGON.

ô Doe het tog om mynent wille! Hy heeft my een lotery briefje willen verkoopen; en toen ik het vorderde, zeide hy, dat hy het niet meer hadt, en behandelde my als een gemeene vrouw. Die onbeſchofte!

SIMON.

Hier, *ma chere Madame*, 't lot is tot uwen dienst. Neem 't zonder complimenten aan. Te Parys hebbe ik aan een meisje wel eens een *Louis d'or* voor een *bouquet* gegeeven:

Juffr. ORGON.

Om 's Hemels wille! heeft hy aan u 't lot verkogt? ô behoud het voor u! Het is in goede handen. Neen, 't ware eene onbeleefdheid, ik kan

het

het niet, (*zy reikt 'er na*) ik kan het niet aanneemen. Dog om dat gy 't beveelt, zo —

SIMON.

Handel toch zo *burgerlyk* niet! Gy moet het aanneemen, zonder te weigeren, en zonder te bedanken, indien gy overeenkomſtig met myn karacter wilt te werk gaan. Ik had eens de Eer eene Marquiſin te *St. Germain* haar keurslyf te ontrygen. Den volgenden dag zond ik haar een keurslyf, met een gouden *planchet* tot een preſent. Zy nam het aan, zonder een woord te zeggen, als: *Monſieur, vous êtes fort galant pour un Allemand.* En dit behaagde my ongemeen.

Juffr. ORGON.

Ach *Monſieur*, welk een onderſcheid, als ik den zotten Damon en myn lompen Man by u vergelyk! Gy zyt de galantery zelve, en wezenlyk ten troost der Dames gebooren. Indien ik een zoon had, dan moest hy worden zo als gy, of hy zou niet mogen zeggen, dat ik hem onder myn hart had gedraagen. Nu laaten de Ouders hunne Zoonen op de Academie letterblokken; maar als zy t'huis komen, en een Dame moeten bedienen, dan ſtaan zy of zy geen tong of handen hadden.

SIMON.

Zo is 't Madame! Schoolen en Univerſiteiten zyn niet half zo goed als de gemeenſte koffyhuizen. In den beginne had ik een Pedagoog op de Academie; maar, zoo ik hem niet weggejaagd had, dan ware ik een houten klaas geworden gelyk hy was. Hy heeft my gedwongen zekere boeken

ken te leezen, die ik thans niet mag hooren noemen. Vryheid, gezelſchap, de franſche taal, en 't reizen in vreemde landen, dat maakt geleerd. Al 't andere zyn zotternyen en wisjewasjes. ô Madame, ik denk 'er nu aan, ik heb u in langen tyd niet gekust. *Ma foi, ma chere!*

Juffr. ORGON.

Ach! *ma cher Monſieur*, ik hoor iemand —

SIMON.

Zagt, Madame, *mon cher Monſieur* is het, niet *ma cher.*

Juffr. ORGON.

Ja, myn waardſte Heer, ik hoor iemand door de gang, die naar den tuin leidt, hier naar toe komen. Dat wy tog maar niet beluisterd worden! maar, wie 'er ook moge komen, ik wil aanſtonds gaan, en my houden, als of ik boos op u was; maar vooral moet gy niet agter my aan komen, 't mogt anders agterdogt verwekken. Begrypt gy 't?

DERDE TOONEEL.

SIMON. CAROLINA.

CAROLINA.

Is Mejuffer Orgon hier niet? Ik moest verneemen, of zy vermaak hadt, eer wy gaan eeten, met myn Oom een half uur op 't dambord te ſpeelen. Neem het niet kwalyk, dat ik u geſtoord heb. Ik heb de eer, van uw dienaareſſe te zyn.

SIMON.

Madame Orgon is niet meer by my. Maar loopt gy

gy aanſtonds weêr weg? Zyt gy bang om met een mansperzoon alleen te zyn? Gy moet my en u zelve niet veel betrouwen.

CAROLINA.

En gy moet my voor eene zeer groote menſchenhaatſter, en u voor zeer gevaarlyk, aanzien; indien gy gelooft, dat ik haast maak om niet met u alleen te ſpreeken. Ik durf altyd wel met u, en met elk ander Heer, ſpreeken, al zyn 'er geen zeven getuigen by. Hebt gy my iets te zeggen? ik zal 't beantwoorden; of wilt gy met my naar den tuin gaan? Daar kunnen wy genoeg praaten.

SIMON.

Ja, ja, gy zyt bang voor my. Ik weet niet, hoe de fraaie ſexe in Duitschland is. Geen vrouw in Parys zal voor een ſpin zo loopen als een duitsch meisje voor een jongman. Ik heb medelyden met u, Juffer; gy zyt zo wel gemaakt, en zoudt de hoogachting der *chapeaux* volkomen winnen, zo gy 't verveelende karacter van eene ſtuurſche wilde afleggen. Gy ſpreekt te weinig, gy ſpreekt te geleerd, en vergeet het vrolyke in de geſprekken: met één woord, gy denkt geſtadig dat gy eerbaar zyn wilt, en daar door wordt gy zo ernſtig, als of gy te biegt wilde gaan.

CAROLINA.

Gy ſpreekt zeer openhartig. Ik geloof, al had ik met u gereisd, dat gy my niet ongedwongener zoudt hebben kunnen berispen. Maar mogelyk is uwe berisping voor my een lofſpraak. Eene ſtuurſche Juffer, die haar gezigt, en haaren waaijer

jer eerst tienmaal in de vouwen legt, voor dat zy ja of neen zegt, is zeer befpottelyk. Maar wilt gy ons dan alle zedigheid en wellevendheid benee-men? Ik wil niet droefgeestig zyn; maar waarom zou ik op eene uitgelaate manier vrolyk zyn? Moet men dan maar alles uitflaan, wat ons invalt, en in 't geheel niet denken aan 't geen men zegt? Men kan wel altyd praaten; maar wee 't gezelfchap, dat gedwongen is die wyze praat aan te hooren, die wy uit fnaplust niet voor ons zelve kunnen behouden, al hadden wy dezelve op buitenlandfche reizen moeten gaan opdoen.

SIMON.

Wie gezellig en galant wil zyn, die moet veel over vrolyke zaaken praaten, anders valt men in flaap. Men moet door goede invallen, door een vrolyke fcherts, door gebaarden, door eene ongedwongene beweeging, elkander levendig en uit den flaap houden. Als men in gezelfchap is, kan men nooit te vrolyk wezen. Menfchen van fmaak neemen malkander niets kwalyk.

CAROLINA.

Ik wenschte uw gevoelen niet openlyk te verdedigen; de vrolykheid in een gezelfchap moet fteeds door eerbied en wellevendheid bepaald worden, anders wordt zy eene vrolyke boersheid. Maar ik merk, myn Heer, dat wy malkander niet zullen bekeeren. Ware 't niet best, dat wy by 't overig gezelfchap gingen?

SIMON.

Denkt gy weder dat gy een vryster zyt? wilt gy vlugten?

CAROLINA.

Ik zou gaarne, niettegenſtaande myn vrysterlyken ſtaat, met u ſpreeken, indien uwe invallen niet zo menigvuldig en kragtig waren; maar zy verſtommen my; zo doordringend en nadruklyk zyn zy.

SIMON.

Wilt gy met my ſpotten? Denkt gy dan, dat ik nog in geen voornaam en verſtandig gezelſchap geweest ben? of dat ik daar niets geleerd heb?

CAROLINA.

ô Neen! uit uwe wyze van ſpreeken hoort men wel, dat gy in de waereld verkeerd hebt, al vertelde gy 't zelf niet. Uw omgang is ten uiterſten leerzaam, en uit uw kort geſprek hebbe ik alreê zo veel gehaald, dat ik uwe beriſping verder zal kunnen aanhooren zonder kwaad te worden. Ik worde zelfs zeer levendig. Mogelyk vervalle ik mede tot het vrolyke, zo gy langer met my ſpreekt. Geef my ſlegts aanleiding.

SIMON.

Dit verzoek mag in ernst zyn of niet Mejuffer, ik ben nogtans zo opregt, dat ik u raade meermaalen in gezelſchappen te gaan, en uwe boeken aan een kant te zetten. Gy zult zien, hoe levendig u myn raad binnen kort maaken zal.

CAROLINA.

Het is my lief, dat gy nog alle hoop voor my niet hebt opgegeeven. Maar welke gezelſchappen

moet

moet ik bezoeken? Gy zult ons eerst moeten reformeeren voor dat de verkering in onze plaats gemanierd worden zal; en hoe weet gy, of ik lees, en van welken aart myne boeken zyn?

SIMON.

Dat hebbe ik van anderen gehoord; en gy verraadt u zelve door uwe beslisſende godsſpraaken, dat gy meer leest, dan ſpreekt. Maar in ernst geſproken Juffer, wat leest gy voor boeken? Ik wil my niet beroemen dat ik geſtudeerd heb; maar nogtans zult gy van my wel gelooven, dat ik eenige kennis van boeken heb. Een boek 's morgens by de thee, of 's avonds, wanneer men den ſlaap niet kan vatten, kan zyn nut hebben, maar ——

CAROLINA.

Ik weet niet, of myn vooraad van boeken naar uw ſmaak zyn zal. Een zeker Jonge Geleerde, maar die de groote waereld nog niet heeft gezien, heeft my de boeken, die ik geleezen heb, of bezit, meest al bezorgd of aangeraaden. Ik zeg het u; hy is zo galant en verſtandig niet als gy. Onder anderen heeft hy my den *Spectator* zeer aangepreezen.

SIMON.

De *Spectator!* een boek van agt of negen deelen! Met uw verlof, dat moet een groote pedant zyn, die u dit drooge boek heeft aangepreezen. Zyne zedenleer is meest al uit *Sirach.* De *Spectator* is een zwaarmoedig *Engelschman*, wien het verdriet dat andere menſchen vrolyk zyn. Hy houdt zig met kleinigheden op, en verbeeldt zig, dat

hem de menschen voor geleerd zullen houden. Dit boek hebbe ik aan een kerkelyken, om dat ik hem geen slegter wist te geeven, vereerd.

CAROLINA.

Die man zal met uwe dwaaling misschien zeer wel te vrede zyn. Maar, welke boeken moet ik dan leezen, als de verstandige nadeelig zyn? Wilt gy my, *Uilenspiegel*, de *vier Heemskinderen*, of den *Ridder met de Zwaan* aanpryzen? Of hebt gy zelf een fraai boekje geschreeven, dat deze drie nog overtreft?

SIMON.

Als ik gaa schryven, dan zal ik voor menschen van smaak schryven; en dat wil ik niet verzeggen. Maar, geleerde Juffer, zeg my tog, waarom gy geen fransche boeken leest?

CAROLINA.

Die leeze ik ook, en wel heel gaarne. Ik heb onlangs nog de *Treurspelen van den ouden Racine*, en de *Gedichten van den jongen over den Godsdienst* geleezen, en over den laatsten van blydschap geweend; zo weergaloos heeft hy my behaagt.

SIMON.

Nu weet ik genoeg. Zoo gy de *Gedichten van Racine de la Religion* hebt kunnen leezen, dan kunnen zig alle gebeden - boeken veel oplettenheid van u belooven. Vaar maar voort. Misschien trouwt gy nog eens met een schoolvoogd; dan zal u uwe geleerdheid heel wel komen: dan kunt gy één uur over *Sententien*, een ander over *Adagia*, zamen praaten, een derde tegen de *bon gout* uit-

vaa-

vaaren, en alles met een kusje of den maaltyd besluiten.

CAROLINA.

Myn Heer, ik lees niet om geleerd te worden, maar om myn verstand en myn hart te verbeteren. Ik dagt, elk verstandig man moest de vrouwen daar toe aanmoedigen. Hoe meer wy ons toeleggen, om verstandiger by onze vrouwelyke bekwaamheden te worden, des te gelukkiger zyn de mannen, die met ons willen leeven. In ernst, blyf gy by uwe verstandige boeken, en laat my mynen bedorven smaak, en spreek op geene zo schaamtelooze wyze van goede schriften. Gy veracht de gedichten van *Racine*, en ik zegge u voor de vuist, dat gy niet in staat zyt, om ze te leezen. Om zulke schriften te leezen, wordt 'er meer Fransch vereischt, dan gy verstaat. Een paar woorden te snappen, die by de Speel-tafel en over den maaltyd noodig zyn, daar in bestaat uw fransch alleen, en deswegen hadt gy niet noodig gehad om naar Parys te reizen.

VIERDE TOONEEL.

De Vorigen. DAMON.

DAMON.

Ik heb wel gedagt, dat ik u by malkander zoude vinden. Dat jong is wil gaarne mallen. In den tuin hieldt gy u, als of gy malkander niet kondet verdragen; maar hier staat gy zo bedaard als Bruid

en Bruidegom. Nu, nu, ontſtelt maar niet over myne komst. Ik weet wel, hoe jonge lieden zyn: ik ben ook jong geweest. Men kan malkander in alle eerlykheid beminnen.

CAROLINA.

Tegen wien praat gy van vryen en trouwen, Oom? Ik wil immers niet hoopen, dat gy my verdagt houdt met dezen Heer; ik wil aanſtonds de vuur-proef ondergaan, om te bewyzen, dat de Heer Simon my zeer onverſchillig is. Het zal hem ook niet moeilyk vallen zyne ongevoeligheid met een dozyn eeden te bevestigen.

DAMON.

Ik geloof al wat myne oogen zien. Zo gy geen zin in den Heer Simon hadt, dan zoudt gy zeker niet zo lang met hem alleen zyn; dog veins vry, want uwe ſexe heeft eens de gelofte gedaan van neen te zeggen, als ze ja meent, en zig koel te houden, als haar hart van liefde brandt, en dat alleen kwanswys uit ſchaamte. Niet waar, Heer Simon, gy zyt openhartiger, ſtaat u Juffer Carolina niet aan?

SIMON.

ô Ja! zoo zy de waereld maar meer verſtondt, en in plaats van die verdrietige boeken —

CAROLINA.

Ik zal het einde myner lofſpraak niet afwagten. Oordeel van my, zo als het u behaagt; maar ſtaa my ook toe te denken wat ik wil.

VYFDE TOONEEL.

SIMON. DAMON.

SIMON.

Ha, ha! zy zal zig spoeden om by uwe Beminde haar hart uit te ſtorten. Ik heb haar de waarheid wat gezegd; maar op eene galante wyze. 't Is jammer van het meisje, dat zy niet weet te leeven. Maar, Heer Damon, naar ik uit uwe reden verſtaan heb, zo houdt Juffer Carolina zeer veel van my. Dat lieve zottinnetje! myne overwinning heeft my niet veel moeite gekost.

DAMON.

Hoe zou zy u niet genegen zyn? Gy zyt jong en aartig, en myne Nigt is mede jong en aandoenlyk. Gaa maar voort, zy is al onrustig. Mogelyk behaagt gy haar, ſchoon zy het wil verbergen; en dit is een goed teken.

SIMON.

Het is volſtrekt zeeker dat ik haar behaag, en ik heb het aanſtonds, uit de twee of drie eerſte opſlagen haarer oogen, gemerkt, dat 't haar onmogelyk zyn zou, my niet te beminnen. Evenwel hebbe ik gansch geen gebruik van myne toverkunsten gemaakt. Ik heb haar niet dan gemeene vlei-taal voorgepraat; ik heb haare hand niet gekust; ik heb myn overwinnend gelaat niet aangenomen; ik heb geene aartige ſchertſen gebruikt, noch met myn geest, noch met myn hand. Ik heb haaren waaier, haar hals-ſieraad, alles tot dus

ver nog in rust gelaaten. Maar als ik eens regt begin, zal Carolina's veinzen niet lang duuren; en, zoo ik my niet grootelyks bedrieg, zal zy my heden nog eene volkomen liefde-verklaaring doen. Zulke meisjes heb ik wel meer ontmoet, die voor my als wild waren; maar ik heb haar wel haast tam gemaakt.

DAMON.

Dat zou weergaloos goed zyn, zo gy myne Nigt regt verliefd kondt maaken. Beproef eens wat gy kunt doen; van u verwagte ik alles, want gy zyt aartig en galant.

SIMON.

Dat ik dat ben, wil ik juist niet zeggen; maar gy zyt de eerste niet, die my dit in opregtheid verzekerd heeft; en, gaa ik myne levens-gevallen sedert drie of vier jaaren na, dan vinde ik bewyzen genoeg, dat ik voor de vrouwen gevaarlyk zyn moet. Toen ik over Brussel reisde, liet ik my by een voornaame familie *introduceeren*; de Dogter van het huis was een allerliefst meisje, en sprak fransch als een Engel.

DAMON.

Dat komt my juist niet vreemd voor.

SIMON.

Hoor eens, hoe 't toeging. Over tafel zat ik tegen haar over. Ik lonkte haar eenige reizen sterk toe, maar by dezen aanval was zy zeer onverschillig. ô, Dagt ik, myn zoetert, gy zult wel haast gewaar worden, dat ik meer dan een duitscher ben.

DAMON.

Zeg my thans niet, wat gy gedagt hebt, maar

wat

wat 'er gebeurde. 't Verhaal mogt anders te omſtandig worden.

SIMON.

Val my tog niet in de reden. Over tafel viel 'er niets verder merkwaardigs voor, dan dat ik haar aartig vleide, en eenige maalen op haar voet trapte, om dat ik regt tegen haar over zat.

DAMON.

Ik zou gedagt hebben, dat dit onbeleefd was. Haalde zy dan de voeten niet weg? hoe ligt hadt gy haare muilen met uw ſchoenen vuil kunnen maaken.

SIMON.

Laat my daar voor zorgen. Ik droeg toen al Spaanschleeren ſchoenen. Na de maaltyd had ik de eer, als een vreemdeling, het bal met de Dogter van het huis te openen. Hier toonde ik my in myn ganſche ſterkte. Elke opſlag van myn oog, waar mede ik haar toelonkte, deedt de werking van een pyl, en —

DAMON.

Dan zal die Juffer wel haast gewonnen geweest zyn. Zo ik u verzoeken mag, ſpaar dan den uitſlag van 't verhaal tot na den eeten. Of nog beter: wy zullen na den maaltyd, dewyl het tog myn geboorte-dag is, een dansje ter eere daar van doen. Dan mag Carolina de Juffer van Bruſſel zyn, en dan kunt gy my aan haar vertoonen, hoe het met die Juffer zig toegedragen heeft.

SIMON.

Ja, ja. Maar luister eens. Ik danste dien ganſchen avond met haar, myne leden, myne pasſen,

en de draaijingen van myn Lighaam, waren alle levendig. Ja ik geloof, dat men zelden fraaier heeft zien dansen: zo veel moeite nam ik.

DAMON.

Goed, maak het dezen avond ook maar fraai, en laat u Carolina niet ontglippen. Al is zy niet ryk, zy is egter fraai, van eene goede geboorte, en heeft, gelyk alle menschen zeggen, veel verstands.

SIMON.

Op het Bal merkte ik heel duidelyk, hoe de liefde van myne Brusselsche Schoone elk ogenblik toenam. Eindelyk ging haare liefde zo verre, dat zy flaauw wierdt, en van 't Bal moest weggedragen worden. Den volgenden dag kreeg zy een heete koorts, en —

DAMON.

Maar hoe weet gy, dat zy uit liefde ziek wierdt? Misschien heeft zy zig door 't dansen te zeer verhit.

SIMON.

In haare ylhoofdigheid heeft zy meer dan eens beleeden, dat ik de oorzaak van haare ziekte was.

DAMON.

In haare ylhoofdigheid? 't Zou my liever geweest zyn, dat zy 't na den *paroxismus* hadt beleeden. Heeft zy dan ook daar by gezegd, dat zy uit liefde ziek geworden was?

SIMON.

Dat spreekt van zelf. Uit haat zal zy in geen koorts vallen. Hoor maar verder —

DAMON.

Ik merk het al, de Vader van die Dogter zal u

niet

niet meer in zyn huis hebben toegelaaten; en ik wil u ook wel zeggen, zoo ik een Dogter had, en gy wilde zo wreed met haar leeven, dat ik u myn huis verbood. Ik heb 'er niets tegen, dat gy Carolina op u verliefd maakt; ik wenschte het zelfs wel; maar tot de koorts toe moet gy de zaak niet laaten komen. Neen, zo Carolina u lief krygt, en gy haar, gelyk gy gezegd hebt, mede genegen zyt: dan wil ik, als uw Voogd, de zaak niet beletten, maar ze veel eer bevorderen. Intusfchen moet ik u hier toonen, dat ik de vier guldens wegens het lot in de lotery aangetekend, en te gelyk gewag gemaakt heb van de tien ftuivers, die ik toe gegeeven heb; 't is by leeven of fterven. Zie eens, Heer Simon.

SIMON.

't Is heel wel, wy zullen 'er geen proces om beginnen. In 't kort, die fchoone te Brusfel is niet eerder gezond geworden, voor dat ik de ftad heb verlaaten. Is dit niet iets merkwaardigs?

DAMON.

Ja. Lees dit gefchrift maar eens, want om het u te laaten zien ben ik hier gekomen.

SIMON.

Men zal te Brusfel zeker aan my denken. 't Was een allerliefſte meid! Ik wil heden nog op haar gezondheid drinken.

DAMON.

Daar, myn Heer, daar ftaat het: „ vier guldens „ voor een lot in de lotery, en tien ftuivers, die „ ik" —

SIMON.

ô! Plaag my tog niet langer. Ik zie het wel. Zo gy my moeilyk maakt, dan zal ik Carolina niet kunnen betoveren.

DAMON.

Daar komt de Heer Orgon. Wat of hy hebben wil? Gaa maar Heer Simon, beproef uw geluk by Carolina, en maak dat ik u heden nog geluk kan wenſchen.

SIMON.

Gy zult wel haast zien, dat het my niet veel moeite kost een Schoone te doen verlieven.

ZESDE TOONEEL.

ORGON. DAMON.

ORGON.

Ik wilde u maar zeggen, dat ik grooten honger heb, en dat gy moet maaken, dat wy haast aan tafel komen; ten negen uuren gaa ik gaarne naar bed. (*Hy geeuwt.*) En ik hoop dezen nagt wel te ſlaapen, zoo de wond van de mugge-beet maar niet ontſteekt.

DAMON.

Daar blyve ik u borg voor. De muggen in myn tuin zyn geene ſlangen. Wy zullen ook aanſtonds eeten. Een ding moet ik u nog maar zeggen Broeder: de Heer Simon, over wien ik Voogd ben, is ryk, en Carolina wilde ik gaarne bezorgd hebben, ten einde myne Vrouw geen verdere reden hadt geld voor haar uit te geeven. Denkt gy niet, dat

dat deze twee menſchen goed by malkander zouden wezen?

ORGON.

Waarom niet? Zy kunnen wel trouwen. Wat zullen wy dezen avond eeten? Ik heb heerlyke aspergies in uwen tuin zien ſtaan. Met eene eierſaus eet ik ze gaarne.

DAMON.

Wilt gy over tafel myn party wat trekken? Ik wenschte gaarne, dat de Heer Simon en Carolina een paar wierden. Zo hy maar ja zegt, en zig eens laat vangen, dan kan hy zyn woord niet breken; want dan heb ik getuigen.

ORGON.

Zo als gy 't goedvindt. Dat zal wel gaan. Dat de aardbezien maar ryp waren! Ik wenschte ze dezen avond wel met rooden wyn te eeten. Een pyp tabak, aardbezien met wyn, en een ſchotel aspergies, zyn 's zomers myne liefſte geregten.

DAMON.

Ook ware 't beter voor my, wanneer de Heer Simon met Carolina trouwde: dan kon ik eerder met de rekening van de Voogdyſchap klaar komen. Zo hy met my maar in geen woorden komt!

ORGON.

ô Ja, ſlaat het daar geen zeven uuren? Kom, ſtraks hebbe ik in de keuken al gezien, dat de kapoenen bruin genoeg waren. Zy mogten te droog worden, Ik heb nu geen lust meer om te praaten.

ZE.

ZEVENDE TOONEEL.

De Vorigen. Juffr. ORGON.

Juffr. ORGON.

Ach myn lieve Man! laat ik u tog myn nood klaagen. Ik arme zieke vrouw zou byna van ſpyt ſterven. Ik zat met Carolina in den tuin; daar kwam die jonge lafbek, Simon, en maatigde zig allerhande vryheden aan. Die zot is op my verliefd. Hy loopt my overal na. Met één woord, hy deedt, als of hy myn halsdoek wilde ſchikken, en by deze gelegenheid — Meer mag ik u niet zeggen. Ik ſtiet hem van my af, en haalde hem wakker door. Daar wierdt hy zeer gevoelig over, en zeide my de grootſte onbeſcheidenheden. Carolina heeft alles mede aangehoord; en ik kan haar in al myn leven niet genoeg dank weeten; zo zeer heeft zy myn party getrokken, en my tegen dien melkmuil verdedigd. Zy is regt myn Schild geweest. Dat is een ondeugend mensch! Houdt hy my dan voor zulk eene eerlooze Marquiſin, als hy zig beroemt in Frankryk bediend te hebben.

DAMON.

Myn lieve Zuster, het doet my leet, dat gy heden in myn huis zo veel reden tot klagte vindt. Ik zal aanſtonds gaan, en den Heer Simon zyne fout voorhouden. Hy zal 'er zekerlyk berouw van hebben, en u op de nedrigſte wyze om vergiffenis bidden. Ik zelf verzoek wel ernſtig om ver-

vergiffenis, zo ik u voorheen, door een woord, beledigd hebbe. Ik ben wat haastig, maar ik ben ook aanſtonds weêr goed.

AGTSTE TOONEEL.

Juffr. ORGON. ORGON.

Juffr. ORGON.

Gy zoudt nog geen één woord zeggen! Al beroofde men my van myne eer en leven, neen gy bleeft nog in uwe domme ongevoeligheid! Dat zy den Hemel geklaagd! laat gy 'er u dan niet aan gelegen zyn, of gy eene deugdzaame vrouw hebt? Ik vraage u, wilt gy my niet helpen?

ORGON.

Waarom niet? ik blyf u getrouw tot den dood! de Heer Simon zal 't zo kwaad niet gemeend hebben. Hy heeft misſchien wat willen boerten, dat gy niet wel hebt opgevat. 't Is een jong mensch. Wat zal men met hem doen?

Juffr. ORGON.

Verdedigt gy dat mensch nog? Dat zou al een aartige boert zyn, dat hy my met de hand — en Carolina was daarby. Ik geloof, gy zoudt het niet kwalyk neemen, al vondt gy hem voor myn bed! Gy zoudt dat ook al in de beste plooi ſchikken, geloof ik; wat hulp heb ik van u? Ik vraag het u nog eens. Eerbied en beleefdheid moet een jong mensch my bewyzen. Daar hebbe ik, als eene vrouw, regt toe; en ik kan wel verdraagen, dat

men

men zig over my verwondert, en my liefkoost; maar moet dan zulk een hokkeling aanſtonds denken, dat ik hem alles zal toeſtaan, om dat ik hem myns ondanks behaag? Zag hy niet, dat 'er Carolina by was? kon hy niet denken, dat ik 't myn Man weêrom zou zeggen? Ik zeide hem helder de waarheid. Hoe heeft hy my, daarop, voor de gek gehouden! Ik ſterf, zo gy my niet helpt, en zal my van u laaten ſcheiden. Verſtaat gy dat? — zult gy niet veel van my houden, om dat ik zo deugdzaam ben?

ORGON.

Ja, myn kind, ik houde veel van u. Broeder Damon zal wel bemiddelen, dat de Heer Simon u om vergiffenis bidt.

Juffr. ORGON.

Hoe, gy kunt dien vlegel nog een Heer noemen! een jool, een gek, een melkmuil is hy, en geen Heer. Zult gy hem dan niet tot reden brengen?

ORGON.

Ja tog.

Juffr. ORGON.

Wat zult gy dan tot hem zeggen?

ORGON.

Ik zal zeggen: myn Heer, myn Vrouw is boos op u, en ik zou hem nog meer zeggen, zo my het ſpreeken zo niet verveelde.

Juffr. ORGON.

Wilt gy u tegen hem zo boos houden? Uwe Moeder moet waarlyk gansch geen gal gehad hebben. Gy zyt niet waardig, dat gy zo een gemoedelyke vrouw hebt, als ik ben. Om dat gy geen

werk

werk van myne deugd maakt, gy zult 't nog zo ver brengen, dat ik ze geheel en al vergeete.

ORGON.

Maar als ik den Heer Simon ovèr den hekel haal, dan hakt hy my weêr op de neus; en met praaten kan ik het niet uithouden.

NEGENDE TOONEEL.

De Vorigen. CAROLINA.

CAROLINA.

Mejuffer, ſtel u gerust, en kom met uwen Beminden aan tafel. De Heer Simon zal u wegens zyne buitenlandſche galantery om vergiffenis bidden. Ik heb hem uit uwen naam onderrigt, dat de zoldaaten juist op die wyze galant zyn, terwyl zy in de kroeg zitten; de Heer Damon heeft hem de waarheid ook tamelyk gezegd. Wy zullen hem onder 't eeten wel kortwieken. Hy is even laf als onbeſchaamd.

ORGON.

Daar hoort gy 't. Ik zal dan maar heen gaan. Het eeten mogt koud worden, en koud is het voor niemand gezond.

Juffr. ORGON.

Gaa maar. Wy kunnen buiten u den weg wel vinden.

TIEN-

TIENDE TOONEEL.

Juffr. ORGON. CAROLINA.

Juffr. ORGON.

Ach myn lieve Carolina! waar mede zal ik tog uwe opregtheid beloonen, dat gy my zo trouw hebt bygeſtaan? Maak hem tog over tafel ter deeg verlegen. Ik heb het al gehoord, gy kunt tegen hem aan, en weet zyne zwakheid regt beſpottelyk ten toon te ſtellen. Zeg my maar, waar ik u mede dienen kan, dat gy my van zulk een monſter verlost hebt?

CAROLINA.

Met niets dan met uwe genegenheid. Uwe eer is my zo waardig, als de myne; en het is de pligt van elke vrouw aan eenen onbeſchaamden te toonen, dat wy moeds genoeg bezitten, zyne vermetelheid met de grootſte verachting te ſtraffen.

Juffr. ORGON.

Myne lieve vriendin! ik ben u zo lang ik leef verpligt. En, daar ik, buiten dat, wegens uwe laatst aangewende zorg, omtrent den inkoop myner kanten, nog in uwe ſchuld ben, zo wil ik u hier een lotery-briefje, dat ik heden veréérd gekreegen heb, als eene geringe erkentenis geeven. Zo gy 'er niets op trekt, zult gy het egter, zo lang ik leef, by my ten goeden houden.

CAROLINA.

Laat my 't genoegen Mevrouw, zoo ik u daar door eenigen dienst gedaan heb, dat ik u zonder be-

belooning heb mogen dienen. Behoudt gy het lot, ik neem 't niet aan, en ben genoeg beloond, zo gy my voor opregt en dienstvaardig houdt. Maar mag ik om een anderen dienst verzoeken, ſpreek dan by gelegenheid met myn Oom: dat hy zyn Vrouw, myn lieve Moei, niet meer verdagt moet houden, als of zy my, buiten zyn weeten, iets gaf. Ik verzekere u, dat het zo niet is. De oude Nigt, waar by ik woon, geeft my zo veel, dat ik, by myne andere bezigheden, geen gebrek, ſchoon ook geen overvloed, heb.

Juffr. ORGON.

Nu leere ik u eerst regt kennen, en zie, dat gy my lief hebt. Ik wil alles in de waereld voor u doen; maar thans moet gy 't lot aanneemen, anders zal ik geen gerust uur hebben.

CAROLINA.

Ik neem 't niet aan, Mevrouw. Blyf ſlegts myn goede vriendin; laat ons gaan, op dat men ons niet behoeve te wagten. De Heer Simon moet of aan tafel veranderen, of ons het verdriet doen om ons van zyn gezelſchap te berooven.

Einde van het vierde Bedryf.

VYFDE BEDRYF.

EERSTE TOONEEL.

ORGON. Juffr. DAMON.

Juffr. DAMON.

Wat zegt gy my?

ORGON.

't Is zo, daar is de brief van myn Correspondent in Berlyn, en hier is mede de lyst van de lotery. Lees het maar zelve: „ Het lot, No. 59, „ *pour la vertu*, heeft tien duizend guldens ge- „ trokken."

Juffr. DAMON.

ô Hemel, dat is te veel! Mag ik het wel gelooven? Neen, neen Broeder, 't moet een fout zyn. Zo veel ben ik niet waardig. Zo 't maar honderd guldens waren, wilde ik gaarne te vrede zyn, en daarby nog —

ORGON.

Gy gelooft immers wel dat ik het ſchrift kan leezen. Den briefbeſtelder en myne meid hebt gy immers ook by my gevonden. Of zoudt gy ook twyffelen of de post nog wel aangekomen is? Neen, neen, 't is alles rigtig, en 't is heel goed, dat gy gelukkig geweest zyt.

Juffr. DAMON.

Tien duizend guldens?

ORGON.

Doe met het geld, wat gy wilt. Ik wil 'er niets van hebben. Maar myne meid moogt gy wel een fooitje geeven. Had ik nu maar den brief weêr beantwoord! Ik schryf niet gaarne brieven; maar nogtans moet ik 't doen. Binnen agt dagen zal het geld tegen de gewoone korting betaald worden. Daar zyn de lysten, wilt gy ze uwen Beminden vertoonen?

Juffr. DAMON.

Tien duizend guldens! hoe verdeele ik zo veel gelds, om 't wel en ten nutte te besteeden! Nu zal ik myn Carolina regt naar wensch verzorgen. Is 't wel zeker, of bedriegen my myne oogen? Hoe verheugd zal myn lieve Man zyn! Broeder tien duizend guldens hebbe ik met vier guldens gewonnen! Dat is ongehoord. Ach! ik moet gaan, en 't myn Man zeggen. Nu den Hemel zy 'er duizendmaal dank voor! — Hoe veel braave menschen zal ik 'er goed van kunnen doen! en dan eerst vergenoegd leeven, wanneer ik anderen vergenoegd maaken kan. Maar waar mede beloone ik uwe moeite? zeg het my.

ORGON.

Met niets op de waereld, Zuster. Als ik nog een pyp tabak in den tuin gerookt heb, zal myn uur van te gaan slaapen haast komen. Laat my als dan een rosbaar haalen, en geef de mannen eenige stuivers meer als naar gewoonte, op dat ze my heel zagt draagen; dat zal my de grootste dienst zyn; en, wilt gy my ten afscheid nog een

glaasje *aquavitæ* geeven, dan hoope ik, dat de ſpysverteering des te beter, en myn ſlaap des te geruster, zyn zal.

Juffr. DAMON.

Gy verzoekt waarlyk om zeer geringe dingen. Beveel, wat gy wilt; alles zal ten uwen dienſte ſtaan. Maar, myn lieve Broeder, zou myn Man met duizend guldens wel te vrede zyn? zal hy my wel toeſtaan, dat ik het overige tot Carolina's huwelyk en andere weldaaden mag beſteeden?

TWEEDE TOONEEL.

De Vorigen. DAMON.

Juffr. DAMON.

Ach! allerliefſte Man, ik kan 't van groote blydſchap naauwlyks —

DAMON.

Nu myne Engelin, 't is my regt lief, dat gy op myn verjaardag zo verblyd zyt. Ik ben het mede. Ik heb, buiten uw weeten, de muzikanten beſteld, en zal ſtraks met u dansſen. Wie weet of my —

Juffr. DAMON.

Ach myn lieve Man! laat geen muzikanten komen. Myne vreugd is veel te groot om te kunnen danſen. Wilt gy my wel een verzoek inwilligen?

DAMON.

Wat is dat myn hartje lief? Spreek tog, ik wil u alles belooven. Gy zyt myn lieve Vrouw, zo gy maar wat zuiniger wilde zyn. Ik zal u dezen avond

avond op 't bed zeggen wat my op 't harte ligt. Gy hebt het niet kwaad gemeend.

ORGON.

Zo gy het zeggen wilt Zuster, dan moet gy niet talmen, anders gaa ik, en fteek myn pyp tabak aan.

Juffr. DAMON. (*Tot haaren Man.*)

Zoudt gy my wel toeftaan, wanneer ik duizend guldens uit de lotery trok, dat ik de helft —

DAMON.

Wat zegt gy myn Lief? Wat overkomt my! hoe is 't met my? Zou ik een glas wyn te veel hebben gedronken? Wat wilt gy met de lotery? Hoe weet gy of gy tien, ik zwyg duizend, guldens — Zeker, het klamme zweet breekt my uit. Hangt my ook iets boven 't hoofd? Wat wilt gy met de lotery?

ORGON.

Dat duurt my te lang. Ik blyf by myn gewoonte, en gaa; een leven zonder gemak is erger als de dood.

Juffr. DAMON.

Gaa maar heen. Maar zeg het overig gezelfchap niets van de zaak, tot dat ik zelve kome.

DERDE TOONEEL.

DAMON. Juffr. DAMON.

Juffr. DAMON.

Zyt gy nog zo benaauwd? Luister eens naar my, myn lieve Man, dan zult gy wel haast beter worden. De Hemel heeft my eene weldaad beweezen,

zen, die my traanen van dankbaarheid doet ſtorten. Ik ben zo gelukkig geweest — .

DAMON.

Die ſlag treft my. Wat wilt gy hebben? Het kan niet mogelyk zyn. Ik ongelukkige Man! Ach dat zal de Hemel niet doen! Ik beef, zeg my niets meer.

Juffr. DAMON.

Ik bidde u by onze liefde, wat ſchort u dan? Hoor tog eens, het is geen ongeluk. Ik heb vier van die oude guldens, die ik reeds lang bewaard had, in de Berlynſche lotery, buiten uw weeten, gelegd; zo even heeft de Heer Orgon de lysten daarvan met de post gekreegen, en ik ben zo gelukkig geweest van tien duizend guldens te trekken. Den Hemel zy dank!

DAMON.

Ach! „ den Hemel zy dank!" Ik ben een man des doods. Wat zeide ik? Hoe hebt gy maar tien guldens getrokken?

Juffr. DAMON.

Tien duizend guldens. Daar lees het zelf maar. Ik zie gy zyt van blydſchap geheel buiten u zelven. Laat u tog de rykdom zo niet vervoeren. Denk 'er veel eer op, hoe wy 'er een goed gebruik van zullen maaken; zie: Het lot, *pour la vertu*, heeft tien duizend guldens getrokken. Ik zal aanſtonds het briefje haalen, 't ligt in myn linne-kas.

VIER-

VIERDE TOONEEL.

DAMON. SIMON.

DAMON.

Zyt gy het Heer Simon? Maar ach laat my alleen, ik moet het overleggen! Neen, blyf hier.

SIMON.

Ik koom affcheid van u neemen, en u voor de genootene eer bedanken.

DAMON.

Weinig genootene eer, weinig eer! Ach vertoef tog nog een oogenblik! en wees zo goed van my het lotery-briefje nog eens voor een minuut te geeven; ik wil 'er, om alle verwarring voor te komen, een affchrift van neemen, en het als eene bylaage by de rekening voegen.

SIMON.

Wat hebt gy met een affchrift noodig? Gy hebt immers met geen fmous te doen. Vaar wel, en verzoek my niet weêr by zulk een droevig gezelfchap.

DAMON.

Ik laat u niet alleen gaan. Ik zal u verzellen, myn allerwaardfte Heer Simon. Gy zyt myn beste vriend en patroon. Ik kus uwe hand ootmoedig. Geef my het lot maar, om 'er een affchrift van te maken. Ik ben een eerlyk man, en, als ik een glas wyn heb gedronken, dan maake ik over de geringfte zaak de grootfte zwaarigheid, en worde 'er, uuren lang, zwaarmoedig over. Het lot, Heer Simon, het lot! om 's Hemels wille!

SIMON.

Ik zie zeer gaarne, dat gy een roesje hebt. Zo uw wyn maar draagelyk goed geweest was, dan had ik 'er zelf een roes van gedronken. Maar met uw verlof, uwe Bourgonje zal misſchien in Hamburg gewasſen zyn. De franſche wyn ſmaakt zo burgerlyk niet! Vaarwel, myn Heer, ſlaap uwen roes uit, en zeg Mejuffrouw uwe Nigt, dat zy, by alle haare boeken, een zottin is.

DAMON.

Gy wilt dan gaan, zonder my 't lot! — Staa! Ik moet het lot hebben, of ik doorſteek u. Hoort gy niet? myn lot!

SIMON.

Dat is vrolyk. Uw land-wyn moet ſterk gezwaveld zyn.

DAMON.

Neen, ik ben niet dronken. Ik wil 't lot hebben. Praat my niet veel, of anders — Hier in deze zak hebt gy 't geſtoken. Kom, haal uit!

SIMON.

Voel in alle zakken; zo gy het vindt, dan wil ik het u ſchenken.

DAMON.

Wilt gy 't my ſchenken? Ach! deze gunst ben ik niet waardig. Hebt gy 't my geſchonken? In deze zak is 't niet; in deze ook niet. Waar hebt gy 't?

SIMON.

Gy vindt het niet; ik heb het weggegeeven.

DAMON.

Neen, gy hebt het verborgen. Laat my uw hoed

hoed zien; misschien steekt het tusschen een van de randen. Neen, daar is het ook niet. Trek u uit; misschien hebt gy 't op de borst, of —

SIMON.

Nu duurt my de Comédie te lang. Met één woord, ik heb het lot vereërd aan Juffrouw Orgon. Daar komt zy zelve. Laat my met rust, en slaap uwen Bourgonje wyn van een zestehalf terdeeg uit.

VYFDE TOONEEL.

DAMON. Juffr. DAMON.

DAMON. (*Meenende, dat het Juffer Orgon is.*)

Geef my het lot, Zuster. Ik weet, gy hebt het. Heer Simon heeft 't gezegd. Ik laat u niet los.

Juffr. DAMON.

Ziet gy dan niet, dat ik het ben? hoe kyft gy zo op onze Zuster? Ik zou wel haast denken, dat gy, ter eere van uwen verjaar-dag, te veel wyn gedronken hadt. Gaa naar bed, myn lieve Man! Wist ik maar, waar ik 't lotery-briefje had gelegd? Ik heb de gansche linnekas doorgezogt, en kan 't niet vinden; het kan evenwel niet weg zyn.

DAMON.

Ach ik ongelukkig man! Loopt my dan alles tegen? Ik heb gehoord, dat gy geld in de lotery gelegd hebt. Ik heb het lot heden uit uwe kapdoos genomen, en 't aan den godloozen Simon verkogt, en die wil het niet weêrom geeven. Zou

ik de tien duizend guldens verliezen, die gy, op een regtmaatige wyze, hebt getrokken? Neen. Ik moet het lot hebben, of ik overleef den nagt niet. Ik ben een eerlyk deugdzaam man. De Hemel heeft het my gegeeven; en de waereld zou 'er my van berooven! Ach myn Lief! loop tog naar den Heer Simon, hy is naar huis gegaan. Val hem om den hals, rust niet voor dat hy u het lot geeve. Bied hem tien, bied hem twintig, ja bied hem honderd, guldens; breng het lot maar mede. Zeg hem, dat ik my 't leven wilde beneemen, dat ik het mes reeds op de keel gezet had, en dat ik niet eer wilde aflaten, voor dat gy my het lot bragt. Zeg, dat ik —

Juffr. DAMON.

ô Dat is droevig! gy hebt myn lot verkogt, en berooft u en my van zulk een aanzienlyk voordeel! Dit is een ſtraf des Hemels voor uwe gierigheid. Zoudt gy dan bedorven zyn geweest, indien gy die vier guldens hadt moeten misſen, die ik tot het lot beſteed heb? Ik ongelukkige vrouw! welk een medelyden hebbe ik met Carolina? zal ik dan niemand goed mogen doen? ô Dat is ſmertlyk, de grootſte blydſchap, de grootſte hoop, in een oogenblik verydeld te zien! Maar ik wil het u vergeeven, het heeft niet moeten wezen! dat is troost genoeg. Beur u, myn lieve Man, naar myn voorbeeld op. De vervulling van onze ſterkſte verlangens zoude ons dikwils ongelukkig maaken. De Hemel heeft het zo niet gewild.

DAMON.

Van dit alles wil ik niet weeten. Gy zyt een onbedagte vrouw. De Hemel heeft geen ſchuld aan dit ongeluk. Ik ben ſchuldig, de Heer Simon, gy, onze verwenschte Zuster Orgon, en allen zyn ſchuldig. Ach Hemel, help my ditmaal tog! Gaa, gaa gezwind, en doe voor den Heer Simon een voetval.

Juffr. DAMON.

Verg my tog zulk eene lafhartigheid niet. Ik zal 'er den Heer Simon geen goed woord voor geeven. Ik geloof, dat zo ik by hem kwam, en hem om 't lot verzogt, hy daar, volgens zyne galanterry, een prys op zetten zou, dien ik zonder verfoeijing niet kon aanhooren.

DAMON.

Dan wilt gy niet naar hem toegaan? Hebt gy dan gansch geen liefde voor uwen Man? tien duizend guldens, daar wilt gy geen voetval om doen! Gaa tog heen. Een vrouw vermag veel op 't hart van een mansperzoon. Verwin u, en vlei hem op de verpligtendſte wyze. Gy blyft tog myne Vrouw. Gaa, of ik ſterf.

Juffr. DAMON.

Waar zyn uwe gedagten? Zo moet een man niet ſpreeken, dien ik beminnen moet. Ik zou naar een mensch gaan, die de grootſte onbeſchaamdheid toont! En, al kon ik u door de minſte beleediging der deugd tot den rykſten man van de waereld maaken, ik zal 't in eeuwigheid niet doen.

Laat het geld vaaren, een vergenoegd hart is meer dan de ganſche waereld.

DAMON.

Ja, dit vergenoegd hart wil ik juist hebben, en daarom moet gy naar hem toe gaan, en my het lot verſchaffen. Ach, hoe klopt my 't hoofd!

Juffr. DAMON.

Ik verzet 'er geen voet om. Om ryk te zyn moet ik niet lafhartig worden. Wil de Heer Simon, wanneer hy hoort, dat het myn lot geweest is, uit eigen beweeging my daar iets van geeven, dan zal ik het met veel dank aanneemen; zo niet, dan mag hy de winst behouden. Ik bidde u, leer tog begrypen, dat de rykdom niet gelukkig maakt. Zo gy dezen nagt eens kwaamt te ſterven, wat zouden u de tien duizend guldens, en nog tien duizend daar by, baaten?

DAMON.

Ach neen, ik ſterf in lang nog niet! Myne zaaken zyn nog gansch in geene goede orde. Het zou voor u en voor myn huis het grootſte ongeluk zyn, indien de Hemel my zo ſchielyk mogt wegneemen. Dat zal hy niet doen. Hy zal my regt verſchaffen, en my aan de tien duizend guldens helpen. Myn lieve Vrouw, weet gy dan in 't geheel geen middel, hoe ik het lot in myne handen krygen kan? Ik wil naar de wagt zenden, en den Heer Simon in de boeien laaten zetten, opdat hy niet uit het land loope. Bid! gy zyt immers vroom?

Juffr. DAMON.

Gy zyt buiten u zelven, en ik merk, dat alle voor-

voorſlagen zo lang vrugtloos zyn zullen als uwe drift duurt. Kom, wy willen Zuster Orgon en Carolina ons ongeluk klaagen. Een vriend zyn hart te ontdekken, en zyn medelyden te ondervinden, verwekt dikwils meer rust dan alle vertroostingen. Beklaag u zo zeer als gy wilt. Dit droevig genoegen wil ik u niet beneemen; maar maak tog zulk een misbaar niet.

DAMON.

Neen, ik wil den Hemel niet beledigen. Ach die verwenschte Zuster! De vloek zal haar treffen. Ik zal zelf naar den Heer Simon gaan, hem alles zeggen, en hem regt en gerechtigheid voorſtellen, ik wil hem als myn zoon omhelzen. Hy is immers een mensch, hy zal zig laaten vermurwen. Bid maar naarſtig. Ik zal aanſtonds weêr hier zyn.

Juffr. DAMON.

Blyf tog hier, 't is te vergeefs; of wagt tot morgen vroeg. Wilt gy naar myne bede niet hooren? — Waarom vloekt gy zo op uwe Zuster?

ZESDE TOONEEL.

Juffr. DAMON. ORGON.

ORGON.

Hebt gy een rosbaar voor my laaten beſtellen? Nu wil ik naar huis, op dat ik uit de kleêren kome. Myn Vrouw mag volgen; wanneer ik maar in ſlaap ben, dan hoore ik haar niet, al kwam zy ook tienmaal te bed.

Juffr.

Juffr. DAMON.

Ach! myn lieve Broeder wist gy eens —

ORGON.

Maak my tog geen complimenten. Ik ben zeer wel met de maaltyd te vrede. Dat my een ſtukje amandel van de koude ſchaal in de verkeerde keel kwam, dat is uw ſchuld niet. Uwe keukenmeid hadt de amandelen kleiner moeten ſnyden. Ik wensch u wel te rusten, myn lieve Zuster. De rosbaar zal 'er wel zyn.

Juffr. DAMON.

Ik bidde u, wagt nog een oogenblik. Gy weet immers niet, wat 'er voorgevallen is. Bedenk maar eens —

ORGON.

Neen, verzoek my niet. Heden kan ik niet meer denken. Morgen vroeg, wanneer ik wel geſlaapen heb, zal ik wel hooren, wat 'er voorgevallen is. 't Is nu te laat. Goede nagt! Hebt gy nog een glaasje *ratafia* by de hand? Zo lang wil ik nog wel wagten.

Juffr. DAMON.

Maar één oogenblik geduld! Myn Man heeft dezen namiddag myn lot heimelyk uit de doos genomen, en het aan den Heer Simon verkogt. Hy zelf zal, vrees ik, daar nog dol over worden, en ik, arme vrouw, ben van alle myne vreugd, die ik my had voorgeſteld, verſteeken. Vergeef my myne zwakheid. Ik kan my van traanen niet onthouden. Wie is altyd zo meester van zyn hart, dat hy alle aandoeningen bedwingen kan?

OR-

ORGON.

Waarom weent gy? Wees te vrede dat niemand van de uwen eenig letfel aan zyne gezonde leden heeft gekreegen. Wat zoudt gy gedaan hebben, indien gy niets uit de lotery getrokken hadt? 't Zyn tydelyke zaaken. Wanneer wy te eeten en te drinken hebben, dan is immers alles wel. Andere menfchen zullen ook wel voortkomen. Ons werken en zorgen, zeg ik altyd, is niets. Liever tien duizend guldens verlooren, dan één nagt ongerust geflaapen. Volg myn voorbeeld: Ik laat my zo min door blydfchap als door droefheid vervoeren; zo myn lighaam maar verfchoond blyft dan ftoore ik my aan al 't overige niet. Geef my tog het glaasje *ratafia*, met een ftukje van een geconfyte quee, 't verfterkt de maag; hierop zal ik my gerust naar huis begeeven.

Juffr. DAMON.

Wagt tog maar zo lang, tot dat myn Man weêrom komt. Hy is tegen myn wil nog naar den Heer Simon geloopen. Hoe kunt gy tog zo geheel gevoelloos wezen? Aan de blydfchap of droefheid van anderen menfchen deel te neemen is immers de natuurlykfte aandoening; en ik wenschte niet te leeven, zo ik niet gezellig mogt leeven. Verlaat my niet, voor dat myn Man weêrom komt, en help my om hem te troosten.

ORGON.

Wat troost is hier noodig? Het ligt 'er toe; en gedaane zaaken neemen geen keer. Wie zig alles aantrekt, die wordt oud voor den tyd. Ik

reed

reed eens met myn vier beste paarden door een water, dat zeer hoog was: of liever, ik liet 'er den koetsier doorryden, en my met een bootje overzetten. Terwyl ik uit het bootje aan land stapte, zag ik myn koetsier met myne vier paarden verzuipen; de Veerman schreeuwde ysselyk. Lieve Heer! zeide ik, waarom schreeuwt gy zo? wy kunnen hem niet helpen; dat ik nu maar andere paarden had, ten einde ik niet te voet behoefde te gaan! Zou ik myn koetsier en de paarden hun leven weêr gegeeven hebben, met hunnen dood te betreuren? Waarom zou ik my dan over een lotery-briefje bedroeven? Wat niet te veranderen is, dat is niet te veranderen. Gy kunt immers in eene andere lotery leggen. Derhalven behoeve ik ook den brief van myn Correspondent morgen niet te beantwoorden, dewyl gy 't lot niet meer hebt. Wie 't heeft, die mag zelf opkomen. Geef my nu maar de *ratafia*, en giet 'er een weinig *Stougthons Elixir* onder; hy sterkt het hoofd, want ik heb heden ongemeen veel moeten praaten en denken.

Juffr. DAMON.

Zo gy niet langer wilt vertoeven, dan moet ik 'er genoegen in neemen. Maar myn Man heeft den sleutel by zig, en dus kan ik u met geen liqueur dienen, voor dat hy weêr t'huis komt.

ORGON.

Neen, langer wagte ik niet. Ik bedanke u voor de genootene eer, en wensche u en my een goeden nagt.

ZE-

ZEVENDE TOONEEL.

Juffr. DAMON. CAROLINA.

CAROLINA.

Ik heb Oom zo even met een grooten haast uit het huis zien loopen, en kan niet verneemen waar hy heen wilde.

Juffr. DAMON.

Ach kind lief, laat ik u een ongeluk verhaalen! Maar ik heb medelyden met u, ik mag het u niet zeggen.

CAROLINA.

Zo 't ongeluk my raakt, dan zal ik het met meer bedaardheid aanhooren, dan zo 't u aangaa; verhaal het my gerust. Mogelyk, is hy my ontrouw geworden, die myne liefde en myn gansch hart bezit; misschien heeft hy zig aan eene andere verloofd, die geld heeft! ô Neen! geloof dat niet. Hy heeft het beste hart, en bemint my zo zeer, dat het my spyt, dat ik hem in liefde ten minsten niet kan overtreffen, daar hy my zoo zeer in andere gevallen overtreft. Gy zult het zien; hy komt nog dezen avond, om my naar huis te gelyden, hy heeft het beloofd.

Juffr. DAMON.

Daar ik van een ongeluk spreek, valt gy aanstonds op uwen Minnaar; het behaagt my, dat 'er in uwe oogen geen grooter ongeluk is dan hem te verliezen; hy is uw teder hart waardig. Maar

myn lief kind, het is geheel iets anders, dat ons overgekomen is. Beloof my, dat gy niet bedroefd zult zyn, wanneer ik 't u verhaale. 't Gaat U het meest aan.

CAROLINA.

Myn lieve Moei, indien de zaak noch myne liefde noch uw persoon betreft, dan ben ik wel te vrede. Myne Eer kan men my niet beneemen. Laat de menschen praaten. Wat is het dan? Laat my zo lang niet wagten. Ik verschrik niet.

Juffr. DAMON.

Voor weinig tyds kreeg ik door brieven van Berlyn, die aan den Heer Orgon besteld waren, de blyde tyding, dat ik tien duizend guldens uit de lotery getrokken had. Ik zoek na myn lotery-briefje; maar te vergeefs. In 't kort, myn Man heeft (van wien weet ik niet) gehoord, dat ik geld in de lotery gelegd had. Hy gaat in myn kap-doos, vindt het lotery-briefje, en verkoopt het dezen middag aan den Heer Simon. Wat zegt gy?

CAROLINA.

Ik heb hartelyk medelyden met u; maar gy bemint immers 't geld niet, waar kwelt gy u over? 't zal u, zonder die tien duizend guldens, ook niet kwalyk gaan. Gy hebt schatten genoeg in anderer menschen harten.

Juffr. DAMON.

De winst hebbe ik voor my niet begeerd, 't zy dat die groot of klein mogt geweest zyn, ik wilde 'er u de helft van vereeren. Ach Carolina! ween niet,

niet, bidde ik u. De Hemel heeft 't beſtuur van alle goederen. Hy heeft zekerlyk, een deel voor u weggelegt; maar beklaag my vry, dat ik de magt niet hebbe, myne liefde jegens u te voldoen.

CAROLINA.

Myne traanen zyn geene uitwerkſelen van 't ongeluk, dat gy en ik geleeden hebben. Uwe liefde verwekt in my deeze tedere aandoening, en uwe grootmoedigheid weete ik door niets anders, dan door de opregtſte en gevoeligſte traanen te beloonen. Gy hebt zo veele jaaren, zedert den dood myner Ouderen, voor my gezorgd, zo dat ik hun verlies weinig heb gevoeld. U ben ik myne opvoeding, myne liefde tot deugd, en ook den opregten vriend, die my voor de zyne verklaard heeft, ſchuldig. Wilt gy my nog met meer weldaaden overlaaden? Ik kusſe uwe hand met een eerbied, die duuren zal tot mynen dood.

Juffr. DAMON.

Nu ben ik te vrede, nu ik u gerust zie. Kom, laat ons in den tuin by de bloempjes gaan zitten, en ons verheugen, dat wy bedaard genoeg zyn, een ongeval te vergeeten, dat anderen hun hart doorgrieven zoude. Wy bezitten de ganſche waereld in vergenoeging. Laat de Heer Simon het lot dan hebben.

CAROLINA.

Neen, grootmoedige weldoenſter, daar is het lot. 't Komt my thans toe, en ik beef van blydſchap, dat ik het u verëeren kan. Wanneer het *voor de deugd* bewaard is, zo als de zinſpreuk luidt,

dan zal het aan niemand beter dan aan u opgedraagen zyn. Neem het van my met dezen hartelyken kus aan.

Juffr. DAMON.

Om 's Hemels wille myn kind! hoe zyt gy aan het lot gekomen? Hebt gy u zo verre kunnen vernederen, om 't van den Heer Simon aan te neemen; een mensch, die u uw geluk en zyne weldaad op eene onbeſchaamde wyze zal verwyten? Ach, laaten wy het hem weêrom geeven! Misſchien vereert hy ons de helft.

CAROLINA.

Heb nergens zorg voor. Mevrouw Orgon heeft my, voor weinig tyds, dit lot als opgedrongen; want de Heer Simon heeft het haar vereërd. Gy weet, dat zy, wegens de voor haar gekogte kanten, nog in myne ſchuld is; voor deze moeite, naar zy zeide, en teffens voor den dienst, dien ik haar by de onbeleefdheid, die zy van den Heer Simon heeft geleeden, beweezen heb, zou dit lot eene vergelding zyn. Des niettemin zou zy 't my niet gegeeven, en ik het niet aangenomen, hebben, zo 'er niet eene byzondere omſtandigheid ware bygekomen. Zy verhaalde my, dat zy zig, by vergisſing, een woord tegen den Heer Damon omtrent het lot hadt laaten ontvallen. Hy heeft het, daar op, aan den Heer Simon verkogt, en opdat gy nu, of naderhand, geen kwaade gedagten mogt krygen, wilde zy my het lot vereëren. Toen ik dit hoorde, nam ik het aan, om 't u weêrom te geeven. Mevrouw Orgon mag zig nu houden, zo

als

als zy wil; zy heeft geen het minfte regt op de winst.

Juffr. DAMON.

Die ondeugende Vrouw heeft het myn Man zeker met voordagt gezegd, om my ongenoegen by hem te verwekken. Wy willen 't haar vergeeven. Zy is door haare nyd, en door onzen prys, genoeg geftraft. Den Hemel zy dank, dat wy 't lot weêrom hebben! Waar hebt gy uwe weldoenfter gelaaten? Is zy heel alleen in den tuin?

CAROLINA.

Och neen! Haare meid kwam om haar af te haalen; maar 't was my niet mogelyk, de fmaadwoorden aan te hooren, die zy dat arm mensch naar 't hoofd wierp; myn medelyden deedt my weggaan.

Juffr. DAMON.

Hoor Carolina, het lot komt u toe. Ik hoop, myn Man zal met duizend guldens te vrede zyn, en duizend guldens wil ik tot zekere weldaaden befteeden; 't overige blyft voor u. Nu kunt gy —

CAROLINA.

Gy bemint my meer dan eene Moeder. Ik ontvang myn geluk met vreugd uit uwe handen, maar ik ben bekommerd om dat ik niet weet, hoe 'er u myne dankbaarheid voor te bewyzen?

Juffr. DAMON.

Ik begeer geen anderen dank, dan my in uw geluk te vermaaken. Gy zult myn voorbeeld volgen, en, daar zig de gelegenheid aanbiedt, zo gereed zyn om anderen te dienen, als ik gewenscht heb u van dienst te zyn. Gy zyt myn lieve Dogter.

AGTSTE TOONEEL.

De Vorigen. Juffr. ORGON.

Juffr. ORGON.

Is myn Man al naar huis? Dat wil ik niet hoopen.

Juffr. DAMON.

Hy wilde zig door geen bidden langer laaten ophouden.

Juffr. ORGON.

Ik ben uwe onderdaanigfte Dienaares, myn lieve Zuster. Gy hebt ons weergaloos onthaald. Geef my tog binnen kort met Carolina de eer van uw bezoek. 't Is my zeer aangenaam u te zien. Ik heb heden een kleine fout begaan, waarom ik u om vergiffenis moet bidden. Ik dagt dat uw Beminde van het lot wist, anders zou ik zo onbedagtzaam niet geweest zyn. 't Is evenwel goed, dat 't lot zo onverwagt in myne handen gevallen is, anders waart gy 't zekerlyk kwyt geweest. Carolina zal u wel gezegd hebben, dat ik het haar veréërd heb; en ik verzoek zeer vriendelyk, myn waarde Zuster, dat gy 't die zoete Juffer laat behouden. Somtyds trekt men een paar guldens; want vreemden krygen altyd de kleine pryzen, en de groote blyven in 't land. Vaart wel —

Juffr. DAMON.

Gy hebt geen reden van te bedanken, en nog veel minder om vergiffenis te bidden. Ik weet, gy zult u met my verheugen, wanneer ik u zeg, dat

dat op dat lot tien duizend guldens getrokken zyn. Uw Beminde heeft deze tyding zo even met de post gekreegen. Ik was juist van voorneemen het u te komen zeggen.

Juffr. ORGON.

Tien duizend guldens! dat is eerst trekken. Aan dezen verjaar-dag zal ik denken. Deze zal my de aangenaamste van myn leven zyn. Waarlyk ik kan van vreugde niet meer spreeken. Tien duizend guldens! weet gy 't met zeekerheid, of is het maar gissing? Zo veel is 'er op het lot getrokken, dat ik in myne handen heb gehad? Wanneer ik u zo lief niet had, dan zoude ik u benyden; maar nu niet. Nu kunt gy koets en paarden houden Zuster, en naar my toe komen ryden. Ik gun het u van harte, de Hemel geeve u lang geluk en welvaart!

Juffr. DAMON.

Denkt gy dan dat ik dien prys enkel en alleen tot pragt besteeden zal? Koets en paarden zouden my niet vergenoegder doen leeven; Ik behoor gansch niet onder die menschen, wier staat medebrengt in één jaar meer voor een paardentuig uit te geeven dan zy in tien jaaren tot weldaaden besteeden. Ik heb Carolina het grootste gedeelte van de winst geschonken. Want voor haar was 't lot bestemd, en zy heeft reden u te bedanken, dat gy 't haar weêr in handen hebt doen komen.

CAROLINA.

Ja Mevrouw, ik ben u ten hoogsten verpligt.

Juffr. ORGON.

Bespaar my de moeite van u te antwoorden. Ik

weet niet, of de groote blydſchap, dan of de avond-lugt, myn ziekte weêr verwekt heeft. Ik ongelukkige vrouw! U gaat 't zo wel, en ik lyde niets dan gebrek. Maar nu, zyne vrienden gelukkig te zien, is by my ook een geluk. Indien de juwelier binnen kort komt te ſterven, dan kunt gy beide een Adelyk Goed koopen, en met de ganſche waereld lagchen. Zo gy evenwel die tien duizend guldens maar met zekerheid betaald krygt. Gaat 'er veel korting af? Ach myn lompe zotte Man, dat hy my niet gewagt heeft; nu ik zal 't hem ook, zo dra ik t'huis koom — Vaart wel!

CAROLINA.

Wagt tog Mevrouw, ik zal u uitgeleide doen.

NEGENDE TOONEEL.

Juffr. DAMON. DAMON.

DAMON.

Die verwenschte Simon! Ik heb hem niet gevonden. Wie weet in welk een godloos huis hem de Duivel gebragt heeft, en aan welk vuil vrouwmensch hy het lot dezen nagt verëert? Ach ik ongelukkige man.

Juffr. DAMON.

Myn Engel lief het lot is 'er —

DAMON.

Waar is het? waar is het? wie heeft het?

Juffr. DAMON.

Carolina heeft het, zy heeft het van Zuster Orgon verëerd gekregen. Maar ik bidde u, by

onze liefde, myn lieve Man laat 't haar behouden. 't Lot hebt gy immers eens aan den Heer Simon verkogt; en wat zoudt gy doen, zo hy 't gehouden hadt? Laat het aan Carolina, 't is een weeskind. Gy hebt tog gelds genoeg, en geen kinderen. Ik bidde u met traanen in myne oogen, ontneem het haar niet. Carolina zal 'er u duizend guldens van geeven.

DAMON.

Ween niet, ik mag u niet zien weenen. Gy fteelt myn hart. Nu, om dat ik u lief heb, om dat gy myne fraaie Vrouw zyt, en, om dat uwe Nigt een weeskind is, zo wil ik barmhartig zyn, en 'er geen proces om beginnen; maar met duizend guldens te vrede zyn. Dog zy moet my een renverfaal-brief geeven, dat, na haar dood, het geld aan my weêr zal vervallen; en de duizend guldens moet ik in contante penningen, en op eenmaal —

TIENDE TOONEEL.

De Vorigen. CAROLINA.

DAMON. (*tot Carolina.*)

Waar zyn de duizend guldens? Hoor eens Nigt, om dat gy een Wees zyt, zo wil ik met duizend guldens te vrede zyn. Maar ik moet ze aanftonds hebben. Ik moet nog meer wisfelbrieven accepteeren, en dat lydt geen uitftel. Wilt gy my me-

mede een renverſaal-brief geeven, dat het overige geld, na uw dood, aan my vervallen zal?

CAROLINA.

Ja tog, Oom. Morgen zal ik u duizend guldens bezorgen, zonder twyfel.

DAMON.

Goed, heel wel! maar alles in grof geld, ander neeme ik niet. Uw Voogd moet den renverſaal-brief mede ondertekenen. En die agt guldens en agt ſtuivers wegens de begraafenis van uw Vader moet ik ook weêrom hebben.

CAROLINA.

Ja. Ik wil 'er u nog agt guldens en agt ſtuivers interest by geeven.

DAMON.

Neen, als interesten neeme ik die niet aan. Meent gy dan, dat ik een woekeraar ben? Maar wilt gy ze my tot dankbaarheid geeven, om dat ik zo lang gewagt heb, dan zal ik dat geld gewillig aanneemen. Ik wil op ſtaanden voet nog naar dien Heer met de wisſelbrieven loopen, en hem zeggen, dat hy morgen nog duizend guldens krygen kan. Om voordeel te doen is het nog niet te laat. Den renverſaal-brief moet ik ook nog opſtellen.

ELFDE TOONEEL.

Juffr. DAMON. CAROLINA.

Juffr. DAMON.

Heb geen zorg wegens den renverſaal-brief. Ik zal myn Man wel geruſt ſtellen. Als hy duizend gul-

guldens en my ziet, dan zal hy zig wel laaten gezeggen. Daar komt waarlyk nog uw Antonius!

TWAALFDE TOONEEL.

De Vorigen. ANTONIUS.

ANTONIUS.

Vergeef het my, Mevrouw, dat ik binnen kome zonder my te laaten aandienen. Ik heb niemand in 't gansche huis kunnen vinden. Gy zult ligtelyk kunnen denken, dat ik de eer zal hebben om Mejuffer uwe Nigt naar huis te geleiden.

Juffr. DAMON.

Ik weet wel, dat gy slegts by my komt, wanneer Carolina 'er is; maar des niettemin zyt gy my een zeer aangenaame gast. Zie maar eens hoe vriendelyk Carolina u aanziet. Zy zal merken hoe moeilyk 't u valt, dat gy my het compliment eer maaken moet dan haar.

ANTONIUS.

Myn lieve Carolina, zal ik de eer hebben, u naar uw huis te geleiden?

CAROLINA.

Ik zal aanstonds met u gaan. Maar hoe is het Heer Antonius, bemint gy my nog?

ANTONIUS.

Hoe komt gy tog weêr op deze vraag, die ik u sedert vier jaaren reeds beantwoord heb?

CAROLINA.

Omdat ik geen gewigtiger vraag in de waereld weet,

weet, dan deze. Valt het u dan zo moeilyk, om 'er ja op te zeggen?

ANTONIUS.

Neen, maar 't doet my te zeer aan, dat gy nog een oogenblik aan myne liefde kunt twyfelen. Ontrust my niet, gy weet immers dat ik u met al myn hart bemin.

Juffr. DAMON.

Zy weet het, Heer Antonius. Carolina doet even als die menfchen, die eene twyffeling opwerpen tegen iets waarvan zy volkomen overtuigd zyn, omdat zy vermaak fcheppen dat te hooren bevestigen.

CAROLINA. (*Tot Antonius.*)

Ja ik geloof wel dat gy my lief hebt; maar zult gy my ook beftendig liefhebben? Zal ik ook de uwe nog worden?

ANTONIUS.

Waarom doet gy my zulk een hartfeer aan! Hoe! zoudt gy aan myne ftandvastige liefde twyfelen! kunt gy uwe eigen gunst vergeeten van u aan my te verlooven! Hoe veel duizenden maalen heb ik u gezegd, dat myn hart geen anderen wensch kent dan u voor eeuwig te bezitten? De eerbiedige tederheid, die ik u zo langen tyd getoond heb, moet u het zekerfte bewys van eene opregte liefde zyn. Hoe myn Lief! gy vraagt my, of gy nog de myne zult worden! Waarom kan ik myne omftandigheden zo niet verbeteren, als ik wensch! Ik begeere niet alleen u te bezitten, ik wil ook, dat gy met my een gerust en aangenaam leven zult leiden; denk derhalven hoe bitter het

voor

voor my is, dat myn geluk myne liefde niet evenaart? Mevrouw, verklaar my tog het raadzel: Waarom ontrust my Carolina in uwe tegenwoordigheid met zulke vraagen, die my het hart verſcheuren? Heeft zy een waardiger geluk gevonden, dan ik haar kan aanbieden?

Juffr. DAMON.

Neen, geen grooter geluk kan zy vinden, dan zy in u gevonden heeft. Haare vraagen zyn niets dan liefde en tederheid.

CAROLINA.

Maar myn lieve Heer Antonius, hebbe ik u niet honderd maal gezegd, dat gy een Ryke Vrouw moest zoeken, omdat uwe omſtandigheden niet toelaten u met eene Arme te bezwaaren! Heb ik u niet gezegd, dat ik, uit liefde voor u, van alle myne eiſchen op uw hart wilde afzien, alleen om u gelukkig te maaken? Ik zeg het u, dat ik geen grooter ongeluk weet dan u te verliezen; maar, eer ik u, door onze verbindtenis, tot een eeuwigduurend werken zou verpligten, en uw leven onaangenaam maaken, zeg ik u nogmaals, in 't byzyn myner Moei, dat ik liever uwe liefde derven wil.

ANTONIUS.

Dat is ongelukkig! wanneer ben ik u, myn Lief, zo onverſchillig geworden? Stelt gy dan niet zo veel vertrouwen op den Hemel en myn geluk, dat myne omſtandigheden nog wel eens zullen verbeteren? Ik doe immers alles, wat mogelyk is; en de gedagten, dat ik voor u werke, verandert myne

ne moeilykſte bezigheden in vermaak. Ik zou u heden myne hand ten echt aanbieden; myne inkomſten zouden, ſtrikt genomen tot ons Beſtaan toereikend zyn; maar ik kan het denkbeeld niet verdraagen, dat gy, in myne armen, door zorgen voor toekomende behoeften gedrukt zoudt worden. 't Is my niet mogelyk aan uwe beſtendigheid te twyfelen; maar vindt gy reden om van keuze te veranderen, dan kunt gy verzekerd zyn, dat ſtille traanen, in myne eenzaamheid geſtort, myn eenigſte verwyt zullen zyn. Ontdek my tog, wat 'er voorgevallen is. Ik verdien immers uwe vriendſchap nog, indien ik uwe liefde al niet langer mogt waardig zyn.

CAROLINA.

Ja, ik zal u alles ontdekken. Gy hebt my bemind, voor dat ik de minſte goederen bezat. Uwe verkeering heeft my in de deugd verſterkt, en myne genegenheid voor u bevestigd: wat kan men tog edeler in de waereld wenſchen, dan deze twee dingen, Deugd en Liefde? Gy zyt een Minnaar, maar ook ſteeds een opregte vriend geweest. Ik ben aan u, ſedert vier jaaren, verloofd, en dit genoegen is zo nieuw, als of ik 't gisteren eerst had verkreegen. Gy zyt een betere vrouw, dan ik ben, waardig; en nogtans hebt gy my verkooren, ik wil door niemand gelukkig worden dan door u. Hier hebt gy de verzekering van tien duizend guldens, die ik, door een wonderbaar toeval, uit de Berlynſche lotery heb getrokken. Het is my daarom alleen aangenaam, om dat ik u dit geld,

als

als een bewys myner liefde, kan aanbieden. Geef twee duizend guldens aan myne Moei, het overige behoort u toe; voor dit geschenk moet gy niet zo zeer my, als wel deze liefderyke vrouw bedanken. Zyt gy nu nog bekommerd wegens onze liefde?

ANTONIUS.

Wat geeft gy my? Ach myn Lief! hebt gy waarlyk zo veel uit de lotery getrokken! zouden alle onze zorgen uit den weg geruimd zyn!

Juffr. DAMON.

Gy kunt met zekerheid op alles staat maaken. Daar is tien duizend guldens op het lot getrokken. Kom slegts in den tuin, en herstel u daar van uwe aangenaame ontroering. Daar zullen wy u de gansche zaak omstandig verhaalen. Dit lot is tegen ons oogmerk door verscheiden handen gegaan; en nogtans heeft Carolina het moeten krygen, toen 't my ontnomen was, want voor haar was 't bestemd. De Hemel zorgt voor eene deugdzaame liefde.

CAROLINA.

Ben ik nu de uwe? (*zy omhelst hem.*) Zult gy nu gevoegelyk met my kunnen leeven? Gy bemint my immers onophoudelyk? Ja, Gy kent myn hart. Ach, hoe ryklyk zullen wy de hoop van vier jaaren, door de getrouwste liefde, vergoeden! Hadt gy wel gedagt, dat de belooning voor uwe deugd zo naby was?

ANTONIUS.

Ik beschouw het geensins als eene belooning van myne deugd, maar als eene onverdiende gunst des He-

Hemels. Gelukkiger kan ik niet worden, dan ik nu ben. — Zo zyt gy dan de myne? — Nu is my 't leven eerst aangenaam, nu ik van dezen kant gerust ben. Gy schenkt my niet alleen uw hart, maar ook, op de grootmoedigste wyze, uw geld en Goed. Ik ben van vreugde niet in staat om meer te spreeken. Ach myn lieve Carolina!

Juffr. DAMON.

Zo dit niet een gelukkige Echt is, kan de tederste liefde geen Echt gelukkig maaken.

Einde van het vyfde en laatste Bedryf.

DE

ZIEKE VROUW,

BLYSPEL,

IN ÉÉN BEDRYF.

VERTOONERS.

Juffrouw STEVENS.

STEVENS.

PHILIPPINA, *Nigt van Juffrouw Stevens.*

HENDRINA, *Schoonzuster van Juffrouw Stevens.*

WAARMOND, *een Chiromantist.*

RICHARD.

DE ZIEKE VROUW,

Rein.r Vinkeles, inv. et sculp. 1778.

STEVENS.

Hoe blyd ben ik, dat myne beminde Vrouw nog zo vrolyk danzen kan!

XXIV Toon:

DE

ZIEKE VROUW.

BLYSPEL.

EERSTE TOONEEL.

Juffr. STEVENS, (*in een Leuningstoel.*) PHILIPPINA.

PHILIPPINA.

Hoe Nigt! zyt gy ziek? dat spyt my van harte. Waar kan ik u meê dienen?

Juffr. STEVENS.

Nergens meê, dan dat gy geene moeite neemt, om my het gevaar, waarin ik my bevinde, als gering voor te stellen. Ik weet wel, hoe gy bestaat: gy wilt iemand gestadig een hart in 't lyf spreeken, en by u moet 't ergste toeval maar eene beuzeling zyn, die van geen gevolg is.

PHILIPPINA.

Zeg my maar, wat u deert? Ik beloof u, dat ik u niet zal opbeuren, zo gy meer behaagen schept in beklaagd, dan in vertroost, te worden. Om voor de vuist te spreeken, ik beschouw uwe ongesteldheid meer als verdriet dan als ziekte.

Juffr. STEVENS.

Dat dacht ik wel, dat uwe schranderheid nog een dozyn twyfelingen wegens myne ziekte zoude uitvinden. Ik zal u een woord in 't vertrouwen

zeggen Nigt: voor eenige jaaren waart gy veel aartiger en bescheidener dan tegenwoordig.

PHILIPPINA.

Deze lofreden op my komt zeer wel overeen met de verdrietige trekken, die heden in uw aangezigt heerschen. Wy willen het aan anderen overlaaten de grenzen van uw verstand en van myne onbescheidenheid te bepaalen. Maar, om u in de vryheid van zonder tegenspraak ziek te zyn niet langer te stooren, zal ik my in uwe gunst aanbeveelen, en u in zo verre eene spoedige beterschap toewenschen, als gy zelve goed vindt.

Juffr. STEVENS.

Wagt tog wat Nigt, gy weet immers nog niet wat my schort. Ik ben ziek, heel ziek, en den ganschen voormiddag met geweldige flaauwtens bezet geweest. Mogelyk heb ik heden morgen eene verkoudheid gekreegen.

PHILIPPINA.

Omdat gy over flaauwtens klaagt, en vreest verkoud te zyn geworden, zo zouden myne gedagten zyn, dat gy voor een uur naar bed moest gaan. Mogelyk zou de uitwaasseming u ras herstellen. Zo verveelend als deze flaauwtens zyn, zo ligt gaan zy nogtans over.

Juffr. STEVENS.

Is dat nu troosten? Ik heb u immers meermaalen gezegd, dat eene flaauwte ruim zo gevaarlyk is als —

PHILIPPINA.

Ik herhaal derhalven myn raad: gaa naar bed, misſchien wordt gy wel ras beter.

Juffr. STEVENS.

Misſchien wordt gy wel ras beter! Welk eene koele uitdrukking Nigt. Waar uit weet gy dat ik zo ras beter worden, en dat myn ziekte niets beduiden, zal? Ik heb al eenige dagen eene ſterke gesting in myn bloed beſpeurd. Gy weet, ik klaag zo ligt niet. Neen Nigt, daar moet al veel aan haperen, eer ik het zeg. Moest my dan die trotſche vrouw Richard juist heden, en wel voor den middag, met haar ſtaatelyk bezoek plaagen, en my in haar nieuwe Negligé noodzaaken boven myn vermogen te ſpreeken?

PHILIPPINA.

Daar zult gy niet door herſtellen Nigt, dat gy uwe Schoonzuster op nieuw beknort. Denk 'er niet meer aan. Een goede vriendin kan men immers wel een geringe zwakheid vergeeven?

Juffr. STEVENS.

Gy hadt Juffer Richard maar eens moeten zien! Zy hadt van het nieuwmodisch ſtof, dat in deze Mis eerst uitgekomen is, een Negligé aan, en was op haar zelve verliefd. Zy handelde als een kind; zy vroeg my wel honderd maal hoe my het ſtof beviel. Die zottin! Ik geloof, zy denkt, dat zy beter is dan ik, om dat ik zulk een Negligé nog niet heb. Neen, daar ſtoore ik my niet aan.

PHILIPPINA.

Laat Juffer Richard draagen, wat zy wil. De

kleêren bedekken tog haare gebreken niet. Ik wil u ondertusſchen het nieuwe ſtuk uit den *Jongeling* voorleezen. 't Behelst een *Lof-dicht op de Lente.* Het ſtaat my weêrgaloos aan; en ik hoop, dat 'er u een kopje koffy heel wel by ſmaaken zal.

Juffr. STEVENS.

Ja, ware ik zo gezond als gy, dan zou ik met dat tydverdryf wel te vreeden zyn. Maar hoe kunt gy my met uw droog weeklyks blad kwellen, daar gy weet, dat ik ziek ben? — Wie weet, uit welk venſter Juffrouw Richard zig thans in haaren nieuwen opſchik laat zien. Hoe dwaas is niet een vrouw, die zig aan de pragt vergaapt.

PHILIPPINA.

Indien ik u dit vertoog niet mag voorleezen, dan wil ik weêr heen gaan; want ik kan u tog op geene andere wyze van dienst zyn.

Juffr. STEVENS.

Gaa tog, ik belet het u niet. Hoor eens, Nigt Philippina, ik denk, dat weeklyks blad zou u ook zo niet behagen, indien het niet de *Jongeling* heetede? Verſtaat gy my?

PHILIPPINA.

Gy wilt zeggen, dat ik juist niet afkeerig ben van Jongelingen; byaldien zy allen zo aartig en beſchaafd waren, als het karacter van dezen *Jongeling*, dien ik in myne handen heb, wordt voorgedragen, dan konden wy, op eene onſchuldige wyze, zeer gemeenzaám met hen omgaan, en, zonder de eerbaarheid te kwetſen, met elkander ſchertſen, en zelfs malkander wel eens een zoen geeven.

Juffr.

Juffr. STEVENS.

Zo gy uit uwe vertoogen geen beter waarheden leert, dan dat het ſchertſen en kusſen een geöorloofde zaak is, dan zou het, myns oordeels, al zo goed voor u zyn, dat gy uwe uuren meer met naaien en borduuren dan met leezen doorbragt. Spreek tog zo onbedagt niet.

PHILIPPINA.

Ik ſpreek gelyk ik denk; en, wie niet ongeoorloofd denkt, die loopt geen gevaar van onbedagt te ſpreeken.

Juffr. STEVENS.

Ik geloof, gy wilt my een lesje geeven. Spreek zo ſtout niet, Nigt! Of, zo gy al uwe wysheid moet openbaaren, doet het dan by Juffrouw Richard. Misſchien ware ik heden niet Ziek, zo zy verſtandiger was. Ik wil haar in haare afwezigheid niet berispen; maar haar Man is immers van zulk een aanzien niet, dat zy haare pragt met zynen ſtaat kan verontſchuldigen; en myn Man heeft immers als Rentmeester altyd den rang boven den haaren. Doe my ſlegts dien dienst, en ſpreek geen woord meer van deze trotſche vrouw.

PHILIPPINA.

Wanneer hebbe ik dan van haar geſproken? Of verbiedt gy my daarom alleen van Juffrouw Richard te ſpreeken, opdat ik het des te eerder zoude doen?

Juffr. STEVENS.

Wees zo goed, en verlaat my. Ik weet niet, welk eene ſchaamtelooze wyze van tegenſpreeken gy u aanwendt. Gy zult nog maaken, dat alle ge-

zelfchappen u zullen fchuwen. Onthoudt tog dien regel, dat niemand minder verftandig is dan die zig verbeeldt verftandiger dan alle anderen te zyn.

PHILIPPINA.

Omdat gy my zo vriendelyk beveelt te vertrekken, zo wil ik u een bewys geeven dat ik weet te leeven, en my naar anderen te fchikken. Vaar wel Nigt!

Juffr. STEVENS.

Dat niet, Nigt. Blyf hier, en zeg myn Man, als hy van den Doctor t'huis komt, dat ik naar bed gegaan ben. Ik kryg het al te kwaad. Ik merk nieuwe onpasfelykheden — hartkloppingen — korten adem — benaauwdheid — pyn in de zyde. — Ach die ondeugende vrouw, met haar verwenscht bezoek!

TWEEDE TOONEEL.

PHILIPPINA. STEVENS.

STEVENS.

Waar is myne arme zieke Vrouw? De Doctor zal zo aanftonds hier zyn.

PHILIPPINA.

Uwe arme zieke Vrouw zeide, dat zy naar bed wilde gaan, en ik denk, dat zy 't gedaan zal hebben.

STEVENS.

Ach myn lieve Nigt! ik weet niet, waarom ik my zo ongerust maake over de kwaade toevallen myner Vrouw. Zo my maar niet iets boven 't hoofd hangt. Ik was de ongelukkigfte man, zoo myn

Vrouw

Vrouw kwam te ſterven. Ik heb haar ongemeen lief; en nogtans hebbe ik haar in verre na zo lief niet als zy wel waardig is. Zoudt gy ook denken dat zy ſluimert, want dan wilde ik haar niet ſtooren.

PHILIPPINA.

Welke ongegronde vrees voedt gy toch Neef? Men ſterft niet aanſtonds van eene flaauwte; en, als ik my niet zeer bedrieg, is uwe Beminde nog verre af van den dood. Ik heb lang met haar geſproken. Zy neemt nog al te veel deel aan de gevallen der levendigen, dan dat ik voor haare ſchielyke verhuizing uit de waereld bekommerd zoude zyn.

STEVENS.

Kunnen die flaauwtens myner Vrouw geen voorboden van eene aanſtaande bevalling zyn? Kan haare bevalling niet ongelukkig afloopen? Kan zy niet, in de kraam komende, een bloedſtorting krygen, en op deze manier ſchielyk uit myne armen gerukt worden? Ik ongelukkig man!

PHILIPPINA.

Indien gy zulke gevolgen wilt trekken, dan hadt gy voor uwe rust nooit eene Vrouw moeten neemen.

STEVENS.

Denkt gy dan niet, dat 'er myne Vrouw mede zal heen gaan? ô! moge uwe gedagte bewaarheid worden! Maar die menigvuldige flaauwtens — die hartkloppingen. — De Doctor hoorde alle deze toevallen zeer oplettend aan. Hy viel in diepe gedagten, en wist niet, welken naam hy deze ziekte geeven zoude?

PHILIPPINA.

Een naam voor de ziekte van uwe Beminde weete ik ook niet. Maar mogelyk raade ik wel haast de reden; en, om dat my deze niet gevaarlyk voorkomt, zo verwagt ik ook geen gevaarlyk gevolg.

STEVENS.

Ik hoor het al. Gy ſpreekt wat bedekt, om dat gy nog niet getrouwd zyt! daar doet gy wel aan. Met één woord, gy wilt zeggen, 't geen ik gezegd heb, dat myn Vrouw zwanger is.

PHILIPPINA.

Daar hebbe ik niet eens aan gedagt.

STEVENS.

Schaam u niet daar aan gedagt of het gezegd te hebben; indien zy my binnen kort met een gezonden en welgemaakten Erfgenaam verheugde, geen mensch zou blyder zyn dan ik? De appel valt niet verre van den ſtam, en de Kinderen van myne Vrouw moeten duizend goede hoedanigheden krygen.

PHILIPPINA.

Zy moeten. Dat weet ik juist niet.

STEVENS.

Kundt gy 'er nog aan twyffelen, Nigt? Is myn Vrouw niet de fraaiſte in de ganſche ſtad?

PHILIPPINA.

Dewyl deze vraag de ganſche ſtad betreft, zo mag haar ook de ganſche ſtad beſlisſen. Ik wil 'er geen uitſpraak over doen.

STEVENS.

Is myne Vrouw niet de aartigſte, de vriendelykſte, de verſtandigſte, de huishoudelykſte, de ga-

lant-

ſantſte, de deugdzaamſte, Vrouw van de ganſche waereld? en moest hy niet myn vyand zyn, die my dit wilde tegenſpreeken?

PHILIPPINA.

Neef, dit heet zyne Vrouw pryzen ten koste van de ganſche vrouwelyke ſexe.

STEVENS.

Ik ſpreek als een verſtandig man, die zyne Vrouw kent, en dagelyks nieuwe volmaaktheden in haar ontdek. Denkt gy dat ik zo weinig verſtands heb, dat ik iemands deugden en gebreken niet kan ontdekken?

PHILIPPINA.

ô Neen, dat denke ik niet. Gy hebt een zeer goed verſtand, Neef. Maar gy hebt mede een groote liefde voor uwe Vrouw, en de liefde beneevelt zomwylen ons verſtand.

STEVENS.

Wat zal deze geleerde aanmerking betekenen? Ben ik dan een man, die aan de inbeelding ziek is?

PHILIPPINA.

Ik merk, Neef, dat gy kwaad wordt, als men openhartig met u ſpreekt. Wy zullen ons geſprek afbreeken, en gy zult gelyk hebben.

STEVENS

Ja, ik wil niet ſlegts gelyk hebben, maar u teffens toonen, dat gy ongelyk hebt. Zeg my tog, wat gy op myne Beminde te zeggen hebt. Ik wil volſtrekt haare gebreken weeten; want ik ben verzeekerd dat zy 'er geene heeft.

PHILIPPINA.

Dewyl gy al overtuigd zyt, dat zy geene gebre-

breken heeft, dan ben ik al weêrlegd; en dus eischt de voorzigtigheid, dat ik zwyge.

STEVENS.

Neen, gy moet niet zwygen; gy moet ſpreeken, opdat ik u wederlegge, en de eer van myne Vrouw verdedige.

PHILIPPINA.

Doe ik dan de eer van uwe Beminde te kort, omdat ik haar met andere oogen beſchouw als gy?

STEVENS.

Ik wil weeten, welke gebreken myne Vrouw heeft; en gy moet ze my zeggen.

PHILIPPINA.

Omdat ik moet, zo zegge ik u openhartig, het geen ik van het karacter uwer Beminde denke: ik zie haar aan als wat verwaand, hoogmoedig, en heerschzugtig. Buiten dit heeft zy een heel goed hart.

STEVENS.

Hebt gy dan alle ſchaamte ten eenemaal afgelegd? Zo myn Vrouw zulke eene was als gy denkt, dan ware ik immers een gek, dat ik haar beminde, dewyl zy dan niet beminnenswaardig zoude zyn.

PHILIPPINA.

ô Neen, Neef. In eene Vrouw bemint men niet alleen de deugden, maar ook haare levendigheid, haar vleiend en liefkoozend gezigt, haare inneemende gebaarden, haar fraai postuur, haare manieren, waardoor zy haare genegenheid eene dubbele waarde weèt by te zetten.

STEVENS.

Neem my myne drift niet kwalyk Nigt. Gy hebt

weinig doorzigt ; en waarom? om dat gy u voor verſtandiger uitgeeft dan ik en myne Vrouw. Myne bewyzen zyn niet lang, maar bondig. Bewys tog eens, dat myn Vrouw verwaand, hoogmoedig, en heerschzugtig is.

PHILIPPINA.

't Bewys, dat uwe Beminde zo is als ik gezegd heb, kan ik u niet voorhouden. Gy moet het in haare daaden zoeken.

STEVENS.

Ik ben niet ongezeggelyk, Nigt Philippina. Maar, wie myne Vrouw zonder grond en reden verkleint, dien houde ik voor —

PHILIPPINA.

Voor wat: Ik hoop niet dat gy ſchelden wilt! Gy hebt my immers zelf belast de gebreken van uwe Beminde op te noemen.

DERDE TOONEEL.

De Vorigen. HENDRINA.

HENDRINA.

Broeder gy moet aanſtonds by uwe Vrouw komen. Zy krygt het ééne toeval op het andere.

STEVENS.

Ach, ik ongelukkig man! Ja, ja, myn Vrouw zal zeker ſterven. De voorzegging van den Heer Waarmond zal vervuld worden. Ik arm man! Dat is goed voor de vyanden van myne Vrouw. Hendrina wagt tog, tot dat Heer Waarmond komt. Ik heb hem hier ontboden.

VIER-

VIERDE TOONEEL.

PHILIPPINA. HENDRINA.

HENDRINA.

Ik weet niet wat myne Zuster ſchort. Zy ligt te bed, en ſpreekt al van dingen, die zy my by testament wil maaken. Zy heeft zeer fraaie Juweelen, dog mynenthalven mag zy die nog lang zelve gebruiken; maar zy moet 'er evenwel al zeer erg aan zyn.

PHILIPPINA.

Misſchien was zy aan zo menige ziekte niet onderheevig, zo haar goedhartige Man minder acht op haare toevallen ſloeg.

HENDRINA.

Ik verdedig of beſchuldig myn Zuster niet; maar een goedhartig Man is in myne oogen iets heerlyks. Zo ik eens trouw, dan wil ik trouwen om bemind, en wel om zeer bemind, te worden. Ik zal niet ziek worden, om myn Man gedienſtig te maaken; maar ik kan hem het leeven wel op eene andere wyze lastig maaken.

PHILIPPINA.

Zo ik u wel begryp, dan zal het uwen Man kwalyk bekomen, indien hy niet dagelyks uw weldoener, uw aanbidder, en uw ſlaaf, is.

HENDRINA.

Ik wenschte wel dat gy die droevige ernsthaftigheid, om over alle onze daaden en oogmerken op de ſtrengſte wyze te oordeelen, liet vaaren. Dat is wreed met zigzelve en anderen te werk gaan. Ik kan zo zwaarmoedig niet zyn als gy.

PHI-

PHILIPPINA.

Ik ben niets minder dan zwaarmoedig. Ik ſpoor het genoegen overal op, en wensch het de ganſche waereld; maar ik ben te gelyk overtuigd, dat men niet vrolyk en gerust zyn kan, zo men vooraf niet ernſtig en bedagtzaam geweest is.

HENDRINA.

Laat my tog myne ongeſtadigheid, en myne vryheid om naar myn zin te handelen; ik redde het zo goed met myne onbedagtheid als gy met uw groot overleg. Vaar wel. Dezen voormiddag moet ik de *Europeeſche Hoven* geheel uitleezen. Zie eens, zo ver ben ik reeds zedert gisteren gekomen! Na den middag wil ik naar aan mynen Charles te Parys ſchryven.

PHILIPPINA.

Blyf hier en lees. Gy moet immers op den Heer Waarmond wagten. Ik wil myn Nigt, voor een oogenblik, in haare elende bezoeken; zy mogt zig anders van de gelegenheid bedienen, en zonder koorts allerhande dingen tot myn lof revelen.

VYFDE TOONEEL.

HENDRINA. WAARMOND.

WAARMOND.

Vergeef het my, Mejuffer; ik zoek den Heer Stevens, hy heeft aan myn huis gezonden, en my laaten zeggen, dat ik aanſtonds by hem moest komen. Waarlyk, hy heeft my geen dienst gedaan; ik zat juist in de diepſte beſpiegelingen. Ik moet

onzen Graaf, (gy kent hem wel,) zyn planeet leezen. Ik heb hem beloofd het overmorgen te zullen doen, en 'er ontbreeken my nog tien volle jaaren aan zyn leven; want ik ben eerst tot zyn veertigste jaar, en vyftig jaaren wordt hy oud; en volgens de *aspecten* schynt het, dat hem in deze tien jaaren nog veel zal overkomen. Dog van verborgene zaaken spreeke ik niet gaarne. Waar is myn Heer uw Broeder?

HENDRINA.

Ik zal hem aanstonds gaan roepen. Maar Heer Waarmond, zeg my tog, wat gy zo schielyk by hem moet doen. 't Is geen nieuwsgierigheid; maar ik ben maar verlangend om het te weeten.

WAARMOND.

Ik weet zelve niet, wat ik by hem moet doen. Maar, schoon ik het al gissen kon, ik zou 't u egter niet zeggen; de geheimhouding is de ziel van myn beroep. Vraag my derhalven niets meer, Mejuffer.

HENDRINA.

My dunkt, het valt u veel moeilyker ééne zaak te verzwygen dan tien bekend te maaken. Puncteer nog eenige oogenblikken; intusschen zal ik mynen Broeder roepen, maar u vooruit zeggen, dat zyn Vrouw, sedert dezen morgen, ziek is; zy heeft flaauwtens. Maar, daar komt myn Broeder al. By deze geheime audientie zal ik niet nodig zyn.

ZES-

ZESDE TOONEEL.

WAARMOND. STEVENS.

STEVENS.

Ach, myn waarde Heer Waarmond! zyt gy daar? Ik ongelukkig man hebbe uwe vriendschap en vertroosting hoognoodig —

WAARMOND.

Zeg my niets. Ik weet alles wat gy wilt zeggen. Ziet gy wel, dat ik hier in myn hand eenige stippen met potloot heb gemaakt? Is uwe Beminde niet ziek? krygt zy niet de ééne flaauwte op de andere? en wilt gy niet van my weeten, of deze ziekte gevaarlyk is? Hebbe ik het niet geraaden?

STEVENS.

Om 's Hemels wille! wie geeft u tog alle dingen in, Heer Waarmond? Ik bezweere u by onze opregte vriendschap, ontdek my, hoe 't met myne arme Vrouw zal afloopen. De Doctor zegt, daar kon wel eene bloedstorting op weg zyn.

WAARMOND.

Zotterny!

STEVENS.

Dat denke ik ook. Veeleer geloove ik, dat myn lieve Vrouw bevrugt is; en waarom zoude ik dat niet gelooven, daar wy malkander zo teder beminnen, en byna al een jaar getrouwd zyn geweest?

WAARMOND.

Dat is mis, men behoeft aan geene zwangerheid te denken.

STEVENS.

En waarom niet? Ik wenschte het van harte.

WAARMOND.

Dat kan wel zyn. Maar, kan ik het helpen dat het anders is? Ik hebbe uwe Beminde, voor eenige weeken, eens in de hand gezien; daar ſtaat geen woord in, nog van eene zwangerheid, nog van eene bloedſtorting; maar daar ſtaan heel andere dingen in.

STEVENS.

En welke dingen? De dood maar niet, anders alles! Ik ongelukkig man! Daar valt my te binnen, wat gy voor dezen tot my gezegd hebt.

WAARMOND.

Verg my niets, gy mogt meer hooren dan u lief is. Zo veel zegge ik u; uw Doctor is een weetniet. Zo hy wist, wat een *Levens-linie* was, dan zou hy op de pols niet aangaan. De *Levens-linie* in de hand van uwe Beminde is tweemaal doorgeſneeden, en door twee groote roode ſtippen beſchadigd. Meer mag ik niet zeggen. Eene ziekte heeft zy, voor twee jaaren, uitgeſtaan; dat is de eerſte ſneede. Eene tweede ſtaat haar voor de deur, dat is de andere ſneede. Deze moet ik nog eens nazien, en de *Vitalis* met de *Naturalis* en *Menſalis* vergelyken. Uwe Beminde heeft op den nagel *Jovis* een lelyken zwarten ſtip; daar komt die aamborstigheid, dat hartkloppen, van daan. Meer wil ik u niet zeggen. Ja ik wenschte, dat ik u in 't geheel nog niets gezegd had. Genoeg, het ziet 'er gevaarlyk uit, en —

STEVENS.

Ô! Vertoef een oogenblik. Ik zal hooren, of myn lieve Vrouw uw bezoek verdragen kan.

ZEVENDE TOONEEL.

PHILIPPINA. WAARMOND.

PHILIPPINA.

Zeg my eens, of 't u ernst is, wat gy den Heer Stevens zo aanstonds gezegd hebt? Ik wil u belyden, dat ik u beluisterd heb; maar ik kan my niet verbeelden, dat het 'er zo gevaarlyk met Juffrouw Stevens uitziet, als gy het opgeeft.

WAARMOND.

Mejuffer, ik moet het weeten, hoe 't 'er uitziet, anders zoude ik zo vermetel niet zyn van het te voorzeggen.

PHILIPPINA.

Maar de vraag is: of gy het met zeekerheid kunt weeten, dan of gy u ook kunt vergisfen?

WAARMOND.

Ik kan my daaromtrent niet vergisfen, om dat ik niets meer zeg, dan wat my de Linien en Merktekenen in de handen en in het aangezigt leeren.

PHILIPPINA.

Myn Heer, dat kan onmogelyk zyn, anders moesten u de Linien in uwe eigene handen leeren, dat gy mogelyk heden nog met uwe kunst een voorwerp van bespotting zult worden. Want, als ik my niet grootelyks bedrieg, zo zal de ziekte van Juffrouw Stevens wel haast, en zelfs nog heden, overgaan.

WAARMOND.

Zo dit gebeurt, dan wil ik my, voor uwe oogen, tot straf laaten *trepaneeren*.

PHILIPPINA.

Wees op uwe hoede, Heer Waarmond. Want, zo Juffrouw Stevens beter wordt, dan hebbe ik morgen de eer, in gezelſchap van een Doctor en Chirurgyn, op uwe kamer te komen, en een merkwaardige operatie by te woonen.

WAARMOND.

Myn lieve Juffer, gy zult eene weetenſchap, die zo oud is als de *Chiromantie*, door uw verſtand, zekerlyk van haare eer en aanzien niet berooven. Graaven en Vorsten hebben voor dezelve altoos achting gehad, maar ik kan gemaklyk begrypen, waarom gy ze veracht.

PHILIPPINA.

Met deze verdediging zult gy niet veel uitvoeren. Graavinnen en Vorstinnen hebben zig van heidens laaten voorzeggen, daarom blyven die lieden evenwel bedriegers.

WAARMOND.

Hoe komt dit ſchuim van volk hier te pas? Zulke menſchen weeten geen drommel van onze kunst. Tot de *Chiromantiſche* weetenſchappen behooren geleerde, bekwaame, en heel byzondere, verſtanden.

PHILIPPINA.

Hoe fyn zyt gy! Gy kunt iemand heel ongemerkt zeggen, dat gy geſtudeerd hebt, en een groot verſtand bezit. Maar hadt gy 't my niet gezegd, dan zouden 'er myne gedagten, over lang, of binnen kort, en mogelyk by 't trepaneeren, wel op zyn gevallen. Maar, hoe weet gy dan, dat de tekenen in de handen en op het voorhoofd juist het lotgeval

val der arme ſtervelingen zullen afbeelden, waar voor de Hemel, met voordagt, een zeer dikke gordyn ſchynt geſchoven te hebben?

WAARMOND.

Begin met my geen kinder-examen. Wat is begrypelyker dan dat de *Levens-linie* op het Leven, de *Eer-linie* op de Eer, en de *Gordel van Venus* op de Liefde, ziet? Juist daarom, om dat ze zo genoemd worden, beduiden ze dat, en niets anders; en daarom juist draagen ze dien naam, welken ze draagen, om dat ze betekenen dat ze betekenen. Kunt gy dezen zamenhang nagaan en begrypen, myn veel weetende Juffer?

PHILIPPINA.

Niet al te wel. Maar indien nu de Linien en Streepen in onze handen eens niets anders zeiden, dan wat de reeten en ſpleeten aan de boomen zeggen?

WAARMOND.

Men kan met u niet wel disputeeren, Juffer; want gy vermengt 't éénc met het ander. De natuur doet niets te vergeefs; en de ſtreep in de *Levens-linie* van Juffrouw Stevens beduidt een doodelyke krankheid. Dat is genoeg gezegd,

PHILIPPINA.

Om dat uwe natuur niets te vergeefs doet, zo zullen de plekken, vratten, ſproeten, en andere zulke verſchynzels aan 't menſchelyk ligchaam, ook wel hunne beduiding hebben.

WAARMOND.

Zy mogen beduiden wat zy willen. 't Zal u niet veel ſcheelen.

PHILIPPINA.

Myn Heer, neem 't my niet kwalyk; dat compliment hebt gy niet uitgevonden, een heiden heeft het my reeds voor veele jaaren gemaakt. Maar om met ernst van de zaak te ſpreeken: ik zie, dat de waarheid aan uwe zyde is, en wil ter eere van de waarheid zwigten, en de *Chiromantie*, *Metoposcopie*, *Phyſiognomie*, *Astrologie* en *Punčteerkunst*, met één woord, alle uwe kunsten en weetenſchappen, om vergiffenis bidden, dat ik haar voor geene tolken van onze toekomende lotgevallen gehouden heb. Ik wil zelve uwe kunsten leeren; en, zo ik trouw, dan wil ik geen ander Man kiezen, dan een *Chiromantist*, een *Planeet-leezer*; en als dan zullen wy malkander by elken kus, by elk kopje Koffy, waakende en ſlaapende, leevende en ſtervende, waarzeggen. ô Hoe fraai zal dit wezen! Maar thans bezweere ik u by uwe kunst, zeg my hoe het met Juffrouw Stevens zal afloopen. Zal zy lang bedlegerig zyn?

WAARMOND.

Ik wenschte wel, dat ik u geen ſterfgeval behoefde aan te kondigen dat zo naby is.

PHILIPPINA.

Om 's Hemels wille, wat zegt gy! die arme vrouw! haar dood is zo naby? Hoe zullen wy de zaaken tot den rouw zo ſchielyk by malkanderen krygen?

WAARMOND.

Ik heb haar thans nog niet in de hand gezien. Maar ik heb gepunčteerd. — Meer mag ik niet zeggen.

PHILIPPINA.

De Heer Stevens roept u.

AGT-

AGTSTE TOONEEL.

PHILIPPINA. RICHARD.

RICHARD.

Uw dienaar, Nigt. Ik heb gehoord, dat myn Zuster zig niet wel bevindt. Ik wil haar bezoeken, en met raad en troost byſtaan. Ik heb zelfs myn *Huis-elixir* reeds by my geſtoken.

PHILIPPINA.

Ik zal aanſtonds gaan vraagen, of Juffrouw Stevens zig in ſtaat bevindt om u te zien.

RICHARD.

My niet kunnen zien? De zieken zien my zelfs gaarne. Ik ben een vrolyk en boertend man, ik heb ondervinding, ik praat gaarne. Myn *Arcanum*, myn *Elixir*, heeft wondere cuuren gedaan. Men zou al lang van my gezegd hebben, *mortuus eſt*, zo ik dit *Medicamentum* niet had.

PHILIPPINA.

Ik denk dat de Heer Stevens reeds twee of drie Doctors heeft aangenomen. Dus zal uw *Medicamentum* — Daar komt zy zelve. Ach, hoe zwak! Ik moet gaan, en haaren garſtedrank bezorgen.

NEGENDE TOONEEL.

RICHARD. Juffr. STEVENS, (*geleid van haaren Man.*) STEVENS. (*Zy valt in een Leuningſtoel.*)

RICHARD.

Myn waardſte Zuster hoe naar ziet gy 'er uit! Ik heb wel hartelyk medelyden met u. Wat hebt gy voor een *malum*?

Juffr. STEVENS.

Ach myn lieve Broeder! hoe gaarne zou ik het u zeggen, zo ik maar — adem kon haalen. 't Is of ik ſtikken zal — 't Is of myn hart wil berſten. — Ik arme vrouw! De Doctor heeft my bevolen van 't ééne vertrek in 't andere te gaan; maar hadt hy my eerst kragten gegeeven. — Hoe elendig en vergangklyk is des menſchen leven! — Ik denk, 't zal niet lang met my duuren — maar ik ben in alles te vrede.

STEVENS.

Myn lieve Vrouw, ſpreek tog niet van ſterven of ik ſterf eer als gy; ja hier voor uwe oogen ſterf ik.

RICHARD.

Houdt maar moed Zuster. De mensch kan veel uitſtaan. Volg myn raad, en neem een lepel vol van mynen *Elixir* in. (*Hy haalt het fleſje uit zyn zak.*) Hier hebt gy alle Apotheeken by malkander.

Juffr. STEVENS.

Myn lieve Man! ik word geſtadig erger. — Ik bevinde my — Wilt gy niet een Notaris laaten haalen? Ik wilde myn testament maaken, en my van 't tydelyke ontdoen. — Ach Broeder! hoe vaart tog uw Beminde? Waarom komt zy my niet bezoeken?

RICHARD.

Zy wordt, tot haar ſpyt, voor tegenwoordig door eene Dame van rang, die haar met een bezoek vereert, opgehouden, maar dezen avond zal zy de eer hebben u te komen zien.

Juffr. STEVENS.

Ja, als ik dan nog leef, zal het my lief zyn.

He-

Heden, voor den eeten was zy by my, en noodzaakte my veel te ſpreeken. Misſchien heb ik 'er my nadeel mede gedaan. Zy was regt vrolyk. Zy hadt zig zeer fraai, zeer fraai, opgeſchikt. — Maar 't is alles ydelheid! Eéne koorts! éène hartklopping! zo zyn wy weg; en onze klederen blyven over. — Zo als de Hemel wil — Het ſpreeken valt my zeer moeilyk — Ik kan geen woord meer uitbrengen. Welk eene Dame van rang heeft uwe Beminde by zig? Al hadt zy 'er my by verzogt, ik had evenwel niet kunnen komen. — Ach myn lieve Man! voel tog myn handen eens. Ik word zo koud. De gedagten gaan geheel weg. (*gramſtoorig*) Waarom voelt gy dan myn handen niet? Leeve ik u al te lang? Gy hebt my immers nog geen jaar gehad, en zyt gy my al moede? Ik ongelukkige vrouw!

STEVENS.

Ach myn Vrouw! word niet kwaad. Ik weet van droefheid niet, waar ik ben. Ik bezwyk. Ik zal weêr naar den Doctor loopen. Ik wil hem op myn kniën bidden, dat hy een *Levensbalſem* voor u klaar maake. Ik laat u niet ſterven.

RICHARD.

Hoe bleek wordt gy Zuster! Ik wil een lepel haalen. Gy moet van myn univerſeel medicyn inneemen.

TIENDE TOONEEL.

STEVENS. Juffr. STEVENS.

Juffr. STEVENS.

Arme Man! hebt gy my ook nog lief? hoe veel zal u myn ziekte weêr kosten! Niets maakt my mynen dood bitter dan dat ik u verlaaten moet. Anders is my alles op de waereld onverſchillig, Eer, Staat, en Rykdom. — Ach hoe teder was onze korte Echt! hebbe ik u wel in die negen maanden door één woord, door één zuur gezigt, beledigd? — (*opſtuivend.*) Gy zegt niets? Zyt gy dân een ſteen? Is u de tederſte Vrouw onverſchillig? Denkt gy al aan myne opvolgſter? — ô Welke koude, doodelyke rilling! Ik ſterf! ik ſterf!

STEVENS. (*hy omhelst haar.*)

Neen, uwe ziel laate ik niet los uit myn handen. Helpt tog! Myn lieve Vrouw wil ſterven. Ik laat het niet toe. Zy moet in 't leven blyven.

ELFDE TOONEEL.

De Vorigen. RICHARD, (*met een kopje in de hand.*)

RICHARD.

Nu maar friſch ingenoomen, Zuster! Het ſmaakt zo zoet als ſyroop. 't Is overal goed voor, al kwam het kwaad van een jongen zoon voort. Ha, ha, ha! een getrouwd man mag immers wel een woord uit de kraam-kamer praaten.

Juffr.

Juffr. STEVENS.

Ik geloof niet, dat ik het doorſlikken kan. De Doctor heeft my al iets voorgeſchreeven, dat aanſtonds uit de Apotheek zal komen. Myn Engel, wat zeiden de Doctors, dat my ſchortte?

RICHARD.

Zy mogen gezegd hebben, wat zy willen. Neem den *Elixir* op myne verantwoording in. *Fuge medicos*, hebbe ik nog uit de ſchool onthouden. Geen Doctor de beste Doctor! Volg myn raad, Zuster, of ik worde boos. Ik moest uw Man zyn, ik zou u dit medicyn wel doen inneemen. Meent gy dan dat ik niets weet?

Juffr. STEVENS.

Zyt gy niet een wreed mensch? Een ſcherpregter, die met het zwaard agter iemand ſtaat, heeft meer medelyden dan gy. Indien ik nu van uwe artſeny ſterf, wat helpen my dan alle uwe verzekeringen? ô Hoe warm wordt het my om 't hart!

STEVENS.

Myn Lief, neem het tog maar in. Doe het ten gevallen van my. Ik zou, uit liefde voor u, wel een heele kan vol willen drinken.

RICHARD.

Laat my het kopje zo lang niet houden. Gy zult 'er aanſtonds beter van worden.

Juffr. STEVENS.

Ik ben reeds beter. Ik mag niet inneemen.

RICHARD.

Uw veinzen helpt hier niets. Gy moet inneemen, op dat de kwaal niet weêrom kome.

Juffr.

Juffr. STEVENS.

Gy brengt my onder de aarde.

RICHARD.

Ik wil my levendig met u laaten begraaven, zo gy 'er aan fterft.

Juffr. STEVENS.

Daar zal ik niet weêr levendig door worden.

STEVENS.

Kwel u tog niet myne arme zieke Vrouw. Zou ik 't dan voor u niet kunnen inneemen? Misfchien werkt de artfeny door eene *Symphatie* op myne Vrouw. Man en Vrouw zyn immers één ligchaam. Neen, met tegenzin moet zy 't niet neemen.

RICHARD.

Behoudens uwe waardigheid Broeder, gy praat, als of gy *Aquavitæ* gedronken hadt. Uwe Vrouw moet inneemen. Het is myn pligt, voor haare gezondheid zorg te draagen, en elk medemensch met raad en daad by te ftaan.

Juffr. STEVENS.

ô Myn hart moet geborsten zyn!

RICHARD.

Maar ingenomen, dan zal het hart weêr aanwasfen. Ik laat myn *Arcanum* niet verachten. Alles is ergens goed voor. Ten gevalle van u wil ik alles in de waereld doen, zo gy myn raad volgt.

Juffr. STEVENS.

Geef het my dan. (*Zy drinkt met een beevende hand.*) Het fmaakt zo bitter als gal!

STEVENS.

De Hemel laate 't u wel bekomen!

RI-

RICHARD.

Gy trekt waarlyk een gezigt, als een Rhinoceros. Voelt gy niet, hoe 't op de borst brandt? Nu moet gy praaten, helder ſchreeuwen, opdat het niet op de borst blyve zitten, anders ſteekt het long en lever aan.

Juffr. STEVENS.

Zyt gy niet een wreedaart? Wat geeft gy my voor helſchen Zwavel?

STEVENS.

Gy zult op het ſchavot ſterven, Broeder, zo gy myn Vrouw in 't graf helpt.

RICHARD.

Dat moet ik weeten. Maar praaten, Zuster, anders ſtaa ik nergens voor in.

Juffr. STEVENS.

Ondeugende Vent, ik kan immers niet ſpreeken. (*ſchielyk.*) Jk hebbe immers geen adem. Kan men zonder adem praaten? uwe miſerabele *elixir!* Ik wenschte; dat gy in myn plaats ziek wierdt.

RICHARD.

Maar voort gepraat! uw adem is nog goed.

Juffr. STEVENS.

Hoe, had ik geen korten adem? (*haastig*) Wat! Gy ſpreekt een Zieke Vrouw nog tegen? Zyt gy niet een onbeſchaamde en onbeleefde vent? Gy en uwe Vrouw brengen my nog om 't leeven. Myn Man zal over u huilen, wanneer ik al lang in 't graf ligge.

RICHARD.

Gy houdt zo ſchielyk op, gy moet zonder ophouden voortpraaten. Begin eens, met uw Man

te krakkeelen. Zie maar eens, hoe hy daar ſtaat, als of hy my aanpakken wilde, en dat alleen, om dat ik zo dienstvaardig ben.

STEVENS.

Ik ſtaa te beeven, Broeder.

Juffr. STEVENS.

Van uw beeven word ik niet gezond. Gy weet nog niet, wat gy aan uwe Vrouw zult verliezen. Maar na myn dood zult gy 't wel ondervinden.

RICHARD.

Genoeg, Zuster. Nu moet gy wat rusten; anders gaat de ontſteeking tot het bloed over.

Juffr. STEVENS.

Schort het u dan in den bol? daar gy my gaande gemaakt hebt, zou ik nu zwygen?

RICHARD.

Mag ik u bidden, wordt niet boos, anders kon myne artſeny doodelyk voor u zyn: Lustig, vergenoegd, vrolyk! dan werkt myn *Medicamentum*. Nu moet gy voor een half uur naar bed gaan, en u heel warm toedekken, opdat gy zagtjes aan 't zweeten raakt.

TWAALFDE TOONEEL.

De Vorigen. HENDRINA.

HENDRINA.

Heer Waarmond wenschte gaarne te weeten, of gy nog iets te zeggen hadt, hy wil gaan.

STEVENS.

Die braave man! dien hebbe ik in de benaauwdheid ten eenemaal vergeeten.

Juffr.

Juffr. STEVENS.

Myn Lief, leid my weêr naar myn ſlaapkamer, ik kan 't niet langer ophouden. De Heer Waarmond moet my op zyne Conscientie zeggen, hoe my de medicyn bekomen zal.

RICHARD.

Die zal u zeer wel bekomen. Binnen een halfuur kome ik u weêr bezoeken; dan moogt gy nog een *doſis* inneemen.

(Juffr. STEVENS *gaat met haar Man binnen, en Richard wil ook binnen gaan, maar Hendrina wenkt hem, om te blyven.*)

DERTIENDE TOONEEL.

HENDRINA. RICHARD.

RICHARD.

Wat is 'er van uw dienst? wilt gy ook van myn *Elixir* inneemen?

HENDRINA.

Neen, daar ben ik niet beluſt op; ik wilde u iets vraagen. Dat Negligé, dat uwe Beminde dezen morgen aan hadt, heeft my ongemeen behaagd; waar hebt gy tog dat fraaie ſtof gekogt?

RICHARD.

Een Koopman, wien ik aan een aanzienlyke ſomme gelds wegens een wiſſel heb geholpen, heeft my eergisteren twee ſtukken vereerd; van het een heb ik myn Vrouw een Negligé laaten maaken; het ander wil ik u tegen een maatigen prys wel overlaaten. Gy kunt daar net zo een van hebben.

HEN-

HENDRINA.

Was het maar aanftonds gemaakt! ik wilde 'er u voor geeven, wat gy eischte. Ik moet morgen met een jong Heer een kind ten doop houden, en dan had ik het gaarne aan.

RICHARD.

Gy zyt een wonderlyk mensch! ik verdien gaarne een ftuivertje, en ik houde, buiten dat, ook veel van u; ik weet derhalven raad; gy zyt met myn Vrouw van eene grootte, ik zal op ftaande voet naar huis gaan, en u het Negligé van myn Vrouw zenden, zonder dat zy 'er van weet, en aanftonds voor haar een ander laaten maaken.

HENDRINA.

Doe dat. Gy zyt waarlyk zeer vriendelyk. Ik zal u het maakloon dubbeld betaalen; en om dat dit ftof in de winkels nog niet te krygen is, zo geeve ik u op elke el een fchelling meer dan 't overige kost.

RICHARD.

Daar ben ik meê te vrede. Myne vrienden diene ik, in vreugde en droefheid, altoos gaarne. Draag intusfchen zorg, dat uwe Zuster zagtjes aan 't zweeten kome, opdat ik met myne medicyn eer behaale. Binnen een half uur ben ik weêr by u.

HENDRINA.

Maar het Negligé! — Ik wil u een paar dukaaten op hand geeven.

RICHARD.

Dat behoeft niet. Het kleed is zo goed als of gy het reeds hadt.

VEER-

VEERTIENDE TOONEEL.

HENDRINA. PHILIPPINA.

HENDRINA.

Myn waarde Nigt, morgen zal ik heerlyk uitgedoscht zyn, wanneer ik als Meter ſtaan moet. De Heer Richard is zo goed geweest, van my te belooven, dat hy my het nieuw Négligé van zyne Beminde voor geld en goede woorden zou overdoen. Een koopman heeft hem twee ſtukken vereerd; zyne Vrouw kan derhalven weêr een ander laaten maaken.

PHILIPPINA.

Dat ware alles wel. Maar, zo 't zeggen van den Heer Waarmond bewaarheid wordt, dan krygen wy heden nog een rouw; en hoe zal het dan met uwe nieuwe opſchik afloopen?

HENDRINA.

Al geloofde ik alles, wat de Heer Waarmond zegt, zo geloof ik hem in dit geval niet.

PHILIPPINA.

Zo uwe Zuster nog niet ziek geweest is, ſchynt zy 't egter nu te zyn, na dat zy de medicyn van den Heer Richard ingenomen heeft. Zy wordt heet, en begint al tamelyk te mymeren.

HENDRINA

Dat zou my behaagen, anders mogt zy myn voorneemen om Meter te zyn vernietigen.

VYFTIENDE TOONEEL.

De Vorigen. WAARMOND.

WAARMOND.

Hoe is 't met Juffrouw Stevens? Is zy zedert dien korten tyd, dat ik t'huis moest komen, niet al erger geworden? Dat zyn de vrugten der medicynen van den Heer Richard.

PHILIPPINA.

Ja wel, zy begint al ylhoofdig te worden, en zy kreeg, voor dat ik hier naar toe ging, zulk eene ſterke vlaag, dat vier mannen haar naauwlyks in 't bed konden houden.

WAARMOND.

Dat hebbe ik wel gedagt, en voorzien. Zult gy nu wel haast gelooven, dat ik wat weet? Ik moet evenwel by haar gaan.

HENDRINA.

Heer Waarmond, gy hebt my al lang beloofd, dat gy my eens in de hand zoudt kyken. Kyk tog eens, hoe 't met myn toekomend geluk gelegen is, en of ik nog met een vreemdeling zal trouwen of niet?

WAARMOND.

Hoe meent gy dat?

HENDRINA.

Dat meen ik zo: wanneer myn Charles van zyne reis te rug komt, (hy is thans te Parys) en my zyn woord houdt, en ik de ryke erfenis van twintig duizend guldens kryg, kan ik dan geen Mevrouw worden? Kyk maar eens, hier is myn hand,

zy is anders veel blanker; maar ik heb zyne brieven doorgezogt, en 't ſtof nog niet weêr afgewasſchen.

WAARMOND. (*Hy bekykt haare hand.*)

ô! Uwe hand is immers zo wit als albast.

PHILIPPINA.

Weet gy dit uit de *Chiromantie*, of zeggen 't u de bloote oogen? Maar, heeft Juffer Hendrina een gelukkige hand?

WAARMOND.

Een weergalooze hand. Bekyk die fraaie Bergen eens, die pragtige *Eer-linie*, die groote *Tafel*, die heerlyke *Hoofd-linie*. Zy moet veel *Eſprit* bezitten. En hier — maar —

HENDRINA.

Nu, waarom gaat gy niet voort? Is dit een gevaarlyke linie?

WAARMOND.

Neen, maar ik zou my daar lang mede kunnen ophouden, als gy niet rood zoudt worden.

HENDRINA.

Waarom zou ik rood worden? 't Kan immers niets meer dan de *Liefde-linie* zyn. Nu, ſpreek maar regt uit; ik ben immers al zestien jaaren oud, en heb misſchien meer van de liefde geleezen dan gy my kunt zeggen.

PHILIPPINA.

Spreek tog, Heer Waarmond! Ontdek my Hendrina's ganſche hart, en alle haar minnaaryen. Wie is haar tegenwoordige Minnaar? Kunt gy dat zeggen?

WAARMOND (*Hy beziet haare hand naauwkeurig.*)

Als ik my niet zeer bedrieg; zo is het een van Adel.

HENDRINA.

Regt, Heer Waarmond! gy zyt een braaf Man!

PHILIPPINA.

Maar kunt gy ook zien, of hy groot of klein, jong of oud, ryk of arm is? Misschien verge ik u te veel.

WAARMOND.

Hy is middelmatig van perzoon.

HENDRINA.

Gy hebt het geraden Heer Waarmond! hy is middelmatig van perzoon. Ach een allerliefst Jonkertje!

WAARMOND.

Hy is jong, en tusschen de agttien en twintig jaaren.

HENDRINA.

Ik kusse u van blydschap. 't Is alles zo!

WAARMOND.

Hy is ryk.

HENDRINA.

Ja tog. Hy heeft twee Adelyke-Goederen, en, zo lang als hy hier studeerde, droeg hy gegaloneerde kleeren; zomwylen hadt hy zeer ongemeene kamizoolen aan, en in zyne gansche kleeding heerschte een allerliefste smaak.

PHILIPPINA.

Heer Waarmond, gy weet meer dan misschien Juffer Hendrina zelve weet; gy weet alles; eilieve zeg my dan eens; wat voor hair heeft hy? en welke oogen?

WAARMOND. (*Bekykt weêr lang haare hand.*)

Blaauwe oogen, zo veel als ik zien kan, heldere blaauwe oogen en blond hair wel gekruld. Hebbe ik gelyk?

HEN-

HENDRINA.

Myn lieve en waardige Man! nu houde ik eerst veel van u. Ja, een Jonkertje is hy. Regt myn Heer, fraaie groote ronde blaauwe oogen heeft hy, en witagtig hair zo zagt als zyde. Myne oogen bleeven op zyne hairlokken ſtaaren, zo fraai, zo ſierlyk wist hy ze naar de mode te krullen. Dit moet ik u nog zeggen: hy heeft den hoed ſedert vier jaaren 's zomers of 's winters, in ſneeuw of regen, uit liefde tot my, niet op zyn hoofd gezet. Ik dagt altyd, dat de koude of hitte zyne harſenen zouden krenken. Maar neen, hy bleef aartig en by aanhoudenheid verſtandig. Hy hadt de vrolykſte, de charmantſte, invallen. Alles leefde aan hem. De Hemel brenge hem maar haast gezond weêr in zyn land!

PHILIPPINA.

Word niet moeilyk, Heer Waarmond, dat ik u nog éénе nieuwsgierige vraag doe. Waar is Hendrina's Minnaar, is hy in 't land, of —

WAARMOND.

Hy is gaan reizen, en zal, binnen twee jaaren weêr t'huis komen, en als dan zyn woord houden.

HENDRINA.

Wat voor een woord? lieve Man! welke belofte zal dat zyn?

WAARMOND.

ô Veins niet! Hy heeft u beloofd te trouwen. Denk maar aan den laatſten kus, dien hy u in —

HENDRINA.

In de deur gegeeven heeft? — Ik raak heel van my zelve! — Kon ik u tog gelukkig maaken! Ik

 moet

moet aanstonds gaan, en in den brief, dien ik thans aan myn Charles geschreeven heb, nog een postscriptum tot uw lof byvoegen.

ZESTIENDE TOONEEL.

PHILIPPINA. WAARMOND.

PHILIPPINA.

Ja, Heer Waarmond, nu word ik zelve bang. Juffer Stevens is, gelyk gy weet, al aan het mymeren geweest, en heeft op my, op Richard, en zyn Vrouw, in die drift taamelyk geschimpt. Gy zult het my, hoop ik, niet kwalyk neemen, als ik u zegge, dat zy u in 't raaskallen een gek genoemd heeft. Vier mannen konden haar pas houden.

WAARMOND.

Nu zal het niet lang met haar duuren. Ik merk, dat 'er een beroerte op weg is. Ik moet haar nog eens spreeken, voor dat zy geheel spraakeloos is.

PHILIPPINA.

Maar daar valt my iets in. Ik zou naar een Chirurgyn zenden; zy wil adergelaaten zyn.

ZEVENTIENDE TOONEEL.

WAARMOND. STEVENS.

STEVENS.

Ik ging u zoeken. Ik heb troost noodig. Ik weet niet meer, waar ik blyven zal. Ik heb de gansche waereld op myn hals. Alle oogenblikken wordt myn lieve Vrouw erger. Kon ik haar door myne

traanen gezond maaken, ik zou bloed weenen; zo zeer beminne ik haar.

WAARMOND.

Zy heeft groote hitte, en mymert reeds, sedert dat ik haar heb verlaaten, niet waar? Zy heeft op my zelfs in haar ylhoofdigheid geschimpt.

STEVENS.

Om 's Hemels wille! hebt gy dit alles vooraf reeds in de hand gezien? Geen sterveling kan meer weeten dan gy. Vergeef het myne lieve Vrouw, dat zy zig in 't mymeren een kwaad woord tegen u heeft laaten ontvallen. Wie bezit zig zelve in zulke omstandigheden!

WAARMOND.

Hoe veel mannen moesten uwe Beminde in haare geweldige vlaag vast houden? waren het geen vier?

STEVENS.

Wat wilt gy zeggen? vier mannen! neen zo ver is 't niet gekomen. Zy heeft nog geen *convulsien* gehad. Zy heeft altyd nog stil gelegen, al heeft zy wat wonderlyk gepraat.

WAARMOND.

't Zy zo als 't wil. Genoeg, ik heb vier mannen in de hand gezien, die haar hebben vastgehouden. Maar 't kan wezen, dat zy haar slegts in een figuurlyken zin vasthielden, te weeten, om haar in de ziekte by te staan.

STEVENS.

Dan hebt gy volkomen gelyk. De Docter en ik zyn twee, en gy en de Heer Richard zyn te zamen vier. Myn lieve Heer Waarmond! myn

Vrouw ſluimert thans weêr wat. Indien zy nog wakker mogt worden, doe my dan nog eens den dienst, en bekyk haare hand, of de Linien, in den tuſſen-tyd, veranderd mogten zyn?

WAARMOND. (*Haalt een papier voor den dag.*)

Daar hebbe ik ſtraks de hand van uwe Beminde op afgetekend. Kyk maar eens onbeſchroomd. Hier is het *Jr* tuſſchen den duim en voorſten vinger. Daar is de holle hand van binnen, hier zyn de Linien en Bergen, met één woord, de *Carpus* en *Metacarpus*, *Thenar*, en *Hypothenar*. Ziet gy wel? hier zyn de *Linea Vitalis*, *Naturalis*, en *Menſalis*. De *Vitalis* is helaas zeer kort!

STEVENS.

Ach! kunnen wy die dan niet verlangen? waarom behoeft zy zo kort te zyn?

WAARMOND.

Daar, aan 't einde van de *Levens-linie*, is een ſtip, dat betekent een ziekte; en wel die ziekte, die uwe Beminde thans heeft aangetast.

STEVENS.

Gaat dat vast? Ach, die vervloekte ſtip! waarom is hy niet in de hand van myne ergſte vyandin? wys my dat punt niet meer. Het ziet 'er regt kwaadaartig uit. Ik val in flaauwte!

WAARMOND.

Na dit punt eindigt onmiddelyk de *Levens-linie*. Meer kan ik u niet zeggen.

STEVENS.

Ach, ik ongelukkig man! is 'er dan gansch geen hoop meer over? Myn lieve Heer Waarmond!

Daar

Daar zyn een paar dukaaten voor uwe moeite, en zo myn Vrouw in 't leven blyft, dan —

WAARMOND.

Denkt gy dan, dat ik geld voor myne kunst neem? Schaamt gy u niet? dat gy my zo laag behandelt?

STEVENS.

't Zal waarlyk geen belooning voor uwe moeite zyn. Neen, ik geef het u tot een blyk van myne vriendschap; en ik geef u daarom niet veel, om dat ik weet, dat gy geene achting voor het geld hebt.

WAARMOND.

Onder die voorwaarde zal ik het aanneemen, zonder u breedvoerig te bedanken.

STEVENS

Ach, myn lieve vriend! gy hebt my wel eens gezegd, dat de Linien aan de voetzoolen een groot licht gaven. Mogt ik u dan verzoeken — thans ware 't gemaklyk, nadien myn Vrouw te bed ligt. Wilt gy?

WAARMOND.

Wat kan men u tog weigeren? Daar zyn ook zekere kentekenen op de borst der Vrouwen, die veele duistere dingen ophelderen.

STEVENS.

Op de borst? dat zal myn Vrouw denkelyk niet toelaaten. Ik zal gaan zien, of zy ontwaakt is, om de Linien —

AGTTIENDE TOONEEL.

WAARMOND. PHILIPPINA.

PHILIPPINA.

Gaa schielyk in de zykamer. Juffrouw Stevens laat zig hier naar toe brengen, om zig een weinig van eene flaauwte te herstellen. Zy is niet gekleed, en wil zig daarom van geen vreemden laaten zien.

WAARMOND.

Die goede vrouw! 't zal haar laatste gang zyn. Ik zal in de andere kamer gaan.

NEGENTIENDE TOONEEL.

PHILIPPINA. Juffr. STEVENS, (*geleid door haar Man.*)

Juffr. STEVENS.

De ééne flaauwte op de andere! dat is beklaaglyk — Richards *Elixir* helpt niets. — De droppelen van den Doctor werken ook niet. — Ach Philippina! Dat ziet 'er slegt uit; niet waar? Hebt gy wel medelyden met my?

PHILIPPINA.

Ja Nigt, kon ik u door myn medelyden gezond maaken, dan zoudt gy 't op dit oogenblik worden. Ik bid u heb geen zwaar hoofd. Ik heb goede hoop; gy zyt nog te noodig in de waereld.

STEVENS.

Ja wel hebbe ik, en heeft de gansche waereld, haar zeer noodig.

Juffr. STEVENS.

Troost my maar Nigt. Ik weet best, hoe 't met my is. — Zo ſchielyk egter had ik mynen dood niet verwagt. — Ach hoe trillen myne beenen! dat moet de dood zyn.

STEVENS.

Neen, zo 'er één moet ſterven, dan wil ik ſterven. Gy zult blyven leeven. Het graf is uwer niet waardig.

Juffr. STEVENS.

Dat tog de Chirurgyn kwame! misſchien zou het aderlaaten my eenige verligting geeven; — Ik kan niet meer ſpreeken.

PHILIPPINA.

Ik heb al om hem gezonden. Hy zal wel haast hier zyn.

TWINTIGSTE TOONEEL.

De Vorigen. RICHARD. Met een knegt.

RICHARD.

Wel nu Zuster, ben ik niet beter, dan tien Doctors? hoe bevindt gy u na 't gebruiken van myne medicyn?

Juffr. STEVENS.

Veel erger dan voorheen.

RICHARD.

Dat is goed. Eerst moet het erg wezen, eer 't beter worden kan.

STEVENS.

Denkt gy dit, Broeder? ja, waarom zou de

He-

Hemel myne Vrouw ook wegneemen? Ik doe immers den naasten zo veel goeds, en —

Juffr. STEVENS.

Ach! 't wordt weêr heel duister voor myne oogen. Waar ben ik? waar ben ik?

STEVENS.

In myne handen zyt gy myn kind; en daar zal u noch dood noch Duivel uitrukken.

RICHARD.

De beste raad is Zuster, dat gy nog eens van myn *Elixir* inneemt; als dan moet 't zeker anders worden.

Juffr. STEVENS.

Nu nog nooit. Liever wil ik myn ganſche leven ongezond blyven als dezen vergiftigen drank nog eens inneemen. Neen, men moet my aderlaaten, aderlaaten!

PHILIPPINA.

Heer Richard, zend tog uw Knegt naar den Chirurgyn. Ik weet niet waar hy blyft.

RICHARD (*Tot zyn Knegt.*)

Geef my dit goed over, en loop gezwind naar den Chirurgyn.

PHILIPPINA.

Wat hebt gy in dat pak? is 't artſeny? dan moet myn Nigt regt gezond worden.

RICHARD.

Och Neen! het is 't nieuw Negligé van myn Vrouw, het welk ik aan Juffrouw Hendrina voor geld en goede woorden voor haar Meterſchap heb overgedaan. Myn Vrouw weet 'er niets van. Ik heb het kleed heimelyk uit haar Kleêr-kas genomen, en den kleêr-

kleêrmaaker het ander ſtuk gezonden, om aanſtonds een nieuw voor haar te maaken. Ik wilde Hendrina die vreugd niet misgunnen.

Juffr. STEVENS.

Ik ongelukkige Vrouw! ik ben doodziek, en myn Zuster is nog zo ligtvaardig, en denkt aan een nieuw Negligé voor haar Meterſchap. — ô Kon ik maar ſpreeken! zou men 't zig zo wel kunnen verbeelden? Op een tyd, dat zy in traanen ſmelten, en aan rouw-kappen denken, moest, berooft zy haare Zuster van haar Negligé! — Dat laate ik niet toe. Ik zal naar Zuster zenden, en 't haar laaten zeggen. Eer kan ik niet gerust ſterven.

PHILIPPINA. (*Maakt het pak open.*)

Ach! myn lieve Nigt, bekyk tog eens dit allerliefst pakje! Zulk een moest gy hebben, dat zou u weêrgaloos ſtaan. Neef! gy zyt ook niet half zo galant jegens uw Vrouw als de Heer Richard jegens de zyne.

RICHARD.

Ja ik ben zeer galant, zonder my te beroemen.

STEVENS.

Myn Engel lief, kon ik u in dit kleed gezond zien, ik gaf 'er de helft van myne goederen voor.

PHILIPPINA.

Ik kusſe uwe handen Nigt, zo gy my dit vermaak doet, en het Negligé aantrekt. Ik weet het past u. Gy moet 'er Engelagtig in uitzien. Niet waar Heer Stevens, gy doet het uwe Beminde preſent, zo zy zig kan verwinnen, om het heden nog aan te trekken.

STE-

STEVENS.

Van harte gaarne, al was het kleed van goud, ik zal 't betaalen, al loopen de tyden nog zo flegt.

RICHARD.

Maar, wat zal Juffer Hendrina zeggen?

PHILIPPINA.

Die mag zeggen wat zy wil. Myn Nigt gaat immers voor; en 't zal 'er niet op aankoomen, of dat meisje zo kostelyk gekleed is; myn lieve Nigt, mag ik u bidden, pas het eens aan.

Juffr. STEVENS.

Jou los meisje! hoe kunt gy my dit vergen? Heb ik daar de kragten toe? Ik heb geen ander kleed noodig dan een doodkleed.

PHILIPPINA.

Kom ik wil u eens fraai opfchikken. Misfchien is een kleine beweeging beter voor u dan alle recepten.

STEVENS.

Myn lieve Vrouw, zo gy my dit vermaak wilde doen, dat ik u in dit kleed omhelzen kon, ik zou u op de handen draagen.

Juffr. STEVENS.

Waar dwingt gy my toe, myn Liefste? Gy weet, ik kan u niets in de waereld weigeren; maar ik ben al te ziek. 't Kom my zomtyds wel voor, als of de *Elixir* van den Heer Richard de kwaal wat doet bedaaren; maar hoe weete ik, of ik door de beweeging de kragt van die Medicyn niet verzwakke?

RICHARD.

Neen. De beweeging is nu weêr volftrekt noodzaak-

zaaklyk, Zuster. Doe myn *Elixir* de eer, en trek dit kleed eens aan; en dans 'er met my eens in, dan kunt gy op eenmaal de gezondheid weder krygen, en een nieuw Negligé door uwe Ziekte overwinnen.

STEVENS.

Myn Engel, ik bidde u met traanen in myne oogen, volg tog den raad van den Heer Richard en Juffrouw Philippina. Zy zorgen zo opregt voor uwe gezondheid.

Juffr. STEVENS.

Op uwen raad, en ter liefde jegens u, zal ik het waagen. Leid my in myn Kamer, Nigt, en houd my vast. Ik ben zo zwak, zo zwak, dat my een vlieg om ver zou kunnen ſtooten.

PHILIPPINA.

Kom, ik zal u als een Prinſes opſchikken. Gy myn Heeren, moet hier wagten, tot dat wy klaar zyn.

EENENTWINTIGSTE TOONEEL.

RICHARD. STEVENS.

STEVENS.

Wilde de Hemel tog, dat myne arme Vrouw beter wierdt! De Heer Waarmond heeft my niets goeds geprophetéerd.

RICHARD.

De Heer Waarmond is een gek, zo hy kwaad geprophetéerd heeft. Waar zou dan myn *Elixir* voor in de waereld zyn? Indien zy 't nog eens inneemt, dan moet haar, in veele jaaren, geen vinger

ger weder zeer doen. Ik ben regt blyde, dat myne medicyn zo wel gewerkt heeft. Maar Broeder, wie zal het Negligé betaalen? ik moet ten minsten eenige guldens voordeel hebben.

STEVENS.

Gy zult tien guldens boven het gewoone verschot krygen, zodra ik myn Vrouw in dit kleed gezond omhelzen kan. Ik zal het op eene andere plaats weêr bezuinigen; voor uwe artseny zal ik u eeuwig verpligt blyven, en u, geduurende myn leven, als mynen vriend en helper beschouwen. Dat zy kwame, dat zy tog kwame!

TWEE-EN TWINTIGSTE TOONEEL.

De Vorigen. WAARMOND.

WAARMOND.

Verschrik niet, Heer Stevens; het ziet 'er zeer slegt uit met uwe Beminde. Ik heb den Chirurgyn zien komen. Juffrouw Philippina weende de bitterste traanen.

STEVENS.

Ach ik ongelukkig Man!

DRIE-EN-TWINTIGSTE TOONEEL.

RICHARD. WAARMOND.

RICHARD.

Komt gy dan van Juffrouw Stevens?

WAARMOND.

Neen, ik ben daar in de zykamer geweest, en heb

heb het noodlot van Juffrouw Stevens nog eens doorgekeeken. Middelerwyl kwam Juffrouw Philippina ten uiterſten ontſteld, en verzogt my, dat ik den Heer Stevens wilde roepen.

RICHARD.

Dat kan niet mogelyk wezen. Myn Zuster heeft van mynen *Elixir* ingenomen, en die laat niemand zo ligt ſterven.

WAARMOND.

Uw *Elixir* zal evenwel niet goed zyn tegen den dood.

RICHARD.

En uwe voorzeggingen zullen ook een mensch niet doen ſterven.

WAARMOND.

Een man, die niet geſtudeerd heeft, durft —

RICHARD.

Ja, ik ben geen *Litteratus*. Maar 't mag met uwe kunst gelegen zyn, zo als het wil; dit weet ik egter zeker, dat het een konst van den Duivel is.

WAARMOND.

Myn Heer, aan uw voorhoofd zie ik, dat het u ergens ſchort.

RICHARD.

En uit uwe reden hoore ik, dat gy een groote blaaskaak zyt.

WAARMOND.

Uit uwe gezigts-trekken leeze ik zeer naauwkeurig, dat het verſtand een groot vyand van u is.

RICHARD.

En, zonder uw gezigt of uwe hand te bekyken, begin ik te vreezen, dat gy van uwe groote wysheid gek zyt geworden.

VIER-EN-TWINTIGSTE TOONEEL.

De Vorigen. Juffr. STEVENS. STEVENS. PHILIPPINA. (WAARMOND *wil weg gaan.*)

PHILIPPINA.

Heer Waarmond, waar wilt gy heen? een schelm, die weg loopt.

STEVENS.

Ach Broeder! wie hadt voor een uur gedagt, dat myne lieve Vrouw zo schielyk weêr gezond zou worden? Zy heeft weêr een blos op haar wangen als een roos. Bekyk haar maar eens ter degen. Ziet zy 'er niet als een Godin uit?

Juffr. STEVENS.

Wees niet te blyde, myn Liefste. Gy ziet wel, dat ik, ter liefde van u, my eenigen dwang aandoe. Ondertusschen danke ik den Heer Richard en zyne medicyn, geduurende myn leven, dat ik my van de gevaarlykste ziekte zo schielyk weêr hersteld zie. Ach myn Heer Richard, laat tog dit recept van uwe weêrgalooze *Elixir*, tot troost van alle Zieke Vrouwen, en tot uw eigenroem, in druk uitkomen! Wist ik maar, waar ik u den tegenwoordigen dienst meê konde beloonen!

RICHARD.

Nergens in de waereld meê, dan dat gy myn *Arcanum* alle fraaie jonge vrouwen aanpryst. Al had ik den *gradum doctoralem* van alle medicynsche faculteiten gekreegen, ik zou daar zo grootsch niet op wezen, als op de eer, dat ik u gelukkig ge-

gecureerd, en de voorzegging van den veelweetenden Heer Waarmond verydeld, heb.

PHILIPPINA.

Ja Nigt, kunt gy u wel verbeelden, dat u onze Heer Waarmond heden volſtrekt dood heeft willen propheteeren?

WAARMOND.

Ik wil my gansch niet verantwoorden. 't Is genoeg, dat ik van myne Kunst verzekerd ben, al ſtak de heele waereld daar den ſpot mede.

STEVENS.

Daar hebt gy gelyk in: Wat kunt gy het gebeteren, dat de *Linien* en *Punčten* zomtyds veinzen. Daar heeft de kunst geen ſchuld aan.

RICHARD. (*Tot Waarmond.*)

En, zo gy myn medicament weêr veracht, wees dan op uwe hoede, dat ik u niet, ten eenigen tyde, vergif ingeeve; want of zulk een Planeetleezer een natuurlyken dood ſterve of niet, dat ſcheelt weinig.

WAARMOND.

Ars non habet oſorem, niſi ignorantem.

RICHARD.

Gy zyt een *Ignorant*, ik niet.

PHILIPPINA.

Ja, Heer Waarmond, Juffrouw Stevens is weêr gezond, gelyk gy ziet; gy hebt gezegd, dat gy u wilde laaten *trepaneeren*, als dit gebeurde, en nu moet gy, als een eerlyk man, uw woord houden. Misſchien is de Chirurgyn nog hier. Ten nutte van 't gemeen wil ik de onkosten van de operatie wel draagen.

(*Waarmond ſluipt heimelyk weg.*)

STEVENS. (*Tot zyne Vrouw.*)

Gy behaagt my ongemeen wel in dit nieuw Negligé! Het heeft u weêr een regt gezond gelaat gegeeven. Over agt dagen is uw geboorte-dag, dan wil ik 'er u nog één prefent doen.

Juffr. STEVENS.

Maar Juffer Richard —

RICHARD.

Die krygt een ander, dat is morgen klaar; en zo het nog beter mogt gemaakt zyn als dit, dan zult gy de keuze hebben. Maar myn lieve Zuster, gy ftaat te ftil; myn medicament vordert een fterke beweeging. Kom, wy willen den dans herhaalen, welken wy voor een jaar op uwe bruiloft dansten. Juffer Philippina zal hem zingen.

Juffr. STEVENS.

Zoude ik nog zo veel kragten hebben?

(*Zy danzen en fpringen het tooneel rond.*)

STEVENS.

Hoe blyd ben ik, dat myne beminde Vrouw nog zo vrolyk danzen kan! Het moet een heerlyk medicament geweest zyn. Prepareert Heer Richard het zelf?

PHILIPPINA.

Neen, 't wordt eigenlyk in de *zyde-fabricq* gemaakt. De Heer Richard behaalt den dank, en ik heb hem verdiend. Maar ydere jonge Vrouw zal myne medicyn boven het *Elixir* verkiezen.

HET

HET

ORAKEL,

EEN ZANGSPEL.

Gevolgd naar het ontwerp van een Fransch Naſpel, dat denzelfden naam voert.

IN TWEE BEDRYVEN.

VERTOONERS.

DE TOVERNIMF.

ALCINDOR, *haar Zoon.*

LUCINDE, *eene jonge Prinſes.*

Het Tooneel is in het Paleis der Tovernimfe.

HET

HET

ORAKEL,

EEN ZANGSPEL.

EERSTE BEDRYF.

EERSTE TOONEEL.

DE TOVERNIMF. ALCINDOR.

DE TOVERNIMF.

Gy hebt Lucinde dan gezien?

ALCINDOR.

ô Ja: ik zag haar.

DE TOVERNIMF.

Gy verbeeldde 't u misschien.

ALCINDOR.

Verbeelding heeft my niet bedrogen.
'k Zag al te klaar, met wakende oogen,
Het schoonste schepsel, dat de Hemel immer schiep.
Het Roozenbed, waarop Lucinde sliep,
Gaf ongemeenen glans aan haar bekoorlykheden.

DE TOVERNIMF.

Heeft zy u ook gezien, myn Zoon?

ALCINDOR.

Zy sliep, tot koestering van haar vermoeide leden.
Wat zag myn oog hier al betoovrend schoon!
My dunkt, ik zie het nog: ik zal het nooit vergeten:
Myn vryheid werd my haast ontroofd.
Een van hare armen lag gebogen onder 't hoofd:
Ik zag, aan hare zy gezeten,

Den andren arm, naast my, bevallig uitgeſtrekt.
'T Gebloemte, dat den grond bedekt,
De ſombre ſchoonheid van deze aangename ſtreken,
En alles wat ik zag, had haast myn jeugd vervoerd.

DE TOVERNIMF.

Vaar voort: ik mag u op dien toon wel hooren ſpreken.

ALCINDOR.

Myn teder hart was gantsch ontroerd.
'k Was rusteloos terwyl zy ſliep, en ondertusſen
Nam ik de vryheid van de ſchoone hand te kusſen.
Jupyn zou zelf, in zulk een' ſtaat,
Verrukt door 't aangenaamst gelaat,
Doen blyken hoe de drift de harten kan vervoeren.
Ze ontwaakte toen: ik zag haar hoofd en handen roe- (ren.
Ik ſpoeide op 't oogenblik my voort.
Zoodat ze niets van my gezien heeft of gehoord.
Ik zoek haar egter weer: ik bid houd my niet tegen:
Verdenk Alcindor niet van ongehoorzaamheid.
'k Heb voor Lucinde nog gezwegen:
Nu worde haar myn hart uit liefde toegezeid.
Ik bid weerhoud my niet: 'k moet hare hand verwer- (ven.
Ik wensch haar als myn Bedgenoot.
Ik moet haar winnen, of voor hare voeten ſterven.
Zy maak' my 't leven lief, of vonnisſ' my ter dood.
„ Doch eer ik ſterf voor hare voeten,
„ Zal myn Lucinde weten moeten,
„ Wat myn gemoed met angst bezwaart.
„ Die Schoone mynen nood te klagen,
„ En haar om wedermin te vragen,
„ Is ruim 't gevaar van ſterven waard."

(*Da Capo.*)

DE TOVERNIMF.

By u, ô jonge wulp! ſchiet myne Tovery
Te kort, hoe groot haar magt ook zy.
Ik, die en veld en beemd en weiden
Door mynen wil hervorm in heiden:
Ik, die en lugt en aarde en hel
Doe luisteren naar myn bevel:
Ik, die Paleizen, troonen, zalen,
Ten afgrond kan doen nederdalen;
Ben egter niet in ſtaat om 't wispelturig hart
Van zulk een knaap als gy te buigen.
Bedenk eens hoe ge uw moeder tart:
Gy werpt al hare zorg in duigen.
Vaar voort: gy zyt uw eigen Heer.
Verydel myn beleid: gehoorzaam my niet meer.
Verzeker u van uw' Lucinde.
Maar wagt geen waar geluk voor u of uw Beminde.
„ Al tem ik tygers in hun woeden,
„ Myn magt, vermeetle jongeling,
„ Kan u voor geenen rampſpoed hoeden,
„ Nu dwaze liefd' uw hart beving.
„ Ik doe de woeste zee bedaren,
„ En geesten op- of nedervaren.
„ Maar gy, verdwaald in uw gedrag,
„ Verheft u boven myn gezag.
(*Da Capo.*)

ALCINDOR.

Mag dan geen ſchoonheid my bekooren?
Moet ik haar vlieden, die myn hart aanminnig vond.

DE TOVERNIMF.

Ik vroeg, myn waarde Zoon, zooras gy werd geboren,
't Orakel naar het lot, dat u te wagten ſtond.

Het antwoord was: „ uw zoon zal droevig zugten,
„ Zoo 't onheil, dat hem dreigt, eens op hem nederſtort.
„ Doch al dat dreigend leed zal vlugten,
„ Wanneer hy 't voorwerp der opregte liefde wordt,
„ Van eene jeugdige Prinſesſe,
„ Die uw Alcindor ſteeds, wanneer zy hem beſchouwt,
„ Voor ſtom en doof en ongevoelig houdt".

ALCINDOR.

Hoe! ongevoelig, ſtom en doof!

DE TOVERNIMF.

'k Onthield die lesſe.
Zy heeft, in 't moederlyk gemoed,
De kommerlykſte vrees gevoed.
'k Was egter onvermoeid in 't pogen:
't Bevordren van uw heil gaf my geſtadig werk.
'k Deed al wat wys beleid en ſchranderheid gedoogen.
Ik was niet zonder hoop: myn toverkragt is ſterk.
Toen gy geboren wierd, myn Zoon, in myne woning,
Zag ook Lucinde, 't kroost van een' naburig' Koning,
Het eerſte levenslicht. 'k Heb haar terſtond geſchaakt,
Ze is in haar vroegſte jeugd in dit Paleis gekomen,
Dat ontoeganglyk is gemaakt,
En waar ik geen geweld van menſchen heb te ſchroomen.
Ik heb Lucinde hier gevoed.
Zy zag nooit iets dan my en beelden zonder leven.
Door hun, aan wie myn konst beweging heeft gegeven,
Is 't nog dat myne zorg haar ſteeds bedienen doet.
Ik ſtel haar dagelyks voor oogen
Dat zy en ik alleen met ſpreek- en denkvermogen,

Ver-

Verstand en reden, zyn begaafd,
Dat al wat ze anders ziet op myne wenken draaft,
En ongevoelig is voor hartzeer of genoegen,
Terwyl 't zich naar myn' wil moet voegen.

ALCINDOR.

Maar kan dit nuttig zyn?

DE TOVERNIMF.

ô Ja, myn waarde Zoon!
Wanneer ik u aan haar vertoon —

ALCINDOR.

'k Begryp al wat gy meent: ik zelf zal 't u ontvouwen.
Zy moet my als een Beeld beschouwen,
Dat ongevoelig is, en al wat haar behaagt,
Door uwe kunst, ten sierfel draagt:
Dat buiten staat is om te spreken of te hooren.
Verschalk Lucinde vry: ik zal het werk niet stooren.
Doe haar gelooven dat ik geest noch leven heb,
Een louter werktuig ben, en nimmer adem schep.
Ik ben gerust dat ik haar liefde wel zal winnen.
Zooras als my haar oog beziet,
Zal 't lieve hart my meer dan de andre beelden minnen,
Die uwe magt ten haren dienst gebiedt.
't Gevoel is niet in slaap te wiegen.
De list kan wel 't Vernuft, maar nooit het Hart bedriegen.
Dat blyft voor toverkragten vry,
En spreekt dezelfde taal in myn' Lucinde en my.
Haast zal ze in myne houding lezen,
Dat ik wat anders dan een enkle Pop moet wezen.
Bedien u van uw' toverkunst
ô Moeder! en verblind, kan 't zyn, Lucinde's oogen.
'k Weet wat het eind zal zyn: 'k beloof my hare gunst.

't Voor-

't Vooruitzigt maakt my opgetogen.
'k Bid, haast u; laat ze my toch zien.
't Kan onverhinderd op dit oogenblik geschiên.
'k Zal me als gevoelloos, ſtom en doof aan haar ver-
Verlaat u op myn tederheid. (toonen.

DE TOVERNIMF.

Volgt gy myn' raad, dan zal 't geluk myn werk bekroonen.
De gantſche zaak, myn Zoon! hangt af van uw beleid.
't Orakel wil dat ge als een beeld u zult gedragen.
,, Spreek niet: een aangenaam gelaat,
,, Kwam velen, zonder ſpraak, te baat,
,, 'tUitwendig ſchoon kan 't maagdenhart behagen.
,, Ga, zoek uw voordeel in myn raad.
(*Da Capo.*)
My dunkt Lucinde komt.

ALCINDOR.

'k Gehoorzaam uw' bevelen,
Een vraag nog moeder, en dan gaa ik daadlyk heen.
'k Zag, by geval, niet lang geleên,
Lucinde met haar hondje ſpelen.
Zy ſtreelde 't lieve beest: zy had het op haar ſchoot.
Wanneer ik zulk een gunst genoot,
En zy met my begon te kouten,
Mogt ik my dan niet wel verſtouten? —

DE TOVERNIMF.

Alcindor, zwyg: gy praat weer als een gek.
Lucinde nadert ons: vertrek:
Zy moet u hier niet zien, of alles zou mislukken.

TWEEDE TOONEEL.

DE TOVERNIMF. LUCINDE.

LUCINDE, (*in diepe gedagten.*)

Was 't een verschynsel? was 't een ingebeeld gezigt?
Ik voelde myne hand door zyne lippen drukken.
Ik heb het wel gevoeld. —

DE TOVERNIMF.

Wat zegt ge, onnozel wigt?

LUCINDE.

Och! niets: ik zag u niet: ik stond maar wat te peinzen.

DE TOVERNIMF.

Wel hoe, Lucinde, leert gy veinzen?
Door wien is uwe hand gekust? kom, zeg door wien?

LUCINDE.

Ik kan 't niet zeggen: 'k heb 't niet duidelyk gezien.
Ik voelde iets dat myn' mond genaakte,
Maar 't vlood zooras als ik ontwaakte.
Ik sloeg aan 't mymeren: ik denk en peins en kwyn:
'k Ben anders dan ik plag te zyn.
Ik wensch gedurig iets, en kan myn wensch niet uiten.
Ik weet niet wat ik van my zelve moet besluiten.
Wanneer ik denk wat me in myn' slaap verschenen is,
Dan spyt het my dat ik dat zoet genoegen mis.
'k Herroep het niet in myn gedagten,
Of word gevoelig aangedaan.
My dunkt ik zie al weer iets minlyks voor my staan.
'k Dorst nimmer zulk een zoet verwagten,
Als my in mynen slaap verscheen.
Natuur vertoonde my haar grootste aanvalligheên.

ô Moe-

ô Moeder! 'k heb zoo veel vernomen.
Ik zag twee vogeltjes verheugd te famen komen:
Zy zaten op een' tak, alwaar zy, ruim een uur,
Hun aangename toontjes kweelden,
En, door hun zoet getureluur,
Myn hart en oor op 't lieflykst ftreelden.
Zy zongen beurt om beurt: het was een aardig lied.
Zy fchenen vry en bly te leven,
Ik was niet in hun taal bedreven,
'k Had anders ligt hun hartsgeheim befpied:
Doch 't ging nu boven myn vermogen.
Zy zagen wederzyds elkander vriendlyk aan.
Ik twyffel niet of zy herhaalden met hunne oogen
'tGeen uit het zingen reeds door beiden was verftaan.
„ Wat lokt de Lysters, wat de Vinken,
„ Of Nagtegaal tot zingen uit?
„ Is 't blinde trek tot bloot geluid?
„ Dan zou de zang zoo fchoon niet klinken.
„ Wat geeft hun d'eedlen maatklank in,
„ Dien wy door luistrend' ooren drinken?
„ Het is de lieve Min."

(*Da Capo.*)

DE TOVERNIMF.

Zou 't eene vogeltje het andre dan verftaan?

LUCINDE.

Ik denk het vast, dewyl ze elkandren antwoord geven.

DE TOVERNIMF.

't Is geen gevolg: gy kunt uw klavecimbel flaan
En zingen; ftelt gy ook in 't werktuig ziel en leven,
Al ftemt het famen met uw lied?

LUCINDE.

Die vergelyking kan niet dienen.

Wy

Wy fpreken thans van geen Machinen.

DE TOVERNIMF.

De vogels zyn het toch.

LUCINDE.

De vogels zyn het niet.
Had ik de fchepfels,die my ftreelden door hun zangen,
Door eenig middel kunnen vangen,
'k Had hen dan met myn' hand geftreeld,
Ik had die lieve lotgenooten
Zorgvuldig in een kooi gefloten,
En beiden voedfel toegedeeld.
Maar nimmer zoude ik kunnen denken,
Hoe veel ik van Viool of Clavecimbel houw',
Om die te ftreelen; neen Mevrouw.
Ik zal die nimmer voedfel fchenken.

DE TOVERNIMF, *ter zyde.*

Alcindor zy, door myne kunst,
Bevestigd in Lucinde's gunst.

tegens Lucinde.

De marmren Beelden ftaan hier daaglyks voor uwe (oogen,
Zy zyn, gelyk gy weet en ziet,
Beweegingloos en voelen niet:
Doch worden op myn wenk en blooten wil bewogen.
Zie daar, befchouw het met vermaak:
Zy wandelen, zoo ras ik met myn ftaf hen raak.
Maar hoe! ik zie het blosje op uw gelaat verdwenen.
Gy zyt ontfteld op 't zien van die bezielde fteenen.

LUCINDE.

Ja wel ontfteld: een waan, die my genoegen gaf,
Zie ik hier fchielyk wederleggen.
Och arme Beestjes, gy Machinen! die in Heggen,

Op

Op 't roeren van den Toverſtaf
Bezield wordt, en u voelt gedreven
Om aangenaam geluid te geven.
'k Heb altyd aan uw vreugd gedagt,
Wanneer gy in den donkren nagt
In holle boomen waart gezeten,
Of, in den vroegen ogtendſtond,
De zorg vergat en deed vergeten,
Daar ge u vervrolykt op de groene takjes vond.
Ik zag, naar myn bekrompen oordeel,
Uw'ſtaat verzeld van 't wenschlykst voordeel.
Heeft, dagt ik menigwerf, Natuur zoo trouw gewaakt
Voor Vogels, dat ze in 't voorregt deelen,
Van beurt om beurt elkanderen te ſtreelen,
Dan moet ze ook my al wat myn jeugdig hart vermaakt,
Al wat genoegen kweekt, naar myne wenſchen, geven.
Waar zyn die lieve ſchepſels dan,
Met wie Lucinde leven kan,
Gelyk de Vogeltjes met andre Vogels leven?
Wat zoude ik juichen, bly te moe,
Stond my de Hemel die ontdekking gunſtig toe.
„ ô Hemel! mag ik dan niet weten
„ Wie my gekust heeft in het gras?
„ Mogt hy zich dit nog eens vermeten,
„ Dan zou Lucinde niet vergeten,
„ Hem af te vragen wie hy was.

(*Da Capo.*)

DE TOVERNIMF.

Ligt was 't een jongeling, die by u is gekomen.
'k Heb dunkt my iets van hem vernomen.

LUCINDE.

Hoe was 't een jongeling? 'k bid zeg me om welke reên
Ging die op 't oogenblik, weer heen?
Zyn jongelingen ook Machinen?

DE TOVERNIMF.

ô Ja, myn kind; maar meer geschikt om ons te dienen
Dan uwe Vogels zyn, wier zoete melody,
Wier ingebeeld gesprek uw hart hield opgetogen,
Ook zyn ze doorgaans blank als wy;
Doch worden slegts door konst bewogen.
Die werken van de konst verschenen hier weleer:
Maar thans gedoog ik die niet meer.
De jongelingen, laat ik zeggen Manspersonen,
Zyn vol gebreken, kind! hoe schoon zy zich vertoo-
(nen.

LUCINDE.

Myn Clavecimbel klinkt op aangenamen toon:
Het Horologie slaat: de blyde Vogels zingen;
Terwyl de Beelden lugtig springen;
Maar zeg my, moederlief! wat doet een Manspersoon?

DE TOVERNIMF.

Wilde ik u dat naar eisch vertellen,
Zoo zoude u myn verhaal geweldig doen ontstellen.
Een groot gedeelte reist de wyde waereld rond,
En blyft niet lang op eenen grond. (den,
Een ander deel geeft zich den naam van Oorlogshel-
Het zwerft ter zee, of houdt zyn leger in de velden.
Men ziet hen veel, te water en te land,
Met lange messen in de hand,
Waarmee ze elkander vreeslyk hakken.
Zy voeren vuurroers, tonnen, zakken,
Die, wel gevuld met kruid en lood,

 Niets

Niets anders baren dan den dood.
De meesten ſchynen ſlegts geboren,
Om de aangename rust te ſtooren.

LUCINDE.

Och! die Machinen ſchynen dol;
Hun zinnen zyn gewis op hol.
Zy vinden, zegt ge, ſmaak in bloedvergieten,
Of in elkandren dood te ſchieten.
Ik wenschte moeder, kon 't geſchiên,
Wel eens een Mansperſoon te zien.

„ Weg wapenen! weg Bajonetten!
„ Weg Sabels, Degens en Musketten!
„ Weg met het moordgeweer, en 's Oorlogs onbeſcheid!
„ Een handkus zal my 't minſte deeren.
„ Ik weet geen moordtuig af te weeren.
„ Myn hart is voor de tederheid.
„ Komt Mansperſonen! 'k zal z'u leeren.
„ Ik ben tot uwen dienst bereid."

(*Da Capo.*)

DE TOVERNIMF.

Dat is geen lastig werk, hoe zwaar het ook moog' (ſchynen.
Wy Vrouwen kunnen, door een vriendelyk gezigt,
Der Mannen woestheid doen verdwynen,
En maken 't werktuig gantsch naar onzen wensch gerigt.
Zy voegen zich naar ons: men mag hen vergelyken,
By 't levenloos en ongevoelig beeld,
Dat voor ons in de ſpiegel ſpeelt.

LUCINDE.

Dat is myn beeld: ik doe het komen en weer wyken.

DE

DE TOVERNIMF.

Gy zyt het egter zelve niet,
Maar 't is wat anders dat gy ziet.
De Mans vertoonen zich alsof wy 't zelven waren,
En doen ons alles na wat hun wordt voorgedaan.
Zy nemen onze neiging aan.

LUCINDE.

Wat me uwe woorden ook verklaren,
Zy toonen my geen' man: ik bid u laat me dien,
Die my de hand gekust heeft, zien.

DE TOVERNIMF.

(men.
Ik zou het doen: maar kind! hy heeft de vlugt geno-
Uw oog heeft hem verjaagd: het is uw eigen ſchuld.
Ik zal hem zoeken.

LUCINDE.

Zult gy ſpoedig wederkomen?

DE TOVERNIMF.

Zoo ras als 't mooglyk is.

LUCINDE.

Ik wagt met ongeduld.

DERDE TOONEEL.

LUCINDE, *alleen.*

De blydſchap ſchynt myn hart ontweken.
Ik ſtaa gantsch moedeloos, verſuft.
'k Verlies de kragt van myn vernuft, (ken.
En kan ter naauwer nood verſtaanbre woorden ſpre-
'k Ben die ontroering niet gewoon,
Komt ze ook al van een Mansperſoon?
Och! mogt ik eens een' man verkrygen!

Dan zou myn hart — maar laat ik zwygen.
Waar denk ik op? ik weet het niet.
Ik kan dien ſtaat niet langer veelen.
Wel aan: ik moet eens op myn Clavecimbel ſpelen:
Misſchien verzagt het myn verdriet.

(Zy gaat naar haar Clavecimbel, maar keert terſtond terug.)

Doch laat ik my eens wel bezinnen —
Daar ſchiet my waarlyk iets te binnen.
'k Had met myn moeder moeten gaan.
Zy moest van d'eenen, ik van d'andren kant ſtaan loeren:
Dan konden wy hem herwaards voeren.
Dan zag ik mynen wensch voldaan.

(Zy gaat weder naar haar Clavecimbel, doch keert andermaal terug.)

Doch laat ik my eens wel bezinnen —
Daar ſchiet my waarlyk iets te binnen.
'k Had met myn moeder moeten gaan.
Zy moest van d'eenen, ik van d'andren kant ſtaan loeren:
Dan konden wy hem herwaards voeren.
Ik voed wat agterdogt, en kan het niet verſtaan.
Zy ging en ik moest agterblyven.
Wanneer zy van de mannen ſprak,
Gewaagde zy van 't kwaad dat in hun werking ſtak;
Doch ſchroomde dat omſtandig te beſchryven.
Zy liet my hier alleen: misſchien
Zal ik haar nimmer wederzien,
Met hem, dien ik hier wensch te aanſchouwen.
Zy zal hem voor haar zelve houên;
Of maken dat myn hart, in 't byzyn van den Man,

Geen oogenblik zich weer verheugen kan.
Ik gaa: ik zal haar doen bespieden.
Zy stell' haar list te werk: hy zal my niet ontvlieden.
(*Zoo als zy vertrekken wil ziet zy de Tovernimf.*)

VIERDE TOONEEL.

LUCINDE. DE TOVERNIMF.

LUCINDE.

Wees welkom, moederlief! ik zie u vrolyk weer:
Waar is de jongeling?

DE TOVERNIMF.

Ontstel u niet te zeer,
Myn kind! de jongeling is weder weggeloopen.
Ik had hem reeds gevat.

LUCINDE.

'k Mogt op uw zorg wel hoopen.
Ik merk dat gy me niet bemint:
Gy zaagt hem met vermaak ontvloden,
Want anders waar my vast de jongling aangeboden:
Nu lacht gy met de wenschen van uw kind.
Wat kan my myn herdenking baten?
Ligt zie ik nooit een manspersoon.
Ik smelt in tranen, groote Goon!
Ik moet dit slot en zelfs myn leven haten.

DE TOVERNIMF.

Hoe klaagt gy zoo, myn lieve meid!
Wat stoort ge u aan een kleinigheid!
Kan zulk een ligte smart uw jonge ziel doen kwynen?

LUCINDE.

Ach! mogt hy my nog eens verschynen!

 Ik

Ik wensch 'er om met al myn hart,
En vind in dezen wensch eene aangename ſmart.
Ik durf u naauwelyks gelooven,
En uw verzekering gaat myn begrip te boven.
Was hy, die myne hand gekust heeft, ſlegts een Beeld,
Van ſmaak, gevoel en ſpraak misdeeld?
'k Mogt zulk een werktuig nooit in dit verblyf aanſchouwen.
Hoe kan ik dan op uwe woorden bouwen?
Machinen zyn van hout of ſteen:
En waar' hy dus, hy kon u niet ontloopen: neen:
Gy had hem ligtlyk kunnen binden,
En my het werktuig, naar myn wensch, doen wedervinden.

DE TOVERNIMF.

Stel u gerust: ik heb hem nog.

LUCINDE.

Waar is hy? 'k bid u toon hem tog:
Dan zult ge my genoegen geven:
Dan vindt myn hart gewenschte rust.
Heeft hy u ook de hand gekust?

DE TOVERNIMF.

Kom, laat ons gaan: 'k wil u niet langer wederſtreeven.
Ik breng u waar hy zich bevindt,
Maar wees gewaarſchouwd lieve kind.
Hy is gevaarlyk, ja, gy moogt het vry gelooven:
Hy is oploopend daarenboven.
Wees op uw hoede, en hoor myn raad:
Toon, als hy toornig wordt, een vriendelyk gelaat.
De mannen zyn trotſerende Machinen,
En egter moeten zy ons dienen. (zwigt.
Voorzigtigheid maakt ſteeds dat hunne trotschheid

Wan-

Wanneer wy zugten, weenen, klagen,
Of met een minlyk oog hen om hunn' byſtand vragen,
Voldoen zy willig aan hunn' pligt.

Einde van het eerſte Bedryf.

TWEEDE BEDRYF.

EERSTE TOONEEL.

LUCINDE. DE TOVERNIMF. ALCINDOR.

LUCINDE, *ontſteld op het zien van* ALCINDOR.

Hy is het zelf: 'k ben niet bedrogen.
Wat is hy aartig in myne oogen.
Ik merk dat hy my ſteeds beziet:
Ik ſchrik: zyn oog verliest my niet.
In hem is niets gelyk aan hun, die bloed vergieten,
Of met een moordend vuurroer ſchieten;
Het minnelyk gelaat geeft balſem voor myn pyn.

DE TOVERNIMF.

Stel u gerust, myn Kind: dit Beeld zal 't uwe zyn.

LUCINDE.

Ach! nu begin ik eerst te leven.
Ik dien hem wel een' naam te geven.
Wat dunkt u? noem ik hem wel ongepast *Charmant*?
Verdient hy niet dat wy zyn houding roemen?
Wat is hy aartig en galant!

DE TOVERNIMF.

'k Geef u gelyk Lucinde: ik zal hem ook zoo noemen.
Die naam is waarlyk ongemeen.
Doch laat hem hier een poos alleen.
Men blyv' hier niet: het zoude ons ligt berouwen.
Een vreemd Verſchynſel, dat misſchien niet lang zal ſtaan,
Roept u en my van hier: wy moeten dat beſchouwen.
Kom voort, Lucinde: laat ons gaan.

LUCINDE.

Wat zal my toch 't Verſchynſel baten?
'k Zag menigwerf iets ongemeens.
'k Begryp die dingen niet: dit zeide ik meer dan eens:
Gy kunt my hier gerust by myn Machine laten.
Ik zoek noch ſtar noch zon noch maan
In haar beweeging naar te gaan.
'k Wil liefst met myn' Charmant verkeeren.
'k Zal best, met hem alleen, zyn werking kennen leeren.

DE TOVERNIMF.

't Schynt dat verbeelding u geheel betooverd heeft.
Blyf vry tot u de lust begeeft:
Die ſterke drift zal niet lang duren.

TWEEDE TOONEEL.

LUCINDE. ALCINDOR.

LUCINDE, *de Tovernimf naziende.*

Ga, wyl me uw byzyn onlust baart,
Ik wenschte dat ge al eer vanhier geweken waart.
Wat raken my die malle kuren?
Weg

Weg Hemelbol en Horoscoop!
Wat raakt my der Planeten loop?
Zy gaan van zelfs ſteeds op en onder.
Het glinstrend ſtarrenheir is in myn oog geen wonder.

(*Zy beſchouwt Alcindor.*)

ô Minlyk hair! ô bloozend aangezigt!
Voortreflyk Beeld, waarvoor de grootſte ſchoonheid zwigt!
My dunkt myn hart heeft nu zyn' liefſten wensch ge-(vonden.
Ik merk, in de aangenaamſte ſtonden,
Geen trage ſtompheid van verſtand.
Het wordt geſlepen door Charmant.

(*Zy nadert hem.*)

Wat heeft myn Moeder vreemde kuren!
Ik was betooverd: myn verrukking zou niet duren.
Die wyze Vrouw was toen verblind.
'k Min eeuwig, als myn hart zoo teêr als nu bemint.
„ Gy zyt voor my geboren,
„ Myn hart getuigt het my:
„ Ik zweer, al heb ik nooit gezworen,
„ By myne rust en alle Goon,
„ Charmant, myn waarde Adoon!
„ Dat ik my zelve u wy'."

(*Da Capo.*)

(*Zy neemt eenen ſtoel en zet zich.*)

Kom hier Charmant — hy komt, en knielt zelfs voor my neder.

(*Terwyl* ALCINDOR *knielt, knoopt zy hem een lang lint om den hals, en ſlingert deszelfs einde om haren arm.*)

Wat hoor ik? — Komt myn moeder weder?

Neen: zy befchouwt misfchien het vreemd verfchyn-
fel nog,
Dat ze aan het hoog gewelf ziet pralen.
Dat 's haar vermaak en wellust tog.
Zy blyv' zoo lang vanhier tot ik haar zelf kom halen.
(Zy haalt nog eenen ftoel, plaatst dien naast den haren, en geeft aan ALCINDOR *een teeken om zich op denzelven neder te zetten.)*
Charmant, kom; zet u nu:
Onze Oude zal zich nog niet fchielyk by ons voegen.
Daar knielt hy anderwerf: ach! wie gebiedt het u?
Gy geeft me een ongemeen genoegen.
Myn hart, door welk een' ydlen waan,
Laat ge u vervoeren en bedriegen. (aan?
Ik fpreek hem toe: maar zagt wat dwaasheid gaat my
Zyn houding fchynt me in flaap te wiegen.
Ik merk myn dwaling reeds: een aangename fmart,
Een zoete mymering bevangt myn teder hart.
Wyk, ongerustheid, uit myn zinnen;
Neen blyf; die tedre fmart is eigen aan het minnen.
Ik ben 'er toe gehard: gy ziet my aan, Charmant.
Misfchien verftaat gy myne Minen,
Kom nader, reik my uwe hand. (dienen.
Wat wenscht ge? Ik zal u graag naar myn vermogen
(Zy reikt hem hare hand toe.)
Wat 's dit? zyn pols flaat eveneens
Als myne: 't is wat ongemeens.
Is hy bezield met geest en leven?
ô Ja: de Toveres heeft hem verftand gegeven.
Ik dwaal—zy geev' het hem: ik roep haar: ik moet gaan.

DER-

DERDE TOONEEL.

ALCINDOR, *alleen.*

Wat kost het my al werks myn zaken te bepeinzen,
En in het byzyn van Lucinde zoo te veinzen.
Ik moet gevoelloos zyn, hoe ſterk ook aangedaan.
Lucinde prees my bovenmaten:
Zy noemde my aanvallig, ſchoon:
Ik moest haar hooren, groote Goon!
En mogt niet met Lucinde praten.
'k Mogt zelfs, ſchoon ik, haar wel verſtond,
Niet toonen welk een vreugd ik in haar woorden vond.
Zy zwoer my hare liefde: ik moest het zwygend hoo-
Zy reikte my haar ſchoone hand: (ren.
'k Mogt die niet kusſen. — Is 't verſtand
My dan alleen vergund om myne drift te ſmooren?
ô Neen: Alcindor! blyf van zulk een denkbeeld vry.
Haast zal de blyde tyd genaken
Dat ge uw Lucinde door uw woorden zult vermaken,
En toonen dat gy voelt en denkt, zoo wel als zy.
„ Wat zal het tot verbazing ſtrekken,
„ Wanneer z'Alcindor ſpreken hoort.
„ Wat zal het hare blydſchap wekken,
„ Wanneer myn mond haar zal ontdekken,
„ Dat zy alleen myn hart bekoort."
(*Da Capo.*)

VIER-

VIERDE TOONEEL.

LUCINDE. ALCINDOR. DE TOVERNIMF.

DE TOVERNIMF.

Wat moet ik hier tog doen Lucinde?

LUCINDE.

Gy moet myn pronkjuweel Charmant
Terſtond bezielen met verſtand
Opdat ik in dit Beeld een zoet gezelſchap vinde.
Dan word ik door geen ſmart gekweld,
Dan is myn hart gerust geſteld.
Ik bid, voldoe myn bede vaardig.
Indien dit Beeld vernuft bezat,
Indien het ſpraak en reden had,
Dan was het regt beminnenswaardig.

DE TOVERNIMF.

Hoe gaarne gaf myn konst u dat genoegen — Maar —

LUCINDE.

Begin ſlegts 't werk: het valt u geenszins zwaar.

DE TOVERNIMF.

Gy weet het niet, myn kind: ik heb wel magt gekregen
Om Beelden, door myn Toovery,
Zich, op dezelfde wys als wy,
Of traag of ſnel te doen beweegen.
'k Dryf, naar myn' wil, hun veeren aan,
Waardoor ze, op myn bevelen, gaan.
Dus kan ik hun den ſchyn van 't leven,
Maar nimmer denkenskragt, door duizend veeren, ge- (ven.

LUCINDE.

Dat heb ik menigwerf gehoord en ook gezien.

DE

DE TOVERNIMF.

En wat?

LUCINDE.

Gy zyt volleerd in dergelyke zaken.
Ook doet gy thans uw best misſchien
Om my in uwe konst een meesteres te maken.
Gy denkt ligt dat, wanneer myn ſchat,
Charmant, vernuft en ſpraak bezat,
Wy in uw werk u zouden ſtooren,
Of telkens weigren naar uw tovertaal te hooren.
Wat kwelt ge my toch met der ſtarren loop?
Gy doet vergeefſche moeite: ik hoop
Die zotternyen nooit te leeren.
Ik lach met Globen en met Spheeren.
Ik agt het kunſtigſte geſtel
Niet hooger dan een kinderſpel.
Nu moog' het barsten of 't moog' buigen,
Ik wreek my op uw tovertuigen.
(*Zy vertrekt.*)

VYFDE TOONEEL.

ALCINDOR. DE TOVERNIMF.

DE TOVERNIMF.

'T Zal ſlegt met myne Spheeren gaan.
Hoe ſtaat die woede Alcindor aan?

ALCINDOR.

Die kleine woede is enkel liefde.
De gramſchap zelf krenkt hare ſchoonheid niet.
Het ware een misſlag zoo 't verdriet
Haar teder hart niet blykbaar griefde.

Gy

Gy ſtoorde ons juist van pas: gy kwaamt ten regten
Ik worſtelde in een' fellen ſtryd. (tyd.
Ik was reeds dronken van verlangen,
Door tederheid en min bevangen.
Haast had ik zelfs de tong geroerd;
Doch uw gebod hield haar geſnoerd.
'k Sloeg menigwerf myne oogen neder:
Een oogenblik daarna zag ik Lucinde weder
Met blyken van verliefdheid aan:
Ik poogde menigwerf te ſpreken:
Doch zeide niets: ik dorst het niet beſtaan,
Maar bleef in myne poging ſteken.

DE TOVERNIMF.

De zwarigheid ontſlaat u van geen' pligt,
Gy moet u trouw van dezen kwyten,
Gy hebt nog eene week te ſlyten, (rigt.
Dan hebt gy, naar 't bevel der Godſpraak, 't werk ver-
Wie weet door welke drift Lucinde eens word' ge-
Of niet haar eigenzinnigheid (dreven?
Haar liefde zal te boven ſtreeven?
Beproef tog wel of u haar hart is toegeleid.

ALCINDOR.

Helaas! een gantſche week gevoelloos my te houden!
't Is my onmooglyk: want zy zal
My voeren, over Berg en Dal,
Naar onbewoonde en digte wouden.
Daar zal haar vriendelyke mond
My malſche kusjes mededeelen:
Daar zal haar lieve hand my ſtreelen.
Terwyl haar zang of taal myn teder hart doorwondt.

Hy

(*Hy zingt.*)

(derven?
„ Zoude ik een gantſche week myn wenſchen moeten
„ Een week is lang.
„ De liefde weigert zulk een' dwang.
„ Een oogenblik valt haar te bang.
„ Myn liefde ſchrikt voor zulk een prang.
„ Ik wensch veeleer den eerſten dag te ſterven.
„ Een week is lang.
„ ô Hemel! welk een' dwang!"

DE TOVERNIMF.

Hoe kan u dit onmooglyk ſchynen,
Daar 't zelfs door vrouwen is gedaan?
Hoe vangt het tog een ſtugge ſchoonheid aan,
Wanneer ze in 't heimelyk van tederheid moet kwynen?
Zy veinst, al is haar hart doorboord,
Wel halve jaren lang, en ſpreekt geen enkel woord.
Zy ziet haar' minnaar gaan en komen,
En toont geen meer gevoel dan levenlooze boomen.
Gedraag u eveneens myn Zoon.

ALCINDOR.

Het zwygen ſtaa der ſtugge Vryster ſchoon,
Ik moet Lucinde zien en ſpreken.

DE TOVERNIMF.

Alcindor, maak het niet te bont.
't Orakel zou die ſtoutheid wreeken.
Wie weet van welk geluk gy u verſtoken vondt.

(*Zy zingt.*)

„ Het oogenblik blyft voorbeſcheiden,
„ Waarvan 't geluk afhanglyk is.
„ Een wyze zal de tyd, waarin het komt, verbeiden.

„ Een

„ Een wyze treft zyn doel gewis.
„ Des noodlots heilige bedingen
„ Staan pal en vast voor ſtervelingen.

ZESDE TOONEEL.

ALCINDOR. DE TOVERNIMF. LUCINDE.

LUCINDE.

Nu kunt ge, lust het u, my vry
Met uw gehate Tovery
En met uw wetenſchappen kwellen.
Ik kan u thans voor nieuws vertellen
Wat ik heb uitgevoerd: 'k heb, in uw Kabinet,
Veel mooije dingen gantsch verplet.
Gaa heen, bezie uw tovertuigen:
Zy liggen t'eenenmaal in duigen.

DE TOVERNIMF.

Lucinde is zinneloos: ik zie haar' ſtaat met ſmart.
Men zal haar waarlyk moeten ſluiten.

LUCINDE.

Gy hebt een ongevoelig hart:
Gy ſluit het medelyden buiten.
Ik ben een zagt, aandoenlyk mensch:
Gy dwarsboomt ſteeds myn' liefſten wensch,
Wiens billykheid de Godſpraak zelf niet wraakte:
Gy ſloegt dien onverbidlyk af,
Schoon u myn hart tot myn vertrouwde maakte,
Schoon ik u goede woorden gaf.
Gy moet my myn geluk misgunnen,
Of anders zou dit Beeld, Charmant,

My

My ligtlyk antwoord geven kunnen:
'tOntbrak hem dan gewis aan woorden noch verſtand.

(Zy zingt.)

„Och! leer hem ſlegts zoo veel begrypen
„Als aan de liefde nog ontbreekt.
„Al mogt hy anders weinig weten,
„Verwardlyk denken, haast vergeten,
„Als hy maar teder denkt en ſpreekt,
„Uit liefde kust en liefde kweekt,
„Dan zal ik zyn verſtand wel ſlypen."

(Da Capo.)

DE TOVERNIMF.

Hoe dwingt gy myne kunst zoo ſterk om u te dienen?
Gy vindt in uw' Charmant een mansperſoon;
Hy is een dier beweegende Machinen,
Die aan geen denken zyn gewoon.
Myn kunst kan hem met geen vernuft bezielen.
Machinen hebben geen verſtand;
Al wat zy kunnen kan Charmant.
Charmant kan voor u nederknielen;
Hy kan, wanneer het past en voegt,
Blygeestig zyn of onvernoegd:
Vrypostig of beſchroomd, eerbiedig of gemeenzaam.
Hy is ſtoutmoedig of verſaagd;
Hy blyft u by of laat u eenzaam,
Hy zugt, hy ſchreit of lacht, wanneer het u behaagt.
'k Doe hem op al die wyzen werken,
Door een' onzigtbren draad, dien niemand kan bemer-
(ken.

LUCINDE.

Ik twyffel haast aan 't geen gy zegt.
Hoe zou een enkle draad een Beeld zoo kunnen dwin-
gen?

DE TOVERNIMF.

Geloof myn woord; het is opregt.
Hy zingt ook.

LUCINDE.

Is het waar? Ik bid laat hem eens zingen.

DE TOVERNIMF.

Hy zal het doen: maar weet, schoon u zyn zang bekoort, (uiten.
Dat hy geen woord begrypt van 't geen ik hem doe
't Is of ge een pappegaai, die wel kan praten, hoort,
Hy zingt juist als de vogels fluiten,
En is nooit op den zin van 't geen hy zingt bedagt.

LUCINDE.

Schoon ik uw zeggen weinig agt,
Zoo wil ik egter... zing met zinnen,
Charmant!

DE TOVERNIMF.

Uw Beeld zal niet van zelfs beginnen.
Hy wagt naar my; ik zing hem voor.
Let op: zoo streelt hy uw gehoor.
(*Zy zingt Alcindor voor.*)
„ Wie mint, die veinst in vele zaken,
„ Als hy geliefkoosd worden wil."

ALCINDOR *zingt.*

„ Wie mint moet nooit zyn min verzaken,
„ Op d'eischen van een Albedil."

DE TOVERNIMF *zingt.*

„ Hoe sterk de liefdegloed moog' blaken,
„ Een Wyze zwygt en houdt zich stil."

ALCINDOR *zingt.*

„ Zooras de gloed begint te blaken,
„ Houdt zich de mond bezwaarlyk stil."

„ Geen

„ Geen tien Orakels ſtuiten hem
„ Die waarlyk mint: hy roert zyn ſtem."

LUCINDE.

Mevrouw, wat ben ik opgetogen!
Dit Beeld zingt ruim zoo wel als wy.
Charmant verrukt, betoovert my:
Hy heeft een ongemeen vermogen.
Hy heeft dat iets, wanneer hy zingt,
Dat in het hart door de ooren dringt.
Hy zal myn hartenleed verzoeten.
Wat zal hy dikwyls zingen moeten!
Maar onderrigt my eens: wat wilde toch Charmant,
Door 't noemen van Orakels zeggen?

DE TOVERNIMF.

Is 't noodig u dit uit te leggen?
De Beelden hebben geen verſtand:
Zy zingen na al wat zy hooren, (ren.
En nimmer moet men zich aan hunne woorden ſtoo-

LUCINDE.

'k Beken, Mevrouw, 't verbaast my zeer.
Waarom zingt myn Charmant niet meer?

DE TOVERNIMF.

Myn kind, gy moet dit vragen laten.
Hebt ge ooit uw Pappegaai wel zoo veel hooren pra-
(ten?

LUCINDE.

Myn Pappegaai? wat 's dit? valt u niets beters in?

DE TOVERNIMF.

Gy ſchynt regt boos, myne Engelin!

LUCINDE.

Gewis: en zaagt gy uit myne oogen,
Dan wekte myn Charmant uw teder mededoogen.

Is 't niet bedroefd dat hy, zoo minlyk van gelaat,
Niets voelt, geen enkel woord verſtaat?
Zyn ongelukkig lot ontroert myn jonge zinnen.
Helaas! zoo welgemaakt van leest,
En evenwel ontbloot van geest!
Ach! kon Charmant my ſlegts beminnen!

DE TOVERNIMF.

Gy klaagt vergeefs; geloof me vry.
Charmant zal nimmer leeren denken:
En kwelt u dit, dan kunnen wy
Hem bannen: kwelling zoude uw' welſtand mooglyk (krenken.

LUCINDE.

Hem bannen? myn Charmant? waarheen?
Ik mag 't niet hooren: Hemel! neen!
Ik wil 't aanvallig Beeld niet derven.
't Gemis van hem zou my doen ſterven.

DE TOVERNIMF.

Wel hou hem dan voor uwe pop,
Ik zal u tot geen afſtand dwingen.
Bewaar Charmant, en ſluit hem op:
Of doe hem mooije liedjes zingen.
Zyn ſtem zal ſteeds uw Echo zyn.
Ik wil niet dat u ooit genoegen zal ontbreken;
Want uw genoegen is het myn.

LUCINDE.

'kZal moeite doen, Mevrouw! om hem te leeren ſpre- (ken.
Welaan Charmant! Spreek my eens na.
Lucinde ... kom: ſpreek op!

ALCINDOR.

Lucinde.

LUCINDE.

Wat ſpreekt hy duidelyk! 't Is zonder wederga.
Kom!

Kom! zeg nu eens; gy zyt myn Zielsbeminde.

ALCINDOR.

Gy zyt myn Zielsbeminde.

LUCINDE.

En ik voed minnesmart.

ALCINDOR.

Lucinde u, u alleen aanbidt myn teder hart.
Ochof de Goden my gepaste woorden schonken,
In 't uiten van verliefde Taal!
Myn onbedreven tong! zeg eens voor duizendmaal,
Alcindor is van liefde dronken.

LUCINDE.

Mevrouw, wat is hy wel bespraakt!
Hy praat, al zeg ik niets.

DE TOVERNIMF.

Zyn tong is los geraakt
Door 't bondig onderwys, dat gy hem hebt gegeven.

ALCINDOR.

Ik ben noch was een Beeld: ik heb gevoel en leven.
Het sprookje geldt niet meer: 't Orakel is vervuld.
Ik heb, met ongemeen geduld,
Tot heden toe, op uw bevel, gezwegen.
'k Heb nu in 't eind myn' wensch verkregen,
Nu ik Lucinde zeg dat ik haar teder min.

LUCINDE.

En waarom hebt gy uw vriendin (den?
Zoo lang gekweld? waar was dat wagten toe van noo-

ALCINDOR.

't Orakel had het my geboden.
De harde wet, my voorgesteld,
Viel my verschriklyk zwaar: ik deed my zelv' geweld
Om myn gedrag naar haar te schikken.

Wat telde ik al verdrietige oogenblikken.
Myn hart gebood my duizendmaal,
Om, voor de vuist, in ronde taal,
Myn lastig lyden te openbaren.
Laat geen verwyting my bezwaren.
Ik toonde wel in ſchyn myne ongevoeligheid,
Maar myn gedrag was door het lot my opgeleid.

LUCINDE.

Ik moet u dat gedrag dan hartelyk vergeven?
En wensch voortaan met u te leven.
Heeft my de ſchyn misleidt, wat is 'er aan verbeurd,
Nu gy de grootheid van myn liefdedrift beſpeurt?

DE TOVERNIMF.

Bemint elkandren vry, myn kindren!
De Hemel billykt uw gedrag:
Niets zal, niets kan uw wenſchen hindren.
't Orakel geldt niet meer: 't is uit met dat gezag.
Gy waart als minnaar ſtom, en veinsde niets te hooren,
Maar ſpreek en hoor nu, als te voren.

ALCINDOR.

Bemint my myn Lucinde, en is haar hart het myn?

LUCINDE.

'kSchenk u myn hand: myn hart zal eeuwig 't uwe zyn.

ALCINDOR,

„Wat is volmaakter dan Lucinde?
„'t Geluk is zonder haar verdriet."

LUCINDE.

„Als ik my niet aan uw verbinde,
„Streelt my 't genot van 't leven niet."

ALCINDOR.

„Lucinde, ik heb niets meer te wenſchen."

LU-

LUCINDE.

„ Ik wensch geen wellust, buiten u."

BEIDEN.

„ Wy zyn getrouwd voor Goôn en Menſchen.
„ Wat ſtoort ons bly genoegen nu?"

DE TOVERNIMF.

Myn kinders uw vermaak verheugt myn hart en zin- (nen.
Het wenschlykst heil is u bereid.
Uwe onderlinge tederheid
Brengt me, in myn' ouderdom, myn' lentetyd te bin- (nen.
'k Herdenk de jaren van myn jeugd,
'k Herdenk met ongemeene vreugd,
Hoe my, toen ik zoo jong en ſchoon was als Lucinde,
Een jongeling, zoo ſchoon als myn Alcindor, minde.
En zyn die dagen thans voorby,
't Is billyk dat myn hart zich in uw lot verbly'.
Komt zingt ter eere van de Min:
De zegepralende Godin,
Zy, voor het lot, u toegewezen,
Door ons met hart en mond geprezen.

ALLEN.

„ Geen ſchepſel kan het ziel betovren,
„ Het hart öntvonken, en verövren
„ Van u, vergoode Liefde, ontgaan."

ALCINDOR.

„ Gy leert ons 't minnevuur ontſteken,
„ Gy leert den mond der ſtommen ſpreken."

LUCINDE.

„ Zoo, dat de Schoonen hen verſtaan."

ALLEN.

„ Geen ſchepſel kan het ziel betovren,

„ Het hart öntvonken, en verövren
„ Van u, vergoode Liefde, ontgaan."

DE TOVERNIMF.

„ Gy kunt zelfs d'ouderdom doen minnen,
„ De magt van hun, die alles winnen,
„ Kan uw vermogen niet weerſtaan.

ALLEN.

„ Geen ſchepſel kan het ziel betovren,
„ Het hart öntvonken, en verövrén
„ Van u, vergoode Liefde ontgaan."

Einde van het tweede en laatſte Bedryf.

SYLVIA,

EEN HERDERS-SPEL.

IN ÉÉN BEDRYF.

VERTOONERS.

SYLVIA.

DAMEET.

GALATÉ.

MYRTIL.

MONTAAN.

S Y L V I A,

EEN HERDERS-SPEL.

EERSTE TOONEEL.

MYRTIL. DAMEET.

MYRTIL.

Gy mint haar?

DAMEET.

Ja!

MYRTIL.

Gy zegt haar niet dat ze u doorwond?

DAMEET.

Neen, als ik 't zeggen wil, dan boeit de ſchroom myn' (mond.

MYRTIL.

Stel uwe minneſmart aan Sylvia voor oogen.

DAMEET.

Myn tedre liefde wil de ontdekking niet gedoogen.

MYRTIL.

Die mint is wel beſpraakt.

DAMEET.

Ik heb dat voordeel niet.
Myn tong ſpreekt nooit de taal, die haar myn hart ge- (biedt.

MYRTIL.

Wat ge eens moet wagen kunt gy nooit te vroeg be- (ginnen:
Ontdek haar uwe min.

DAMEET.

Maar zou ze ook my beminnen?
Ligt wordt zy gantsch misnoegd.

MYR-

MYRTIL.

Ligt zal ze veinzen, vrind!
Dat ze in verliefde taal geen waar genoegen vindt:
Ligt slaat ze aan 't kyven: maar als meisjes kyven willen,
Dan vindt de tederheid geen moeite in haar te stillen.

DAMEET.

Maar als ze vlugt, wat dan?

MYRTIL.

Dat vlugten zelf is goed:
't Is een bevel dat gy haar spoedig volgen moet.
Beschouw de Duiven eens als Doffers 't vryen wagen,
En vriendlyk, naar hun wyze, om wederliefde vragen.
De duiven hooren niet, maar blyven trotsch en stug,
En treedt de Doffer toe, het Duifje treedt terug.
't Blyft onverschillig voor de teerste minneklagten:
't Wordt boos, 't blyft reis op reis het zoet gevlei veragten,
En vliegt naar 't naaste dak: de Doffer volgt haar spoor:
Hy houdt der Duive op nieuw zyn tedre liefde voor:
Zy dreigt, alsof zy hem nog verder wilde ontvlugten
Doch laat zich eindelyk beweegen door zyn zugten.

DAMEET.

Hoe weinig kent gy nog myn trotsche Herderin!
Het ongevoelig hart van 't voorwerp myner min,
En de eigenzinnigheid, zoo 't schynt, haar aangeboren,
Zyn telkens bezig om myn blyde rust te stooren.
Zy neemt nooit kwalyk dat myn hand haar bloempjes bied',
Maar tooit haar borst met myn geplukte bloempjes (niet.
Laatst bragt ik haar een lint: wat moest ik ondervinden?

Wilt

Wilt gy (zoo ſprak ze) door dit lint me aan u verbinden?
Bewaar het vrindjelief! 't Is heden nog te vroeg.
Wanneer ik 't noodig heb, dan is het tyds genoeg.

MYRTIL.

Dit ſpeet u?

DAMEET.

Ja, gewis: Ik dagt myn ſpyt te toonen;
Doch moest de weigering van Sylvia verſchoonen:
Haar aangenaam gelaat, hoe ſtuursch haar houding ſcheen,
Vertoonde my haar ſchoon, door al die ſtuurschheid (heen.

MYRTIL.

Ik raad u ernſtig haar uw min bekend te maken.

DAMEET.

Ik zal het doen myn vriend!

MYRTIL.

Wy zien haar zelf genaken.

TWEEDE TOONEEL.

De Vorigen. SYLVIA.

SYLVIA.

Vind ik hier Doris niet?

MYRTIL.

Neen, ſchoone Herderin.
Wat moest zy doen?

SYLVIA.

Gy vraagt wat ernſtig naar myn' zin.
Doch deel in ons geheim: daar zwerft, ſinds weinig dagen,
Een wolf in deze ſtreek: dien willen wy verjagen.

MYR-

MYRTIL.

Gy ſchertst; en uw verwyt is fyn en wel bedagt.
Maar Doris is niet hier: ik zal haar zoeken.

SYLVIA.

Wagt:
Dat kan ik zelve doen: vaarwel!

MYRTIL *tegen Dameet.*

Gy ſtaat te kyken?

Tegen Sylvia.

Ach Herderin, een woord!

SYLVIA.

Wat is 't?

MYRTIL.

Zult ge ons ontwyken?

SYLVIA.

Ik gaa.

MYRTIL.

Hoe! ſtaat gy dan geen Herder meer te woord.
Wordt geen verzoek van groot of klein belang ge-
(hoord?

SYLVIA.

't Staat ieder vry my zyn verzoeken voor te dragen,
Maar teemt een knaap te lang, dan mag ik my bekla-
(gen.

MYRTIL.

Spreek nu Dameet.

DAMEET.

Myrtil! ik bid u, ſpreek voor my.

SYLVIA.

Spreekt beiden, zoo 't u lust: ik laat u 't ſpreken vry.
Maar 't komt my voor dat gy maar weinig hebt te ont-
dekken.
'k Verwagt wat beuzeltaal, by 't hooren der geſprek-
(ken.

DAMEET.

Ach! Sylvia, zaagt ge eens het binnenst van myn hart.

SYL-

SYLVIA.

'k Begeer het niet te zien.

DAMEET.

Heb deernis met myn ſmart.
Laat ik, uw trouwe vriend....

MYRTIL.

Laat ik eens mogen ſpreken.
Een zwervend Herder, in deze aangename ſtreken,
Is ongelukkig door 't gevoel der Minnepyn,
Hy mint, en heeft het lot van niet bemind te zyn.
Hy toont zyn eerlyk hart, elk moet zyn braafheid pryzen:
Elk, die hem kent, verleent hem willig gunſtbewyzen.
Hy is beſchroomd, en vreest aan eene Herderin
Te ontdekken dat zy heerscht in zyn' verliefden zin.
Hy durft haar naauwelyks een' krans van bloempjes ſchenken:
Hy ziet haar aan, en blyft beweegingloos ſtaan den- (ken:
Hy klaagt aan de Echo welk verdriet hem 't lot bereidt;
Als de Echo antwoord geeft, groeit zyn zwaarmoedig- (heid.
De ſchoonſte Dag ziet hem onluſtig by de Schapen,
De ſtilſte Nagt laat hem niet onbekommerd ſlapen.
Hy zwygt, wat iemand vraag', met een ontroerd gelaat:
Of antwoord zoo verkeerd, dat hem geen mensch ver- (ſtaat.
Hy is myn goede vriend: ik moet zyn leed beklagen.

SYLVIA.

Maar is die Herder zelf ook de oorzaak van zyn pla- (gen?
Wie is de Herderin, die hem zoo zugten doet?

MYRTIL.

De kleine Galaté.

SYLVIA.

Dat heb ik wel vermoed.

En wie bemint haar toch?

MYRTIL.

Ik hoef hem niet te noemen:

Daar ſtaat hy.

SYLVIA.

Wel Dameet, wie zal die keus toch roemen?

DAMEET.

Ach! liefſte Sylvia! Gy hoort myn ongeval.
Ik wagt van u het heil, dat my verblyden zal.

SYLVIA.

Ben ik dan Galaté?

MYRTIL.

De Herder wil u ſmeeken
Dat ge,als zyn voorſpraak,eens zyn Galaté gaat ſpreken.
En haar ontdekken hoe zyn hart haar ſchoonheid (mint.

SYLVIA.

Zyn woord vermag veel meer dan't myne goede vrind.

MYRTIL.

Ontzeg uw hulp hem niet.

SYLVIA.

Myn hulp zal weinig baten.
Doch is myn beê van kragt,dan zal ze hem niet haten.
'k Zal zien wat ik vermag.

DERDE TOONEEL.

MYRTIL. DAMEET.

MYRTIL.

Gy hebt het ver gebragt!
Wat

Wat hebt ge toch gedaan? gezugt, gewenscht, gedagt;
Geen woord van Galaté gerept, en flegts ftaan kyken.
Gy hebt geen teêrheid, maar verflagenheid doen bly-
(ken.

DAMEET.

Ben ik aanfprakelyk voor 't geen de liefde doet?
Eer Sylvia verfcheen was ik nog welgemoed:
'k Zag egter naauwelyks den opflag van hare oogen,
Of voelde reeds dat ik te weinig zou vermogen.
Is, dagt ik by my zelv', myne Aanfpraak goed genoeg?
Nu wendde ik 't over d'een', dan over d'andren boeg.
Het zal myn hart fteeds aan gepasten moed ontbreken.
'k Verbeeld my, eer ik fpreek, dat ik niet wel zal fpre-
(ken.

MYRTIL.

Uwe Aanfpraak was juist niet in d'allerbesten fmaak.

DAMEET.

Ik meende 't egter wel: 'k was ernftig in de zaak.
Dit weet gy zelf Myrtil, al ftaat gy my te foppen.
Maar laat ik met geduld myn hartenleed verkroppen.
Het is baarblykelyk dat de al te trotfche Maagd
Voor my geen liefde voedt; dat haar myn min mis-
haagt.
(buigen,
Myn flegtbefpraakte tong zal nooit haar hart doen
Hoe ernftig ik haar ook myn' eerbied moog' betuigen.

MYRTIL.

Zy vatte uw meening wel: de fchrandre Sylvia
Sloeg, met oplettendheid, uw zugten telkens gaê.
De toon, waarop zy fprak, ontdekte haar verlangen.
'k Zag (dagt my) duidelyk de weermin op haar wangen.

DAMEET.

Hoe is het mogelyk? Ik zag haar in 't gezigt.
En zag niets dergelyks: niets heeft myn vrees ver-
ligt.

MYRTIL.

Gy ziet door vrees verkeerd: gy hebt geen ſtof tot (treuren.
Haar houding geeft u grond om 't hart wat op te beu- (ren.

DAMEET.

Gy zegt dat gy myn best wilt zoeken: 'k zoek het meê.
Maar waarom ſpraakt gy toch van kleine Galaté?
'k Begryp het niet: my dunkt, die dienst was overboo- (dig.

MYRTIL.

ô Neen! myn vriend: hy was voor uwe liefde noodig.
Zy had nog pas den naam van Galaté gehoord,
Of Sylvia vergat het veinzen, op dat woord.
De ſchrik en minnenyd verſchenen op haar wezen.
Ik kon uw goed geluk reeds in hare oogen lezen.
Zy mint.

DAMEET.

Het kan wel zyn: maar my bemint ze niet.

MYRTIL.

Wel degelyk: geloof myn woord: verban 't verdriet.

DAMEET.

'k Moet eerst de waarheid van uw zeggen ondervin- (den.

MYRTIL.

Al ſneed ook Sylvia uw' naam op al de Linden,
Al zag ze u reis op reis met minnende oogen aan,
Nog zoudt ge twyfflen; ja: uw hart is nooit voldaan.
Hoe kunt ge, door de vrees, in zulk een kwelling le-
ven?
De vrees, waarin gy zyt, moest u genoegen geven.

DAMEET.

De ſchoone kwelt my.

MYRTIL.

Maar die kwelling is u goed,
Dewyl een hart, dat vreest, ook telkens hopen moet.

De

De onzekerheid myn vriend! behoort u niet te kwellen.
Zy baart u groot vermaak, als ge u gerust moogt stellen.

DAMEET.

Ik gaa Myrtil.

MYRTIL

Waarom?

DAMEET.

Ik haak naar de eenzaamheid:
Daar vind ik dikwerf dat genoegen my verbeidt.
Daar durf ik, buiten dwang, wat ik gevoel verhalen.
Zy schaft my vrede en rust, wanneer de zinnen malen.
Door haar groeit myn geluk.

MYRTIL.

Zoek uw geluk, en gaa.
Ik blyf hier wagten op de komst van Sylvia.

VIERDE TOONEEL.

MYRTIL. SYLVIA.

SYLVIA.

'k Vernam haar net van pas.

MYRTIL.

Wie hebt gy toch vernomen.

SYLVIA.

De schoone Galaté. Dameet heeft niets te schroomen.

MYRTIL.

Hoe, mint hem Galaté?

SYLVIA.

Naar ik bespeuren kon,
Heeft zy hem eer bemind, dan zy zyn liefde won.
Zy hoorde 't geen ik sprak, met ongemeen genoegen.
Denk dat zich alles nu naar onzen wensch zal voegen.

MYRTIL.

Gelukkige Dameet! hy mint en wordt bemind.

SYLVIA.

'k Meen dat de Herderin wat ras besluit, myn vrind!
Hoe hoog de Herders ons, naar hun betuiging, agten.
Ons past het streng te zyn, en hen te laten wagten.
Een liefde zonder angst is liefde zonder geest.
Een hart, dat pas bemint, is nooit beproefd geweest.
Wanneer we op de eerste vraag 't gewenschte ja-woord gunnen,
Dan zal geen Herder ons zyn trouw bewyzen kunnen.
Wy moeten spytig zyn: wy zyn 'er toe verpligt.
Wie anders doet is op de konst niet afgerigt.
Zoo ik een Herder was, ik zou niet gunstig denken,
Van een, die haastig was in my haar hand te schenken.

MYRTIL.

Houd dit geheim voor u: spreek toch uw' mond niet (mis.

SYLVIA.

Wat ieder weet, Myrtil, is geen geheimenis.
Een meisje dient zich wat aan spytigheid te wennen.
Schoon 't hart al wat begeer', de mond mag 't vry (ontkennen.

MYRTIL.

Is zulks dan geen bedrog?

SYLVIA.

Neen: 't is een list, myn vriend!
Die, schoon men haar berisp', den grootsten lof verdient.
Geen Herder zal ons ooit om dit gedrag veragten.
Hy wordt verliefder, als wy hem wat laten wagten.

MYRTIL.

Wie heeft u zulks gezegd?

SYLVIA.

Ik heb het nooit gehoord.
'kVind, door myn eigen hart, my hiertoe aangespoord.

MYRTIL.

(ven,
Wanneer ik minnen mogt, dan zoude ik my, myn le-
En kudde, aan zulk een hart gewillig overgeven.

SYLVIA.

Gy spreekt vertrouwelyk: hoe moet ik u verstaan?

MYRTIL.

(aan.
ô Schoone! ik heb u lief: 'k bid neem myn' voorslag
Gy zyt myn waardste schat.

SYLVIA.

Waar dwalen uwe zinnen?

MYRTIL.

Gy zyt zoo wys als schoon.

SYLVIA.

En gy weet van geen minnen.
Ik zie door 't veinzen heen: ik ben die taal gewoon.
De toon, waarop gy spreekt, is een gedwongen toôn.
En stel eens, 't ware u ernst: by my is niets te hopen.

MYRTIL.

Uw hart...

SYLVIA.

Myn hart, Myrtil! staat voor een' ander open.

MYRTIL.

Dit schrikt my gantsch niet af: 't is in uwe oogen regt
Te ontkennen met uw' mond, het geen uw hart u zegt.
Uw taal dient nergens toe dan om myn min te sterken.

SYLVIA.

(merken.
Het tegendeel moet ge uit myn gantsche houding

MYRTIL.

En wien bemint gy tog?

SYLVIA.

Ik geef u geen befcheid.
De ware liefde wil en leert ftilzwygendheid.
Gy zult geen kennis van myn mingeheim verkrygen;
Het is my evenveel te minnen en te zwygen.

MYRTIL.

De wys, waarop uw tong van ware liefde fpreekt,
Doet blyken dat zy nog in uw gemoed ontbreekt.
Uw mond is wel befpraakt: uw denkbeeld wegens 't minnen
Is al te naauw beperkt voor regt verliefde zinnen.
Komt u, ô Sylvia, die teedre drift eens aan,
Wees dan zoo fpytig als gy wilt, 't is haast gedaan.
De Herder, dien gy door uw uitftel zoekt te plagen,
Zal eerder dan gy denkt den huwlyksdag doen dagen.

SYLVIA.

Ligt meent ge dat Dameet myn jeugdig hart bekoort.
Maar neen: die bloode knaap fpreekt nooit een geestig woord:
Hy zugt, als hy me groet, en ftaat bedroefd te denken.
Zoude ik myn wederliefde aan zulk een' Herder (fchenken:

MYRTIL.

Neen, fchoone Sylvia! Dameet verdient u niet.

SYLVIA

Hy klage aan Galaté zyn bitter minverdriet;
Hy minn' haar, zoo 't hem lust, ik zal 't haar niet benyden.
Ik zoek de vrolykheid en mag geen fuffers lyden.

MYRTIL.

Ik geef u groot gelyk. De Herder is befchroomd.

SYLVIA.

Hy ziet my aan en peinst....

MYRTIL.

Hy ſtaat alsof hy droomt:
Doch 't komt uit liefde voort; die kost hem geest en leven.
Ligt zal zy beiden hem eens dubbel wedergeven,
Als hy gelukkig is.

SYLVIA.

'k Beken, het kan geſchiên:
Maar in eens minnaars oog wil ik de blydſchap zien.

MYRTIL.

De knaap is toch getrouw.

SYLVIA.

Dit kan zyn ſchoone weten.
Dameet heeft ons geheel om Galaté vergeten.

MYRTIL.

Meent gy met ons u zelv'

SYLVIA.

Neen al den maagdenſtoet.

MYRTIL.

Dameet is ſtil, beleefd, en zedig van gemoed.

SYLVIA.

Ik prys het ook in hem.

MYRTIL.

Men ziet met groot genoegen
Hoe wel de krullen in zyn bruine lokken voegen.

SYLVIA.

Zyn hair is mooi genoeg.

MYRTIL.

Dameet vertoont zich ſchoon,
Wanneer hy lacht, dan komt een kuiltje op elke koon.
Montaan...

SYLVIA.

'kWil hier den lof van geen van beiden melden.

Montaan lacht al te veel, en de ander weer te zelden.

MYRTIL.

Dameet zingt aartig.

SYLVIA.

Ja: zyn zingen gaat wel aan.
Ik hoorde 't menigwerf, doch kon hem niet verstaan.

MYRTIL.

Dat had ik niet gedagt.

SYLVIA.

Men kan hem nimmer hooren,
Of merkt dat hy zich went om woord op woord te (smooren.

MYRTIL.

'kWeet wat gy meent: hy zingt drie woorden al te ras,
Kus, Liefde en Tederheid.

SYLVIA.

Indien 't niets anders was,
Dan zou het zingen van Dameet my niet mishagen.
Dit zyn de woorden niet, waarover ik zou klagen.
My valt een oogenblik by zulk een lied te lang.

MYRTIL.

'kGeloof 't: een kusje stigt veel meer dan een gezang.
Ik gaa om aan Dameet een net berigt te geven
Van 't geen gy hebt gedaan tot zyn geluk in 't leven.
Bemint hem Galaté?

SYLVIA.

Gaa heen: gy hoort het: ja!

VYFDE TOONEEL.

SYLVIA, *alleen.*

Dameet bemint u niet, verlaten Sylvia!
ô Wispelturigheid! Hy scheen my steeds genegen;
En

En nu legt hem het meest aan Galaté gelegen.
Dameet is valsch, hoe trouw ik hem voordezen dagt.
Verdient hy my ? ô neen : hy wekt myn minneklagt.

ZESDE TOONEEL.

SYLVIA. GALATÉ.

GALATÉ.

Ik zal hem haten : ja : 'k heb reeds te veel vernomen.

SYLVIA.

Gy hadt nog meer gehoord, waart gy wat eer gekomen.
Dameet is niet by my: ik heb hem niet ontmoet.

GALATÉ.

Het ſpyt my dat hy aan zyn woord zoo traag voldoet.
Ik had verwagt dat ik den Herder hier zou vinden.

SYLVIA.

Geen Herder is gewoon zich aan zyn woord te bin- (den.

GALATÉ.

Maar 't geen Dameet belooft, dat houdt men voor (gewis.
De trouwſte Herdersknaap ontmoet wel hindernis.

SYLVIA.

Men bouwt, wanneer men mint, zyn' wensch op losſe (gronden.
Het tegendeel wordt vaak door de uitkomst waar (bevonden.

GALATÉ.

Gy kent Dameet nog niet: hy is niet onopregt.
Zyn mond en hart zyn eens in alles wat hy zegt.

SYLVIA.

Dameet, gewoon niet meer dan eenmaal daags te ſpre- (ken,
Voert eene taal, waarvan elk een de walg moet ſte- (ken.

GALATÉ.

Dat hy zeer weinig ſpreekt is niet te ontkennen: maar

Hy denkt meer dan hy zegt: dat doet geen Babbelaar.
Een Babbelaar verveelt.

SYLVIA.

En Herders, die veel zwygen,
Bedenken middelen om ons in ſlaap te krygen.

GALATÉ.

Zyn weinig ſpreken is 't gevolg van zuivre min.

SYLVIA.

Zoo is 't: maar niemand heeft in 's Minnaars fouten (zin.

GALATÉ.

De Zwaluw laat haar ſtem den gantſchen zomer hoo- (ren:
De Nagtegaal ſtreelt maar voor korten tyd onze ooren.
Hoe lang een Herder zwyge of ſpreke vraage ik niet,
Mits 't een en ander op zyn' regten tyd geſchied'.

SYLVIA.

Dien inval hebt gy aan de liefde toe te ſchryven.
Neem zoo veel moeite niet: hy zal uw Herder blyven.
Dameet is uw juweel, een parel aan uw kroon,
En zyn gebreken zelfs zyn in uwe oogen ſchoon.

GALATÉ.

Verdient hy minder min dan andre Herdersknapen?

SYLVIA

Dat heb ik niet gezegd. Dameet en zyne ſchapen
Verdienen veel by u.

GALATÉ.

Wat ſchapen? hy is myn.
Ik wensch niets anders dan opregt bemind te zyn.
Al had hy niets, ik zou op 't gunſtigst aan hem denken,
En hem my zelve en myn geheele kudde ſchenken.
Minwaardige Dameet! hoe lieflyk klinkt uw naam!
Gy kent hem niet, vriendin, dan enkel door de Faam.

SYLVIA.

Zyn naam bekoort my niet.

GALATÉ.

Maar agt gy zyne zeden?

SYLVIA.

Die zyn niet naar myn' ſmaak: ik prys niets zonder (reden.

GALATÉ.

Zyn ſchoone mond, en twee bruine oogen...

SYLVIA.

Zyn ze bruin?
De liefde is blind: zyn oog is blaauw, gelyk Arduin.

GALATÉ.

'tIs waar: vriendin! ik geef u grond om my te plagen.
Zyn oog, hoe 't ook moog' zyn, kan Galaté behagen.
Zyn hair is fraai gekruld; zyn ronde en volle kin...

SYLVIA.

Houd op: gy maakt Dameet ſchier tot een Herderin.
Al is hy ſchoon voor u; hy is het niet voor allen.
Hoe dikwerf ik hem zag, hy heeft my nooit bevallen.
Maar 'k zwyg: ik ſpreek liefst van den Herder kwaad noch goed.
Gy weet misſchien wien hy de grootſte dienſten (doet.

GALATÉ.

Hy toont zich vriendelyk by alle Herderinnen;
Doch eene is 't voorwerp, dat hy eeuwig zal bemin- (nen.

SYLVIA.

Dameet is dan verliefd? gy zyt het, die hy mint?
Hy blyv' voor u: wat raakt het my, myn lieve kind?

GALATÉ.

Zeg wat ge wilt: gy zyt Dameet niet ongenegen.
Geloof my, Sylvia, ik heb 'er gantsch niet tegen.
Myrtil bezit myn hart; zyn liefde is ook voor my.

Volhard by uwe keus: 't ſtaat u volkomen vry:
Waarom zoo lang geveinsd?

SYLVIA.

Ik zal 't nog langer rekken.
Ik heb den Herder lief, maar wil 't hem niet ontdek-
(ken.

GALATÉ.

En waarom niet?

SYLVIA.

Myn kind, wat ſpytigheid is goed.
Zy ſtrekt ten voedſel aan der Herdren liefdegloed.
Hoe zeer Dameet my ſmeeke, ik laat hem weinig hopen,
En egter ſtaat myn hart voor zyne klagten open.
Hy uit zich niet genoeg; want als hy klagen wil,
Dan doet hy 't met zyn oog, en houdt zyn ſpraaklid ſtil.
'k Heb menigwerf gewaagd in zyne vrugtbre weiden,
Alsof 't by toeval waar', myn wollig vee te leiden:
Hy groet my dan beleefd: hy ziet my vriendlyk aan:
Hy zugt; verroert zyn' mond; blyft aan myn zyde ſtaan;
Hy zwygt; en ſchynt ontbloot van al zyn ſpraakver-
(mogen.
Misſchien gebied ik hem het zwygen door myn
(oogen.

GALATÉ.

Dat zweemt naar ſpytigheid.

SYLVIA.

Die ſpytigheid is goed.
Ik denk dat zy op 't ſterkst der Herdren liefde voedt.
Dameet moet leeren, ja: ik laat hem langzaam winnen.
Als hy gevorderd ſchynt, dan moet hy weer begin-
(nen.

GALATÉ.

Maar als Dameet, misnoegd omdat gy telkens rekt,

U

U eens zyn liefde onttrekt?

SYLVIA.

Myn zyne liefde onttrekt!
Geen nood! wat reden hebt ge, om zoo verkeerd te (denken?

GALATÉ.

Ik vrees dat gy te laat hem uwe hand zult ſchenken.
Die eigenzinnigheid is, naar ik meen, niet goed.
Wie mint, wenscht naar den tyd, die bruiloft houden doet.
Betoon meer tederheids voor hem door uw verlangen.
De Lentebloeiſem duurt niet eeuwig op de wangen.
De mond dient evenveel tot kusjes als geſprek.

SYLVIA.

Ik zou hem kusſen? neen: dat agt ik nog te gek.

GALATÉ.

Och! dat die gekheid toch uw hart gevoelig griefde.
De liefde baart gekus, en 't kusſen ſterkt de liefde.

SYLVIA.

Wanneer hy zoo ver komt, dan ben ik reeds zyn Bruid.
Dameet moet hopen, maar hy zal...

GALATÉ.

Spreek minder luid:
Uw ſtille Herder komt. Beloof my hem te hooren.
Ik ben niet boersch genoeg om uw geſprek te ſtooren.

ZEVENDE TOONEEL.

SYLVIA. DAMEET.

DAMEET.

Neemt Galaté de vlugt, zooras als zy me ziet? (vliedt?

SYLVIA.

Groeit uw verliefdheid aan, wanneer die Schoone

DA-

DAMEET.

Zy had my vast beloofd in deze wandeldreven...

SYLVIA.

Het hart, waarom gy zugt u eindelyk te geven.
Moest ik getuige zyn van zulke malligheên?
Is niet een minnend Paar, ô Herder, liefst alleen?
Gy kunt getuigenis van ſtomme Boomen krygen.
Zy hooren, en zyn best bekwaam om ſtil te zwygen.

DAMEET.

'k Moet zeggen, Sylvia! dat ik u ſpytig vind'.
Nooit heb ik Galaté, nooit heeft zy my bemind.
Myrtil heeft ſlegts geſcherst, wanneer hy zulks verklaarde,
Wyl ik myn liefde en trouw voor u hem openbaarde.
ô Schoone Sylvia, u mint myn teder hart:
Dit toont myn zwygen, myn bedwelmd gelaat, myn ſmart.
Ja myn geheel gedrag, ſchoon 't u nog nimmer griefde,
Droeg telkens teekens van de opregtheid myner liefde.

SYLVIA.

Kunt gy dit zeggen, vriend, en wordt ge nog niet rood?

DAMEET.

Ik heb u niets gezegd dan 't geen myn hart gebood.

SYLVIA.

Uw hart gebiede u zelv'; my kan het niets gebieden.

DAMEET.

Een teder hart vriendin!..

SYLVIA.

Kan ik zeer wel ontvlieden.

DAMEET.

Waarom zyt gy zoo ryk met geest en ſchoon bedeeld,
Als ik niet minnen mag? Wie zal, aanvallig Beeld,

Wan-

Wanneer dat ſchoon verdwynt, u vryen... Ondertus-
Waarom zoo ſchoon toch? (ſchen...

SYLVIA.

Niet opdat men my zou kusſen.

DAMEET.

Dan zyt ge, ô Sylvia! voor u alleen maar ſchoon.
Niet opdat iemand u zyn liefde en agting toon'.
Was ooit een jeugdig hart zoo wars van tederheden?
Was ooit een hart als 't uwe...

SYLVIA.

Ik lach met zulke reden.

DAMEET.

(een juk,
Wat me iemand ſchenken moog', het ſtrekt my tot
Als ik niet minnen mag; in liefde is myn geluk,
En zonder haar zal my het grootst vermaak vervee-
(len.

SYLVIA.

Zoek uw geluk in liefde: ik zal 'er nooit in deelen.

DAMEET.

Gy weigert dan myn' wensch, en ſpot met myne pyn?

SYLVIA.

Myn wensch is niet gehaat, en niet bemind te zyn.

DAMEET.

(ven.
Die wensch zal u en my van 's levens vreugd beroo-
Ik hoop dan gantsch vergeefs?

SYLVIA.

ô Ja: gy praat voor dooven.

DAMEET.

Toon mededoogen, zoo uw hart geen liefde voedt,
Dan wordt myn wensch voldaan: dan troost ge myn
(gemoed.

SYLVIA.

Maar myn bedoeling is uw' wensch geheel te ſtrem-
men.

Da-

Dameet, myn ſpytigheid zal uwe liefde temmen.

DAMEET.

Zoo die myn breidel is, dan vaar ik rustig voort.
Ik blyf beminnen, wyl me uw ſpytigheid bekoort.

SYLVIA.

Ik zal dan aan Myrtil myn hart en liefde ſchenken.
Dit zal uw drift wel doen verkoelen, zou ik denken.

DAMEET.

Ach! ſtrenge Sylvia! al ſpot gy met myn min,
Nog bied ik u myn hart, nog heerscht ge in mynen zin.
Verkies wien 't u behaagt: ik zal u blyven eeren.
'k Zal, zoo ge in voorſpoed leeft, u door geen klagten deeren.
Gy blyft, ſchoon ge al te veel om myne zugten lacht,
En my uw hand ontzegt, een voorwerp, dat ik agt.

SYLVIA.

Gy merkt het wel, Dameet, ik laat me niet verwinnen.
Wat zoekt ge my? Daar zyn wel ſchooner Herderinnen.

DAMEET.

Zy mogen ſchooner zyn: wat wint myn rust daarby?
Want naar myn denkbeeld is niet ééne ſchoon dan gy.
Waarom is myne min u niet geheim gebleven?
Dan zou de twyffeling my nog in hoop doen leven.
Ik wanhoop egter niet: gy zult my minnen; ja:
Dameet is niet gehaat by zyne Sylvia.

AGTSTE TOONEEL.

GALATÉ. SYLVIA. DAMEET.

GALATÉ, *tegen Dameet.*

Dameet, zy heeft u lief. Wie zoude u kunnen haten?

Te-

Tegen Sylvia.

Zult ge uw' getrouwen vriend nog lang in twyffling (laten?
Ik weet, ô Sylvia! dat gy Dameet bemint:
Gy hebt het my bekend.

SYLVIA.

Al ſcherſende, myn kind!

GALATÉ.

Vaar dus met ſcherſen voort: de liefde zal zich wree- (ken.

DAMEET, *tegen Galaté.*

Gy hoort het: ben ik niet van alle hoop verſteken?
Ik gaa beſchaamd, en kwam bekommerd. Welk ont- (haal!
ô Wreede Sylvia!

NEGENDE TOONEEL.

GALATÉ. SYLVIA.

GALATÉ.

Verſtond gy deze taal?

SYLVIA.

Hy ſcheen my wat verſtoord.

GALATÉ.

Al vry wat; wel te weten.
Gy loopt gevaar dat u de Herder zal vergeten.

SYLVIA.

Dameet is valsch, wanneer hy my zyn liefde ont- (trekt.

GALATÉ.

Het is uw eigen ſchuld: gy hebt hem lang begekt.

SYLVIA.

'k Heb nooit gezegd dat hy myn byzyn moest ver- (myden.

GALATÉ.

Hy moest het egter doen, om niet te veel te lyden.

Gy ſlaat hem alles af, en doet hem hartzeer aan.

SYLVIA.

(verſtaan.
Dameet heeft, naar het ſchŷnt, my gantsch verkeerd
Ik heb hem lang bemind, en zal hem nimmer haten.
De knaap mag zich gerust op myne trouw verlaten.

GALATÉ.

'kMoet zeggen dat uw hart met uwe woorden ſtrydt,
Dewyl ge in 't ſpreken koel en onverſchillig zyt.
Ban de eigenzinnigheid: de ſpytigheid zal ſchaden.
Gy merkt reeds zelve dat gy kwalyk waart beraden.
Heb ik gelyk of niet?

SYLVIA.

Ik heb u niet gehoord.
Ik peinsde: ik overdagt wat myn genoegen ſtoort.
Dameet is boos. Misſchien...

GALATÉ.

Begint gy nu te droomen?

SYLVIA.

Ik droom niet, Galaté. Dameet zal wederkomen.

GALATÉ.

Ik denk het niet.

SYLVIA.

Ik wel.

GALATÉ.

Daar is niets van gewaagd:
Althans ik hoorde 't niet.

SYLVIA.

Hy heeft verlof gevraagd.

GALATÉ.

Nu zyt gy regt verliefd: de liefde doet u dwalen.
Heeft hy verlof gevraagd? Raakt Sylvia aan 't malen?

SYL-

SYLVIA.

Denk niet dat me iets bedroefd : gy hebt het waarlyk (mis.

GALATÉ.

Nu ziet ge 't oogenblik, dat u verdrietig is?

SYLVIA.

Verdrietig? Neen: Dameet zal zeker wederkeeren.

GALATÉ.

Nu is 't zyn beurt: hy zal uw hart wel anders leeren.

SYLVIA.

Myn hart!... Neen: myn Dameet!

GALATÉ.

Dameet! wat malle praat!
Ik ben 't: ken Galaté, die voor uwe oogen ſtaat.

SYLVIA.

Gy ſpot: maar 'k zal eerlang my van dit ſpotten (wreeken.

GALATÉ.

Word toch niet boos: kom; laat ons van wat anders (ſpreken.
Ik ken een geestig lied, dat op de liefde ſmaalt,
En 't nooit volprezen zoet van 't vrye leven maalt.
Ik zing het u eens voor.

SYLVIA.

Gy ſpreekt van fraaije dingen.
Maar, lieve Galaté, wie kan geſtadig zingen.
Dameet zingt ook zoo graag.

GALATÉ.

Hoor, hoe het liefde laakt
En vryheid hoog verheft...

SYLVIA.

Wie heeft het lied gemaakt?
Dameet?..hy ging misnoegd, en zonder groeten heenen.

 Ik

Ik wagt hem egter weer: hy zal 't zoo kwaad niet mee- (nen.

GALATÉ.

Dat ſtaat niet in 't gezang.

SYLVIA.

Zoo vliedt hy dan voor my?

GALATÉ.

Gy beuzelt: ik ſprak van myn liedje, en blyf 'er by.
't Is op een ſchoone wys: hoor toe: ik zal het zingen.

SYLVIA.

Neen: heden niet.... hy ſchynt myn hart te willen (dwingen.
Dameet blyft weg: 'k zal zelf gaan vragen wat (hem ſchort.

GALATÉ.

De tyd genaakt dat gy ſlavin der liefde wordt.

TIENDE TOONEEL.

GALATÉ. MYRTIL.

MYRTIL.

Zal Sylvia zich haast voor onzen vriend verkla- (ren?

GALATÉ.

'k Durf zeggen dat zy reeds de ſpytigheid laat varen.
Eerst werd zy van Dameet gezogt: nu zoekt zy hem.
Hy toonde zich misnoegd: haar hart is in de klem.

MYRTIL.

Die vroome Bloed zal niets van zulk een' omzwaai (droomen,
Hy legt te ſlapen in de ſchaauw van gindſche boomen.
Daar vindt zyn Schoone hem, als zy hem zoeken wil.

GALATÉ.

Wy zyn gelukkiger dan deze twee, Myrtil!
Wy mogen ongeſtoord ons in de min verblyden.

MYRTIL.

Wy zyn het egter nog niet eens : wy blyven ſtryden.

GALATÉ.

Ik merk het al : gy wenscht dat onze ſtryd beginn'.
'kDurf zeggen dat ik van ons beiden 't vurigst minn'.

MYRTIL.

'k Weerſpreek u, Galaté: myn liefde is ook volko- (men.

GALATÉ.

Myrtil: gy zyt wat met u zelv' vooringenomen.
My komt de voorrang toe: het is geen veinzery,
Wanneer ik zeg dat ik nog teerder minn' dan gy.

MYRTIL.

Gy zyt myn liefſte wensch.

GALATÉ.

En gy myn zielsverlangen,
Ik heb het eerst bemind.

MYRTIL.

Ik geef my niet gevangen.
Toen ik voor't eerst u zag, hebt gy myn hart bekoord.

GALATÉ.

Ik had u toen reeds lief: 'k had veel van u gehoord.

MYRTIL.

Wat zworf ik menigwerf om u door deze ſtreeken!

GALATÉ.

Wat ben ik menigwerf, myns ondanks, u ontweken!

MYRTIL.

Waart ge op uw' tyd niet hier, dan keef ik op den tyd.

GALATÉ.

En kwaamt gy wat te laat, dan rees myn minnenyd.
Ach! voelde Sylvia het geen myn hart doorgriefde,
Dan kuste zy Dameet, als 't voorwerp harer liefde:
Zy liet geen oogenblik hem zugten naar haar trouw:

Want voor verliefden baart het uitſtel naberouw.

MYRTIL.

Kom: laat ons Sylvia, voor 't laatst, eens ernſtig ſpre-(ken,
Ik ben 'er op geſteld: wy kennen haar gebreken.
Wanneer ze uit ons verneemt wat zy misdreven heeft,
Bedriegt my alles, zoo zy zich niet overgeeft.

GALATÉ.

Haar eigen hart zal dit wel buiten ons bewerken.
Dameet moet anders niets dan koelheid laten merken:
Dan wordt zy best gedwee: zooras hy haar verlaat,
Staat zy hem alles toe, en volgt hem, waar hy gaat.
Zyne onverſchilligheid zal haar geheel verwinnen.
Hoe meer hy haar ontwykt, hoe meer zy hem zal minnen.
Geloof dat hy eerlang haar hand en trouw verkrygt,
Wanneer hy 't klagen laat, en van zyn liefde zwygt.

MYRTIL.

Dameet is te ernſtig in de zaken te overpeinzen.
Hy is te opregt van aart om naar de kunst te vein-(zen.

GALATÉ.

Dat is geen zwarigheid.

MYRTIL.

Al was Dameet in ſtaat
Tot veinzen met zyn tong, zoude egter zyn gelaat
Vertoonen dat zyn hart geen deel nam in 't bedriegen.
En Sylvia is juist niet ligt in ſlaap te wiegen.

GALATÉ.

Baat hem het veinzen niet, hy myde Sylvia:
Ik wed en weet dat hy, ſlegts weinig tyds daarna,
Zyn' wensch bekroond zal zien: zy kan niet van hem ſcheiden.

De

De vrees zal haar gewis naar haren Herder leiden.
Zy heeft hem waarlyk lief.

ELFDE TOONEEL.

GALATÉ. MYRTIL. MONTAAN.

MYRTIL.

Wat is 't? gy lacht Montaan!

MONTAAN.

Lach mee: ik heb al veel gezien, gehoord, verſtaan.
'k Moet lachen: ha! ha! ha! wat wonderbare zaken.

MYRTIL.

Vertel ze ons toch Montaan, indien ge ons wilt ver-(maken.

MONTAAN.

Ik zat in 't naaste bosch: daar zogt ik ſtilte en rust.
Der Nagtegalen zang voldeed 'er mynen lust.

GALATÉ.

't Begin zegt juist niet veel.

MONTAAN.

Dameet kwam my begroeten,
En klaagde my zyn' nood.

GALATÉ.

Wie zou nog lachen moeten?

MONTAAN.

Ei lieve, ſtoor me niet: hoor eerst nog meer beſcheid.
Hy klaagde om Sylvia, en om haar ſpytigheid.
Hy zugtte jammerlyk.

GALATÉ.

Wy moeten hem beklagen.
Wy lachen niet, ô neen: het nieuws moet ons mis-(hagen.
Voleindig kort en goed.

MONTAAN.

Dameet ging treurig heen.
Hy lag zich neder om te ſlapen, gantsch alleen.

GALATÉ.

Is dit het groote nieuws?

MONTAAN.

Ik zogt hem niet te ſtooren,
Maar bleef naar 't zoet gezang der Nagtegalen hoo-
(ren.

GALATÉ.

Montaan: gaa heen, en hoor 't, zoo lang 't u lust: ei gaa.

MONTAAN.

'k Bid luister: kort daarop kwam ſchoone Sylvia.
Zy vond hem ſlapend, bleef een poos by hem ſtaan kyken,
In overdenking of ze ook van de plaats zou wyken.
Zy nadert: zy ziet om, of iemand haar beſpiedt:
Zy werpt hem grasjes toe: doch hy ontwaakte niet.
Zy keek toen weder om.

GALATÉ.

Loop naar uw Nagtegalen.

MONTAAN.

Ei hoor: zy ziet weer om, en zonder lang te dralen,
Werpt zy een lintje neer.

GALATÉ.

Met opzet?

MONTAAN.

Ja: zy bukt,
En raapt het van den grond: doch ondertusſchen drukt
Zy op des Herders mond het zegel harer liefde.
Ach! dat een Herderin my ſlapend' ook zoo grief-
(de.

GALATÉ.

Slaap vry gerust, Montaan! tot u 't gevaar genaakt.
Maar is de Herder, door dit voorval, niet ontwaakt?

MON-

MONTAAN.

Ja wel!hoe! (zei ze toen) hebt gy my hooren komen?
Ik ging u ſtil voorby: my dagt, gy waart aan 't droo-
Nu zyt ge wakker, (men,

MYRTIL.

Wel is 't waar? Hoe kan 't geſchiên

MONTAAN.

't Is waar ik ſchuilde weg: zy heeft me niet gezien,
Zy komen: 'k ſpreek hen aan: want mooglyk gaan zy verder.
'k Zal vragen, Sylvia, wie kuste toch den Herder?

GALATÉ.

Neen doe het niet, Montaan! ik bid u laat die vraag
Voor my, en zwyg: zie daar: zy ſtaan al voor de Haag.

TWAALFDE EN LAATSTE TOONEEL.

De Vorigen. SYLVIA. DAMEET.

DAMEET.

Beweegt u niets, myn lief!

SYLVIA.

Wat zal de liefde u baten?
Verban ze, of 'k moet u, 't zy ik wil of niet, verlaten.

DAMEET.

Ach! myne tederheid...

SYLVIA.

Die kan ik haast ontgaan.

GALATÉ.

Wagt, Sylvia! hoor myn vermaning eerst nog aan.

SYLVIA.

Wanneer ik wagten moet, dan mag Dameet niet klagen.

GALATÉ.

Dameet, gy moet niet meer om wederliefde vragen.

Tegen Sylvia.

Gy deed uw zaakjes wel, al bukkende en gezwind.

SYLVIA.

Wat dan?

GALATÉ.

Ontſtel u niet: ik zag het niet, myn kind!

SYLVIA.

Ik bid u, zeg hem niets.

MYRTIL.

Wat moet ze hem verzwygen?

SYLVIA.

Nieuwsgierige Myrtil! zoekt gy 't uit haar te krygen?
Het is niets van belang.

MYRTIL.

Zelfs de allerkleinſte zaak,
Wanneer uw mond die meldt, verſtrekt my tot ver- (maak.

SYLVIA.

Zoo gy nog langer ſpot, dan zal ik iets verzinnen.

MYRTIL.

Brom ſlegts den lof niet uit van koele Herderinnen.

SYLVIA.

Hoe weer zoo ſtil Dameet?

DAMEET.

Zulks is niets ongemeens;
Want als ik ſpreken wil, dan luistert gy niet eens.
Ik zal niet langer u met myne liefde kwellen.

MONTAAN.

En ik, Dameet! zal u een vreemd geval vertellen.
Een Herder lag en ſliep, en zyne Herderin
Trad toe...

SYLVIA.

Ik ben verraên ; ik vat den gantſchen zin.
Dameet, hebt gy me lief?

DAMEET.

Ja, Sylvia, volkomen.

SYLVIA.

Uw jeugd is my reeds lang beminlyk voorgekomen.

DAMEET.

Is 't mogelyk, myn ſchat!

SYLVIA.

Ja wel, myn lieve vrind!
Ik ſprak wel ſpytig, maar myn hart heeft u bemind.
Ik ſloeg u alles af: doch 't ſtreed met myn verlangen.
Ik maakte jagt op u, en ben nu zelf gevangen.
Gy ziet my thans beſchaamd: 'k houde om vergeving aan,
En biegt u zuiver op. Hoor wat ik heb beſtaan.
Ik heb, terwyl gy ſliept... Wie kan 't geweten ſusſen?
Ik moet nu anderwerf in 't openbaar u kusſen.

DAMEET.

Bemint ge my, myn lief! Is 't waarheid of een droom?
Ik hoor en zie en voel, en ik geloof met ſchroom.

SYLVIA.

Ik heb u lief Dameet.

MONTAAN.

Wil niemand my beminnen?

MYRTIL *tegen Sylvia.*

Waar is 't gevoelloos hart? waar zyn de koele zinnen.

GALATÉ.

Waar is de ſpytigheid?

SYLVIA.

Het was gemaakte dwang;
En veinzery duurt in de liefde zelden lang.

GA-

GALATÉ.

Dat heb ik u gezegd.

DAMEET.

Ik heb myn wensch verkregen.
't Geluk heeft my gediend.

SYLVIA, *hem op de wang slaande.*

Het is ook my genegen.

DE

DE
BAND OF HET LINT,
EEN HERDERS-SPEL.
IN ÉÉN BEDRYF.

VERTOONERS.

GALATÉ.

DAPHNE, *Moeder van Galaté.*

MONTAAN, *Minnaar van Galaté.*

DORIS.

MYRTIL.

DE

D E

BAND OF HET LINT,

EEN HERDERS-SPEL.

EERSTE TOONEEL.

GALATÉ. DORIS.

DORIS.

Wat deert u Galaté? gy schynt niet wel gesteld.

GALATÉ.

ô Doris, vraag my niets: 'k weet zelf niet wat my
Ik ben niet vrolyk. (kwelt.

DORIS.

Maar gy weet wel iets te zeggen.
Waar is...

GALATÉ.

Ik liet myn vlas van daag te bleeken leggen:
Ik maakte 't aan een hout, naar myn gewoonte, vast:
'tLag in de Zon; het moest begoten:
Dit wilde ik doen, ik heb my aan het hout gestoten.
Daar, zie myn hand.

DORIS.

Waarom niet op u zelv' gepast?
Dat komt 'er van, als wy te schielyk willen wezen.
De wond beduidt niet veel: zy zal welhaast genezen.
Maar waar is toch Montaan?

GALATÉ.

Hoor verder wat my smart.
Myn moeder keef op my: haar kyven viel my hard.

DO-

DORIS.

De myne doet het ook: en meest om kleinigheden.
Maar waar is toch Montaan?

GALATÉ.

Men brengt, wanneer zy knort
Haar niet gemakkelyk tot reden. (wordt.
Zy hoort geen tegenſpraak, wanneer zy moeilyk
Ik bragt wat kruiden t'huis, die 'k open nederzette,
Toen juist myn lieveling, myn Lam,
By de ongedekte kruiden kwam,
En ze opat, eer ik eens op zulk een ſtoutheid lette.
't Is noodig dat myn hand nu andre kruiden leest.

DORIS.

Hoe hongrig was dat arme beest!
Maar telkens zoekt gy van myn vraag my af te leiden.
Myn goede Galaté, waar is toch uw Montaan?

GALATÉ.

Ei Doris laat dat plagen ſtaan.
Ik weet niet waar hy is, of waar zyn ſchapen weiden.
Hy gaat dan hier, dan daar: ik geef hem geen bevel.

DORIS.

(wel.
Ontſtel u niet: gy wordt gramſtoorig: 'k zie het

GALATÉ.

'k Bid noem zyn' naam niet meer.

DORIS.

Wat heeft hy dan misdreven?

GALATÉ.

Veel meer dan myn geheugen my vertoont.
Hy heeft my waarlyk grof gehoond:
My, zyne Galaté: ik zal 't hem nooit vergeven.
Ei hoor: niet lang geleen vereerde ik hem een lint,
En knoopte zelf dat om de hand van mynen vrind:

En

En gistren zag ik... ach! wie kan op Herders bouwen?
Ik moest dat zelfde lint om Phyllis hals aanschouwen.

DORIS.

Dat is een slegte trek, die u de rust ontrooft.
Doch laat uw hart tot zagtheid neigen.
In waarheid Galaté, daar 's meer gelyk als eigen.

GALATÉ.

Ik ken het lint te wel: ik droeg dat om myn hoofd.
Hy heeft my schandelyk verraden,
Want Phyllis draagt het nu: ik heb 'er op gelet,
Wyl de inslag garen was, de ketting van saijet.
Twee draden waren groen, twee rood, en de andre draden (blaauw.
Vertoonden zich als 't bont eens Eksters, schittrend
'k Bezag dit alles veel te naauw
Om hier te missen: 'k laat de zaak my niet ontstryden.
Het was twee vingers breed, geschulpt aan beide zy-
Myn schoonste lint is weggeraakt. (den.
Drie weken pas geleên heb ik het zelf gemaakt.
Neen, Doris! 't kan geen ander wezen,
Men kan 'er mynen naam op lezen.
Ik heb dien naam ('k vertel het heden met verdriet)
Ook op den Dennenboom geschreven,
Waarby my de eerste kus is door Montaan gegeven.
Maar zagt, myn moeder komt: gaa Doris, eer ze u ziet.

TWEEDE TOONEEL.

GALATÉ. DAPHNE.

DAPHNE.

Myn lieve Galaté! de zon blyft lustig schynen.

GALATÉ.

Zy fchynt wat al te heet: de werklust zou verdwynen.

DAPHNE.

De warmte hindert niet: zy doet den zaden goed:
Zy is 't die 's Landmans wensch voldoet.
Men ziet haast, duurt dit weêr, de velden weelig tieren.
Ik zag van middag in den tuin hoe alles bloeit:
Daar 's geen gèzigt, waardoor myn blydfchap meerder groeit,
Dan als ik zie hoe groente en bloem den hof verfieren.
Doch zoo myn oog my niet misleidt,
Dan deert u iets, myn lieve meid!
My dunkt gy hebt geweend: ik zie het aan uwe oogen.

GALATÉ.

Geweend? ô neen: gy zyt bedrogen.

DAPHNE.

Wat zal die klaver toch?

GALATÉ.

Ik bind die om myn hoofd:
Daar heb ik pyn.

DAPHNE.

Gy fchynt fchier van 't verftand beroofd.
Foei! fchaam u wat: zoo gek te praten!
Geen klaver zal voor hoofdpyn baten.
'k Weet beter middel: neem Polei.
Maar heugt u nog wel, kind! wat ik u gistren zei?
Wie heeft, gantsch nat bezweet, toen kouden drank genomen?
Gy vindt wat vrugten daarvan komen.

GALATÉ.

Ik ben niet ziek: neen, moeder gy hebt mis:
'k Weet wel wat de oorzaak van myn zware hoofdpyn is:

Ik

Ik ſtel ze in 't violieren plukken.
Want om een handvol moet men menigwerven buk- (ken.

DAPHNE.

Wat doen die bloemen hier?

GALATÉ.

Zy zyn voor u geſchikt.

DAPHNE.

Voor my?

GALATÉ.

ô Ja: ik heb ze daarom ſaamgeſtrikt.

DAPHNE.

't Bouquet is wel gemaakt: ik dorst die gift niet wag- (ten.
Misſchien is 't voor Myrtil geſchikt in uw gedag- (ten.

GALATÉ.

ô Neen! de fraaiheid van 't Bouquet waar dan te groot.
Ook zal hy, tegen uw genoegen,
Zich niet op deze plaats vervoegen.

DAPHNE.

Of mooglyk voor Montaan... Maar waarom wordt (gy rood?

GALATÉ.

Dat word ik, zonder daar de reden van te weten.

DAPHNE.

Ik kan die gisſen als ik wil.
Gy bloosde niet op 't noemen van Myrtil.
Hy ſchynt by u geheel vergeten.
Maar 'k zag u bloozen, toen ik repte van Montaan.

GALATÉ.

'k Heb egter niets gevoeld: ik bleef onaangedaan.

DAPHNE.

Myrtil zou my nog meer dan die Montaan behagen.
Doch 't ſchynt dat hy u 't meest bekoort.

GALATÉ.

Ik zeg dien Herder alle dagen

Dat hy me myden moet: ik toon me zelfs verſtoord,
Wanneer hy weigrig blyft om my alleen te laten.
Maar telkens blyft hy nog ſtaan praten,
En wil niet gaan, ſchoon ik 't hem reis op reis gebied.
't Is ongeloofelyk hoe hy my durft weêrſtreven.
Hy zegt wel (want de knaap durft my ook lesſen geven.)
„ De ſtuurschheid past de meisjes niet."'

DAPHNE.

Uw Zuster kan wat anders zeggen.

GALATÉ.

Dat kind? zou dat my wat te laste kunnen leggen.
Waarvan weet Chloris toch? Men weet wat kindren (zyn.

DAPHNE.

Het geen de kindren ons doen hooren,
Is zelden gantsch onwaar, hoe zwak hun zeggen ſchyn'.
Uw Zuster heeft twee oogen en twee ooren.

GALATÉ.

Zy zegge wat zy wil: 'k ſtoor me aan dat praten niet,
Daar is in 't kort zoo veel geſchied.
Maar ſtel eens dat Montaan zich ſomtyds moog' verſtouten,
Om nu of dan met my te komen kouten;
Dat hy een deuntje ſpeelt, en my den tyd verdryft:
Dat ik, terwyl hy by me blyft,
Naar zyne fluit beſtaa te zingen,
Of ernſtig luister naar zyn' toon,
Is dat zoo kwaad?

DAPHNE.

ô Neen! dat zyn geen kwade dingen.
Maar zendt gy hem niet weg?

GALATÉ.

Ja: maar hy ſpeelt zoo ſchoon.
'k Wagt me egter van 'er om te vragen.
Doch telkens blaaſt hy op de fluit,
Om, door het liefelyk geluid,
Dat uit zyn ſpeeltuig klinkt, aan de Echo te behagen.
Zy antwoordt reis op reis op zyn bevallig lied.

DAPHNE.

Ligt zyt gy de Echo wel: het zingen laak ik niet:
Maar 'k zorg dat hy u durft van zyne liefde ſpreken.

GALATÉ.

Daar denkt hy nimmer om: de vryheid ſtreelt zyn'zin.
Hy zegt: „ wie minnen moge, ik vlugt de ſlaafſche (min".

DAPHNE.

Waarom de ſtuurſchheid dan zoo ſterk toch doorge- (ſtreken.

GALATÉ.

Hy ſpreekt nu van geen ſtuurſchheid meer.
In 't eerſt viel hy my vry wat laſtig met zyn Leer,
Als ik hem nu en dan geen antwoord wilde geven.
Hy heeft (zo 't ſchynt) de min verzaakt voor al zyn leven.
Hy wenſcht myn vriendſchap ſlegts: die bood ik hem ook aan.
Ik vind in hem een' vriend: Montaan
Vertrouwt dat Galaté hem een vriendin wil wezen.

DAPHNE.

't Geen heden vriendſchap is kan morgen liefde zyn.
Myn raad is thans zoo nut voor u als ooit voor dezen.
Gebruik van avond iets tot ſtilling van uw pyn,
En tragt niet naar Montaan: hy blyve by zyn ſchapen.

GALATÉ.

ô! Zorg tog niet voor my: ik hoop geruſt te ſlapen.
De pyn is nu al minder fel.

'k Ben voor den avond weder wel.

DAPHNE.

Het zy zoo: 'k zal u tog van myne kruiden geven.
Wat waakt der oudren hart niet voor der kindren leven!
Ik gaa: kom ſpoedig by me, en neem u zelve in agt.
Breng ook de kruiden meê: zorg dat ge uw best betragt.

DERDE TOONEEL.

GALATÉ. DORIS.

DORIS.

Wat hoorde ik niet al vreemde dingen!
Ik kon, by 't voeren van die taal,
My ſchier van lagchen niet bedwingen.
Die goede moeder denkt wel mislyk van uw kwaal.

GALATÉ.

Niet waar? zy was nu niet gekomen om te kyven.

DORIS.

Maar wat zal de artzeny?

GALATÉ.

Die moet myn pyn verdryven.
Wat waakt zy voor haar kind! wat zyn haar zorgen (groot!
In Wynruit en Jeneverbesſen
Is, naar de moederlyke lesſen,
Nog baat te vinden, op den oever van den dood.

DORIS.

Zy weet nog niet genoeg: ik zal u beter zeggen
Wat voor de hoofdpyn helpt: ik weet het te overleg- (gen.
Montaan verdryft die 't best.

GA-

GALATÉ.

Och! kwel me tog zoo niet.
Ik ſchrik, wanneer myn oog dien valſchen Herder ziet.
Zyn oog belooft wat goeds: zyn hart kan trouw verzaken.
Hy, die my eens bedriegt, doet my omzigtig waken.

DORIS.

Gy waakt ligt al te veel, verdenkt hem van bedrog,
En waarlyk zonder grond.

GALATÉ.

Verdedigt gy hem nog?
Moet ik te vrede zyn? Kunt gy zulks blyven denken?
Een' lint, dat ik hem gaf, aan Phyllis weg te ſchenken.
Hy mint haar, en verſtoort myn rust.
Het ſpyt my dat ik hem ooit heb een kus gegeven.

DORIS.

Hebt gy hem menigmaal gekust?

GALATÉ.

Ja: meer dan duizendmaal: gy weet wel hoe wy leven.
Wanneer hy my ſlegts vond, dan drukte hy myn' hand:
Ik bood geringen tegenſtand:
Doch toonde dat ik zyn gezelſchap wel kon misſen.
De rest kunt gy gemaklyk gisſen.
Ik zag hem eindlyk graag, en zond hem zelden heen.
Ik moedigde hem aan, als hy bloohartig ſcheen.
De boomen weten 't nog: wy waren nimmer ſamen,
Of kusten hartelyk, wanneer wy afſcheid namen.

DORIS.

Gy praatte dan niet veel, wanneer hy by u was,
De tyd verliep gewis te ras,
Met minnekozery en kusſen.

GALATÉ.

ô Ja! wy praatten ook: maar zoenden ondertusſchen.

DORIS.

Wat hebt gy dan tog al gepraat?

GALATÉ.

Ik bid u dat gy 't vragen laat,
Naar dingen, die bezwaarlyk zyn te zeggen.
Word eens verliefd: ik hoef 't u dan niet uit te leggen.
Wy ſpraken van de kragt der min:
Hy noemde my zyn zielsvriendin,
En ik hem myn Montaan: Hy my zyn hart, zyn leven.
Zoo kon ons 't eene woord ligt ſtof tot andren geven.

DORIS.

't Is mooi; maar viel die praat u nooit verdrietig, kind?

GALATÉ.

Verdrietig? 'k Merk wel dat gy nimmer hebt bemind.
Wy koutten dagen lang, als we onze ſchapen dreven;
En 's avonds wist noch hy noch ik
Waar de afgelopen dag zoo ſchielyk was gebleven.
Een uur ſcheen ons een oogenblik.

DORIS.

'k Begryp niet hoe de tyd zoo ſchielyk was verſtreken,
Wanneer gy met elkaar niets anders had te ſpreken,
Dan Kind, Montaan, en Lief en Hart.

GALATÉ.

Wel Doris, hebt ge my niet lang genoeg geſard?
Het ſchynt dat gy me boos wilt maken.
Wy praatten ook van andre zaken:
Als van ſtandvastigheid, van ongeveinsde min.
De liefde en 't hart gaf ons gepaste woorden in.

DORIS.

Goed! heden ſpraakt gy dit: wat was uw kout voor morgen?

GA-

GALATÉ.

Wat raakt het u? Laat ons voor onze zaken zorgen.

DORIS.

Verhaal my noch wat meer.

GALATÉ.

Wy zyn in twist geraakt,
En hebben weder vreê gemaakt.

DORIS.

In twist!

GALATÉ.

ô Ja! hoe kan dit uw verwondring wekken?
Zien wy de lugt niet menigwerf betrekken?
't Gaat met de liefde als met het weêr;
Men is niet altyd bly: men kan niet altyd koozen.
Wy zwegen dikwyls gantſche poozen,
Montaan ſloeg dan zyne oogen op my neêr:
Ik hield myn oog op hem geſlagen.

DORIS.

Ik leerde al vry wat door myn vragen.
Die liefde is wel een vreemde bruijery.
Ze is goed zyn, praten, zien, omhelzen en krakeelen.

GALATÉ.

Het ſtreelen komt 'er ook nog by.

DORIS.

Wat zegt gy, Galaté? het ſtreelen?
Daar hebt ge my niets van verteld.

GALATÉ.

Gelieven zyn 'er op geſteld.
Het kan hen ongemeen vermaken.
Men ſtreelt elkanders hand of kin,
Verſtout zich om de wangen aan te raken.

DORIS.

Dat hebt gy ook gedaan?

GALATÉ.

ô Ja! uit zuivre min.
Montaan zag zich door my de grootste gunst betoonen,
Foei! kon de Herder my zoo schandelyk beloonen?

DORIS.

Wat doet ge nu myn Galaté?
Mint gy den Herder nog, of zult gy hem verlaten?

GALATÉ.

Verlaten. Stemt gy dat niet meê?
Ik wil de liefde, hem, myn Lint, en Phyllis haten.
Want denkt hy nog dat ik zyn tederheid verdien,
Waarom heb ik hem dan sints gistren niet gezien?
Daar komt Myrtil: blyf hier: ik moet niet langer dralen.
'k Heb al te lang getoefd: ik moet myn kruiden halen.

VIERDE TOONEEL.

DORIS. MYRTIL.

DORIS.

Wat hebt gy daar Myrtil? Gun dat myn oog het ziet.

MYRTIL.

Myn lieve Herderin, een Diertje, en anders niet.

DORIS.

't Zal, denk ik, my geen schrik aanjagen.
't Is vast geen Wolf, dien zoudt ge in uwe hand niet dragen.

MYRTIL.

Hier is het: zie het maar.

DORIS.

Meer heb ik niet gevraagd.

MYR-

MYRTIL.

Gy zyt wel ras geraakt, wanneer men 't ſchertſen (waagt.

DORIS.

Eén beuzeling kan ik gemakkelyk vergeten.
Draag wat ge wilt, Myrtil: ik tragt het niet te weten.
ô Neen: het raakt my niet: maar 't ſpyt my dat ik 't (vroeg.

MYRTIL.

Ik bid bedaar: gy zegt genoeg
ô Doris! laat uw toon vooral niet hooger ſtygen.
Hoor nog een enkel woord. Belooft ge my te zwygen?

DORIS.

Ik zwyg al wat ik wil.

MYRTIL.

Ik zal 'er vast op gaan.
Kom zie nu wat ik draag: een' vogel, dien Montaan
Heeft van zyn Galaté bekomen.
Hy zingt voortreflyk ſchoon: ik heb hem weggeno- (men.

DORIS.

Wel zoo! waarom Montaan dat diertje toch misgund?

MYRTIL.

Ik heb 'er reden voor: meer dan gy denken kunt.
Montaan, gewoon met elk te gekken,
Verdient dat wy hem ook op onze beurt betrekken.
Denk welk een lust hem heeft bezield,
Toen hy voorleden Herfst, alleen om my te plagen,
Myn' ſchoonen ſpreeuw, drie gantſche dagen,
By zich verſtoken, en voor my verborgen hield.
Het was een aartig dier: ik zal het altyd roemen,
Het kende my volmaakt, ſloeg al myn woorden gaa,
Wanneer ik Hylax riep, of Chloris kwam te noemen,
Dan baauwde 't my die namen na.

'tVloog

'tVloog dikwyls op mynLam, en liet zich halve dagen
Door 't Lam, alsof 't alleen daartoe geſchikt was, dra-
(gen.

DORIS.

Ik weet het, ja, Myrtil: my heugt nog op dit pas,
Hoe lief u deze Vogel was.
Staat u nog voor, dat ik, (wat was 'er aan misdreven?)
U eens zes zoenen voor den Spreeuw heb willen ge-
ven.
Doch 't beest is dood: het ſpyt my vrind!
Gy hebt het hartelyk bemind.
Bewaar dit Vogeltje toch beter in het leven.
Maar zult gy 't aan Montaan, uw' Vriend, niet weder-
geven?
Doch ik bedenk daar iets: u is niet onbewust
Hoe Galaté vertelt dat gy my hebt gekust,
En al de ſchuld op my durft leggen,
Nu ſtaat de kans ons ſchoon tot een gewiſſe wraak.
Laat haar den vogel zien, en zeg...

MYRTIL.

Wat zal ik zeggen?

DORIS,

Hoor toe: ſpreek dus in deze zaak: (ken:
„Ei zie eens hoe Montaan blyft aan zyn vrienden den-
„ 't behaagde hem, van ogtend vroeg,
„ Deez' mooijen Vogel my te ſchenken."
Zwyg dan maar ſtil: want zoo veel woorden zyn ge-
noeg. (wekken.
Maar zorg dat haar uw lach geen' agterdogt moog'

MYRTIL.

Ik heb uw meening wel verſtaan.
Wees maar gerust: ik zal myn tronie niet vertrekken.

DO-

DORIS.

Ze is agterdogtig op Montaan. (trouwen.
Wanneer gy ernſtig ſpreekt, zal ze op uw woord ver-

MYRTIL.

(wen.
'k Zal toonen dat gy wel op myn beleid moogt bou-
'k Ben ook wel eens bedot van deze Galaté.
Daar komt ze: Doris gaa: daar komt de Herder meê.

DORIS.

Verſteek u: kom Myrtil: ſchuil agter deze heggen.
'k Zal onderwyl naar Phyllis gaan.

MYRTIL.

Heb ik het wel gezien, en nadert ons Montaan?

DORIS.

ô Ja! hy is het zelf: beluister wat zy zeggen.

VYFDE TOONEEL.

GALATÉ, MONTAAN, MYRTIL, *ter zyde.*

MONTAAN.

Gy ſchynt wel bang van my! Hoe dus myn Herderin?

GALATÉ.

Ik doe altyd als nu: ſteeds volg ik mynen zin.

MONTAAN. (vlieden.

Nooit zag ik u zoo boos. Waarom my dus te ont-

GALATÉ. (den.

Misſchien gebeurde nooit, dat gistren moest geſchie-

MONTAAN.

Myn lieve Galaté, wat heb ik toch misdaan?

GALATÉ.

Spreek my niet langer toe: ik zeg u laat my gaan.

MONTAAN.

Ik bid u, zeg my tog . . .

GA-

GALATÉ.

Gy kunt die woorden ſparen.

MONTAAN.

Zoo gy het my niet zegt, wie zal 't my dan verklaren?

GALATÉ.

't Is raar: geen mensch belegt zyn ſtuk zoo wel als gy.

MONTAAN.

Wat is toch myn vergryp? Ik bid u meld het my.

GALATÉ.

Hy heeft nog geen berouw, maar durft my ernſtig (ſmeeken,
Dat ik van zyn gedrag hem onverbloemd zal ſpreken.

MONTAAN.

Ik ſtaa verſteld, myn liefſte kind!
Zoo heugt u dan niet meer dat gy my hebt bemind?
Waar blyft uw eed, dat gy alleen voor my zoudt (leven?

GALATÉ.

Die blyft, daar de uwe ook is gebleven.

MONTAAN.

Waar is 't getrouwe hart?

GALATÉ.

Hoe wordt myn trouw geroemd?
'k Bid zorg dat gy die nimmer noemt.

MONTAAN.

Myn lieve Galaté, myn hart, myn lust, myn leven!

GALATÉ.

Ei hoor! wat kan die vrind my zoete naampjes geven!
Ik ben uw Phyllis niet: gy droomt: gy zyt verward.

MONTAAN.

Voor hem, die niets misdeed, is dit verwyt te hard.
Helpt dan myn ſmeeken niet?

GALATÉ.

Neen: 'k wil het nu niet hooren.

MON-

MONTAAN.

Ik heb u menigwerf gezworen
By al wat heilig is, myn lieve Herderin,
Dat ik u ongeveinsd bemin.
'k Herhaal die eeden thans: wat kunt gy meer begee-(ren?

GALATÉ.

Ik weet het wel, Montaan! gy kunt voortreflyk zwee-(ren.

MONTAAN.

Ik moog', zoo Phyllis my...

GALATÉ.

Zwyg ſtil: gy maakt het boos.
Zoo gy haar niet bemint, dan ben ik trouweloos.

MONTAAN.

Kwel my zoo veel 't u lust: ik zal 't geduldig dragen.

GALATÉ.

Gaa, valschaart! gaa nu heen, om haar uw' nood te kla-(gen.

MONTAAN.

Ik valsch, myn Galaté! ik ſterf byna van ſpyt.
'k Heb u myn gantſche hart gewyd;
Ik heb niets meer gewenscht dan ſteeds met u te le-(ven,
En in uw' arm myn' laatſten ſnik te geven.
Twee jaren liepen om, waarin ik, dag aan dag,
My in uw lief gezelſchap zag.
Ik was, by nagten en by dagen,
Op niets bedagt, dan om myn Schoone, te behagen.
Ik heb, myn Lief! voor u alleen,
Twee Herdersſtaven, met myn eigen hand, geſneên.
Ik had myn hand gewond, en gy hebt myne wonden
Meelydig afgewischt, gepleisterd en verbonden.
ô Blyde tyd! gy zyt te ſnel gevlugt:
En daar ik myn verlies bezugt,

Blyft

Blyft Galaté verhard van zinnen.
Wat moet ik doen, myn Lief, om weêr uw gunst te (winnen?

GALATÉ.

Vraag aan uw eigen hart, Montaan,
Wat my uwe ontrouw heeft misdaan.

MONTAAN.

Myn hart verwyt my niets: ik heb geen kwaad be- (dreven.

GALATÉ.

Wel zoo! ik denk dat ge u verzint.
Waar is het roode en blaauwe Lint?
Dat ik u onlangs heb gegeven?

MONTAAN.

Het ligt in myne hut: ik agt het niet gering,
'k Bewaar het met de nagelbloemen,
Die ik van uwe hand ontving,
Toen 't u behaagde my uw' besten vriend te noemen.
Ik haal het aanstonds hier: myn tong misleidt u niet.

GALATÉ.

'k Geloof geen woorden meer, voor dat myn oog het (ziet.

ZESDE TOONEEL.

GALATÉ. MYRTIL.

MYRTIL.

Leer thans, ô Galaté! hoe gy Montaan moet agten.
Hy geeft my uw geschenk: dit 's van geen' vriend te (wagten.

GALATÉ.

Wat gaf hy u, Myrtil? een' Kwartel?

MYRTIL

Raad nog eens.

GALATÉ.

Wat dan? een Roodborst?

MYRTIL.

Neen: het is wat ongemeens.
Een Meerel: zie het maar.

GALATÉ.

Wat hebt ge 'er voor gegeven?

MYRTIL.

Een enkel, 'k dank u zeer: daar is het by gebleven.

GALATÉ.

Hy kreeg dit Dier van my: waarom ſchenkt hy het weg?
Ligt om my ſpyt te doen, met listig overleg.

MYRTIL.

Hoe kunt ge zoo ongunſtig denken..
't Was om, uit vriendſchap, my een goede gift te
(ſchenken.

GALATÉ.

Die vriendſchap toont dat hy myn giften weinig agt.
Hy heeft zich wonderlyk gekweten.

MYRTIL.

'k Had dit gevolg van myn vertelling niet verwagt.
Gy denkt wat ſchielyk dat zyn hart u zal vergeten.
Bedaar: bezit u zelve tog.
Schoon ik den Vogel heb, Montaan, blyft de uwe nog.
Ik zal op deze Meerel letten.
Ik zal die met een' Haan in 't zelfde kooitje zetten.
Ligt broeit de Vogel haast, en wees in dat geval
Gerust, dat ik aan u de jongen ſchenken zal.

GALATÉ.

Laat my den Vogel zien.

MYRTIL.

Laat hy u niet ontvliegen.

GALATÉ.

Ja: 't is dezelfde wel: het oog kan niet bedriegen.
Het dier is ſchoon en vet.

MYRTIL.

Ei druk het niet te zeer,
Gy mogt het arme dier doen ſtikken.

GALATÉ.

Myrtil, zie daar uw' Vogel weêr,
'k Heb hem gemold, in weinige oogenblikken.
Uw kwelzugt, die in uw geſprek heeft doorgeſtraald,
Is nu, gelyk 't behoort, betaald.
Gy Herders denkt dat Herderinnen
Geheel onnozel zyn: maar zyt verdoold van zinnen.
Leer beter uit het geen gy heden hoort en ziet.
Gaa nu in vree; vergeet de jonge Vogels niet.
Men zal geen Herder meer vertrouwen,
Die in gebreke blyft van ons zyn woord te houên.

MYRTIL.

Helaas! onſchuldige Montaan,
Wat komt u myn bedrog geweldig duur te ſtaan!
Hoor thans de waarheid, en gy zult uw drift betoomen,
ô Galaté! Ik heb den Vogel hem ontnomen.
Wat was ik dwaas! Hoe kon 't geſchiên,
Dat ik u 't beest heb laten zien?
't Was myn belang geweest de Meerel te verbergen.
Wat was het noodig u te tergen?
Ik weet nu in 't geheel geen' raad.
Zoo lang myn leven duurt berouwt my deze daad.
Wat zal 't verlies den Herder ſpyten!
Hy zal 't my dagelyks verwyten.
Uw hart geloofde myn vertelling ras genoeg.

GALATÉ.

Ontnaamt gy hem het Dier?

MYRTIL.

Ja, dezen morgen vroeg;
En toen my Doris zag....

GALATÉ.

Wat had zy tog te zeggen.

MYRTIL.

Zy hielp my 't gantſche ſtuk beleggen.
'k Had, zonder haren raad, geen ſchuld aan dit bedrog.

GALATÉ.

Gy ziet de vrugten van 't bedriegen.
Myd in 't vervolg die listen tog.
Men kan niets winnen met het liegen.

MYRTIL

Gy zyt te ligt geraakt: dat ſtaat u byster ſlegt.
Een, die ſomtyds in 't ſchertſen vindt behagen,
Moet, op haar beurt, ook ſchertſery verdragen.

GALATÉ.

'k Staa gaarne toe het geen gy zegt.
Maar hoe kon gy de trouw en eer zoo ver verzaken,
Van my door leugens boos te maken?
'k Was ligtgeloovig; 'k dagt het ergſte van Montaan.
Myn ligtgeloovigheid zal me al myn leven rouwen.
Maar zeg my eens, Myrtil, waar tref ik Doris aan?

MYRTIL.

Zy zal by Phyllis zyn.

GALATÉ.

By Phyllis? 'k Zou vertrouwen
Dat zy daar lesſen krygt: zy leert 'er niet veel goeds.

ZEVENDE TOONEEL.

MONTAAN. MYRTIL.

MONTAAN.

Hoe! goeden dag, Myrtil! Ik kom hier onverhoeds,
En vind u gantsch alleen, als had u elk verlaten?
Waar is tog Galaté?

MYRTIL.

Zy zou by Phyllis gaan.
'k Wil tot haar wederkomst wel eens wat met u pra-
(ten.

MONTAAN.

Is Phyllis ver van hier?

MYRTIL.

Ze is in den tuin, Montaan.

MONTAAN.

Ik wensch haar verder: zy, door dwaze drift gedreven,
Zegt dat ik 't Lint, aan my door Galaté gegeven,
En om myn'arm geknoopt, weêr weggeschonken heb.
Het smart my, nu ik weêr van deze dwaasheid repp',
Schoon ik 't geschenk wel heb gehouên.

MYRTIL.

Kan u haar dwaas gedrag berouwen.

MONTAAN.

Alleen....

MYRTIL.

Een woord, Montaan! gy moet het hooren Vrind!
Ik bid het u, by al wat gy bemint.

MONTAAN.

Zeg wat gy wilt: ik hoor; en hebt gy iets te vragen,
Ik zal my als uw vriend gedragen.
Zoo gy den Vogel slegts niet eischt....

MYR-

MYRTIL.

'k Eisch niets Montaan.
Vergeef me 't geen ik deed. Ik deed u onregt aan.

MONTAAN.

Myrtil wees tog niet dwaas: wat heb gy dan misdre-(ven?
Ik weet het waarlyk niet.

MYRTIL.

Wilt gy me uw woord wel geven
Dat gy niet toornig worden zult,
Wanneer ik 't u ontdek: 'k vrees voor uw ongeduld.
Ach! uwe Galaté....

MONTAAN.

Wat wil die duistre reden?
Ligt hebt gy haar gekust, Myrtil:
Gy deed dan iets, dat ook wel andre Herders deden,
En dat ik gaarne en u en haar vergeven wil.

MYRTIL.

Dit is het niet, Montaan.

MONTAAN.

Wat mag het dan tog wezen?
Leg my het raadſel uit: laat my niet langer vrezen.

MYRTIL.

Ik hoop, Montaan! dat gy niet toornig worden zult.
Ik deed het niet alleen: by Doris is ook ſchuld,
En zelfs by Galaté.

MONTAAN.

Door langer my te tergen,
Loopt gy gevaar van myn geduld te veel te vergen.
Ik zeg nog eens dat ik niet toornig worden zal.

MYRTIL.

Ik weet niet of ik zelf, ware ik in uw geval,
Myn woord wel zoo gereed zou geven,

Wanneer men zulk een ſtuk had tegen my bedreven.
'kNam dezen morgen vroeg uw' Vogel weg, Montaan.
De ſchelmſche Doris zag het aan.
Zeg (ſprak ze) aan Galaté, dat haar Montaan dit beest
Aan u vereerde.

MONTAAN.

My zoo valschlyk te betigten!

MYRTIL

Dit is het nog niet al geweest:
Daar is wat meer gebeurd.

MONTAAN.

Wat mogt gy meer verrigten?

MYRTIL.

Geef hier (zei Galaté) laat ik den Vogel zien.
Is 't wel een gift van my? Ten eerſten grypt zy dien...

MONTAAN.

En gaf ze 't beestje u toen niet weder?

MYRTIL.

ô Neen! zy ſpeelde 'er meê: zy wierp het op en neder.
'kZag om, zy ſprak, en zei: het diertje is waarlyk vet.
Daarop ....

MONTAAN.

Ik merk het al: het dier heeft haar gebeten.

MYRTIL.

ô Neen! gy moet het ergſte weten.
Zy heeft het dood gedrukt.

MONTAAN.

Ik ſtaa 'er van verzet.

MYRTIL.

Sterft, ſprak ze, diertje lief! ik zou niet dulden kunnen
Dat gy in deze handen bleeft.
Ik wil u aan Myrtil niet gunnen.
Bedenk, Montaan! hoe dit myn hart getroffen heeft.

'k Dagt

'kDagt nooit dat haar de drift zoo buiten 't ſpoor kon (voeren.

MONTAAN.

Myrtil, gy weet niet half hoe 't geen ge my vertelt.
Myn hart ontrust, en bitter kwelt.

MYRTIL.

'k Begryp het wel, myn vriend! het moet u ſterk ont- (roeren.
Het gaat my zelven aan het hart.

MONTAAN.

Dit heet ik lagchen tot myn ſmart.

MYRTIL.

't Geſchiedde eer ik het dagt: ik kon het niet verhoe- (den.

MONTAAN.

Wie met zyn vrienden ſpotten wil,
Moet zeer voorzigtig zyn, Myrtil.

MYRTIL.

Ik bid u wees niet boos: ik zal 't verlies vergoeden.
'k Heb ſchoone Duiven, die ik u vereeren zal.

MONTAAN.

Behoud al wat gy hebt, en geef my nietmetal.
Myn Meerel is en blyft verloren.
Helaas! ik ben, naar 't ſchynt, tot ongeluk geboren.

MYRTIL.

Geloof my toch, Montaan, ik deel in uw verdriet.
'kWeet hoe 't verliezen ſmaakt: myn hart vergeet het (niet.
Men heeft, het heugt my nog, voor dezen
Myn' Vader eens, met list, een ſchaap of zes ontroofd.
Ja, leefde Damon nog, hy zou getuige wezen.

MONTAAN.

Maal my niet langer aan het hoofd.
Ik zou my thans niet meer beklagen,
Mogt ik myn Galaté ſlegts als voorheen behagen.

Maar ach! ik vrees : myn lief verdenkt my al te veel :
'k Vrees dat ik in haar' haat, schoon zonder reden, deel....
Ligt zal ik dien bezwarelyk doen wyken.
'k Heb egter 't Lint, Myrtil, dat kan ik laten kyken,
'k Zou denken dat zy dan, al is zy wat verstoord,
My vry bedaard zal hooren praten.

MYRTIL.

Dat zal ze zeker doen, verlaat u op myn woord.
Nooit zal u Galaté verlaten:
Zy mint u met haar gantsche hart,
En daarom baart de schyn van koelheid in uw minnen
In haar gemoed ondraagbre smart.
Kom zoeken wy uw lief.

MONTAAN.

Mogt ik haar weder winnen!
Maar zy verdenkt my al te veel.
Als zy berispt, laat zy zich moeilyk wederleggen:
'k Heb egter nog het Lint: wat zal ze daarvan zeggen?

MYRTIL.

Stel u gerust: haar hand valt u gewis ten deel.
Gy zyt de Herder, die haar zinnen kan bekooren,
En daarom wordt ze boos, en kwynt van zielsverdriet,
Wanneer ze in uw gedrag den schyn van flaauwheid (ziet.
Maar gaan we, om Galaté, is 't mooglyk op te sporen.

MONTAAN.

Wel ja: wy toeven ook zoo lang.
Doch daar komt Daphne: 't is al weêr een nieuwe dwang.
Nu moeten wy met haar hier nog een poos staan praten.

AGT-

AGTSTE TOONEEL.

MONTAAN. MYRTIL. DAPHNE.

DAPHNE.

Zoekt toch de Klavêr, by het weiden van het Vee...
Maar hoe! waar is Dameet, en waar is Galaté?

MYRTIL.

Niet ver. Wy passen op: het Vee is niet verlaten.

DAPHNE.

Dameet verkerft het grof. De schurk is telkens weg;
Ik tref hem nimmer aan, hoe ik het overleg.
Hy draagt geen zorg voor myne schapen.
'k Stel vast dat hy weêr hier of daar zal liggen slapen.

MYRTIL.

Hy is niet ver van hier; ik weet het met Montaan.

MONTAAN.

ô Ja! laat agterdogt geen ongenoegen zaaijen.
Ginds is hy bezig met het gras van 't veld te maaijen.

DAPHNE.

Is 't zoo? wel nu! dat gaat nog aan.
Maar egter kan ik niet verdragen
Dat hy de Kudde gantsche dagen
Verlaat, en ander werk, dan ik hem opleg, doet.

MONTAAN.

Maal hem zoo slegt niet af: Dameet is waarlyk goed.
Hy overtreft Myrtil en my in vlyt en zeden.

DAPHNE.

Gy spreekt hem treflyk voor.

MONTAAN.

En inderdaad met reden,
Wyl ik hem telkens bezig vind,

Het zy hy ſtroo aan bosſen bind', (len,
Het zy hy boomen plante, of ze in een' ſtand wil ha-
Waarin de zon hen beter kan beſtralen,
Het zy hy druiven leze, of kleine greppels graav',
Opdat het gras geen ſchaê door 't hooge water lyde,
Het zy hy riet en takken ſnyde;
Hy arbeidt daaglyks als een ſlaaf.

DAPHNE.

Hy is niet ongeſchikt, dat wil ik wel gelooven.
Ook gaan hem weinigen in handigheid te boven.
't Is nog maar korten tyd geleên
Dat hy me een nieuwe hark moest maken;
Hy toonde zyn verſtand in dergelyke zaken,
En heeft met grooten ſpoed my eene hark geſneên.
Hy zoekt my dikwerf te behagen.
Dus bragt hy my vòor weinig dagen,
Een ſtaf, heel net beſneên aan de eene en de andre zy.
Dameet (zoo ſprak ik toen) wat wil dit? zeg het my.
Het ſnyſel is niet ſlegt: uw kunstwerk wordt gepre-
zen.
Het eene beeld vertoont uw Zuster naar ik meen.
Zyn antwoord was al lagchend, neen.
Dit is myn beeld, en dat zal 't beeld van Kloris wezen.
Gy ziet voorzeker dat zy 't is;
Het beeld draagt haar gelykenis:
'k Durf egter zeggen niet tot haar in min te blaken.
'k Heb dit geſneden om myzelven te vermaken.
Zoo ſprak de knaap, en ik mistrouw zyn woorden niet.
Hy is wel vriendelyk, wanneer hy Kloris ziet,
En met haar kouten mag: maar ſchynt haar niet te
vryen.

MON-

MONTAAN.

Dameet is niet verliefd.

DAPHNE.

Dat heb ik ook gedagt.

MONTAAN.

Maar van zyn jeugd af aan mogt hy de meid wel lyen.

MYRTIL.

'k Begryp niet hoe gy dit nog onderſcheiden agt.

MONTAAN.

Het is wel deeglyk onderſcheiden.
Een, die zich door de min laat leiden,
Heeft zekerlyk zyn hart niet in zyn eigen magt.
Hy mymert, wenscht en zugt, en droomt geheele da-
Is rusteloos by dag en nagt, (gen;
En bezig met zichzelv' en andren ſteeds te plagen.
Geen werken lust hem, ſtom, als hy zyn vrienden ziet,
Deelt hy in hunn' vermaken niet.
Hy wenscht naar 't byzyn van zyn Schoone,
Opdat hy haar zyn liefde toone.
Nu ziet hy vriendelyk, dan ſlaat hy, keer op keer,
Zyn kwynend oog met ſtuurschheid neêr.
Waart gy, myn vriend, door deze drift bezeten,
Dan waart gy te gelyk, Myrtil en geen Myrtil.
Een minnaar lacht of weent, zoo als 't zyn Schoone
(wil.

DAPHNE.

Ei, ei! gy moet al vry wat van de liefde weten.

MONTAAN.

ô Ja: men heeft my veel van liefde voorgepraat.

DAPHNE.

(en?
Wat meent men dan, Montaan, door wel te mogen ly-

MONTAAN.

't Is zoo eenvoudig dat een kind het zelfs verſtaat.

Wel

Wel ver van 't byzyn te vermyen.
Van zulken, die men lyen mag,
Ontmoet men hen met vreugd, en wenscht zelfs hen te aanſchouwen, (dag,
Men zoekt hen, maar mislukt de ontmoeting dag aan
Men is te vrede, en 't zal geen bitter hartzeer brou- (wen.

DAPHNE.

Maar zeg me, als ge u by Galaté bevindt,
Of gy verliefd zyt, haar bemint?

MONTAAN.

ô Neen! dat moet gy nimmer denken.
'k Mag egter haar myn vriendſchap ſchenken.

DAPHNE.

ô Ja! myn dogter ſchenkt u vast de hare meê.
De vriendſchap is niet kwaad: ik prys 't in Galaté.

MYRTIL.

Voor my, ik zou geen liefde en vriendſchap onder- (ſcheiden.

DAPHNE.

Zeg vry, een Herder en een jonge Herderin,
Die vriendſchap voeden, zyn genegen tot de min.
Genoeg. Ik gaa vanhier. Ik kan niet langer beiden.

NEGENDE TOONEEL.

MONTAAN. MYRTIL. GALATÉ. DORIS.

MONTAAN.

Myrtil, 'k zie Galaté: zy komt met Doris aan.
Myn hart is gantsch ontroerd.

GALATÉ.

Ik heb gedwaald, Montaan.
Het was een anderLint: myn oog heeft my bedrogen.

Men

Men wordt wel meer misleid door de oogen.
Ik was voorbarig, vriend: 'k bid dat gy 't my vergeeft.

MONTAAN.

Vertrouw dat u myn hart het reeds vergeven heeft.

GALATÉ.

Myn fout is jaloezy: ze doet my 't ergſte vrezen.

MONTAAN.

Die fout, zoo 't al een fout moet wezen,
Komt uit de liefde voort, en wordt by my geduld.
'k Weet dat gy d'agterdogt welhaast verbannen (zult.

GALATÉ.

Ik wilde graag die drift beſtryden,
Maar jaloezy ontrust myn zinnen uur op uur.

MYRTIL.

Men kan in deze ſtreek de jaloezy niet myden.
Der Herderinnen ſchynt ze als eigen van natuur.
Men haat ze met de tong, maar mint ze tog van harte.
Vernietig jaloezy, wat baart ge een meisje al ſmar- (te....

DORIS.

Myrtil laat af van meer te ſpotten, want gy weet....

MYRTIL.

Wat zoude ik weten kind: ik heb wel ondervonden
Hoe 't ſpreekwoord waarheid is: men vindt, wanneer men meet,
In ſtille wateren meestal de diepſte gronden.
'k Zeg meer....

DORIS.

Wat voegt ge 'er nog al by?

MYRTIL.

By halve liefde komt ook halve jaloezy.

DORIS.

Myrtil, uw ſpotterny zal u niet wel bekomen,

Het

Het heugt u immers wie den Vogel heeft genomen.

GALATÉ.

Ligt is u niet bekend, Montaan,
Wat ik en deze vriend...Gy ziet me onvriendlyk aan.

MONTAAN.

Myn lief ik ben niet boos....Myrtil heeft willen ſpot- (ten:
Gy liet u al te ligt bedotten.
Vertrouw zoo ſchielyk niet op 't geen men u vertelt.
Gy kent myn hart vriendin : 't is op de deugd geſteld.
Gy hebt alleen geen ſchuld;Myrtil heeft ook misdre- (ven,
En Doris gaf geen' goeden raad.
En egter agt ik haar en hem en u niet kwaad.
Ik wil u alle drie het geen gy deedt vergeven.
Zie, Galaté, hier is het Lint.

GALATÉ.

Montaan ! ik ben beſchaamd : ik was geheel verblind.
Dat komt van onbezonnen kallen.
Myn Lint had Phyllis wel bevallen :
Zy heeft het nagemaakt:men hield het voor het myn'.
Doch alles is voorby : 'k blyf, al myn levensdagen,
U ongeveinsde liefde dragen.
Laat deze kus nu van myn trouw getuige zyn.

MYRTIL.

Wel Galaté! mag dat geſchieden ?
Een knaap te kusſen ! hoe is dat?

GALATÉ.

Het is myn Herder, myn Montaan. Wie zal 't verbie- (den ?

MYRTIL.

Hoor, lieve vrinden, weet ge wat ?
Laat ons wat vroeg ons vee, van avond, binnen leiden;
Wy moeten, zonder pret, niet van elkander ſcheiden.
Want alles noodigt ons tot blydſchap en vermaak.

MON-